

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

„GRLICA”, prva crnogorska periodična publikacija (Cetinje, 1835-1839) | „PROSVJETA” (Cetinje, 1889-1901) | „PROSVJETNI RAD” (od 15. januara 1949)

JUBILARNA GODINA

Broj 25 MAJ 2014. Izlazi mjesečno, cijena 0,40 € ISSN 0033-1686

DOBITNIK „OKTOIHA” 1998.

U Podgorici održan okrugli sto „Obrazovanje i kultura na putu prema EU”

PRIZNANJE ZA URAĐENO I PODSTREK ZA ONO ŠTO SLIJEDI

– Glavni pregovarač ambasador Aleksandar Andrija Pejović: Iako smo prijevremeno zatvorili ovo poglavlje, treba nastaviti praćenje rezultata i kako ćemo dalje napredovati u sistemu obrazovanja i kulture, te da unapređujemo svoje institucije
– Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović: Zatvaranje poglavlja 26 – Obrazovanje i kultura je potvrda da je Crna Gora na pravom putu kada su integracije u ovim oblastima na dnevnom redu. Pred nama stoje značajni izazovi do ulaska u EU. Mora se još puno raditi na poboljšanju kvaliteta obrazovanja i implementaciji preporuka EU. Već smo krenuli u realizaciju tih mjera
– Ministar kulture Branislav Mićunović: Ministarstvo kulture pokazalo posvećenost ciljevima Evropske unije, sprovođenjem zakonskih i institucionalnih reformi i intenziviranjem međunarodne saradnje i kroz iniciranje crnogorskog učešća u novoj generaciji evropskih programa

(Opširnije na 2. strani)

Crnogorska kulturna mreža priredila proslavu Dana nezavisnosti na Cetinju

GLUMCI, PJEVAČI I SPORTISTI U ČAST CRNE GORE

Str. 29

Crnogorske osnovne i srednje škole prikupile pomoć za postradale u poplavama u Srbiji i Bosni i Hercegovini

VELIKO SRCE CRNOGORSKIH UČENIKA

Str. 9

U četiri primorska grada održana tradicionalna matura para

KVADRIL CRNOGORSKIH MATURANATA

PLESALI S EVROPOM: Sa ovogodišnje maturalne proslave u Tivtu

Tradicionalne maturalne parade, koje se održavaju u okviru internacionalne akcije „Ples sa Evropom – maturalna parada 2014”, organizovane su u Herceg Novom, Kotoru, Tivtu i Budvi. U nadi da će opet oboriti Gini-sov rekord, u hercegnovskoj kvadrili učestvovalo je gotovo 200 maturanata iz Srednje mješovite škole „Ivan Goran Kovačić”, u Tivtu 108 plesača iz SMŠ „Mladost”, za- tim 150 maturanata kotorske Gimnazije i Srednje pomorske škole, dok je u budvan-skoj maturalnoj paradi uče-šće uzelo preko 200 matu- ranata iz Srednje škole „Da- nilo Kiš”.

OBAVJEŠTENJE ČITAOCIMA

Zbog obaveza prema Zakonu o javnim nabavkama, kao i februar, martovski i aprilski, i majski broj lista publikovaće se, za sada, u elektronskom izdanju. Čim se za to steknu zakonski uslovi, objaviće se i u štampanoj formi.

Molimo cijenjene čitaoce da imaju razumijevanja i zahvaljujemo unaprijed na strpljenju.

S poštovanjem,
Uredništvo „Prosvjetnog rada”.

Na IX Međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga SPECIJALNA NAGRADA ZAVODU ZA UDŽBENIKE I RESURSNOM CENTRU „PODGORICA”

Direktorka Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Zoja Bojanić Lalović i direktor Resursnog centra mr Zoran Bošković primaju nagradu

Na IX Međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga prva zvučna čitanka u Crnoj Gori „Čarolija čitanja” za IV razred (autorke Nataše Borović i Sonje Ašanin), u izdanju Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica i Resursnog centra za djecu i mlade „Podgorica”, nagrađena je Specijalnim priznanjem. Riječ je o prvom crnogorskom udžbeniku snimlje-

nom u Dejzi formatu (digitalno dostupan informaci- oni sistem), namijenjenom deci sa oštećenjem vida.

Za najboljeg izdavača proglašena je zagrebačka „Fraktura”. Osim više priznanja za opremljenost knjiga, za najveći izdavački poduhvat nagrađene su dvotomna monografija „Crna Gora i Habzburška monarhija 1715–1918.” Nika Martinovića (Oktoih) i mo-

nografija „Zdravko Velimirović – život i film” Tomislava Gavrića (Književna zadruga Srpskog narodnog vijeća iz Podgorice). Najbolja edicija je biblioteka „Ars poetika” (Institut za crnogorski jezik i književnost iz Podgorice). Posebno priznanje je dodijeljeno ambasadoru Italije u Crnoj Gori Vincencu del Monaku za doprinos međunarodnoj kulturnoj saradnji.

Svečano uručeni sertifikati za prve stečene nacionalne stručne kvalifikacije KONTINUIRANO UČENJE NAŠA JE REALNOST I POTREBA

Str. 3

U Podgorici održana Međunarodna konferencija o okviru kvalifikacija kao sredstvu politike za cjeloživotno učenje RAZVIJATI OTVORENI SISTEM OBRAZOVANJA

Str. 4

Intervju: Književnik i akademik Sreten Asanović IMA I TAKVIH KOJI SE KONSTERNIRAJU I NA SAM POMEN CRNOGORSKOG JEZIKA

Str. 6

Promovisana prva zvučna čitanka u Crnoj Gori „Čarolija čitanja” za četvrti razred u izdanju Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica i Resursnog centra za djecu i mlade „Podgorica” za djecu sa oštećenjem vida LAKŠI PRISTUP UČENJU

Str. 7

Na IX međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga predstavljena izdanja Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica – „Putnik” Sretene Asanovića, „Davidova zvijezda” Zuvdije Hodžića i „Balšine pjesme” Branka Banjevića PISCI ZNAČAJNI ZA CRNOGORSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Str. 7

Dr Milena Đukanović, najuspješnija žena u nauci u 2013. godini VOLJA, TRUD I RAD SU KLJUČ USPJEHA

Str. 25

Univerzitet Crne Gore obilježio 40 godina postojanja BEZ UNIVERZITETA NE BI BILO NI DANAŠNJE CRNE GORE

Str. 22 i 23

STUDENTI O SEBI:

Prvi studentski radio u Crnoj Gori – KRŠ, sada i zvanično glasilo studenata Crne Gore

MJESTO ĆE SU KREATIVNE IDEJE DOBRODOŠLE

Str. 24

Prvi studentski portal u Crnoj Gori „Tragom” koji su osnovali studenti Fakulteta političkih nauka (FPN) i ove godine primio nove članove KORAK PO KORAK OSTAVLJA TRAG

Str. 24

ЂЕЧИЈИ СВИЈЕТ

U Podgorici održan okrugli sto „Obrazovanje i kultura na putu prema EU“

PRIZNANJE ZA URAĐENO I PODSTREK ZA ONO ŠTO SLIJEDI

– Glavni pregovarač ambasador Aleksandar Andrija Pejović: Iako smo prijevremeno zatvorili ovo poglavlje, treba nastaviti praćenje rezultata de stojimo i kako ćemo dalje napredovati u sistemu obrazovanja i kulture, te da unapređujemo svoje institucije

– Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović: Zatvaranje poglavlja 26 – Obrazovanje i kultura je potvrda da je Crna Gora na pravom putu kada su integracije u ovim oblastima na dnevnom redu. Pred nama stoje značajni izazovi do ulaska u EU. Mora se još puno raditi na poboljšanju kvaliteta obrazovanja i implementaciji preporuka EU. Već smo krenuli u realizaciju tih mjera

– Ministar kulture Branislav Mićunović: Ministarstvo kulture pokazalo posvećenost ciljevima Evropske unije, sprovođenjem zakonskih i institucionalnih reformi i intenziviranjem međunarodne saradnje i kroz iniciranje crnogorskog učešća u novoj generaciji evropskih programa

– Pomoćnica ministra prosvjete za visoko obrazovanje Mubera Kurpejović: Strateški ciljevi EU na planu obrazovanja i kulture su: cjeloživotno učenje, mobilnost, unapređenje kvaliteta i efikasnosti obrazovanja i obuke, promocija jednakosti i društvene kohezije i aktivnog građanstva, kao i podsticanje kreativnosti, inovacija i preduzetništva na svim nivoima obrazovanja i obuke

OCUVANJE NACIONALNOG IDENTITETA, KULTURNE I JEZIČKE RAZNOLIKOSTI: Sa okruglog stola

Povodom obilježavanja godišnjice otvaranja i privremenog zatvaranja poglavlja 26 – Obrazovanje i kultura, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija-Kancelarija glavnog pregovarača, Ministarstvo prosvjete i Ministarstvo kulture organizovali su okrugli sto na temu „Obrazovanje i kultura na putu prema EU“, na kojem su sumirani postignuti rezultati i analizirani budući koraci na polju obrazovanja i kulture.

Naglasivši da je riječ o poglavlju koje nam je omogućilo da zabilježimo rani uspjeh, glavni pregovarač ambasador Aleksandar Andrija Pejović je kazao da su pregovori bili kratki, te da je naš glavni cilj bio stvaranje sistema

uniji kako bismo se usklađivali. Nijedna članica EU nije stala sa procesom usklađivanja“, naglasio je Pejović.

Najbolji okvir za dalji razvoj sveukupnih reformi u našem društvu

Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović ocijenio je da je privremeno zatvaranje poglavlja 26 značajan događaj za sve koji rade u obrazovnom sistemu Crne Gore, kao i da je to priznanje za sve što je urađeno u proteklom periodu i podstrek i izazov za ono što slijedi. „Članstvo u EU, Crna Gora doživljava kao značajan korak na putu ka jačanju, prije svega, i zbog potvrde i stabilnosti i snage institucija sistema,

ko smo privremeno zatvorili programe obrazovanja, pred nama stoje značajni izazovi do ulaska u EU. Mora se još puno raditi na poboljšanju kvaliteta obrazovanja i implementaciji preporuka EU. Već smo krenuli u realizaciju tih mjera. Kada je u pitanju visokoškolsko obrazovanje, de imamo najviše nereguliranih pitanja, angažovali smo referentnu evropsku komisiju međunarodnih eksperata (ona je već u Crnoj Gori) koja treba da do kraja godine evaluacijom svih visokoškolskih ustanova, i u privatnom i u državnom vlasništvu, pokaže njihov kvalitet i predloži mjere za unapređenje, ali i neke druge drastičnije, recimo gašenje onih fakultetskih jedinica koje ne mogu da odgovore izazovima koje pred njih postavlja vrijeme koje dolazi. Kontinuirano radimo i na usklađivanju upisne politike sa potrebama tržišta rada i, posebno na tome da naši učenici i studenti tokom školovanja dobiju što više preduzetničkog znanja. Jer je očigledno da u Crnoj Gori nedostaje preduzetničkog duha i već smo kroz međupredmetne oblasti u osnovnom obrazovanju uveli izučavanje preduzetništva, a od jeseni ćemo i u srednjem opštem i u srednjem stručnom učestvovati preduzetništvo kao obavezan predmet.

Novina je što ćemo do sredine avgusta licencirati sve prosvjetne radnike, direktore i njihove pomoćnike i na taj način pokušati da i u tu uvedemo konkurenciju, napredak u radu i selekciju između onih koji pokazuju određene rezultate i onih koji to ne rade. Mi u obrazovanju spremni smo za izazove koji nas očekuju. Siguran sam da ćemo posvećeno raditi na tome da naša deca i studenti izlaze sa što više vještina, znanja i kompetencija iz školskih i studentskih klupa, i da to svoje znanje ugrade šutra u svoj lični i prosperitet svojih porodica i države Crne Gore“, istakao je ministar Stijepović.

Promovisanje mobilnosti umjetnika

Ministar kulture Branislav Mićunović kazao je da je usklađivanje crnogorskih praksi i zakonodavstva iz oblasti kulture i obrazovanja sa evropskim standardima značajno za jačanje kapaciteta naše administracije i za upravljanje programima Evropske unije u ovim oblastima.

„Tokom protekle godine, Ministarstvo kulture pokazalo je svoju posvećenost ciljevima Evropske unije, sprovođenjem zakonskih i institucionalnih reformi i intenziviranjem međunarodne saradnje i kroz iniciranje crnogorskog učešća u novoj generaciji evropskih programa.

U skladu sa evropskom normativom, pripremljen je Prijedlog novog zakona o kinematografiji, kojim se definiše potrebna institucionalna podrška za očuvanje crnogorske filmske baštine i povećavanje konkurentnosti proizvoda savremene crnogorske kinematografije na domaćem, regionalnom i međunarodnom tržištu.

Pod okriljem UNESCO Konvencije o kulturnoj raznolikosti, kojom su se zemlje potpisnice obavezale da aktivno djeluju na smanjenje regionalnih razvojnih razlika, Ministarstvo kulture postavilo je realizaciju Programa razvoja kulture na ševoru Crne Gore, Programa Cetinje – grad kulture 2010–2015, a u 2014. započeli smo realizaciju četvorogodišnjeg Programa podrške razvoju kulture u Nikšiću.

Evropski fondovi namijenjeni kulturi u narednoj, sedmogodišnjoj fazi budžetskog programiranja biće dostupni crnogorskom kreativnom sektoru u okviru programa Kreativna Evropa i Evropa za građane. Crnogorski kulturni djelatnici imali su pravo učestva na prvim konkursima potprograma Kultura Kreativne Evrope, dok se uključivanje u potprogram MEDIA očekuje u predstojećem periodu“, kazao je ministar kulture Branislav Mićunović.

ste sredstva iz prepristupnih fondova i da apliciraju na konkurse evropskih programa.

Usmjerenost ka strateškim ciljevima

Šefica Radne grupe za 26. poglavlje Mubera Kurpejović, pomoćnica ministra prosvjete za visoko obrazovanje, podsetila je da su strateški ciljevi EU na planu obrazovanja i kulture: cjeloživotno učenje, mobilnost, unapređenje kvaliteta i efikasnosti obrazovanja i obuke, promocija jednakosti i društvene kohezije i aktivnog građanstva, kao i podsticanje kreativnosti, inovacija i preduzetništva na svim nivoima obrazovanja i obuke. „Mi smo se još prije 10 godina usmjerili u tom pravcu, tako da sve aktivnosti koje smo sprovodili u prethodnom periodu i kojima smo posvećeni i sada su koncipirane i idu u tom smjeru“, kazala je Kurpejovićeva. Ona je je ukazala na neke najbitnije preporuke iz njihovih ključnih dokumenata koji se odnose na obrazovanje. Jedna od njih je da se od nas očekuje da najmanje 95 odsto dece, uzrasta od tri do pet godina, budu obuhvaćena predškolskim obrazovanjem, da bude manje od 15 odsto učenika koji imaju slabe ocjene iz osnovnih oblasti kao što su čitanje, matematika i nauka, ali imamo smanjen procenat lju-

nje i taj dio prakse nedostaje na svim nivoima obrazovanja. Trudimo se da svima pružimo priliku da tokom obrazovanja prođu i praktičnu nastavu pa se obrazovanje kombinuje – dio kod poslodavca, dio u školi. Bilo je riječi i o Nacionalnom okviru kvalifikacija i Nacionalnom planu za regulisane profesije. Naime, kada Crna Gora uđe u EU, potrebno je da ispoštuje sve procedure (u smislu sadržaja i kurikula) da bi se neko bavio regulisanom profesijom. Regulisane profesije su profesije od javnog interesa, koje utiču na bezbjednost ljudi. To su profesije ljekara, stomatologa, inženjera. Uslovi i kriterijumi su strogi i isti su za sve zemlje EU i Crna Gora je na putu da to ispoštuje. Izvještaj o referenciranju crnogorskog nacionalnog okvira kvalifikacija sa evropskim je takođe pomenut i treba da pokaže koliko je naš nacionalni okvir kvalifikacija usklađen sa evropskim okvirom kvalifikacija i od nas očekuje da ga u narednom periodu uskladimo.

U toku je eksterna evaluacija ustanova visokog obrazovanja. U cilju usklađivanja upisne politike sa tržištem rada, Ministarstvo je pripremio studiju o potrebama tržišta rada u sferi visokog obrazovanja, koje je nezavisna agencija sprovela za potrebe Ministarstva. Važno je pomenuti pro-

2

Prosvjetni rad

MAJ 2014
BROJ 25

Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović: CRNOGORSKI JEZIK BIĆE JEDAN OD JEZIKA EU

Želim da potenciram da Crna Gora kao mala država u evropskim okvirima neće izgubiti svoj identitet, svoje specifičnosti i naravno crnogorski jezik će biti jedan od jezika EU. Osim toga, pravna tekovina u području obrazovanja ne obavezuje direktno prenošenje normi EU u nacionalni pravni poredak svake države članice, pa i Crne Gore, već ćemo putem tzv. mekog evropskog prava postaviti razvojne trendove i opšte poželjne ciljeve koje ćemo usaglašavati. Značajno je da znamo da ćemo saradnjom i ulaskom u EU, zapravo očuvati sve ono što su naše nacionalne i identitetske vrijednosti. Prema tome, uloga EU u obrazovanju svodi se na stvaranje sistema saradnje država članica, pa je u tom smislu EU formirala značajne smjernice i programe i već smo naveli neke u kojima će Crna Gora da značajno participira i ostvaruje određene benefite. Zajednički ciljevi, osim toga tih programa su podsticanje mobilnosti, ne samo studenata, već i nastavno osoblja, radi poboljšanja vještina i znanja, ujednačavanja obrazovnih sistema članica, odnosno unapređenje kvaliteta, koji će biti prepoznatljiv, kako u evropskim tako i vanevropskim prostorima.

obrazovanja za sve kao temelja razvoja crnogorskog društva, ekonomije i sveukupnog društvenog prosperiteta. „Kroz rad i kroz pripremu, koja nije počela samim pregovaračkim procesom, nego ranije, reformama u sektoru obrazovanja, približavali smo se i danas se približavamo evropskim standardima u obrazovanju i kulturi kao preduslovima za svaki dalji rast, kako u političkom tako i u društvenom i ekonomskom životu zemlje“, kazao je Pejović. On je ukazao da je upravo napredak u oblasti obrazovanja, odnosno u sistemu nacionalnih kvalifikacija bio ključan za otvaranje nekih drugih poglavlja. „Iako smo prijevremeno zatvorili ovo poglavlje, treba nastaviti praćenje rezultata – de stojimo i kako ćemo dalje napredovati u sistemu obrazovanja i kulture, te da unapređujemo svoje institucije i da planiramo aktivnosti u skladu sa pravnom tekovinom EU. Pratićemo akte koji se usvajaju u Evropskoj

kao i stvaranja uslova za brži ekonomski razvoj, funkcionalnu tržišnu privredu. Naravno i zbog olakšavanja pristupanja strukturnim i kohezionim fondovima EU. Prema tome, Crna Gora vidi EU kao najbolji okvir za dalji razvoj sveukupnih reformi u našem društvu, prilagođavanje evropskim standardima i njihovom usvajanju, kao i unapređenje bilateralnih odnosa sa članicama Unije. Zatvaranje poglavlja 26 – Obrazovanje i kultura potvrda je da je Crna Gora na pravom putu kada su integracije u ovim oblastima na dnevnom redu. Posebno je značajno što smo ovo poglavlje zatvorili privremeno, bez dodatnih kriterijuma i pokazali da je nacionalna legislativa u oblasti obrazovanja i kulture, mladih i sporta usaglašena sa propisima EU, kao i da Crna Gora aktivno učestvuje u otvorenoj metodi akcije i koordinacije i saradnje u okviru EU, koja ima za cilj razmjenu dobre prakse, uz koristi programa i fondava koji stoje na raspolaganju. I-

POVEĆANJE BROJA DECE U VRTIĆIMA

Mubera Kurpejović je naglasila da su i tokom pregovora pohvaljeni naši napori i naše aktivnosti u okviru povećanja obuhvata dece predškolskim obrazovanjem i inkluzijom. „Imamo mjere povećanja obuhvata dece kroz izgradnju sedam novih objekata u Podgorici, Tuzima, Ulcinju i u Pljevljima. Otvaramo i interaktivne službe za rano i predškolsko obrazovanje: Rožaje, Berane i Danilovgrad. U udaljenim područjima, koja nemaju ustanove za predškolsko obrazovanje i vaspitanje, te službe ili timovi će jednom nedeljno posećivati ta područja ili oblasti i biti zaduženi za komunikaciju i sa roditeljima i sa decom, kako bi ih pripremili za školu. Fokusirani smo i na desegregaciju dece romske i egipćanske populacije, uključujući ih u druge gradske škole, izbjegavajući princip separacije ili odvajanja“, rekla je Kurpejovićeva.

Puno je urađeno i kada je u pitanju osnovno obrazovanje i vaspitanje. „Odlučili smo se na reviziju ili inoviranje obaveznih programa u osnovnom obrazovanju kako bi adekvatno odgovorili sa kvalitetnim i primjenljivim znanjima i vještinama. Strategija inkluzivnog obrazovanja za period 2014–2018. godine upravo je koncipirana na našem iskustvu sa primjenom strategije inkluzivnog obrazovanja za period do 2014. Stalan je porast dece sa posebnim obrazovnim potrebama koja imaju rješenja o usmjeravanju.

On je naglasio da će dalji planovi biti fokusirani na promovisanje mobilnosti umjetnika, kao i na realizaciju projekata iz oblasti kreativnih industrija i kulturne baštine, kako bi na konkretnim primjerima još jednom pokazali kako su kultura i obrazovanje ključni faktori ekonomskog i društvenog razvoja.

Ministar Mićunović je podsetio i na to da je crnogorsko kulturno nasljeđe stvarano kroz suživot, multietnički i multikonfesionalni sklad i instinsko uvažavanje jedinstva u različitosti i pozvao institucije i nevladine organizacije iz oblasti kulture da kori-

di koji odustaju od obrazovanja i obuke, Strategijom 2020 Evropa daje preporuku svim zemljama da procenat mladih između 30 i 34 godine koji imaju visoko obrazovanje bude do 40 odsto do 2020. godine i da najmanje 15 odsto odraslih učestvuje u cjeloživotnom učenju.

„Kada je u pitanju srednje obrazovanje, puno se govori o usklađivanju upisne politike sa potrebama tržišta rada. Postoji sporazum između Ministarstva prosvjete, Privredne komore i drugih asocijacija o stipendiranju učenika za deficitarne kvalifikacije. Veoma je važno praktično obrazova-

gram osposobljavanja lica sa stečenim visokom obrazovanjem koji treba da doprine smanjenju nezaposlenosti.

Podsticaj mobilnosti jesu i aktivnosti na unapređenju studentskog standarda i studentskog života u Crnoj Gori. Privučićemo veći broj studenata koji su korisnici programa Erasmus mundus ili nekih drugih koje sada ograničeno ili djelimično koristimo, jer nismo članica EU. Značajan je i program Tempus. Pripemljen je i Nactr zakona o mladima koji treba da bude usvojen do kraja godine“, istakla je Mubera Kurpejović.

Lj. Vukoslavović

Svečano uručeni sertifikati za prve stečene nacionalne stručne kvalifikacije

KONTINUIRANO UČENJE NAŠA JE REALNOST I POTREBA

Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović: Siguran sam da ova aktivnost sa vama, koji ste prepoznali ovu mogućnost da na efikasan i kvalitetan način dođete do radnoga mjesta, pokazuje da smo na dobrom putu da veoma kvalitetno i brzo trajno riješimo zaposlenje za jedan broj ljudi koji godinama traži stalni angažman u našoj privredi

Ministar rada i socijalnog staranja Predrag Bošković: Sve više se potencira cjeloživotno obrazovanje, jer je veoma bitno da svaki pojedinac mora da ulaže u sebe tokom cijelog života da bi ostao konkurentan na tržištu radne snage

Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović i ministar rada i socijalnog staranja Predrag Bošković svečano su uručili sertifikate kandidatima (40) koji su stekli nacionalne stručne kvalifikacije: konduktora u željezničkom saobraćaju i transportni komercijalista u željezničkom saobraćaju, kao i sertifikate za kandidate za nacionalnu stručnu kvalifikaciju planinski vodič.

Ministar prosvjete Stijepović je istakao da ovaj projekat partnerski realizuje nekoliko vladinih organa i institucije, prije svega, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ispitni centar, Centar za stručno obrazovanje, poslodavci i Ministarstvo prosvjete. „Moderni razvoj tehnologija i novi tehnološki procesi doprinijeli su da treba da shvatimo da je učenje tokom čitavog života naša realnost i potreba. Svakim danom se otvaraju nova radna mjesta. To ide veoma brzo i obrazovni proces kao formalni dio obrazovanja ne može da brzo odgovori na te izazove. Zato je cjeloživotno učenje strategija Vlade i ova dva ministarstva. Mi smo kao podške tom projektu doni-

jeli Nacionalni okvir stručnih kvalifikacija. To predstavlja izazov za sve nas u obrazovanju da što prije i na što efikasniji način i u što je moguće većoj mjeri odgovorimo potrebama tržišta rada. Da osposobljavamo one kadrove i profile i stručnjake koje traže naša privreda i naše tržište. S druge strane to je izazov za nezaposlene, da ne samo u formalnom, već i u drugim vidovima obrazovanja, stiču određene vještine i određena znanja koje zahtijeva probirljivo tržište rada, danas Crne Gore, a sutra Evropske unije. Siguran sam da ovakva aktivnost sa vama, koji ste prepoznali ovu mogućnost da na efikasan i kvalitetan način dođete do radnoga mjesta, pokazuje da smo na dobrom putu i da izazovi koji stoje pred nama, kada je u pitanju brže zapošljavanje i stvaranje kadra koje traži naše tržište, kao i partnerski odnos svih onih koji su u procesu, govori o tome da možemo da veoma kvalitetno i brzo trajno riješimo zaposlenje za jedan broj ljudi koji godinama traži stalni angažman u našoj privredi. Siguran sam da će ovi prvi sertifikati u okviru naci-

PUT DO BRŽEG ZAPOSLENJA: Dobitnici sertifikata sa ministrima Stijepovićem i Boškovićem

onalnog okvira stručnih kvalifikacija koje ste danas dobili biti podstrek za mnoge vaše kolege, ali i za nas koji smo ključni nosioci ovog projekta”, istakao je ministar Stijepović.

„Vlada Crne Gore pokušava da riješi krupni pro-

blem na tržištu radne snage, a to je konkurentnost domaće radne snage u odnosu na radnu snagu iz okruženja. U posljednjih desetak godina prisutan je veliki priliv radne snage, prije svega, iz regiona. Prošle godine smo izdali 22 i po hiljade radnih dozvola sa tih prostora, što znači da su oni pokrili toliko radnih mjesta u momentu kada u Crnoj Gori na Zavodu za zapošljavanje imamo oko 32.000 nezaposlenih. Jedan od razloga te nekonkurentnosti je nedovoljna stručna osposobljenost tih ljudi na našem tržištu rada, uz druge nedostatke, kao što su cijena radne snage, mobilnost radne snage, tradicija da neko iz severnih gradova Crne Gore ne želi da dođe na primorje da radi tokom sezone”, ka-

ZAOKRUŽENA MODERNA PRIČA

Obračajući se u ime dobitnika sertifikata, Milica Božović je kazala da je uručjenjem ovih sertifikata zaokružena moderna priča koju je pokrenuo Željeznički prevoz Crne Gore u saradnji sa ova dva ministarstva. „Prvenstveno, sa nama kao mladim kadrovima koji ćemo pokušati da podignemo željeznički prevoz na malo veći nivo, s novim obrazovanjem, novom radnom snagom, a prije svega, našom stručnošću i ljubaznošću”, istakla je Božovića.

zao je ministar Predrag Bošković. On je istakao da se rješavanje tog pitanja usmjerava na stručno obrazovanje, ono u čemu smo dosta kaskali za zapadnom Evropom. „Sve više se potencira cjeloživotno obrazovanje, jer je veoma bitno da svaki po-

jedinac mora da ulaže u sebe tokom cijelog života da bi ostao konkurentan na tržištu radne snage. Ovo je simbolični prvi korak i ići ćemo dalje”, istakao je ministar rada i socijalnog staranja.

Lj. Vukoslavović

IZ DANA U DAN PRIBLIŽAVAMO SE EVROPSKIM ISKUSTVIMA U OBLASTIMA OBRAZOVANJA

Sertifikati ove vrste dodjeni su po prvi put u Crnoj Gori, što je dokaz da se iz dana u dan približavamo evropskim iskustvima u oblasti obrazovanja. Zakonom o nacionalnim stručnim kvalifikacijama uređeno je sticanje nacionalne stručne kvalifikacije koja se potvrđuje sertifikatom. Sertifikat o stručnim kvalifikacijama daje se kandidatima koji su prošli provjeru znanja od strane licenciranih ispitivača za određeni modul ili program, u skladu sa posebnim propisima iz oblasti obrazovanja.

Nadzornici Zavoda za školstvo Crne Gore boravili u Slovačkoj UPOZNALI NAČIN RADA DRŽAVNE I REGIONALNE INSPEKCIJE

SLIČNOSTI I RAZLIKE U METODOLOGIJI RADA: Crnogorski prestavnici u Slovačkoj

U okviru programa CETIR i uz podršku Ambasade Slovačke u Crnoj Gori, nadzornici Zavoda za školstvo Miodrag Lalić, Blaga Žurić, Goran Terzić, Milica Vušurović i Dragan Berilažić boravili su u studijskoj posjeti institucijama obrazovnog sistema Slovačke.

Oni su se tom prilikom upoznali sa nadležnostima, planiranjem i realizacijom aktivnosti inspekcijanskog rada u obrazovnim institucijama Slo-

vačke. U tom cilju, bili su gosti Državne školske inspekcije, tj. glavnog školskog inspektora Jozefa Javoreka sa saradnicama: Zuzanom Lukačkovom, Jarmilom Braunovom i Henrijetom Antalovnom.

Razgovarano je o više tema koje se odnose na rad Državne i Regionalne inspekcije (vrste inspekcija, metodika inspekcijanske djelatnosti, kriterijumi za evaluaciju, pokazatelji).

Nadzornici su posetili i osnovnu školu (Prokofjev) u Bratislavi sa čijim radom ih je upoznala Daniela Petrikova, direktorka škole. Prezentovane su teme o toku inspekcijanske posete školi i komunikaciji s inspektorima sa gladišta uprave škole i nastavnika. Diskusija se odnosila na sličnosti i razlike u metodologiji rada između domaćina i predstavnika Crne Gore.

Lj. V.

U Njemačkoj se održava Škola maternjeg jezika za decu naših iseljenika

OČUVATI CRNOGORSKI JEZIK

U SKLADU SA NASTAVNIM PLANOM MINISTARSTVA PROSVJETE CRNE GORE: Sa jednog od časova maternjeg jezika

Udruženje MonteKöln i Udruženje FC Montenegro Wuppertal u kooperaciji sa „Caritasverband für die Stadt Köln eV” pokrenuli su projekat „Škola maternjeg jezika”. Ideja da se sprovede ovaj projekat postoji već godinu dana. Organizatori su pokušavali da u više navrata ostvare saradnju sa nadležnim institucijama grada Kelna. S obzirom na to da je proces zahtjevan i da je bilo potrebno mnogo vremena i rada, postojala je opasnost da projekat ne uspije. Saznavši za problem, a problem su

bile samo prostorije za održavanje časova, predsjednik Udruženja FC Montenegro Miloš Bukilić obezbijedio je prostorije u Langenfeldu. On je, pored prostorija za održavanje nastave, ponudio i sav preostali materijal koji je potreban za rad.

Nastava je počela 30. 03. 2014, a traje do 22. juna ove godine. Održava se po nastavnom planu i programu Ministarstva prosvjete Crne Gore. Materijal su obezbijedili Udruženje MonteKöln i Udruženje Montenegro Wuppertal, kao i Caritas

grada Kelna. Veliki doprinos je imala Uprava za dijasporu MVPEI, koja je dostavila udzbenike.

Škola maternjeg jezika je besplatna. Prvi čas traje 45 minuta, slijedi pauza od 15 minuta, a potom drugi čas u trajanju od 30 minuta, koji služi za utvrđivanje gradiva, propitivanje i domaći zadatak. U sklopu škole organizuju se razna takmičenja, testovi pod motom „Koliko znamo”, Kids party, izlet i slično.

N. N.

U Podgorici održana Međunarodna konferencija o okviru kvalifikacija kao sredstvu politike za cjeloživotno učenje

RAZVIJATI OTVORENI SISTEM OBRAZOVANJA

– **Ministar Slavoljub Stijepović:** Potrebno je čvršće povezati obrazovanje i biznis kroz različite oblike saradnje koje će unaprijediti potencijal za inovacije i okruženje za učenje. Uspostavljanje Nacionalnog okvira kvalifikacija u Crnoj Gori značajno će doprinijeti daljem razvoju crnogorskog obrazovnog sistema, njegovoj harmonizaciji sa evropskim obrazovnim prostorom, te postizanju transparentnosti kvalifikacija i mobilnosti crnogorskih građana unutar EU
– **Andre Lis iz delegacije Evropske unije u Crnoj Gori:** Imaćete koristi od integracije u evropsko društvo i na tržište rada EU, ukoliko su vještine koje steknu ljudi u Crnoj Gori prepoznate i priznate od strane firmi kao vještine koje zadovoljavaju principe evropskog kvalifikacionog okvira koje će obezbijediti mobilnost

Crnogorski okvir kvalifikacija i Izvještaj o referenciranju Crnogorskog okvira kvalifikacija sa Evropskim okvirom kvalifikacija predstavljani su na Međunarodnoj konferenciji o okviru kvalifikacija kao sredstvu politike za cjeloživotno učenje, koja je održana u Podgorici u organizaciji Ministarstva prosvjete, uz podršku Projekta MNE/011. Na skupu su razmijenjena iskustva i znanja o referenciranju NOK-a, kao i primjeri dobre prakse o razvoju, sprovođenju i obezbjeđenju kvaliteta nacionalnih okvira kvalifikacija, a diskutovano se i o budućim izazovima u njihovom sprovođenju.

Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović je, pozdravljajući učesnike, istakao da u vremenu globalizacije, tehnoloških i demografskih promjena brzi razvoj novih znanja i tehnologija uslovljava potrebe tržišta za kvalifikovanom radnom snagom, namećući nužnost cjeloživotnog učenja i uspostavljanja fleksibilnog obrazovnog sistema.

Spremni da povežujemo Nacionalni okvir kvalifikacija sa evropskim

„U svim crnogorskim strateškim dokumentima iz oblasti obrazovanja promoviše se koncept cjeloživotnog učenja. Da bi se ovaj koncept ostvario, razvijamo otvoreni, prohodni sistem obrazovanja, koji se prilagođava složenim zahtjevima tržišta rada i pruža različite mogućnosti za obrazovanje, napredovanje i priznavanje prethodno stečenih znanja. Uspostavljanje Nacionalnog okvira kvalifikacija jedan je od mehanizama za postizanje ovih ciljeva. Crna Gora je 2008. godine počela aktivnosti na uspostavljanju Nacionalnog okvira kvalifikacija u skladu sa preporukama datim u dokumentu Evropski okvir kvalifikacija za cjeloživotno učenje. Zakon o Nacionalnom okviru kvalifikacija donijet je 2010. godine. Nacrt izvještaja o referenciranju pokazuje da je Crna Gora

O SADAŠNJI I BUDUĆIM IZAZOVIMA: Sa okruglog stola

spremna da povezuje i upoređuje Nacionalni okvir kvalifikacija sa Evropskim okvirom kvalifikacija za cjeloživotno učenje. Crna Gora će i u narednom periodu razvijati obrazovni sistem koji će slijediti potrebe i prioritete privrede. Naš cilj je učiniti cjeloživotno učenje i mobilnost realnim, poboljšati kvalitet i efikasnost obrazovanja, promovisati jednakost, socijalnu koheziju i aktivno građanstvo, razvijati kreativnost, inovacije i preduzetništvo. Stoga je potrebno čvršće povezati obrazovanje i biznis kroz različite oblike saradnje koje će unaprijediti potencijal za inovacije i okruženje za učenje. Uspostavljanje Nacionalnog okvira kvalifikacija u Crnoj Gori značajno će doprinijeti daljem razvoju crnogorskog obrazovnog sistema, njegovoj harmonizaciji sa evropskim obrazovnim prostorom, te postizanju transparentnosti kvalifikacija i mobilnosti crnogorskih građana unutar EU”, kazao je ministar Stijepović.

On je izrazio uvjerenje da će razmjena iskustava i pozitivne prakse na Međunarodnoj konferenciji o okviru kva-

lifikacija kao sredstvu politike za cjeloživotno učenje doprinijeti unapređenju nacionalnih sistema kvalifikacija i saradnje zemalja učesnica Konferencije.

Prenošenje kredita, obezbjeđenje kvaliteta, usmjeravanje karijera

„Imaćete koristi od integracije u evropsko društvo i na tržište rada EU, ukoliko su vještine koje steknu ljudi u Crnoj Gori prepoznate i priznate od strane firmi kao vještine koje zadovoljavaju principe evropskog kvalifikacionog okvira koje će obezbijediti mobilnost. Crna Gora je već preduzela značajne korake da postigne taj cilj, naročito u oblasti obrazovanja”, istakao je Andre Lis, iz delegacije Evropske unije u Crnoj Gori. On je ukazao da je evropski kvalifikacioni okvir jedna od najambicioznijih inicijativa u Evropi koja je ikada preduzeta u oblasti obrazovanja i obuke. Usvojen 2008. godine, prvi put u istoriji je ponudio zajednički okvir koji povezuje nacionalne sisteme kvalifikacija. U suštini ideje da se povežu različiti nacionalni sistemi jeste da se djeluje kao sredstvo za prevođenje tih kvalifikacija da bi one bile čitljivije i lakše razumljive u drugim zemljama. Ovaj sistem kvalifikacija pokriva sve kvalifikacije u visokom, stručnom i opštem obrazovanju, te obrazovanju odraslih. Evropski okvir kvalifikacija je instrument koji omogućuje, ne samo da poredimo kvalifikacije, već da se prenose krediti, da imamo obezbjeđenje kvaliteta, usmjeravanje karijera, odnosno karijernu orijentaciju i definiciju ključnih kom-

petencija u cijeloj Evropi. Svi ti ciljevi su ranije formirali strateški okvir u Evropi za saradnju u oblasti obrazovanja i zvaio se Strategija 2020. Ona je osmišljena da podrži i države članice EU i zemlje koje su u procesu pristupanja. Ovaj okvir uzima u obzir cijeli spektar obrazovanja odnosno sistema obrazovanja i obuke, pokriva sve nivoe i kontekste formalno, neformalno i informalno učenje”, naglasio je Lis.

Sibil Hilšer, glavna tehnička savjetnica Projekta

Andre Lis:

ZA BOLJU KONKURENTNOST NA EVROPSKOM NIVOU

Potrebno da obezbijedimo da se poveća transparentnost u oblasti kvalifikacija u cijeloj Evropi, a veoma su važni prenosivost i mobilnost da bi se ostvarila bolja konkurentnost na evropskom nivou. To važi i za Crnu Goru i za članice EU. Crna Gora treba da obezbijedi da je njena infrastruktura optimalno pripremljena za ovakve stvari. Ona je već preduzela veoma važne korake u izradi svog nacionalnog okvira kvalifikacija koje u skladu sa dobrom praksom i standardima EU. Usvojila je Zakon o nacionalnom okviru kvalifikacija i niz podzakonskih akata i metodoloških dokumenata koje će obezbijediti implementaciju zakona. Preces referenciranja je u toku i to pokazuje koliko Ministarstvo prosvjete pridaje značaja ovom procesu.

podrška, prije svega, izradi nacionalnog okvira kvalifikacija i standarda zanimanja”, kazala je Hilšer. Ona je ukazala na veliku podršku Instituta za stručno obrazovanje Republike i partnera iz Estonije.

Da kvalifikacije budu uporedive i razumljive

Predsjednik Radne grupe za referenciranje prof. dr Sreten Savićević istakao je da je osnov za izradu Izvještaja o referenciranju Crnogorskog okvira kvalifikacija sa Evropskim okvirom kvalifikacija Zakon o nacionalnom okviru kvalifikacija, usvojen 2010.

godine. Jedan od osnovnih principa na kojima se zasni-

ispunjenost sedam verifikacionih kriterijuma i šest procedura za samosertifikovanje dato je u petom poglavlju. U Nacrtu izvještaja o referenciranju su ugrađene sugestije uvažanih međunarodnih eksperata”, rekao je Savićević.

Učesnici skupa složili su se da je jedan od najznačajnijih ciljeva da kvalifikacije budu uporedive i razumljive. Upoređivanje sistema kvalifikacija između različitih zemalja je potrebno, jer sve države koje su usvojile nacionalne kvalifikacije treba da popune taj okvir sa kvalifikacijama koje su relevantne za tržište rada.

Ukazano je i na opasnosti koje u budućnosti, posebno na početku primjene na-

RAZMIJENJENA ISKUSTVA O REFERENCIRANJU: Učesnici skupa

MNE 011, izrazila je zadovoljstvo što prisustvuje projektu unapređenja stručnog obrazovanja. „Ovaj projekat je trajao pet i po godina i završava se u julu ove godine. Razvoj referenciranja i rad sektorskih komisija su bile neke od najznačajnijih aktivnosti u fazi produženja projekta od prošle godine ali se oslanjanje na ranije rađeno a to jeste

va ovaj zakon je uporedivost sa evropskim okvirom kvalifikacija. Zakonom su precizno definisane nadležnosti svih organa i tijela u postupku predlaganja, razvoja i svrstavanja kvalifikacija u okvir. Precizne procedure su date važećim pravilnicima koje su donijeli Ministarstvo prosvjete i Savjet za kvalifikacije.

„Postupak o referenciranju dat je u četvrtom poglavlju ovog izvještaja u skladu sa kriterijumima, sadržanim u dokumentu Evropske komisije pod nazivom Procedure za referenciranje nacionalnih nivoa kvalifikacija sa evropskim okvirom. Ovim dokumentom daju se metodološke smjernice za sprovođenje procesa upoređivanja i povezivanje nacionalnih sa evropskim okvirom kvalifikacija. Samo sertifikovanje nacionalnog okvira kvalifikacija u odnosu na evropski okvir u visokom obrazovanju kroz

cionalnog kvalifikacionog okvira, vrebaju. Riječ je, prije svega, o tome da više ne može jedan partner, ili jedan dio njih upravljati jednim takvim instrumentom, nego traži kombinaciju više socijalnih partnera, i svaki ima tačno određenu ulogu koja je vidljiva kroz njihov interes. Druga opasnost moguća je zbog slabog uključivanja partnera.

Učesnici Konferencije bili su predstavnici relevantnih institucija iz zemalja Zapadnog Balkana i stručnjaci iz zemalja Evropske unije, predstavnici Evropske komisije u Crnoj Gori, (Evropska trening fondacija), eksperti iz Slovenije, Hrvatske, Austrije i Estonije, goste iz Bosne i Hercegovine, Makedonije, Kosova i Albanije, kao i predstavnici Svjetske banke i LuxDevelopmenta.

Lj. Vukoslavović

Mubera Kurpejović, pomoćnica ministra prosvjete za visoko obrazovanje KLJUČNE PREPORUKE

Za razvoj okvira kvalifikacija je izuzetno važno kvalitetno obrazovanje, tj. sistem obezbjeđenja kvaliteta i saradnja sa sa poslodavcima i drugim zainteresovanim stranama. Važni su i inputi koji dolaze sa lokalnog nivoa. Izuzetno su važna uporedna iskustva koja smo imali priliku da čujemo i o kojima ćemo čitati u narednom periodu. Više pažnje treba posvetiti i doktoroskim studijama. To su neke ključne preporuke i teme na koje treba da se fokusiramo u narednom periodu.

ISKAZIVANJE KVALIFIKACIJA KROZ ISHODE UČENJA

Nacrt Izvještaja o referenciranju Nacionalnog okvira kvalifikacija sa evropskim pripremila je međuresorska radna grupa, sastavljena od predstavnika Unije poslodavaca Crne Gore, Privredne komore Crne Gore, Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, Sindikata prosvjete Crne Gore, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva prosvjete, Zavoda za školstvo, Ispitnog centra, Centra za stručno obrazovanje, državnog i privatnih univerziteta.

Nacrt sadrži šest poglavlja. Prvo je uvodno. U drugom poglavlju predstavljen je obrazovni sistem u Crnoj Gori. U trećem poglavlju predstavljena struktura i koncepti NOK-a, nadležnosti organa i tijela, obezbjeđenje kvaliteta i drugo. U četvrtom poglavlju opisano je kako je obezbjeđeno 10 kriterijuma referenciranja. U petom je objašnjeno kako je ostvareno sedam kriterijuma i šest procedura samosertifikovanja NOK-a u odnosu evropski. Šesto poglavlje sadrži izazove u razvoju NOK-a.

Upoređivanje EQF-a i NQF-a moguće je zbog koncepta oba okvira – da se kvalifikacije na svim nivoima iskazuju kroz ishode učenja. Opisi nivoa kod oba okvira su podijeljeni na znanja – činjenična i teorijska, vještine – manualne i misaone i kompetencije – domen samostalnosti i odgovornosti.

Obilježen Svjetski dan knjige i autorskih prava

PROMOCIJA LIJEPE RIJEČI I ČITANJA

Biblioteke, izdavačke kuće i gradske knjižare priredile druženje sa piscima, besplatno ućlanjenje, popuste, radionice za najmlađe, kao i niz bogatih kreativnih sadržaja. Nacionalna biblioteka „Đurđe Crnojević“ organizovala kampanju i program „San noći knjige“. Centralni događaj bio je otvaranje izložbe knjiga posvećenih Vilijamu Šekspiru

Crna Gora je ove godine prvi put zvanično „disala“ u ritmu književnosti na Svjetski dan knjige i autorskih prava. Čitaoci u nekoliko crnogorskih opština mogli su pronaći kutak posvećen knjigama i čitanju. Biblioteke, knjižare, kulturno-informativni centri i druge institucije koje čuvaju „miris“ knjige otvorile su vrata publici koja je krenula u potragu za dobrim naslovima. Najobimnije programe, u okviru manifestacije „Noć knjige u Crnoj Gori“, priredili su Podgorica, Cetinje i Bar. Kada je o interesovanju podgoričke publike riječ, najposećenije su bile poslovnice „Gradske knjižare“, de su se domaći pisci družili sa čitaocima, preporučivali im naslove za čitanje i potpisivali knjige.

U „Gradskoj knjižari“ na „Trgu Republike“ ljubitelji književnosti dočekali su Balša Brković, pisac i književni i pozorišni kritičar, Branko Baletić, reditelj, i Bogić Rakočević, pjesnik i književni kritičar. Potom se sa čitaocima družio Predrag Sekulić koji je predstavio posljednji roman „Parnje labudova“. U poslovnicu u šoping centru „Mall of Montenegro“ sa publikom su se družili prof. dr Slavica Perović, Goran Danilović i Tanja Bakić, dok su u knji-

BIBLIOTEKA ZA SLIJEPE CRNE GORE ORGANIZOVALA UMJETNIČKI PROGRAM

Pored druženja sa autorima, sve poslovnice „Gradske knjižare“ obezbijedile su besplatno ućlanjenje u Klub čitalaca, različite popuste i organizovala radionicu „Priče za laku noć“ posvećenu najmlađima. I podgorička Narodna biblioteka „Radosav Ljumović“ dodijelila je besplatne članske karte učenicima osnovnih i srednjih škola i penzionerima. Uz to, bibliotekarke dečjeg Odjeljenja posetile su Resursni centar za decu i mlade „Podgorica“ i održale radionicu „Družimo se s knjigom“. U sali Biblioteke održano je književno veće posvećeno dramskom piscu Vilijemu Šekspiru.

Takođe i Crnogorsko narodno pozorište ponudilo je knjige iz svoje izdavačke produkcije, po cijenama nižim za 50 odsto. KIC „Budo Tomović“ priredio je projekciju filma „Hamlet“, u režiji Lorenza Olivijea, dok je „Američki uga“ na štandu ispred KIC-a „Budo Tomović“, poklanjao knjige i časopise. U obilježavanje Svjetskog dana knjige bile su uključene i knjižare „So“ iz Herceg Novog, „Mamut“ iz Podgorice, Univerzitet „Mediterran“, osnovne škole, kao i predškolske ustanove.

Biblioteka za slijepe Crne Gore organizovala je polučasovni umjetnički program u kojem je promovisala Brajevo pismo i njegov značaj za osobe oštećenog vida. U programu su učestvovali srednjoškolci oštećenog vida iz Podgorice, Bojana Otašević, Miljan Otašević, Anđela Dragović i Nikola Zekić.

žari na „Rimskom trgu“ ljubitelje pisane riječi dočekivali pisci Nikola Nikolić i Bećir Vuković.

Proslavi Svjetskog dana knjige priključila se i „Mati-

ca crnogorska“, koja je poklonila određeni broj svojih izdanja školama, medijskim kućama i drugim javnim institucijama. Takođe, i Institut za crnogorski jezik po-

Biblioteke i gradske knjižare čuvaju „miris“ knjige

klonio je knjige iz svoje izdavačke djelatnosti podgoričkim osnovnim i srednjim školama.

Izložba posvećena Šekspiru

Kampanjom i programom „San noći knjige“, Nacionalna biblioteka „Đurđe Crnojević“ obilježila je ovaj međunarodni praznik. Centralni događaj bio je otvaranje izložbe knjiga posvećenih Vilijamu Šekspiru. Postavku su činila i odabrana izdanja Šekspirovih djela i djela o Šekspiru na raznim jezicima, koja se čuvaju u fondovima ove ustanove. Izložbu je otvorio ambasador Velike Britanije Jan Vitting, dok je izbor postavke napravila bibliotekarka Melanija Vračar.

„Kao što je Šekspir u komediji 'San ljetnje noći' i u ostalim svojim djelima, dao veličanstven prikaz života kao sna, tako smo i mi kroz slogan 'San noći' knjige željeli da odslikamo svu moć Šekspirovih djela i ostalih velikana pisane riječi koje danas slavimo“, naglasila je, između ostalog, Jelena Đurović, direktorica Nacionalne biblioteke. I Gradska biblioteka i čitaonica „Njegoš“ sa Cetinja priredila je bogat cjelovečernji program pod sloganom „Budni uz knjigu“. Poklonici knjige upoznali su se sa putopisima Slobodana Vukovića „U podnožju Kordiljera“ i „Priče iz Australije“, slikovnicom Dušana Đuri-

Gimnazija „Slobodan Škerović“: Omaž Oskaru Daviču

PJESNIK MODERNOG I ORIGINALNOG IZRAZA

Udruženje bibliotekara Crne Gore i Gimnazija „Slobodan Škerović“ iz Podgorice obilježili su Svjetski dan knjige i autorskih prava, omažom Oskaru Daviču.

Daviču, pjesnik modernog i originalnog izraza, čija je virtouznost posebno došla do izražaja u njegovoj čuvenoj zbirci „Višnja za zidom“, omiljen je pjesnik mlade čitalačke publike.

Poeziju Oskara Daviča, govorila je Nevena Petrović, član recitatorske sekcije Gimnazije „Slobodan Škerović“, dok je medijator večeri bio Nebojša Knežević, bibliotekar.

N. K.

„POBJEDA“ DAROVALA SERVANTESOVE NOVELE

Čitaoci „Pobjede“, uz svaki kupljeni primjerak, dobili su na poklon „Uzorne novele“ Migela de Servantesa. Ova kuća je na platou ispred svog sedišta organizovala večernji program „Knjige pod zvijezdama“, de su svi posetioći imali priliku da kupe naslove iz edicije „Mega hit“ i „Antologija svjetske književnosti“ po cijeni od 2,5 eura. U saradnji sa izdavačkom kućom „Nova knjiga“, obezbijeden je popust čitaocima na 22 knjige iz kolekcije „Svjetski bestseleri“, a svaki kupac mogao je izabrati tri naslova iz ove kolekcije po cijeni od 9,99 eura.

Drugi školski sajam u nikšićkoj OŠ „Luka Simonović“: „Djeca lete knjigama“

PRIŠEĆANJE NA DRAGANA RADULOVIĆA

Promovisani đački radovi: mini knjiga sa stihovima Dragana Radulovića, odjeljske bajke i zbirke proze i poezije

Povodom obilježavanja Svjetskog dana knjige, u nikšićkoj OŠ „Luka Simonović“ organizovan je Drugi školski sajam knjiga. Ove godine bio je posvećen jednom od najznačajnijih crnogorskih pjesnika za decu XX vijeka Draganu Raduloviću, a slogan je bio jedan od njegovih stihova: „Djeca lete knjigama“.

Sajam je otvorio sin usnulog pjesnika Ognjen Radulović. Knjige su tematski bile klasifikovane i izložene na deset štandova, na kojima su učenici bili vrijedni promoteri knjige.

„Učenici osmog razreda zajedno sa Rajkom Đukanović, profesoricom, izradili su mini knjige sa stihovima pjesnika Dragana Radulovića. Oni su se potrudili da lijepom idejom izdvoje stihove, a vještih rukama da ih ukoriče i povežu. Sajam je bio obogaćen dečjim stvaralaštvom učenika IV i V razreda. Učenici petog razreda promovisali su svoje odjeljske bajke, dok je odjeljenje V 2 svoju bajku prezentovalo i u audio i video formatu prilagođenom deci sa posebnim potrebama. Đaci IV razreda predstavili su svoje zbirke proze i poezije. Sve njihove aktivnosti vodili su i koordinirali njihovi učitelji. Ovogodišnji sajam realizovan je u saradnji sa „Gradskom knjižarom“, Narodnom knjigom i Izdavačkom kućom „Nov škola“, koji su posetioćima omogućili kupovinu knjiga po pristupačnim cijenama“, kaže Nada Dubljević, direktorica škole. Koordinatorke sajma bile su profesorice Milosava Đordan, Rajka Đukanović i Snežana Nikolić.

DRUŽENJE JE LIJEPO UZ KNJIGU: Učenici OŠ „Luka Simonović“ na štandu

Intervju: Književnik i akademik Sreten Asanović

IMA I TAKVIH KOJI SE KONSTERNIRAJU I NA SAM POMEN CRNOGORSKOG JEZIKA

Jedino što se usuđujem predložiti i preporučiti i prosvjetnim radnicima i svima nama protiv poplave šunda i kiča, pinka i turbofolka – jeste knjiga, i jedino knjiga, uvijek i svuda. Kad je o lektiri riječ, tamo bi trebalo da se nalaze književna djela dokazane umjetničke vrijednosti. Crnogorska književnost obiluje takvim djelima i to od najstarijih vremena do današnjeg stvaralaštva. Junaci mojih priča na liniji su modernih tjeskoba i strahova, iako duboko uronjeni u crnogorsko tle i crnogorski jug. Crnogorski jezik je normiran, donesen je pravopis i gramatika, pa bi prosvjetni radnici, prije svih, trebalo da ga predaju i promoviraju kako to propisuju školski programi

Bio sam dobar čitač

Prosvjetni rad: G. Asanović, sa trinaest i po godina izlazite iz okupirane Zetske ravnice i priključujete se borcima Zetskog odreda Narodno-oslobodilačke vojske u čijim redovima i dočekujete oslobođenje Crne Gore od Njemaca i kvislinga. Koliko je surovo ratno vrijeme i najranije djetinjstvo uticalo na tokove Vaše književne karijere?

Asanović: I pored svih zala koje je okupacija donijela, od četrdesetprve do četrdesetčetvrtre išao sam u podgoričku gimnaziju, i to pješke iz Donjih Kokota. Savezničko bombardovanje, 5. maja četrdesetčetvrtre preživio sam u centru grada u jednospratnoj kući, iznad knjižare Pera Vukotića de se danas nalazi Lovćen osiguranje. Moj brat bio je u partizanima od četrdeset prve (poginuo kao oficir JA u aprilu četrdesetpete), a otac je bio nekoliko puta hapšen, bio je i na spisku za strijeljanje, da bi iako star, izbjegao na oslobođenu teritoriju. Tako da je bilo sasvim razumljivo da i sam, iako sitan i mršav pođem „u partizane“ i budem primljen u četu Zetskog odreda u Komanima. To su mi, čini mi se, bili jedini lijepi trenuci za vrijeme rata, iako me nijesu puštali da idem u akcije, ali sam zato četi čitao vijesti glavnog štaba i ostali materijal, jer sam bio dobar čitač. Na drugom ratnom kongresu Narodne omladine

Crne Gore u već oslobođenom Cetinju, učestvovao sam kao delegat pionir. Sve to je nesumnjivo uticalo i na moja buduća literarna traganja.

Imamo jedan zaista dobar književni časopis – ARS

Prosvjetni rad: Prvu priču ste objavili u listu „Omladinski pokret“, de ste pisali i filmske recenzije i uređivali rubriku „Iz života velikih ljudi“. Koliko su počeci stvaralačkog i literarnog angažmana ove vrste značajni za buduće pisce i čini li Vam se da danas nedostaju mogućnosti – časopisi, konkursi, podsticaji i druge vrste „pomoci“, za punu afirmaciju mladih i talentovanih autora?

Asanović: U ono vrijeme mnogo se podržavalo književno i umjetničko stvaralaštvo. Sve novine su donosile književne priloge, postojali su časopisi samo za književnost; mladi pisci ako su bili imalo talentovani, objeručke su prihvatani i podržavani. (Koliko pamtim, autorski tabak proze tada je plaćan u visini jedne manje mjesečne plate.) Danas, i afirmisani pisci objavljuju knjige za simbolične ili nikakve honorare.

U ovom trenutku imamo jedan zaista dobar književni časopis – ARS, koji prezentuje sve vrijedno što se stvara u zemlji i regionu ali i u svijetu. ARS je otkrio i afirmisao nekoliko mladih pisaca od kojih su neki poznati i u svijetu, kao i neko-

liko pjesnikinja koje su prihvaćene u regionu i šire... Inače, u Crnoj Gori štampa se i objavljuje mnogo knjiga privatno ili uz pomoć „dobrotvora“, tako da imamo poplavu knjiga koje nikome ne trebaju i koje pokazuju da svako može pisati...

Svima su dostupne gotovo svakakve informacije i dezinformacije

Prosvjetni rad: Prosvjetni radnik ste po struci i obrazovanju. Kako vidite ulogu prosvjetara u razvoju obrazovanja, kulture i nauke?

Asanović: Bojim se da sam od male koristi za davanje savjeta, pogotovo što su danas i đaci i nastavnici obavješteniji nego ikad i imaju na raspolaganju sva tehnička pomagala. U ovom vremenu, gotovo svi građani imaju računare i mobitele-komputere tako da su na žalost svima dostupne gotovo svakakve informacije i dezinformacije za trenutnu upotrebu, tračerski komentari, fejsbuci i tviteri i opskurne igrice. Zato, jedino što se usuđujem predložiti i preporučiti i prosvjetnim radnicima i svima nama protiv ove poplave šunda i kiča, pinka i turbofolka – jeste knjiga, i jedino knjiga, uvijek i svuda.

U jeziku je sve

Prosvjetni rad: Uvršteni ste u školsku lektiru sa svojim romanom „Putnik“. Možete li

nam nešto reći o tome i o značaju nacionalne literature za pravilno sagledavanje i usvajanje standarda nacionalne kulture i samosvijesti?

Asanović: Kad je o lektiri riječ, tamo bi trebalo da se nalaze književna djela dokazane umjetničke vrijednosti,

djela o čovjekovoj sudbini, etničkoj i univerzalnoj, i koja su istovremeno u svome jeziku, jer u jeziku je sve. (Sofoklo u Filoktetu kaže da je jezik uzrok svemu a ne djelovanja.) Takva djela morala bi biti u školskoj lektiri i obrađivana na filozofskim i filološkim katedrama. A crnogorska književnost obiluje takvim djelima i to od najstarijih vremena do današnjeg stvaralaštva.

Jedan malo iskošen rakurs pojedinačnih ljudskih sudbina

Prosvjetni rad: Književni kritičari ističu da ste bard crnogorske književnosti, majstor kratke priče i kraćih literarnih formi. Kako ste se, na koji način i zašto opredijelili za ovu stvaralačku književnu formu?

Asanović: Prije no što sam se osmijelio da pišem i objavljujem mnogo sam čitao, prvo, kako mi je što došlo do ruku, a kasnije sam planirao i probirao svoju lektiru. Čitao sam Gogolja, Kjerkegora, Kama, Sartra, Žida, Hakslija, Sarojana, Hemingveja, Krležine novele i Andrićeve pripovijetke, Babeljevu Crvenu konjicu... pa sam poželio da i sam pokušam, kako bi rekao Mirko Kovač ili Salman Ruždi, „stvarni događaj pretočiti u fikciju“. Spomenuta literatura je, vjerujem, pomogla da se odrekнем epske i guslarske tradicije i njegoševske poetike i da se opredijelim za kratku priču. U toj formi, nastojao sam da sažmem svoje ratno i poratno vrijeme; sve u jednom malo iskošenom rakursu pojedinačnih ljudskih sudbina u zloslutnom okruženju od neprijatelja, drugih ljudi i drugih opasnosti... Tako su junaci mojih priča na liniji modernih tjeskoba i strahova, iako duboko uronjeni u crnogorsko tle i crnogorski jug; dani su u ekstremnim situacijama, i u sudbonosnim prijelomima, sami sa sobom i smrću; u sukobu naslijeđene i priučene etike i gole egzistencije...

Mnoge od tih priča sadržane su od same atmosfere pod crnim suncem na užarenoj pržini nekadašnjeg Čemovskog polja i mog Kamipolja...

Unapređivanje književne saradnje i afirmacija pisaca regiona

Prosvjetni rad: Vaše priče i literarna ostvarenja uvrštene su u brojne antologije jugoslovenskih književnosti. Da li se danas u dovoljnoj mjeri i na ovaj način grade kulturni i društveni mostovi između novih država, a nekadašnjih republika bivše SFRJ?

Asanović: Ja ne znam da postoji neka regionalna kulturna i književna saradnja koja bi bila organizovana i stimulirana od država koje su činile SFRJ. Ali u isto vrijeme djeluju i unapređuju književnu saradnju i afirmišu pisce regiona crnogorski Otvoreni kulturni forum, Plima, Festival knjižare Karver, zagrebački izdavači Fraktura i Durio, sarajevski Bajbuk i znamenita tuzlanska nagrada Meša Selimović, kao i pisci Beogradskog kruga i neki njihovi portali...

„Prilozi“ jeziku

Prosvjetni rad: Kako ocjenjujete položaj crnogorskog jezika – u školama, u medijima, u javnosti u cjelini?

Asanović: Crnogorski jezik je normiran, donesen je pravopis i gramatika, pa bi prosvjetni radnici, prije svih, trebalo da ga predaju i promoviraju kako to propisuju školski programi. Istina, i u prosvjeti, i medijima i javnosti neki još ne uvažavaju i ne primjenjuju ono što je jednom zasvagda postignuto i ozakonjeno; ima i takvih koji prećutkuju ili se konsterniraju i na sam pomen crnogorskog imena jezika.

Volio bih, takođe, da prosvjetni radnici utiču, i ne samo na časovima, dako bi se dobar dio novinara, voditeljica i političara potrudio i naučio da ne govori i piše: obzirom nego s obzirom; odmaru nego odmaru se; počela rad; prehladio (prehladen) nego prehladio sam; značajno nego znatno... Ovakvih „priloga“ jeziku ima mnogo a naveo sam samo neke.

Zakon o CANU kao, možda čak i smišljena, kontradiktorna tvorevina

Prosvjetni rad: Vi ste svojevremeno zatražili da budete brisani iz članstva Crnogorske akademije nauka i umjetnosti (CANU), smatrajući da Vaš izbor u državnu akademiju nije bio urađen prema zakonu, zar ne?

Asanović: Ja sam, kao redovan član – osnivač DANU, pristao da budem verifikovan za člana CANU, poštujući zakon koji je donijela Skupština Crne Gore, mada je od početka i meni kao građaninu, a kamo li pravnicima, bilo jasno da je taj zakon bio jedna, možda čak i smišljena, kontradiktorna tvorevina.

Razgovarao: Goran Sekulović

BIO-BIBLIOGRAFIJA

Sreten Asanović, rođen 22. februara 1931. godine u Donjim Kokotima kod Podgorice. Završio učiteljsku školu i studirao višu pedagošku školu.

Sa trinaest i po godina samovoljno odlazi iz okupirane Zetske ravnice i na spisku boraca Zetskog odreda Narodno-oslobodilačke vojske dočekuje oslobođenje Crne Gore od Nijemaca i kvislinga. Učestvuje i na Drugom (ratnom) kongresu Narodne omladine Crne Gore, kao delegat pionira.

Prvu priču objavio u decembarskom broju „Omladinskog pokreta“, 1953. u kome je inače objavljivao filmske recenzije i pisao rubriku Iz života velikih ljudi. Od 1957. do 1960. urednik i glavni i odgovorni urednik titogradskog časopisa Sureseti; urednik u sarajevskom Oslobođenju 1960–1962; prvi glavni i odgovorni urednik jugoslovenske revije Odljek u Sarajevu 1963–1965; sekretar Komisije za kulturu i umjetnost Savezne konferencije SSRNJ u Beogradu 1965–1972; glavni i odgovorni urednik titogradskog časopisa Stvaranje 1973–1989.

Objavljene knjige:

Dugi trenuci, priče, Narodna knjiga, Cetinje, 1956; Ne gledaj u sunce, priče, Obod, Cetinje, 1960; Igra vatrom, priče, Svjetlost, Sarajevo, 1966; Lijepa smrt, izbor i nove priče, predgovor prof. dr Ratko Božović, Grafički zavod – Luča, Titograd, 1971; Opojno piće, izbor i nove priče, predgovor Milo Kralj, Rad, Beograd, 1977; Noć na golom brdu, priče, Mladost, Zagreb, 1980; O kulturi i stvaralaštvu... članci, Radnička štampa, Beograd, 1981; Lice kao zemlja, izbor Gojko Antić, predgovor prof. dr Mirjana Strčić, Univerzitetstva riječ, Nikšić, 1988; Putnik, roman, Dignitas, Cetinje, 1994; drugo popravljeno izdanje, KPZ, Podgorica, 1998; treće izdanje KPZ, Podgorica, 2000; četvrto izdanje, Plima, Ulcinj, 2001; peto u Izabranim djelima, Plima, Ulcinj, 2003; i šesto, u izdanju Vijesti, Podgorica, 2006. u tiražu od 22000 hiljade primjeraka... Putnik je, takođe, objavljen i kao lektira za prve razrede srednjih škola, u izdanju Zavoda za udžbenike Crne Gore, 2012; Martiri i pelegirini, priče, Plima, Ulcinj, 2000, dva izdanja; Izabrana djela, 4 toma, Plima, Ulcinj, 2003; Nomina, novelete, Plima, Ulcinj, 2006. dva izdanja i treće 2011; Zvijezde padaju, izbor priča, predgovor i pogovor Jovan Nikolaidis, NZCH & Plima, Zagreb, 2009. drugo izdanje, Plima, Ulcinj, 2009.

Za štampu priredio i uredio antologijski izbor pripovjedaka Čamila Sijarića „Sablja“ u izdanju poznate biblioteke Luča, Titograd, 1969; sa Čedom Vukovićem, Izbor crnogorskih putopisa XIX vijeka – Svjedočenja, Titograd, 1978; (kao i kod Sijarića, SA je i autor predgovora, pogovora i bilježaka).

Štampane su mu i izvođene radio drame: To je ta zvijezda i Samo kiša i vjetar.

Scenarij više dokumentarnih filmova o Crnoj Gori, kulturnim spomenicima, Cetinju, zemljotresu 1979...

Bio predsjednik Udruženja književnika Crne Gore (1973–1976), potpredsjednik Saveza književnika Jugoslavije (1976–1979), predsjednik Saveza književnika Jugoslavije (1979–1981). Bio član redakcije Enciklopedije Jugoslavije Leksikografskog zavoda za Crnu Goru i urednik za književnost.

Zastupljen u mnogobrojnim domaćim i stranim antologijama proze, domaćim i stranim enciklopedijama, leksikonima, biografijama; u čitankama i školskoj lektiri...

Bio učesnik, referent i uvodničar na većem broju domaćih i stranih simpozija, kongresa i okruglih stolova (Moskva, Riga, Titov Veles, Zlatibor, Dojran, Lublin, Kijev, Zagreb, Beograd...) iz oblasti kulture i literature.

Knjiga Lijepa smrt prevedena je na albanski: Vdekje e hëshme, Rilindija, Priština, 1975; na makedonski: Ubava smrt, Misa, Skopje, 1977; na ruski: Raskazi, Inostrana literatura, Moskva, 1977; na rumuskom: Frumoasa moarte, Univers, Bukurešt, 1978; na italijanski: La bella morte, Riposte, Salerno- Roma, 1993. Pojedine priče prevedene su i objavljene na 23 jezika: arapski, albanski, bjeloruski, bugarski, francuski, engleski, italijanski, jermenski, letonski, litvanski, mađarski, makedonski, njemački, poljski, rumunski, rusinski, ruski, slovački, slovenački, češki, španski, turski, ukrajinski... (prema bibliografijama S. A. od poznatog bibliografa Dobrila Aranitovića, Olge Vukmirović Cane i Ksenije Grujičić i Plime J. Nikolaidisa).

Nagrade:

Trinaestojulska nagrada Skupštine SR Crne Gore za zbirku pripovjedaka Lijepa smrt, 1972; Nagrada Oslobođenje Titograda za najbolje ostvarenje iz oblasti književnosti za knjigu Igra vatrom, 1967; Goranova nagrada za najbolju knjigu godine na srpskohrvatskom jeziku za Noć na golom brdu, Zagreb, 1981; Nagrada Savjeta za prosvjetu NR Crne Gore za priču Dželat, Cetinje, 1954; Nagrada Udruženja književnika Crne Gore za knjigu pripovjedaka Dugi trenuci, Titograd, 1957; Nagrada časopisa Stvaranje za pripovijetku Uspravni konjanik, Titograd, 1959.

Odlikovao Ordenom bratstva i jedinstva sa zlatnim vijencem 1976. godine.

Nosilac zvanja Istaknuti kulturni stvaralac.

Na IX međunarodnom podgoričkom sajmu knjiga predstavljena izdanja Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica – „Putnik” Sretena Asanovića, „Davidova zvijezda” Zuvdije Hodžića i „Balšine pjesme” Branka Banjevića

PISCI ZNAČAJNI ZA CRNOGORSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Prema riječima glavnog urednika u Zavodu za izdavanje udžbenika i nastavna sredstva mr Vladimira Vojinovića, riječ je o stvaraocima koji su svojim višedecenijskim radom i stvaralaštvom zavrijedili pažnju ne samo domaće stručne i laičke javnosti, već i u regionu

Zavod za izdavanje udžbenika i nastavna sredstva predstavio je svoja izdanja iz biblioteke „Lektira” – „Putnik” Sretena Asanovića i „Davidova zvijezda” Zuvdije Hodžića, kao i knjigu „Balšine pjesme” Branka Banjevića iz biblioteke „Zublja”. Medijatori programa bili su glavni urednik u Zavodu mr Vladimir Vojinović i mr Nela Savković.

Prema riječima Vojinovića, riječ je o stvaraocima koji su svojim višedecenijskim radom i stvaralaštvom zavrijedili pažnju ne samo domaće stručne i laičke javnosti, već i u regionu.

„Riječ je o autorima čija ostvarenja već godinama griju srca iz oblasti dečije crnogorske književnosti, romaneskne crnogorske književnosti i iz oblasti crnogorske kratke priče”, naveo je Vojinović.

Komentarišući stanje u crnogorskom izdavaštvu, Banjević je rekao da su 1964. godine, kada je on došao u Podgoricu, izlazili časopisi „Stvaranje”, „Istorijski zapisi” i „Glasnik cetinjskih muzeja”.

„Međutim, organizovane izdavačke djelatnosti u Crnoj Gori tada nije bilo. Uloga sistemskog i planskog proučavanja crnogorskog naslje-

Značaj Crnogorke u ukupnom stvaranju entiteta crnogorske nacije i kulture

da pripala je Grafičkom zavodu. Koncipirali smo biblioteku 'Luča', kao istoriju, odnosno antologiju crnogorske književnosti. Oko 80 knjiga je izašlo i taj proces je politički prekinut. U Grafičkom zavodu formirali smo bibliote-

ke studija, kritika, eseja, okupili sve crnogorske stvaraoce i naučne radnike iz tadašnje Jugoslavije koji su se bavili crnogorskim nasljeđem. Prvi smo objavili Ljetopis Popa Dukljanina u skraćenoj formi”, istakao je Banjević.

RIJEKA SA VIŠE PRITOKA

Zuvdija Hodžić je, uz ostalo, kazao: „Postao sam pisac koji je na duhovnom nasljeđu gradio svoju prozu, ali to bi bilo loše ako ja nisam čovjek koji je upijao i drugu kulturu i književnost. Ja sam rijeka sa više pritoka”.

CRNOGORCI OSTALI VEZANI ZA SVOJE KORIJENE

Navodeći da se roman „Putnik” Sretena Asanovića određuje kao hronika i kao avanturistički, mr Nela Savković je dodala da bi on mogao biti i roman mentaliteta. Savkovića je, takođe, postavila pitanje koliko su Crnogorci razumjeli brze promjene u svijetu i koliko su ostali vjerni sebi?

„Crnogorci su od nevolje, ali i iz poriva da vide više svijeta, mnogo putovali drugom polovinom XIX i početkom XX vijeka. Ti Crnogorci, koji su najčešće bili nepismeni, stigli su i do Kine, do Panamskog kanala, na sve kontinente, adaptirali se tamo, ali uvijek su ostali vezani za svoje korijene”, kazao je Asanović.

Vladimir Vojinović je mišljenja da su na stvaralaštvu Sretena Asanovića uticala šecanja iz ranog djetinjstva.

„Moje ratno djetinjstvo i neposredne godine poslije rata uticali su na to da je moja proza takva kakva jeste. Pamtim vrijeme uoči Drugog svjetskog rata kada je u mojim Donjim Kokotima bilo sramota ne biti makar simpatizer komunista ako ne komunist. Sve je to ostavljalo traga. U prozi sam pokušao da dam duh toga vremena, što je uostalom i dužnost literature, pa sam neke sudbine uspio da sažmem i predstavim”, naveo je Asanović.

Čovjek koji je umio da sluša

Vojinović je podsetio da su lelek i tužbalica dva ključna segmenta crnogorske usmenosti i da je taj segment našeg nasljeđa prisutan u prozi Zuvdije Hodžića.

„Odrastao sam u brojnoj porodici u Gusinju, mjestu koje je bilo na raskršću, de se puno putovalo. Putnici uvijek donose nešto novo. Nisam bio čovjek koji je mnogo go-

vorio, ali sam umio da slušam. Ti ljudi su tako zanimljivo pričali. Njihove priče doživljavao sam kao svoje, da bih kasnije kao pisac svoje priče pričao kao tuđe. Tražio sam društvo starijih ljudi koji su umjeli da pričaju i koji su imali bogato nasljeđe. Doduše, to je uglavnom bilo islamsko nasljeđe upravo zato što je i kraj bio takav”, poručio je Hodžić.

Mr Nela Savković je istakla da Branko Banjević daje posebno mjesto crnogorskoj ženi, kao u knjizi „Polje jadikovo”, de ukazuje da je Crnogorka imala sud i umjetnički pristup u presudnom trenutku. Zna se da je čin sahranjivanja momenat kad se govore zadnje riječi o nekome, a taj sud je prepuštan crnogorskoj ženi. Ujedno to je i njen vrhunski stvaralački momenat.

„Govoreći o značaju obrazovanja, prenošenju vrijednosti i običaja, Banjević takođe ističe značaj crnogorske žene. Budući da se često čuje kako je crnogorska žena bila ponižena, on ukazuje na značaj Crnogorke u ukupnom stvaranju entiteta crnogorske nacije i kulture”, objasnila je Savkovića. O. Đ.

CRNOGORKA SE U TUŽBALICAMA IZRAZILA KAO STVARALAC NAJVIŠEG REDA

Branko Banjević je rekao da problem položaja žene u Crnoj Gori nikada nije postojao kao problem ravnopravnosti.

„Žena je bila ravnopravna isto kao čovjek. U podjeli rada žena je imala svoje dužnosti, držala je kuću, vaspitavala decu, radila fizičke poslove. Muškarac je radio najteže poslove, branio je porodicu, selo, Crnu Goru kad je trebalo. Žena je bila apsolutno poštovana isto kao i čovjek. Žena je bila stvaralac u raznim oblastima. Crnogorke su znale da afirmišu slobodu, da iskažu bol za junacima koji su stradali u borbi, nosile su svu nježnost u pristupu deci i crnogorka se u tužbalicama izrazila kao stvaralac najvišeg reda”, naglasio je Banjević.

Promovisana prva zvučna čitanka u Crnoj Gori „Čarolija čitanja” za četvrti razred u izdanju Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica i Resursnog centra za djecu i mlade „Podgorica” za decu sa oštećenjem vida

LAKŠI PRISTUP UČENJU

Podrška Unicefa, Ministarstva prosvjete i Fakulteta dramskih umjetnosti FDU sa Cetinja. Promociji prisustvovao ministar prosvjete Slavoljub Stijepović. O značaju čitanke govorili direktor Resursnog centra mr Zoran Bošković, savjetnica u Zavodu za udžbenike Nađa Durković, programska koordinatorka Kancelarije Unicefa u Crnoj Gori Ana Zec, dramska umjetnica i saradnica u nastavi Dubravka Drakić i urednica u ZUNS-u Lida Vukmanović Tabaš. Do kraja godine planirana priprema čitanke za V i VI, a potom za VIII i IX razred

Prva zvučna čitanka u Crnoj Gori „Čarolija čitanja” za IV razred (autorki Nataše Borović i Sonje Ašanin), koju su objavili Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica i Resursni centar za decu i mlade „Podgorica”, promovisana je na IX Međunarodnom sajmu knjiga u Podgorici. Riječ je o prvom crnogorskom udžbeniku snimljenom u Dejzi formatu (digitalno dostupan informacioni sistem), namijenjenom deci sa oštećenjem vida. Podsetimo, udžbenik je rađen u okviru projekta „Snimanje udžbenika za osnovnu školu u audio tehnici”, uz podršku Unicefa, Ministarstva prosvjete i Fakulteta dramskih umjetnosti (FDU) sa Cetinja. Na ovaj način deci je omogućen lakši pristup informacijama, kao i sam proces učenja. Promociji su, pored ostalih, prisustvovali: ministar prosvjete Slavoljub

Stijepović, direktor Zavoda za školstvo Pavle Goranović, direktorica Zavoda za udžbenike Zoja Bojanić Lalović.

O inicijativi i značaju ovog udžbenika i njegovoj namjeni, prevashodno za učenike oštećenog vida, kao i primjeni u redovnoj nastavi u osnovnoj školi govorio je mr Zoran Bošković, direktor Resursnog centra za decu i mlade „Podgorica”. On je zahvalio svim partnerima koji su bili uključeni u realizaciju ovog projekta.

U skladu sa najvišim standardima

„Međunarodni eksperti koje je angažovao Unicef obučili su zaposlene u našoj ustanovi kako da koriste Dejzi format sa ciljem da se snimanje udžbenika u audio-formatu raelizuje i sprovede u skladu sa najvi-

šim standardima. Naravno, čitanka je tu pred nama, zahvaljujući podršci Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva, kao i FDU, tj. studentima. Ndamo se da će vremenom svi udžbenici za osnovnu školu postati dostupni u audio ili Dejzi formatu, što je u skladu sa Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima deteta. Takođe smo planirali da do kraja godine završimo i čitanke za peti i šesti, a potom za osmi i deveti razred”, naglasio je direktor Bošković.

Govoreći o samom toku pripreme čitanke, Nađa Durković, savjetnica u Zavodu za izdavanje udžbenika i nastavna sredstva i urednica štampane verzije čitanke, objasnila je da je riječ o pionirskom poduhvatu tokom kojeg su se susretali sa različitim problemima koje objektivno nijesu mogli predvideti.

TIMSKIM RADOM DO ZAJEDNIČKOG USPIJEA: Sa promocije

„Entuzijazmom i motivacijom da, prije svega, pomognemo deci prevazišli smo probleme i prepreke. Naučili smo da se ne fokusiramo na probleme, već da na njih gledamo kao na izazove. Zahvaljujući tome, sada sa zadovoljstvom možemo govoriti o uspjehu. Ipak, bez podrške i pomoći FDU, tačnije dramske umjetnice i saradnice u nastavi Dubravke Drakić, ne bismo uspjeli. Ona je razrješavala naše nedoumice”, kazala je Durkovićeva. Ona je zahvalila studentima koji su volonterski pomogli u pripremi knjige ovog formata i izrazila nadu da će Zavod, poučen ovim iskustvom, biti u mogućnosti da nastavi produkciju udžbenika u audio-formatu.

Ana Zec, programska koordinatorka Kancelarije Unicefa u Crnoj Gori, izrazila je zado-

voljstvo što su deci sa posebnim obrazovnim potrebama olakšali put do znanja. Zajednički rad je omogućio da njihovo obrazovanje bude mnogo kvalitetnije, budući da su sve informacije prenijete na vjerodostojan način.

Neophodna ozbiljna priprema

Govoreći o efektima timskog rada, Dubravka Drakić, dramska umjetnica i saradnica u nasatvi na FDU, ukazala je da je početak bio ispunjen strahom i nevjericom, budući da je obiman materijal bilo neophodno oblikovati u skladu sa određenim kriterijumima, a da pri tom odgovara potrebama dece.

„Studenti treće godine Odsjeka glume FDU prihvatili su da, pored svojih obaveza, re-

dojno dolaze sa Cetinja u Podgoricu i u Resursnom centru vrijedno rade. Treba istaći njihov entuzijazam i empatiju, uprkos njihovim brojnim obavezama, kao i ukupnoj klimi otuđenosti koja je našalost sve više prisutna. Oni su mladi umjetnici za primjer. I za njih je ovo bio veliki izazov, budući da je riječ o zahtjevnim umjetničkim zadacima. Veliki broj proznih i poetskih tekstova zahtijevali su ozbiljnu pripremu, koncentraciju, pedantnost, preciznost. Jednom riječju disciplinu”, naglasila je, između ostalog, Dubravka Drakić.

Lida Vukmanović Tabaš, urednica u Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva, istakla je da su pripremljeni i tematski priručnici za decu sa posebnim obrazovnim potrebama.

Š. B.

Dobitnici Državne nagrade „Oktoih“: JPU „Zagorka Ivanović“ sa Cetinja

POTPUNA POSVEĆENOST SVEUKUPNOM RAZVOJU ĐETETA

Sloboda, samostalnost, spontanost, istraživački duh, zadovoljenje unutrašnjih potreba kod djeteta su prioriteta kojima se rukovode. Osluškuju se potrebe i želje djece za određenim aktivnostima kako bi njihov boravak u vrtiću bio što prijatniji, blizak roditeljskom domu. Posljednih godina realizuju više međunarodnih inovativnih programa, kao što su: „Dječiji vrtić kao porodični centar“, inkluzivno obrazovanje. Jedan od osnovnih principa na kojima počiva rad je princip individualizacije, kojim žele da razvijaju potencijale kod djece i time pravilno usmjere njihov razvoj

Najveće crnogorsko priznanje u oblasti obrazovanja i vaspitanja – Nagradu „Oktoih“, uz profesoricu Mirjanu Vučinić dobila je ove godine Javna predškolska ustanova „Zagorka Ivanović“ sa Cetinja. U obrazloženju žirija stajalo je da vrtić sa Cetinja baštini časnu tradiciju prve crnogorske predškolske ustanove i da pažnja koju vaspitači i osoblje poklanjaju deci može služiti kao vrijedan primjer svim ustanovama ovog tipa u Crnoj Gori.

Ovo je, naravno, samo djelić onoga što se za JPU „Zagorka Ivanović“ može kazati, s obzirom na činjenicu da ovaj vrtić postoji punih 111 godina, koliko je gradio svoj značaj i ugled. Istorijski

lje su ih navikavale na rad, i „u malenoj bašti koja je zasadijana svemogućim biljkama i cvijećem“ učili ih baštovanstvu, kako nam svjedoči P. A. Rovinski. Rovinski je zabilježio da deca rade gimnastičke vježbe, da marširaju, pjevaju, uče pjesmice, igraju kola, prave razne figure, igraju različite igre i, na kraju, rade u bašti.

Danas, nakon više od jednog vijeka, ovaj vrtić pohađa 535 djece, uzrasta od rođenja do polaska u školu, koji su raspoređeni u 19 vaspitnih grupa. Ustanova radi u tri objekta i to: na Obilića poljani, u Ulici Vojvode Boža 23 i u Ulici Jabučka bb. Program vaspitno-obrazovnog rada realizuju 37 nastavnika za predškolsko vaspitanje i

dagoška rješenja i inovacije u cilju podizanja nivoa kvaliteta rada sa decom i kreiranja demokratskog ambijenta u vaspitno-obrazovnom radu.

Vaspitači i direktorica Senka Vuksanović, kao i svi zaposleni, ustanovili su jedinstvenu sliku djeteta: „Dijete bi trebalo da bude jako, snažno, bogato sa resursima koje koristi i da bude vaspitavano i obrazovano u adekvatnom socijalnom kontekstu, ali i kompetentno u raznim razvojnim domenima. Vaspitači i osoblje ove ustanove tretiraju dijete sa punom ozbiljnošću, uz prepoznavanje njegovih ideja, slušanje njegovih misli i zajedničko istraživanje. S obzirom na to da živimo u multikulturalnom društvu, nužno je da postoji sveukupno razumijevanje što čini esenciju predškolskog djeteta i na tim vrijednostima i uvjerenjima kao roditelji, vaspitači i članovi lokalne zajednice treba da vaspitavamo i obrazujemo decu u ranom detinstvu“, kaže direktorica Vuksanović.

Sticanje iskustva kroz igru

Vaspitači ističu da se u organizovanju zajedničkog života djece polazi od jedinstvenog cilja vaspitanja i obrazovanja – sveobuhvatnog razvoja dječje ličnosti, stoga se proces rada temelji na principu sticanja iskustva kroz igru i mora imati konkretnu primjenu u svakodnevnim životnim situacijama. Jer, kažu, svjesni su da dijete kroz igru najbolje pokazuje što može i umije.

Sloboda, samostalnost, spontanost, istraživački duh, zadovoljenje unutrašnjih potreba kod djeteta prioriteta su kojima se rukovode. Osluškuju se potrebe i želje djece za određenim aktivnostima kako bi njihov boravak u vrtiću bio što prijatniji, blizak roditeljskom domu.

Ističu da je jedan od osnovnih principa na kojima počiva rad – princip individualizacije, kojim žele da razvijaju potencijale kod djece i time pravilno usmjere njihov razvoj.

O kvalitetnom vaspitno-obrazovnom radu svjedoči i ocjena Komisije za provjeru kvaliteta znanja, novembra 2012. godine.

Direktorica Vuksanović ističe da su posljednjih godi-

U ZDRAVOM TIJELU I ZDRAV DUH: Sportske aktivnosti

na realizovali više međunarodnih inovativnih programa, kao što su: „Dječiji vrtić kao porodični centar“, inkluzivno obrazovanje, Međure-

la, program je u velikoj mjeri pomogao vaspitačima da na jedan drugačiji način osvjetle dotadašnji sistem vrijednosti i uvjerenja o deci, pro-

zivnog obrazovanja. Naime, njima su tokom svih ovih godina vaspitači i defektolozi pružili i ljudsku i stručnu pomoć u pogledu adekvatnih načina vaspitanja i obrazovanja njihove djece. Neki od ovih roditelja su se prvi put suočili sa nedostacima svoje djece, što je pozitivno uticalo na lakše prihvatanje sopstvenog djeteta uz sveukupnu emocionalnu relaksaciju“, ističe direktorica.

Rad sa darovitom decom

„Interesovanje za darovitu decu jedan je od važnih zadataka naše ustanove. ‘Širom otvorenih očiju’ trudimo se učiti pojedinca čiji sluh, ritmičnost i sklonost ka lijepom crtanju su ‘bogom dani’ i usmjeriti ih na horsko pjevanje, ulazak u folklornu trupu ili učešće na likovnim konkursima. Tradicionalno, navedene talente posebno nježujemo“, kaže Senka Vuksanović.

Ona naglašava da je, u želji da se deci prenese dio našeg crnogorskog blaga i da se spasi od zaborava dio narodnih običaja i plesova, kako bi oni egzistirali kroz živote najmlađih, polaznicima omogućeno da kroz razgovor, crtanje i ples dožive trenutak života naših predaka i time omoguće da oni i dalje „žive“.

„Na taj način želimo postići da dijete oseća pripadnost i ljubav prema kulturnoj baštini svoje zemlje, da oseća ponos pripadnosti istoj. Stoga nam je čast da istaknemo našu folklornu trupu, koja je prethodne godine proslavila 10 godina postojanja, učestvovala na mnogobrojnim manifestacijama, dostojanstveno se predstavila ‘Crnogorskim orom’ i ‘Vranjem’ i koja nas, nosioce vaspitno-obrazovnog rada u ovom vrtiću, nanovo ostavlja nijemima usljed oduševljenja“, ocjenjuje direktorica Vuksanović.

Ona ukazuje da ništa manje nije vrijedna horska trupa „Bašta mašte“ koju čine 20 djevojčica/polaznica ove ustanove, čiji veličanstveni „cvrkut“ izaziva bujicu emocija.

O uspjesima JPU „Zagorka Ivanović“ moglo bi se još puno toga reći, međutim, kvalitet rada i atmosfera u kolektivu bili su glavna i najbolja preporuka za dobijanje „Oktoiha“.

SARADNJA SA RODITELJIMA

JPU „Zagorka Ivanović“ prepoznatljiva je i po održavanju korektnog, saradničkog i prijateljskog odnosa sa roditeljima djece koja je pohađaju. Povjerenje, spremnost na saradnju, međusobno uvažavanje i podržavanje su osnovni principi na kojima se zasniva taj odnos.

Roditelji se odmah upoznaju sa programom vaspitno-obrazovnog rada ove ustanove i postaju aktivni članovi.

„Jedan od praktičnih vidova njihovog učešća obezbjeđuje se na mjesečnom nivou, organizovanjem radionica na kojima se neposredno upoznaju sa programom svakodnevnog rada sa decom, čime im se omogućava da daju potencijalne sugestije, primjedbe, kao i pohvale i podršku. Trudimo se da taj trend održimo i edukujemo roditelje u pedagoškom smislu, tj. formiramo njihovu svijest o sopstvenim mogućnostima da doprinesu pravilnom razvoju i uspješnom učenju svoje djece i time obezbijede kontinuirani rad i razvoj djeteta kod kuće“, kaže Senka Vuksanović.

publička smotra dječijeg folklornog stvaralaštva i dr.

Prijatnije okruženje za učenje

„Program ‘Dječiji vrtić kao porodični centar’ unio je pozitivne promjene u život djece i obezbijedio prijatnije uslove i okruženje za učenje, ali i pomogao vaspitačima koji žele da unaprijede kvalitet vaspitno-obrazovnog rada. Izaživajući promjene u doživljaju i viđenju dječijih potencija-

cesu učenja, vrtiću, ali i društvu uopšte.

Implementacija programa inkluzivnog obrazovanja bila je veoma korisna, kako za decu sa posebnim potrebama, tako i za decu koja nemaju teškoće u razvoju. Možda je najznačajniji benefit to što im je omogućeno da na ranom uzrastu shvate da postoje različitosti – opsezi ljudskih mogućnosti i da razvijaju senzibilitet za različite ljudske mogućnosti i životna iskustva. I roditelji ove djece su imali korist od inklu-

Senka Vuksanović, direktorica JPU „Zagorka Ivanović“

gledano, priča o ovom vrtiću seže u doba Knjaževine Crne Gore.

Na inicijativu Sofije Petrovne Mertvago, načelnice Djevojačkog instituta, u Cetinju je 1903. godine osnovan prvi dječiji vrtić u Crnoj Gori „Djetski sad“ velike knjeginje Milice Nikolajevne. Rad Djetskog sada uživao je velike simpatije tadašnjih stanovnika Cetinja o čemu svjedoče brojna pisana dokumenta iz ondanjeg perioda. Deca su se upoznavala sa prirodom i prirodnim pojavama putem demonstriranja slika. Zabavi-

obrazovanje, pedagog i logoped. O zdravstvenoj njezi i zaštiti djece stara se sedam medicinskih sestara.

Nova pedagoška rješenja

Tokom posljednjih dvadeset godina rada ova ustanova doživjela je krupne promjene kako u pogledu broja obuhvaćene djece predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem tako i po pitanju inovacija u vaspitno-obrazovnom procesu.

JPU „Zagorka Ivanović“ u punoj mjeri koristi nova pe-

BAŠTA MAŠTE

U okviru JPU „Zagorka Ivanović“ stvorena je galerija dječijeg likovnog stvaralaštva „Bašta mašte“. To je prva galerija likovnog stvaralaštva predškolaca Crne Gore, u kojoj su bile izložene mnoge postavke dječijih radova. U njoj su izlagali i učenici cetinjske gimnazije, Srednje likovne škole „Petar Lubarda“. U galeriji je bila postavka dječijih likovnih radova, vlasništvo likovne galerije „Likovni svijet“ mladih iz Celja, koji svake godine organizuju likovni konkurs sa određenom temom, a učesnici su i deca iz ovog vrtića. U toku devetnaestogodišnje saradnje sa ovom renomiranom likovnom galerijom, odvijala se uspješna saradnja između vaspitača i osoblja pomenute galerije. Direktorica Senka Vuksanović dobila je od gradonačelnika Celja posebno priznanje za promociju likovne kulture. Inače, deca iz ove ustanove učestvuju na više likovnih manifestacija, kao što su: Radost Evrope – Srbija, Lidice – Češka, Torun – Poljska, kao i u Litvaniji i Kini, o čemu svjedoče brojne nagrade i priznanja.

PUNO PAŽNJE TALENTIMA: Horska trupa „Bašta mašte“

N. Vuksanović

Crnogorske osnovne i srednje škole prikupile pomoć za postradale u poplavama u Srbiji i Bosni i Hercegovini VELIKO SRCE CRNOGORSKIH UČENIKA

U podgoričkoj Gimnaziji „Slobodan Škerović“ akciju organizovao Volonterski klub

Poplave koje su zadesile sušedne zemlje pokrenule su dobrotvorne akcije u mnogim crnogorskim školama u kojima su, pored učenika, učestvovali i profesori, osoblja škola, ali i ostali građani. Tako je Volonterski klub Gimnazije „Slobodan Škerović“ iz Podgorice organizovao humanitarnu akciju za pomoć poplavljenim područjima u Srbiji i Bosni i Hercegovini.

Članovi kluba su samoinicijativno započeli prikupljanje pomoći. Oni su obavijestili

li javnost putem flajera, postera, ali i preko elektronskih medija. U svrhu cjelodnevnice prikupljanja donacija formiran je punkt ispred Gimnazije, de se 50 volontera okupilo da prikuplja pomoć, sortira i pakuje ono što je donirano. Prikupljeno je sedam tona vode, dvije tone odjeće, obuće, sredstava za higijenu i hrane, napomenula je koordinatorka svih aktivnosti i osnivačica ovog kluba, Vanja Rakočević, pedagogica Gimnazije.

Volonterski klub se pokazao i kao odličan animator za

širi humanitarni angažman. Direktor Gimnazije Radiša Ščekić napominje da su sredstva ciljano upućena u pogođena područja, konkretno, novac je uplaćen valjevskoj gimnaziji.

Pomoć đaka i nastavnika SSŠ „Sergije Stanić“ iz Podgorice

I Srednja stručna škola „Sergije Stanić“ iz Podgorice pomogla je tako što su se maturanti odrekli svoje maturske žurke i novac koji je planiran za njenu organizaciju uplatili na žiro račun za područja pogođena poplavama. Prema riječima organizatorke kulturnih dešavanja u školi i PR-a ove ustanove, pedagogice Zorice Miličković, Đački parlament je napravio pult u holu škole, koji je

STUDENTI POLOŽILI NAJVAŽNIJI ISPIT

Njima su se u akciji pridružili učenici Srednje ekonomske škole „Mirko Vešović“ iz Podgorice

Crnogorski studenti masovno su podržali apele za pomoć postradalima u poplavljenim područjima u regiji. Studenti i zaposleni na Ekonomskom fakultetu u Podgorici među prvima su se priključili međunarodnoj akciji prikupljanja pomoći za stanovništvo ugroženo poplavama sa područja Srbije i Bosne i Hercegovine. Odziv je bio odličan, pa je tokom dvodnevnice akcije nazvane „Najvažniji ispit“ prikupljeno oko 3.500 eura (Fakultet i zaposleni su donirali 2.500 eura, dok su studenti sakupili gotovo 1.000 eura), zatim oko 150 paketa hrane, higijenskih sredstava i garderobe, kao i 1.500 litara flaširane vode. Drugog dana akcije studentima su se pridružili učenici Srednje ekonomske škole „Mirko Vešović“, kao i Banka hrane u saradnji sa kompanijom BAR-KOD, koji su obezbijedili 18 paketa konzervirane hrane. Sredstva su prikupljena u skladu sa preporukama Crvenog krsta Crne Gore.

Studentski parlament UCG je u međuvremenu uputio poziv svim studentima i zaposlenima na UCG da se priključe akciji. Pomoć za stanovništvo sušednih država koje je zadesila nevolja organizovano se prikupljalo na tehničkim fakultetima, Ekonomskom fakultetu, Fakultetu političkih nauka, Filozofskom i Pravnom fakultetu. Prioritet je bilo doniranje pomoći u vidu flaširane vode, konzervirane hrane, hrane za bebe i sredstava za održavanje higijene.

Nikola Bošković, predstavnik studenata Pravnog fakulteta UCG, kazao je da su oni i preko socijalnih mreža pozvali sve kolege da pomognu ugroženima u Srbiji i BiH.

„Preko Fejsbuka smo apelovali na studente da donose osnovne stvari koje su njima najpotrebnije – hranu i higijenu kako bi smo to predali Crvenom krstu i ljudima iz podgoričkog hrama. Oni su onda tu pomoć prosljeđivali za Srbiju i BiH“, rekao je Bošković.

HUMANITARNA AKTIVNOST CRVENOG KRSTA SE NASTAVLJA

Prikupljeno gotovo 400.000 eura

Građani Crne Gore bili su veoma aktivni u doniranju pomoći za ugrožene u Srbiji i Bosni i Hercegovini. Tako je, prema saopštenju Crvenog krsta Crne Gore, posredstvom ove ustanove na razne načine do sada prikupljena značajna finansijska pomoć, u iznosu od 382.911,91 eura.

„Od toga je na žiro račun Hipotekarne banke uplaćeno 182.490,23 eura, a NLB Montenegro banke 30.207,38 eura. Slanjem SMS-a na donatorski broj je donirano 166.007 eura. Od toga je putem Telekom mreže poslato 98.359 poruka, a korisnici Telenor mreže su ka donatorskom broju uputili 67.648 poruka. Kasice Crvenog krsta su bile postavljene i na koncertu Sergeja Četkovića. Tom prilikom su posetioci koncerta donirali 3.900,15 eura. U akciji koju je organizovala cvjećara „Neven“ prikupljeno je 307,15 eura“, navodi se u saopštenju.

Ukupno su do sada, preko Crvenog krsta Crne Gore, poslate u Srbiju i Bosnu i Hercegovinu sljedeće količine različitih vrsta pomoći: više od 75.000 litara vode, 11 tona hrane, 700 kg higijene, šest paleta garderobe, značajne količine čebadi, lopata, rukavica, lampi i ostalih potrebnih artikala.

SLIKA KOJA JE OBIŠLA REGION: Volonteri Gimnazije sa prikupljenom donacijom

radio četiri dana u periodu od 7 do 19 časova. Tu su učenici donosili sve ono što je potrebno za ugrožene u poplavama (garderobu, vodu, lijekove, konzerviranu hranu) i sve što je prikupljeno odne-

seno je u Crveni Krst. Pored toga, sakupljeno je i oko 150 eura novčanih donacija, koje su uplaćene na žiro račun Prve i CKB banke. I nastavničko vijeće je učestvovalo tako što su svi članovi od plate dali po

10 eura. Novac iz ovog izvora takođe je uplaćen na žiro račun Prve banke.

Učestvovali i osnovne škole „Jovan Gnjatović“ iz Vračevića i „Dr Dragiša Ivanović“ iz Podgorice

Osnovna škola „Jovan Gnjatović“ iz Vračevića organizovala je prikupljanje pomoći za ugrožene u poplavljenim područjima. Prema riječima direktorice Vesne Mijušković, u akciji su učestvovali i prosvjetni radnici, a prikupljeni su paketi hrane, higijene, garderobe i ostalih potrepnosti. Na kraju, sve donirano upućeno je u nikšićki Crveni krst.

I u podgoričkoj Osnovnoj školi „Dr Dragiša Ivanović“ sprovedena je akcija prikupljanja donacija za ugrožene.

U Podgorici održana Olimpijada znanja 2014 VIŠE OD 500 UČESNIKA TAKMIČILO SE IZ PRIRODNIH NAUKA

Takmičenje učenika osnovnih i srednjih škola iz prirodnih nauka „Olimpijada znanja 2014“ okupila je 536 učenika iz 50 osnovnih i 20 srednjih škola, koji su odmjerili svoja znanja iz matematike, fizike, biologije, hemije i programiranja. Prvi put ove godine u nadmetanju iz programiranja učestvovali su studenti crnogorskih univerziteta, kao i osam učenika iz tri albanska grada.

Organizatori olimpijade su bili Društvo matematičara i fizičara Crne Gore i Prirodno-matematički fakultet, a pokrovitelji Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, Rektorat Univerziteta Crne Gore i kompanija „DoMen“. Ovo takmičenje ima cilj da populariše prirodne nauke i prepozna potrebu stalnog podsticanja darovitih učenika da razviju i iskažu svoj talenat.

Organizatori ističu da je takmičenje svake godine sve uspješnije i da sve više mladih pokazuje interesovanje za prirodne nauke, što se odražava na rekordan upis na studije matematike i prirodnih nauka. Najuspješniji takmičari nagrađeni su diplomom i knjigom.

REZULTATI

Osnovna škola

- Matematika za VII razred*
- Aleksa Matijašević, OŠ „Marko Miljanov“, Bijelo Polje (mentorka Dijana Miladinović)
 - Dušan Subotić, OŠ „Oktoih“, Podgorica (mentorka Vanja Đirđić-Kuzmanović)
 - Nina Mitrović, OŠ „Stefan Mitrov Ljubiša“, Budva

(mentorka Olivera Kapor); Saša Pejović, OŠ „Aleksa Dilas Bećo“, Mojkovac, (mentorka Planina Pejović); Ajlan Zajmović, OŠ „Dušan Korać“, Bijelo Polje (mentorka Hidajeta Lukač)

Matematika za VIII razred

1. /
2. /
3. Mia Raičević, OŠ „Luka Simonović“, Nikšić (mentorka Ljiljana Kruška)

Matematika za IX razred

1. /
2. Ognjen Đuković, OŠ „Oktoih“, Podgorica (mentor Milenko Popadić); Lazar Lukić, OŠ „Vuk Karadžić“, Podgorica
3. Vladislav Zečević, OŠ „Štampar Makarije“, Podgorica

Srednja škola

Matematika za I razred

1. Sanja Kastarović, Gimnazija „Panto Mališić“, Berane (mentor Uroš Bujanja); Danilo Stefanović, Gimnazija „Slobodan Škerović“, Podgorica (mentor Ranko Cicmil)
2. /
3. /

Matematika za II i III razred – nagrade nisu dodijeljene

Matematika za IV razred

1. /
2. Olja Krstović, Gimnazija „Slobodan Škerović“, Podgorica (mentor Ilija Bošković); Milica Dašić, Gimnazija „Slobodan Škerović“, Podgorica (mentor Ilija Bošković)
3. /

Programiranje srednja škola

1. Dejan Todorović, Gimnazija „Slobodan Škerović“, Pod-

gorica (mentorka Ana Miranović)

2. /
3. /

Programiranje studenti

1. /
2. Luka Bulatović, Prirodno-matematički fakultet Univerziteta Crne Gore, smjer Računarske nauke, I godina
3. /

Osnovna škola

Fizika za VIII razred

1. /
2. /
3. Stevan Đurašković, OŠ „Sutjeska“, Podgorica (mentorka Biljana Stojković); Lazar Gazdić, OŠ „Sutjeska“, Podgorica (mentorka Biljana Stojković); Marko Joksimović, OŠ „Maksim Gorki“, Podgorica (mentor Radovan Sredanović)

Fizika za IX razred

1. Marko Brnović, OŠ „Sutjeska“, Podgorica (mentorka Biljana Stojković); Rajka Pejanović, OŠ „Luka Simonović“, Nikšić (mentorka Milenija Čolaković); Radojka Poleksić, OŠ „Milija Nikčević“, Kličevo, Nikšić (mentorka Ivana Krsmanović)
2. Maša Čolaković, OŠ „Milija Nikčević“, Kličevo, Nikšić (mentorka Ivana Krsmanović)
3. /

Srednja škola

Fizika za I razred

1. Nikola Pižurica, Srednja elektro-tehnička škola „Vaso Aligrudić“, Podgorica (mentor Petar Miljanović)
2. Savo Vujošević, Gimnazija „Niko Rolović“, Bar (mentorka Ljiljana Raković); Anđela Gazdić, Gimnazija „Slobodan

Škerović“, Podgorica (mentorka Ana Bulatović); Ognjen Četković, Gimnazija „Panto Mališić“, Berane (mentor Nikola Bučković)

Fizika za II razred

1. Rade Dačević, Gimnazija „Stojan Cerović“, Nikšić (mentorka Ana Vujačić)
2. /
3. Marko Petrušić, Gimnazija „Stojan Cerović“, Nikšić (mentorka Ana Radović); Nikola Peulić, Gimnazija u Kotoru (mentorka Štefica Božinović)

Fizika za III razred

1. Jelena Lalić, Gimnazija „Stojan Cerović“, Nikšić (mentorka Dušanka Šoć)
2. /
3. Danilo Pejović, Gimnazija „Stojan Cerović“, Nikšić (mentorka Dušanka Šoć)

Fizika za IV razred

1. /
2. Milena Janković, Gimnazija „Slobodan Škerović“, Podgorica (mentorka Ana Bulatović); Marko Šilobod, Gimnazija „Miloje Dobrašinić“, Bijelo Polje (mentorka Lidija Gavrić)

Osnovna škola

Hemija za VIII razred

1. /
2. Petar Jovanović, OŠ „Blažo Jokov Orlandić“, Bar (mentorka Stanislavka Aleksić); Vladimir Novović, OŠ „Blažo Jokov Orlandić“, Bar (mentorka Stanislavka Aleksić); Admir Dizdarević, OŠ „Dušan Korać“, Bijelo Polje (mentorka Radmila Radović); Vojislav Đukić, OŠ „Orjenski bataljon“, Bijela (mentor Oliver Jakovljević)
3. /

Hemija za IX razred

1. /
2. Nina Kalezić, OŠ „Sutjeska“, Podgorica (mentor Miodir Jevrić); Milica Karličić, OŠ

„Risto Ratković“, Bijelo Polje (mentorka Selma Dobardžić); Pavle Vulanović, OŠ „Luka Simonović“, Nikšić (mentorka Ratka Vulanović); Dražen Minić OŠ „Sutjeska“, Podgorica (mentor Miodir Jevrić)

Srednja škola

Hemija za I razred

1. Tijana Krezović, Gimnazija „Tanasije Pejatović“, Pljevlja; Ksenija Čolović, Gimnazija „Tanasije Pejatović“, Pljevlja
2. Milka Petrović, Gimnazija „Tanasije Pejatović“, Pljevlja
3. /

Hemija za II razred

1. Andrea Vujisić, Gimnazija „Slobodan Škerović“, Podgorica (mentorka Svetlana Vargagić); Andrijana Borović, Gimnazija „Tanasije Pejatović“, Pljevlja
2. /
3. Sara Knežević, Gimnazija „Tanasije Pejatović“, Pljevlja

Hemija za III razred

1. Miloš Luburić, Gimnazija „Niko Rolović“, Bar (mentorka Mirjana Vučičević)
2. /
3. /

Hemija za IV razred

1. Sehija Dizdarević, Gimnazija „Miloje Dobrašinić“, Bijelo Polje (mentorka Zora Bulatović)
2. /
3. /

Osnovna škola

Biologija za VII razred

1. /
2. Nada Jovović, OŠ „Radojka Perović“, Podgorica (mentorka Danica Popović); Miloš Vojinović, OŠ „Sutjeska“, Podgorica (mentor Bogi Gligorović); Matija Perović, OŠ „Maksim Gorki“, Podgorica (mentor Sava Anđelić); Sofija Vujović, OŠ „Sutjeska“,

Podgorica (mentor Bogi Gligorović)

3. /

Biologija za VIII razred

1. /
2. Nikola Stanić, OŠ „Boško Buha“, Pljevlja (mentorka Koviljka Leković); Barbara Brzić, OŠ „Blažo Jokov Orlandić“, Bar (mentorka Jadranka Božović)
3. David Marđokić, OŠ „Jugoslavija“, Bar (mentorka Dragana Vukčević)

Biologija za IX razred

1. /
2. /
3. Milan Šljivančanin, OŠ „Olga Golović“, Nikšić (mentorka Mirjana Sredanović)

Srednja škola

Biologija za I razred

1. /
2. /
3. Andrej Šestović, Gimnazija „Miloje Dobrašinić“, Bijelo Polje

Biologija za II razred – nagrade nisu dodijeljene

Biologija za III razred

1. Stefan Obadović, Srednja medicinska škola „Dr Branko Zogović“, Berane (mentorka Vera Obadović)
2. /
3. Ivana Knežević, Gimnazija „Stojan Cerović“, Nikšić (mentor Milosav Miljanović); Nevena Zec, Gimnazija „Petar Prvi Petrović Njegoš“, Danilovgrad (mentorka Nada Jan-ković)

Biologija za IV razred

1. /
2. /
3. Jelena Grujić, Srednja mješovita škola „Vuksan Đukić“, Mojkovac (mentorka Zora Bjelajac)

Priredila
O. Đuričković

U Baru u organizaciji Crnogorskog ŠSS održane 32. Školske sportske igre Crne Gore

AFIRMISANJE ZDRAVIH STILOVA ŽIVOTA

Takmičenje okupilo 500 učesnika, pobjednika regionalnih takmičenja iz 42 škole iz 12 crnogorskih gradova. Najboljima dodijeljene zlatne, srebrne i bronzane medalje i diplome, ekipama za prva tri mjesta pehari i diplome, te novčane nagrade za prvo mjesto: ekipno – 300 eura, za drugo – dvije stotine i treće – stotinu eura

MLADI VOLE SPORT: Sa takmičenja

U Baru su u organizaciji Crnogorskog školskog sportskog saveza održane 32. Školske sportske igre. Ovogodišnje takmičenje okupilo je 500 učesnika, pobjednika regionalnih takmičenja, iz 42 škole iz 12 crnogorskih gradova. Nadmetanje dječaka i djevojčica se odvijalo u atletici, košarci, odbojci, rukometu, malom fudbalu i šahu.

Učesnike je pozdravila i takmičenje otvorila Majda Mehmedović, član ŽRK „Budućnost“ i državne reprezentacije Crne Gore, nekada i sama učesnica ovih igara. Nakon svečanog defilea i postrojavanja takmičara, državnu zastavu je podigao Filip Gardašević, učenik OŠ „Luka Simonović“ iz Nikšića, a zastavu Crnogorskog školskog sportskog saveza Dušana Petrović, učenica škole „Ristan Pavlović“ iz Pljevalja. Sportsku zakletvu izgovorila je Gabrijele Četković iz podgoričke OŠ „Branko Božović“. Prvenstvo su pratile sudije koje su delegirali atletski, košarkaški, rukometni, odbojkaški, fudbalski i šahovski savezi Crne Gore.

Prethodno održana školska i opštinska takmičenja

I ovom takmičenju su, prema riječima predsjednika Saveza dr Dragana Drobnjaka, prethodila školska, opštinska i regionalna takmičenja kroz koja je do sada prošlo preko 30.000 učenika i učenika osnovnih škola Crne Gore.

Crnogorski školski sportski savez je na finalnom takmičenju za postignute rezultate pobjednicima dodijelio zlatne,

srebrne i bronzane medalje i diplome, ekipama za prva tri mjesta pehare i diplome, te novčane nagrade: za prvo mjesto ekipno 300 eura, za drugo – dvije stotine i treće – stotinu eura.

Atletika

Takmičenje u atletici je obuhvatalo trčanje, bacanje kugle, skok u dalj i skok u vis u muškoj i ženskoj konkurenciji. Ekipno je, među dječacima, najbolja bila OŠ „Oktoih“ iz Podgorice. Drugo mjesto pripalo je školi „Boško Buha“ iz Pljevalja, a treće OŠ „L. P. O.“ – Cetinje. Od djevojčica, najspješnije atletičarke su bile iz OŠ „Jugoslavija“ – Bar, zatim iz podgoričke OŠ „Oktoih“, dok su se za treću poziciju izborile atletičarke škole „Salko Aljković“ iz Pljevalja.

Košarka

Pehar za prvo mjesto u košarci pripao je dječacima iz škole „Luka Simonović“ – Nikšić. Drugu nagradu je „zakucala“ OŠ „Maksim Gorki“ iz Podgorice, treću „Jugoslavija“ – Bar i četvrtu „Ristan Pavlović“ – Pljevalja. Među košarkašicama najbolji rezultat su postigle iz

Na sportskim igrama barskih osnovnih škola NAJUSPJEŠNIJI UČENICI OŠ „JUGOSLAVIJA“

Oko 850 takmičara nadmetalo se u košarci, odbojci, rukometu, malom fudbalu, tenisu, atletici i šahu

Prvi proljetni dani u barskim osnovnim školama su i ove godine protekli u znaku održavanja Školskih sportskih igara, koje je organizovao Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti.

U takmičarskom dijelu učestvovalo je 850 učenika. To je, prema riječima, sekretara Sekretarijata za opštu upravu dr Borisa Mijovića, uobičajeno veliko interesovanje za učešće u ovim nadmetanjima. Na taj način postignuta je i osnovna namjena ovog projekta – animiranje što većeg broja dece sa težnjom da se usmjeravaju ka zdravim stilovima života, a za sportske klubove ovo je, istovremeno, prava prilika da selektiraju nove talente.

Đaci su se nadmetali u košarci, odbojci, rukometu, malom fudbalu, tenisu, atletici i šahu.

Prvo mjesto u ekipnom plasmanu u atletici, u ženskoj konkurenciji osvojila je OŠ „Jugoslavija“, drugo „Blažo Jokov Orlandić“, a treće djevojčice iz škole „Srbija“. U muškoj konkurenciji najuspješniji su bili dječaci iz OŠ „Jugoslavija“, dugo mjesto je pripalo takmičarima iz „Blažo Jokov Orlandić“, a treće školi „Meksiko“.

Prvo mjesto i pobjednički pehar u drevnoj igri šah osvojila je OŠ „Jugoslavija“, drugo „Anto Đedović“, a treće „Blažo Jokov Orlandić“. Za najboljeg šahistu proglašen je Mihailo Kalinić, učenik škole „Jugoslavija“, dok je titulu najbolje šahistkinje ponijela Jelena Miletić iz škole „Anto Đedović“.

U ženskoj konkurenciji u rukometu najuspješnije su takmičarke iz OŠ „Srbija“. Za najbolju igračicu na turniru proglašena je Jovana Popović iz škole „Jugoslavija“, a za najboljeg strijelca Gabrijele Vučetić iz „Srbije“. U muškoj konkurenciji prvo mjesto je pripalo rukmetašima škole „Jugoslavija“. Titulu najboljeg na turniru osvojio je Nikola Dajković, golman iz pobjedničkog tima, dok je za prvog strijelca proglašen Boban Ašanin iz škole „Anto Đedović“.

U ženskoj konkurenciji za odbojkašice na tronu se našla ekipa OŠ „Jugoslavija“. Za najbolju igračicu izabrana je Dragana Bubanja iz iste škole. U finalu muške konkurencije su, takođe, briljirali rukmetaši ove obrazovne ustanove sa najboljim igračem Stefanom Pekićem.

U konkurenciji košarkaša pobjednički pehar uručen je košarkašicama škole „Kekec“ iz Sutomora. Za najbolju igračicu na turniru i najboljeg strijelca imenovana je Božana Zlatičanin iz istog tima. Među košarkašima najuspješniji su bili iz škole „Jugoslavija“ sa igračem i strijelcem Kristijanom Subotićem.

U ženskoj konkurenciji u fudbalu, najbolji strijelac na turniru Albina Dibra je svojim šestim golom donijela pobjedu i pehar školi „Srbija“. U finalnom meču slavili su fudbaleri iste škole, dok je za prvog strijelca proglašen Danilo Leković iz OŠ „Jugoslavija“.

škole „Orijski bataljon“ – Herceg Novi. Drugo mjesto osvojile su učenice OŠ „Salko Aljković“ – Pljevlja, treće „Dragiša Ivanović“ – Podgorica i četvrtu „Braća Labudović“ iz Nikšića.

Mali fudbal

Nadmetanje u malom fudbalu se, takođe, odvijalo u muškoj i ženskoj konkurenciji.

Najuspješniji su bili fudbaleri škole „Milan Vukotić“ iz Golubovaca. Drugo mjesto je pripalo školi „Dušan Korać“ – Bijelo Polje, na trećoj poziciji su se našli igrači iz škole „Luka Simonović“ – Nikšić i na četvrtu OŠ „Milan Vukotić“ – Herceg Novi. Od djevojčica najbolje fudbalerke su iz škole „Oktoih“ – Podgorica, slijede osnovne škole „Boško Buha“ – Pljevlja,

„Mileva L. Lalatović“ – Nikšić i „Druga osnovna“ – Budva.

Odbojka

Na tronu, među odbojkašicama, našla se škola „Jugoslavija“ iz Bara. Druga pozicija je pripala obrazovnoj ustanovi „Salko Aljković“ – Pljevlja, treća „Vuk Karadžić“ – Podgorica i četvrtu „Olga Golović“ – Nikšić. I odbojkašice OŠ „Jugoslavija“ su bile najbolje na ovom takmičenju. Iza njih su se plasirale vršnjakinje iz škole „Ristan Pavlović“ – Pljevlja, „Maksim Gorki“ – Podgorica i „Olga Golović“ – Nikšić.

Rukomet

U ekipnom plasmanu u rukometu osvojeni pehar za prvo mjesto su slavili predstavnici škole „Jugoslavija“ Bar. Dru-

go je pripalo rukmetašima OŠ „Luka Simonović“ – Nikšić, treće „Ristan Pavlović“ – Pljevlja i četvrtu „Mahmut Lekić“ – Tuzi. Među rukmetašicama neprikosnovene su bile predstavnice škole „Radojica Perović“ – Podgorica, a poslije njih „Aleksa Đilas Bećo“ – Mojkovac, „Braća Labudović“ – Nikšić i OŠ „Srbija“ iz Bara.

Šah

Drevna igra šah takođe je okupila najbolje iz svih osnovnih škola u našoj državi. Najviše uspjeha su imale ekipe iz OŠ „Braća Labudović“ – Nikšić. Drugo mjesto su osvojili šahisti iz škole „Salko Aljković“ – Pljevlja, treće „Ilija Kišić“ Zelenika-Herceg Novi i četvrtu „Štampar Makarije“ – Podgorica.

Dubravka Janković

MOTIVISATI MLADE DA SE BAVE SPORTOM

Generalni sekretar Crnogorskog školskog sportskog saveza Budimir Vukićević istakao je značaj kontinuiteta u održavanju igara koje imaju za cilj da školsku omladinu trajno i organizovano motivišu na sistematsko fizičko vježbanje i sportski trening i, na taj način, doprinesu stvaranju navika za aktivnim učešćem u sportu. „Fizička aktivnost, posredstvom ovako planski osmišljenog modela u okviru školskih sportskih igara je praktično sredstvo za postizanje zdravstvenih ciljeva. Promovisati zdrave stilove života, smanjiti nivo nasilja među mladima i izbjeći rizična ponašanja, jedan je od brojnih ciljeva i zadatka školskih sportskih igara“, kazao je Vukićević.

Članovi Saveza izviđača Crne Gore učestvovali u akciji „Jedan izviđač jedno drvo“ u Park-šumi na Trebjesi DOPRINOS OČUVANJU PLANETE ZEMLJE

Oko 250 članova ovog saveza iz izviđačkih jedinica iz Bara, Cetinja, Podgorice, Kralja (Andrijevice) i Nikšića zasadili bijeli i crni bor. Učestvovala i 43 člana Odreda izviđača „Stara varoš“ Podgorica

Izviđač voli prirodu, upoznaje je i čuva“, glasi jedan od zakona izviđača, a to su, kao i mnogo puta do sada, potvrdili članovi Saveza izviđača Crne Gore. Pod motom „Udružimo se sa prirodom“, oko 250 članova ovog saveza učestvovalo je u akciji „Jedan izviđač jedno drvo“ u Park-šumi na Trebjesi. Na ovaj način pridružili su se izviđačima iz Južne Amerike, koji su svojim Projektom „TreesFor The World 2014“, u nedelji koja je u znaku Dana planete Zemlje, svijetu pokazati da svaki pojedinac može na ovaj način dati svoj doprinos planeti.

Učestvovala su izviđačka jedinica iz Bara, Cetinja, Pod-

gorice, Kralja (Andrijevice) i Nikšića, uz podršku lokalne uprave i Društva mladih ekologa i Pivare „Trebjesa“, koja je bila generalni sponzor, kao i Luke Maksimovića, koji je za ovu aktivnost iz svog rasadnika „Montenomaks“ donirao 2,5 hiljade sadnica bijelog i crnog bora.

Učestvovala su i 43 člana Odreda izviđača „Stara varoš“ Podgorica, i to iz sve tri kategorije – od poletaraca do brđana (većina su učenici OŠ „Milorad-Musa Burzan“) i po dva izviđača, učenika osnovnih škola „Vladimir Nazor“ i „Branko Božović“.

„Vesela izviđačka družina trudila se da posadi što više sadnica. Vodilo se računa i o

okolini, jer šuma je u ovo doba godine puna života. Će god kročiš nogom nailaziš na mlade biljke, životinje, insekte, pod nogama ošćaš mekoću lišća, koje je posljedica jeseni i zime, čuješ cvrkut ptica, koje, kao da se raduju što im gradimo budućni dom, skrovište i hranilište i disalo se punim plućima. Saznali su da je Trebjesa stanište za 56 vrsta ptica koje tu povremeno ili stalno borave, ali i 58 insekata, od kojih se mnogi nalaze na svjetskim tzv. crvenim listama, a da u toj, svojevrsnoj botaničkoj bašti, ima i 14 vrsta gljiva“, kaže starješinka odreda Stara varoš“ Vesna Vešović.

TRUDILI SE DA POSADE ŠTO VIŠE SADNICA: Izviđači u u Park-šumi na Trebjesi

I kako je kazao mali poletarac Pavle, ovaj dan za njih je bio prava avantura!

Izviđači su se potrudili da i ovog puta slijede uputstvo izviđačkog vođe Roberta Ba-

den Pauela da „Ostave svijet boljim nego što su ga našli!“ V. V.

Terenski rad i ekskurzije u nastavi geografije: Teorija i praksa

JEDINSTVO PRIRODNE OSNOVE I DRUŠTVENOG RAZVOJA

– *Ekskurzije imaju ulogu da produbljuju i proširuju iskustva učenika, povezuju teoriju sa praksom, doprinose boljem i svestranijem upoznavanju ličnosti učenika, njeguju kolektivni duh, solidarnost, odgovornost*

– *Savremena nastava geografije nezamisliva je bez terenskog rada i geografske ekskurzije, kao uobičajene radne i nastavne metode, nesumnjivo jedne od izrazitih autohtonih geografskih metoda koje su u posljednje vrijeme gotovo zanemarene u metodikama nastave geografije*

Piše: **Mr Asim Kuhinja**
profesor geografije,
Pljevlja

U dnevnicima nastavnog rada i dokumentaciji o školskim ekskurzijama, vidljivo je da se iza naslova kriju turistička putovanja, a ne radni nastavni sadržaji.

Ekskurzije su grupna putovanja turističkog, rekreativnog i opšteobrazovnog karaktera. Školske ekskurzije su u funkciji savladavanja nastavnih programa koji se odnose na prirodne i društvene sadržaje određenog prostora.

Obrazovno-vaspitni zadaci ekskurzija kod učenika razvijaju sposobnost posmatranja, opažanja objekata i pojava u prostoru, kao i razumijevanje međusobnih veza i odnosa, kako u prirodi, tako i u društvu.

Ekskurzije imaju ulogu da produbljuju i proširuju iskustva učenika, povezuju teoriju sa praksom, doprinose boljem i svestranijem upoznavanju ličnosti učenika, njeguju kolektivni duh, solidarnost, odgovornost.

Savremena nastava geografije nezamisliva je bez terenskog rada i geografske ekskurzije, kao uobičajene rane i nastavne metode, nesumnjivo jedne od izrazitih autohtonih geografskih metoda koje su u posljednje vrijeme gotovo zanemarene u metodikama nastave geografije.

Kompleksnost geografskog prostora

Nepoznavanje suštinskog značaja terenskog rada i geografskih ekskurzija koje zahtijevaju metodski i istraživački pristup odabranog geoprostora u posljednje vrijeme se svodi na organizovanje nastavnih ekskurzija koje se najčešće poistovjećuju sa izletom i turističko-rekreativnim putovanjem, što je neprihvatljivo. U dnevnicima nastavnog rada i dokumentaciji o školskim ekskurzijama i njihovim programskim sadržajima, vidljivo je da se iza naslova kriju turistička putovanja, a ne radni nastavni sadržaji koje bi trebalo jasno odrediti i stručno planirati.

Ekskurzije se svode na posmatranje atraktivnih predmeta i pojava u prostoru,

bez ulaženja u genezu i zakonitosti ekonomskog, kulturnog, društvenog razvoja određenog geoprostora.

Savremena koncepcija obrazovanja i nastave usmjerena je ka razvijanju sposobnosti za samostalni misaoni rad i stvaralačko djelovanje učenika. Cilj je razvijanje mišljenja i zaključivanja o kompleksnosti geografskog prostora, zakonitosti razvoja i promjena, logike prostornih odnosa, uočanih u vremenu i uzajamnoj povezanosti, nedjeljivom jedinstvu prirodne osnove i društvenog razvoja.

Ovakav način učenja, uz pomoć nastavnika, dovodi do usavršavanja logičkog razmišljanja i zaključivanja, što je jedan od osnovnih ciljeva obrazovanja mladih i njihovog uvođenja u naučnoistraživački rad.

Vizuelno pamćenje i neposredno posmatranje

U nastavnim sadržajima, geografski sadržaji moraju biti prisutni iako nisu temeljni, s obzirom na njihov interdisciplinarni pristup.

Izabrani sadržaji moraju biti sažeti, jasni kako bi isključili pasivnost slušalaca zbog umora i pamćenja sveukupnog sadržaja. Kod učenika bi trebalo stimulirati i vizuelno pamćenje i neposredno posmatranje. Za to je neophodno stalno, aktivno i neposredno učešće svih učenika u svakom dijelu nastavnog rada.

Nastava na terenu i ekskurzije su važni za učenike sa više aspekata: učenici vide ono o čemu uče, gradivo je jasnije; gradivo ima stvarnu i praktičnu vrijednost – uče posmatrajući i razgovarajući; ovakav način učenja je neposredan i razlikuje se od učenja iz knjiga; učenici su u neposrednom dodiru sa prirodom.

Da bi se ostvarili obrazovno-vaspitni efekti, ekskurzije treba da blagovremeno planiraju stručni i upravni organi škole za svaku školsku godinu.

Planiranje mora da obuhvati vrijeme izvođenja i pravac ili maršrutu, što prvenstveno zavisi od tipa škole, nastavnih programa, materijalnih mogućnosti i stručnih sadržaja koje je potrebno realizovati. Prilikom planiranja ekskurzije, predviđeni su ča-

sovi odmora, zabave i rekreacije, koji imaju značajne vaspitne vrijednosti, ukoliko se ne otmu kontroli nastavnika. U toku izvođenja ekskurzije, dolazi do popuštanja pažnje učenika, opuštenosti i slabe discipline, na šta treba obratiti posebnu pažnju.

Za uspješno izvedenu ekskurziju ili terenski rad neophodna je detaljna i temeljna priprema koja se odvija kroz nekoliko faza. Sveobuhvatna priprema obuhvata tehničke i stručne elemente, a kojima se u praksi ne poklanja dovoljna pažnja, što dovodi do narušavanja njenih vaspitno-obrazovnih vrijednosti.

Temeljno planiranje i pripreme

Šta je neophodno za uspješan terenski rad ili ekskurziju

Priprema nastavnika (stručna, didaktička, metodička) ima višestruk značaj. Odvija se kroz: provjeru aktuelnosti podataka iz stručne literature i njihovo upoređivanje sa stvarnim stanjem i procesima u odabranom prostoru. Neophodna je provjera da li odabrani teren zadovoljava postavljene ciljeve.

Od ličnosti nastavnika i stručnog vođe ekskurzije zavisi tok izvođenja ekskurzije i rezultati rada.

Priprema učenika – Podrazumijeva upoznavanje učenika sa karakteristikama prostora na kojima će se odvijati terenski rad ili izvoditi ekskurzija. U pripremi učenika moraju se precizirati ciljevi i zadaci posmatranja. Potrebno je jasno definisati temu i obrazložiti njen značaj. Potrebno je definisati neophodni radni materijal, pribor i instrumente koji će se koristiti tokom izvođenja ekskurzije ili terenskog rada.

Temeljite pripreme i strogo pridržavanje plana ekskurzije i organizacije rada – Naročitu pažnju treba posvetiti disciplini učenika, kao i njihovom smještaju. Za uspješnu realizaciju planiranih sadržaja važnu ulogu zauzima nastavnik, organizator i koordinator rada – vođa ekskurzije.

Ekskurzija učenika u pojedine, često daleke i nepoznate, regije bez nastavnika geografije je neprihvatljiva. Nastavnik geografije ne bi smio biti izostavljen iz ekskurzije, bez obzira na njen sadržaj, izabrane pravce, lokacije.

Završetak ekskurzije – Zahtijeva analizu, sintezu i zaključak o postavljenim vaspitno-obrazovnim zadacima i stepenu njihove uspješnosti i realizacije. Terenski rad ili ekskurzija koja ne bi bila stručno analizirana, izgubila bi smisao i metodološku osnovu.

Bez stručnih i radnih završnica

U nastavnoj praksi često se dešava, da se kako kaže V. Rudić, „mnoge ekskurzije, opšte i stručne, završavaju na željezničkim i autobuskim stanicama, tj. bez stručnih i radnih završnica u učionici” – „što je pogrešno i sa obrazovno-vaspitnog stanovišta, veoma štetno”.

Na žalost, svjedoci smo da su ekskurzije veoma rijetko organizaciono i stručno pripremljene. Način na koji se organizuju ekskur-

Sa časa turističke geografije

Obrazovno-vaspitni zadaci ekskurzija kod učenika razvijaju sposobnost posmatranja, opažanja objekata i pojava u prostoru

Ekskurzije imaju ulogu da produbljuju i proširuju iskustva učenika, povezuju teoriju sa praksom

zije u završnim razredima osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja su ekskurzije „slušanja” i zabavno-rekreativnog karaktera, što se ne smije zanemariti, ali mu se ne smije dati centralno mjesto u programu ekskurzije. Najčešće nema zastupljenih sadržaja ni didaktičko-metodološkog oblikovanja nastavnog rada, pa se nameće pitanje o njihovoj svrsishodnosti.

Često se svrstavaju u lakši nastavni rad koji pruža mo-

gućnost odmora, jer „krajem maja i početkom juna učenici su prilično zamoreni, pa je za njih ekskurzija u to vrijeme veliko osvježjenje”, tako da poprimaju karakteristike turističkog i izletničkog putovanja radi odmora i rekreacije.

Ulogu stručnih organizatora ekskurzija, terenskog rada, škole u prirodi preuzele su turističke agencije, u čiju stručnost i kompetentnost ne želimo da ulazim, ali roditeljima daju mogućnost da ponuđeni iznos za određenu

destinaciju uplate na više rata, ali „avansno”.

Za mnoge roditelje koji žive ispod granice siromaštva ovakve ekskurzije predstavljaju skup izlet, a za škole i brojne profesore veliku odgovornost i „noćnu moru”, tako da nadležne institucije Ministarstva prosvjete moraju razmisliti o njihovoj svrsishodnosti, jer s obzirom na način na koji se organizuju, potpuno gube stručni i vaspitno-obrazovni smisao i značaj.

INTERDISCIPLINARNOST KAO METODOLOŠKI POSTUPAK

Ekskurzije i terenski rad su posebni organizacioni oblici nastave, a ujedno stručno-didaktičko-metodološki, najsloženija metoda nastavne prakse, ali su ostale u vrlo skromnim okvirima didaktičke razrade.

Savremeni obrazovni proces je upućen na intenzivnu integraciju nastavnih područja, disciplina, nastavnih sadržaja. Geografski prostor čini osnovu proučavanja cijelog niza naučnih disciplina, pogotovo prirodnih (biologija, hemija, ekologija, istorija, umjetnost itd).

U proučavanju kompleksnosti geografskog prostora nameće se interdisciplinarnost kao metodološki postupak koji često daje željene rezultate. U savremenoj nastavi geografskih sadržaja očigledno je stalno integrisanje sa ostalim nastavnim disciplinama. Terenski rad i višednevne geografske ekskurzije upućuju na interdisciplinarnost kao najbolji, logičan put za objašnjenje pojava, problema, procesa i objekata u prostoru. To su, ujedno, i nastavne metode koje od nastavnika zahtijevaju stručnost i znatne napore uz stručno-didaktičku, pa i fizičku pripremljenost učenika.

Sto godina od rođenja Mihaila Lalića

NIJE ŽELIO DA IZNEVJERI OPREDJELJENJE DA UVIJEK KAŽE ISTINU

Bogatstvo sadržaja i tema, ideja, likova i prizora Lalićeve proze čine ga rapsodičarem crnogorske prošlosti i stvarnosti. Njegovo djelo je u punoj mjeri odrazilo duh crnogorskog čovjeka, njegovu filozofiju, etičke vrijednosti, njegovu – borbu neprestanu.

Primarna vrijednost njegovih djela je u sveukupnosti života koji zahvataju i u takvoj ravni faktografsko-dokumentarno tkivo nalazi se isključivo u sferi umjetničkog iskaza. Bilo kakva „istorijska istinitost“ ne može se uzeti zasebno, kao neka samostalna vrijednost, ne može davati nikakvu posebnu spoznaju – kako to, na primjer, čini istorija, nauka ili politika

Piše: **Branko Jokić**

Lalić je i ličnost bogate komunističke revolucionarne prošlosti. Njegovo književno djelo i revolucionarna aktivnost započeli su istovremeno svoj stvaralački čin. Djelo je raslo i nastajalo najprije u okrilju socijalno-proleterske međuratne literature. Britki Lalićevci članci, pjesme, proza i uređivačko prisustvo u „Mlodoj kulturi“ i drugim glasilima, postali su između dva svjetska rata putokazi u beskompromisnom sučeljavanju sa talogom natrulle pomodne literarne opstrukcije koja nije birala sredstva da kao jedino važeći ukus nametne imitatorstvo raznih evrop-

ro dokumentarna priča kojoj je pristupio izuzetnim umjetničkim nadahnućem... Tragizam tih likova pojačava se u narednom romanu *Raskid* za koji je s pravom rečeno da je jedna od najsumornijih (dodali bismo: i najsurovijih) Lalićevih knjiga. Sve je ovdje čovjeku u inat, pred čovjekom se neprestano ukazuju provalije i bezdani – takvo je i vrijeme (ratno) u kome njegovi junaci egzistiraju. Sve se izmijenilo, pa i hrabrost; čovjek je prepušten sebi, samoća mu prirasta – kao nešto urođeno...

Zapravo, Lalićeve snage su i tajna i gordost. One svode mnoštvo li-

Ako to nije, najpoetskije zacijelo – jeste.

Dok su u ovome romanu u sukobu čovjek i priroda, dakle, dvije surove prirode, u narednom (*Hajka*, 1960) Lalić se više pozabavio sukobom među ljudima. Na jednoj strani su partizani a gone ih Italijani, četnici i muslimanska milicija. U toj hajci sve je diferencirano, sve polarizacije imaju korijene i načela. Sučeljane su i ideje i ljudski karakteri koji se u ratnim prilikama još više kristališu i izoštravaju svoje posebnosti. Pisac se odlučio da skicira niz portreta dajući ih u konkretnim, životnim realnostima, kroz događaje, dovodeći ih u ravan kada se odlučuje između života i smrti i kada je bilo kakvo taktiziranje izlišno.

Ratnom srećom Lalić je započeo drugačiji i složeniji stvaralački postupak, donekle naznačen u romanu *Zlo proljeće*. On, istina, ni sada ne napušta svoj prvobitni tematsko-motivski okvir i ne pokazuje u tom smislu neku stvaralačku fazu, ali da bi se još bolje shvatilo ono što je sadašnje i buduće, više se bavi daljom prošlošću.

Naime, novi Lalićevi romani iz ove njegove stvaralačke etape (*Ratna sreća*, *Zatočnici*, *Dokle gora zazeleni* i *Gledajući dolje niz drumove*) izmiču strožijim klasifikacijama romana kao književne vrste i, uže gledano, ne mogu se u klasičnom smislu uzeti kao „čisti“ romani. Kao da je prvobitna kompozicija u procesu stvaralačke imaginacije prerasla u mnogo obimniju cjelinu u kojoj se našlo bezbroj epizoda i kazivanja, pa je glavna „radnja“ isprekidana te je, u strožijem smislu, teško precizirati i fabulu u kojoj su ti događaji raspoređeni prema nekom konkretnijem sižeu. Ipak, ključna osnova pri-

mana podrazumijeva sveukupnost života, njegovu istinitost prikazivanja – kao najprimarniju umjetničku vrijednost.

Na „istoričnost“ ovih Lalićevih romana navodi i obilje faktografije i registrovanje niza istorijskih događaja i ličnosti, citiranje arhivske građe i sl. Ali, sve je to u funkciji strukturiranja štiva kao druš-

ko, prema autentičnosti koja može imati izvjesne sličnosti sa nekim događajima. Čak se sve to može do u tančine i podudariti. A upravo u tome i jeste visoka umjetnička vrijednost ovog djela – što se predmetni sloj romana nameće sugestivno i snažno, što liči na onaj iz života. Lalić je, naime, pisac istraživač, a ne samo puki registrator i svjedok...

Lalićeve bitke i istine

Upravo zbog ove „faktografske istinitosti“, još iz vremena međuratnog perioda, kada se javlja prvom prozom, poezijom i sa nekoliko polemičkih tekstova objavljene u *Mlodoj kulturi* (1940, godine), u kojoj je bio jedan od urednika, Mihaila Lalića su pratili razni „nesporazumi“.

Na jednoj strani je bio čudljivi i tvrdokorni Lalićev napor da istraži ono što je bliže istini i da, uz svo bogatstvo ideja, to istraživanje prezentuje kao precizno, ali i umjetnički sugestivno, da kaže (književnu) istinu i – na drugoj, bili su oni koji najčešće nijesu birali sredstva da često omalovaže i pisca i njegovo djelo. Takva sudbina skoro da ga nije mimoišla ni u jednoj prilici, počev od

tekstova u kojima je kritikovao uskoogrudost i bespuće tzv. „modernističke“ predratne literature, to jeste imitatorstvo raznih pomodnih taloga u tadašnjoj poeziji, pa sve do *Svadbe* i potonjeg romana *Dokle gora zazeleni*.

Naime, ovaj realista i sumnjičavi skeptik imao je u čitalačkoj javnosti, pri svakom novom djelu znatno više oduševljenih čitalaca, koji su sve to prihvatili kao visok umjetnički čin, ali i podosta onih koji su mu bili ne samo oštri „kritičari“ nego su ga optuživali i tužili (i redovnim sudovima i političkim forumima).

Zašto?

Može se slobodno reći da Lalićevo ukupno književno djelo ima u osnovi stvarnosnu, stvarnosnodogodenu podlogu – bilo da je riječ o ratu i revoluciji (čime je ono najvećma inspirisano) ili o prošlosti crnogorskog, pa i ukupnog balkanskog prostora. Već prvo piščevo „izviđanje“ takve vrste komunikacije sa čitaocem (a bilo je to kada je objavio prvu zbirku pripovijedaka *Izvidnica*, 1948. i roman *Svadba*, 1950) pokazalo je da će taj i takav sloj njegovog djela biti više u optikumu i čitalaca i politi-

Mihailo Lalić je rođen 7. oktobra 1914. godine u Trepiču, kod Andrijevice, a umro 30. decembra 1992. godine u Beogradu, đe je i sahranjen...

Najprije je objavio knjigu pjesama *Stazama slobode*, 1948. godine. Potom pripovijetke: *Izvidnica* (1948), *Prvi snijeg* (1951), *Na mjesecini* (1956) i *Posljednje brdo* (1967). godine.

Najpoznatiji je kao romansijer. Objavio je romane: *Svadba* (1950,1985), *Zlo proljeće* (1953), *Raskid* (1955), *Lelejska gora* (1957, 1962), *Hajka* (1960), *Pramen tame* (1970), *Ratna sreća* (1973), *Zatočnici* (1976), *Dokle gora zazeleni* (1982), *Gledajući dolje na drumove* (1983) i *Odlučan čovjek* (1990).

Takođe je autor i dvije knjige memoarsko-dnevničarske proze. Pisao je i filmske scenarije, bavio se dramaturgijom, ogledao se u eseju, kritici i polemici, sa žarom i istančanom čulom naučnika, istraživao je mudrosti Njegoševoga deseterca, i vrijednosti narodne poezije. Njegovo djelo prevedeno je na sve jezike jugoslovenskih naroda i narodnosti, kao i na mnoge strane. O njemu su napisane brojne studije, knjige, doktorske disertacije...

Prvi je dobitnik Njegoševe nagrade, 1963. godine za roman *Lelejska gora*. Dobio je i *NIN-ovu nagradu* 1973. godine, za roman *Ratna sreća*. Bio je redovni član Crnogorske akademije nauka i umjetnosti i Srpske akademije nauka i umjetnosti.

skih „izama“. Kasnije, to djelo je pjevalo (baš tako) sve ono što je pisac tokom četiri godine oružane revolucije doživio i preživio, ovjekovječilo je slavnu epopeju oslobodilačke borbe, a potom „zavirilo“ i u malo dalju prošlost ukupnog balkanskog prostora – smjelo i istinito...

Hajke i Lelejske gore

Bogatstvo sadržaja i tema, ideja, likova i prizora Lalićeve proze čine ga rapsodičarem crnogorske prošlosti i stvarnosti. Njegovo djelo je u punoj mjeri odrazilo duh crnogorskog čovjeka, njegovu filozofiju, etičke vrijednosti, njegovu – borbu neprestanu.

Realista po prirodi, s takvim književnim pretenzijama najprije se javlja zbirkom *Izvidnica*, koja je u neku ruku i njegovo literarno „izviđanje“ širokog zahvata velike literarne građe koja je potpunije prisutna u djelu koje je nastajalo u potonje tri decenije.

Romanesknii opus započeo je romanom *Svadba*, u kome su evocirane uspomene iz kolašinskog zatvora, na meteže u prvom ratnim danima. To je povijest o hrabrosti, o stradanju rodoljuba, sko-

nosti. Tako u *Lelejskoj gori* nema više onih pasaja o herojstvu i junaštvu, kao u prethodna dva romana. Smjenjuje ih sukob principa i okolnosti. U ime etike nije mogla da bude žrtvovana i životna istina, uslovljena nemilosrdnim okolnostima. To je sada roman stanja, u kome se ispituje sudbina jedinke odvojena od kolektiva i u takvoj realnosti čovjek sam sebi postaje vuk („Sam čovjek – gore je nego bolest. To i jeste bolest“).

Poetizujući cjelinu djela, oslanjajući književno kazivanje na slojevit metaforičnost, konkretizujući psihološka stanja likova, Lalić je ovim romanom započeo poemu o postojanju čovjeka u izuzetnim prirodnim i drugim okolnostima (neki kritičari, strani znatno više, zbog izuzetnih pasaža u kojima se slika priroda u ovom romanu, nazvali su ga najvećim pejzažistom Evrope) započeo je mitsko kazivanje o usamljenosti. Ostvarujući to modernom stilizacijom – epsko i lirsko kazivanje stapa se u cjelovitost – pisac je ovom romanu dao značenje zbog kojih mnogi smatraju da je to njegovo najbolje djelo.

KRITIČAR NARAVI

Mihailo Lalić je urušio mnoge mitove, ne kao istoričar ili istorijski pisac, već kao kritičar naravi. One koje se reflektuje u sadašnjem, našem vremenu a korijene vuku još iz plemenske svijesti. On je to činio i zbog toga što je, posmatrajući i najdalju prošlost, uvidio da sva istorijska kretanja, svi progresi, nijesu mogli da učine da se „istorijske pouke“ mogu same po sebi podrazumijevati i ovaplotiti – bez aktivističkog odnosa čovjekovog subjekta. Tu i jeste ta tzv. Lalićeva faktografija pomjerena prema najširim egzistencijalnim čovjekovim problemima, tu je prevazilazila „lokalnu temu“.

povijedanja je u preplitanju bivših i sadašnjih događaja, odnosno u umjetničkoj konstrukciji u kojoj se te dvije pripovijesti razvijaju paralelno. Istovremeno se koristi naracija, dramski ili esejistički iskaz, pripovijeda se epopeja, stvarnosna hronika i fiktivna stvarnost. Dakle, u pitanju je stvaralačka sloboda koja za koncept ro-

tvenog romana i njegova „istina“ je isključivo u sferi umjetničkog oblikovanja. Bilo kakva tzv. istorijska istinitost ovdje se ne može uzeti kao nekakva zasebna vrijednost koja bi u ovim romanima davala neku drugačiju spoznaju, izvan one koju ima kao umjetnička literatura.

Piščeve realističke opservacije kreću se, daka-

ke nego što bi umjetnička relevantnost mogla da se sagleda u njegovoj ukupnoj strukturi – u stilu, bogatstvu leksike i mudrosti koju mu djelo apsorbira, kao – njegova poetika. Nije to samo zbog „delikatnosti“ tema, recimo što se među prvim poslijeratnim piscima uhvatio u koštac sa pokazivanjem i razobličavanjem domaće izdaje, što se u potonjim romanima „drznuo“ da „demistifikuje“ crnogorsku „slavnu prošlost“, koliko zbog samog (umjetničkog) odnosa prema tzv. apsolutnim, važećim, „meritorno izrečenim istinama“.

Slijedeći Njegoša

Tu beskompromisnost Lalić je preuzeo (i) od Njegoša. Trebalo je da prođe čitavih sto godina da neko progovori Njegoševim duhom i istorijskim bićem crnogorskog čovjeka! Lalić se u prvim romanima vratio zapravo onoj temi koju je Njegoš začeo u *Gorskom vijencu* – fenomenu izdaje, lažnog veličanja i stvaranja lažne istine o sebi i svom etosu. I, dakako, kao što je to bio slučaj i sa Njegošem (samo što je ovaj, kao vladar, bio (ne)prihvaćen – kao čovjek koji hoće istorijsku a ne književnu istinu – nailazio i na (ne)razumijevanja.

Faktografsko-dokumentarna građa u Lalićevim romanima je samo prostorno-vremenski okvir događanja njegovog djela. Ni jedan njegov roman ne može se uzeti kao istorijski, iako u njima ima i stvarnosnih događaja (ali je u umjetničkom smislu znatno više fiktivne stvarnosti). Primarna njihova vrijednost je u sveukupnosti života koji zahvataju i u takvoj ravni faktografsko-dokumentarno tkivo nalazi se isključivo u sferi umjetničkog iskaza. Bilo kakva „istorijska istinitost“ ne može se uzeti zasebno, kao neka samostalna vrijednost, ne može davati nikakvu posebnu spoznaju – kako to, na primjer, čini istorija, nauka ili politika. Zabuna može da proistekne i otuda što se zanemaruje takav postupak i piščevo nastojanje da svemu da vremensku autentičnost, pa se ta sličnost – koja se (začavo) ponegde i poklapa sa stvarnosnim situacijama – doživljava kao „istorijska tačnost“!

Lalić, kao pisac izuzetne opservacije i stvaralačke upornosti, međutim, nije odustajao: odnos prema materiji koju u romanima „predstavlja“, objašnjavao činjenicom da je „stvarnost takva da može da prevaziđe bilo kakvu fantaziju“, te ona (fantazija) nije ni potrebna, pa sličnosti između onoga što (on) „prikazuje“ i životnih činjenica nijesu i slučajne.

Pisac-istraživač, koji nikada nije pristajao da istoriju sagleda u totalu, da se bavi pravolinijskim građenjem likova, koji nije uvažavao lijepe slike koje ljudi imaju o sebi i svojoj prošlosti (naročito kada su u pitanju tzv. akteri istorije) nailazio je u svom stvaralačkom traganju i na onakve (književne) likove kakvi su uistinu i mogli da budu u životu, pa je tako dio čitalaca (koji su se poduhvatili te vrste tumačenja njegovoga djela) do-

vodio u neugodan položaj: da tumače sopstvene iluzije!

Zapravo, izbor teme uslovljavao je da u Lalićevom djelu istorijska i književna istina budu dosta bliske, iako pisac ni u jednoj prilici nije istorijsku potku prihvatio kao neku gotovu fabulu. To se naročito pokazalo u romanima *Ratna sreća*, *Zatočnici*, *Dokle gora zazeleni* i *Gledajući dolje niz drumove*. Njihov glavni akter Pejo Grujović ne pristaje da bude puki registrator, već se prostor njegovog istraživanja neprestano širi, najvećma prema pokazivanju čovjekove svijesti u raznim (najčešće nenadnim, ratnim) okolnostima. U tome tragalaštvu, jasno, došlo se i do potrebe da se izbliza „upozna“ sa realnom osnovom romantičarsko-tradicionalističkog kulta i mita svoga, a onda i drugih naroda. I pokazalo se da je, ruku pod ruku, sa tim tradicionalnim vrijednostima, išlo i zlo: plemenski separatizam, nadgornjavanje, urođena želja i potreba za isticanjem, zavist, pljačka, lažno junaštvo, mučka ubijanja, bratoubistva – sve same stvarnosne činjenice.

Nije zagovarao mitologiju

Takva je Lalićeva istina. Surova i opora. I kao takva, a inače samo što je istina, ona je bivala – nepoželjna i piscu je valjalo „vraćati“: to je njegovo (ili Pejovo, svejedno) sporenje sa „velikom“ istorijom, želja da „uvrijedi“ pojedinca, pa čak i ukupni narodni etos i mentalitet! Stvari su, međutim, drugačije. Pisac je na sve te okolnosti, na sve te „vrline“ ukazivao da bi istakao prave moralne vrijednosti. On nije zagovarao mitologiju, ali se i nije nadahnjivao onim što je doprinosilo izobličavanju slike o bilo čijoj prošlosti.

Lalićevo „proučavanje života“, istorijska potka njegove proze, nije nigdje umakla umjetničkom oblikovanju. Njegovom djelu trajanje obezbjeđuje umjetnička sugestivnost, a ne događaji na kojima je zasnovano. Međutim, takvoj njegovoj (kritičkoj) sintezi, širokog vremenskog raspona, na širokom prostoru (ne samo crnogorskom), suprotstavljala se i fikcija dijela čitalaca. Među njima su bili i brojni „stručnjaci“ za metafore, za stil, za sve književne rekvizite, koji (i dalje) „znaju na šta je pisac mislio“, koji su „otkrili“ sve njegove „tajne“. Kada Lalić piše o izdaji kao ljudskom zlu, pa ukaže na primjer, oni su videli – komšiju, rođaka, svoju sredinu...

Uostalom, za (književne) ideje Mihailo Lalić je optužen ko zna koliko puta. Kao što se to događalo i piscu Tihog Dona, ili Isaku Babelju (zato što nije „uljepšao“ stvari, što nije uvažio referate svojih komandanata, već je htio da čovjeka proprati na frontu...) i mnogima drugima. Ni naš pisac, na sreću, nije želio ništa da uljepšava, da izneveri davno započeti literarni put i opredjeljenje da uvijek kaže – istinu.

Danas bi se mirno moglo konstatovati da je, uprkos svemu, tu svoju (književnu) bitku – dobio!

Mikro istraživanje u OŠ „Pavle Rovinski“: Unapređenje rada u odjeljenjskoj zajednici

VEĆA SARADNJA SA UČENICIMA I RODITELJIMA – KLJUČ ZA KVALITET

Druženju, đачkim pravima, zaštiti životne sredine i sadržajnijem slobodnom vremenu trebalo bi posvetiti više pažnje u narednom periodu, sljedećoj školskoj godini, ne samo na časovima odjeljenjske zajednice koji se realizuju u učioničkom ambijentu, već i u drugim oblicima vaspitno-obrazovnog rada (redovnoj nastavi, učeničkim sekcijama i organizacijama, fakultativnoj i izbornoj nastavi, školskim projektima i sl.)

Piše: **Mr Rada Vlahović, psiholog**

U našoj školi sprovedeno je mikro istraživanje u IV, V i VI razredu s ciljem utvrđivanja kvaliteta rada u odjeljenjskoj zajednici vide-nog učeničkim očima.

Zadaci u istraživanju su bili: utvrđivanje efikasnosti rada odjeljenjske zajednice i predlaganje načina njenog unapređivanja u skladu sa učeničkim prijedlozima. Uzorak je odabran metodom slučajnog izbora, tehnike u istraživanju su bile anketiranje i intervjuisanje, a instrumenti: upitnik o efikasnosti rada odjeljenjske zajednice i standardizovani intervjui.

Rezultati istraživanja

Nakon prikupljanja podataka, očigledno je da je najčešći realizator časa odjeljenjske zajednice odjeljenjski starješina – 90%, veoma rijetko su to učenici, a zajednička realizacija časa zastupljena je u 7% slučajeva.

Čas odjeljenjske zajednice je u velikom procentu interesantan – 80%, a najčešći prijedlog za efikasniji rad bio je realizacija u ozbiljnijoj atmosferi – 82%.

Učenici su, prema rezultatima, uvijek aktivni na ovim časovima u 90% slučajeva, a apsolutno pasivnih i povremeno aktivnih ima po 5%.

Najizrazitije teme, na ovim časovima, vezane su za školski uspjeh i vladanje 80%, za učešće u slobodnim aktivnostima i organizovanje humanitarnih akcija 20%.

Čas odjeljenjske zajednice zastupljen je u učioničkom ambijentu u 90% slučajeva, dok se 10% odnosi na posete kulturnim i istorijskim znamenitostima i društveno koristan rad u školskom objektu i školskom dvorištu. Čas u učionici podrazumijeva i aktivnosti na njenom uređivanju (izradi panoa, rasporedu namještaja, ukrasavanju učeničkim radovima i razgovorima o unapređivanju uslova rada – postavljanju roletni radi boljeg pogleda na školsku tablu, nabavku sunđera i kreda, kasetofona, pa čak i TV prijemnika).

Realizaciju časova van učionice podržava 85% učenika, a 15% najpogodnijim smatra organizovanje interesantnijih časova u primjenu savremenih nastavnih oblika i metoda. Omiljeni oblik je rad u grupi, posebno kada se organizuju kvizovi i ostali kolektivni oblici razrade pojedinih te-

ma. Đeca se najviše raduju kada su teme vezane za izlete, maskenbale, školske i odjeljenjske priredbe, pripremu školskog lista.

Različito u teoriji i praksi

Najistaknutiji prijedlozi za unapređivanje rada u odjeljenjskoj zajednici bili su češći razgovori na teme:

- druženje,
- đečija i ljudska prava,
- zaštita čovjekove sredine i
- slobodno vrijeme.

Zaključci:

Ovim temama trebalo bi posvetiti više pažnje u narednom periodu (sljedećoj školskoj godini), ne samo na časovima odjeljenjske zajednice koji se realizuju u učioničkom ambijentu, već i u drugim oblicima vaspitno – obrazovnog rada (redovnoj nastavi, učeničkim sekcijama i organizacijama, fakultativnoj i izbornoj nastavi, školskim projektima i sl.).

Obrazloženje:

Ukoliko ozbiljnije analiziramo stanje „školskih“, tj. učeničkih problema, uočićemo da se naše deklarativne odluke i postupci na podizanju nivoa svijesti dece o jednakim pravima svih na obrazovanje ne poštuju dovoljno u praksi. Đeca, koja su, po bilo kakvom obilježju različita od većine (a najčešće su to smanjene intelektualne sposobnosti, netipičan fizički izgled, čak i izrazito visok školski uspjeh i izrazito kulturno ponašanje) imaju česte probleme u adaptaciji, a nerijetko su i prave žrtve vršnjačke nesmotrenosti, nepažnje, pa i bahatosti. Pošto se ove pojave ne mogu optimalno riješiti primjenom jedne forme prevencije ili intervencije, važno je, kroz više oblika rada u školi, primjenjivati edukaciju dece za druženje. Predlažemo da se u ovu svrhu osmisle interni školski projekti u koje bi bili uključeni i zainteresovani roditelji učenika. Vještine uspješne komunikacije ne stiču sva đeca jednakom brzinom, niti ih je moguće tome naučiti kroz redovne školske aktivnosti. Školske sekcije, organizovanje audicija i aktivno učešće u radu učeničkog parlamenta kao i konsultacije sa upravom i stručnom službom škole pogodna su prilika da se đeca na pravi način informišu o putevima ostvarivanja svojih prava, uz koja nužno ide i ispunjavanje učeničkih dužnosti.

b) Đečija i ljudska prava su druga kategorija u rangbu učeničkih preferencija za teme na časovima odjeljenjske zajednice i značajno koreliraju sa prethodnim stavkama o unapređivanju drugarskih odnosa. Iako se đeca u našoj školi kvalitetno informišu o đečijim i ljudskim pravima, i u ovoj oblasti se može učiniti mnogo na njenom unapređivanju. Moguće je, pored brojnih (i prethodno navedenih aktivnosti) organizo-

vati i konkretne ciljne akcije poštovanja prava koje će osmisliti sama đeca kroz svoje stvaralaštvo u formi literarnog, likovnog rada, skeča, foto i video zapisa. Da bi đečije kompetencije dodatno bile uvažene, navedene modele mogu konstruisati učenici viših razreda za učenike nižih, što će im predstaviti na času odjeljenjske zajednice, nadgledanog učeničkim planiraju u okviru saradnje sa lokalnom sredinom. U okviru realizacije Programa profesionalne orijentacije mogu, kao gosti škole, biti pozvani ljudi čiji je životni poziv pravo (sudije, advokati, studenti Pravnog fakulteta i učenici srednje ekonomske škole pravnog smjera).

Da stariji budu primjer mladima

c) Iako se značajni koraci na očuvanju životne sredine postižu kroz različite projekte, saradnju sa institucijama koje se bave zdravom životnom sredinom, posete nacionalnim parkovima, konkurse i predavanja unutar odjeljenja i škole, ovaj posao je, nažalost, jedan od manje omiljenih jer je, ipak, deci nedovoljno jasno predstavljen način na koji oni mogu doprinijeti zdravijim životnim uslovima. U nastavi prirode i društva, geografije, biologije, građanskog vaspitanja, zdravih stilova života, u programima rada odjeljenjskih zajednica i Učeničkog parlamenta i drugim oblicima vaspitno-obrazovnog rada postoje ciljevi, manje-više, vezani za neke segmente ove veoma ozbiljne tematike. Ali, pravi efekti se postižu podizanjem nivoa opšte kulture, uvažavanjem životne sredine (prije svega školske), sopstvenim primjerom pozitivnog odnosa prema društvenoj imovini.

Konkretni koraci koje predlažemo vezani su za aktiviranje zainteresovanih učenika, kao i onih koji su do sada značajno kršili školska i odjeljenjska pravila kulturnog ponašanja, te formiranje klubova mladih ekologa na nivou razreda, čiji rukovodilac ne mora biti nastavnik već, opet, dobrovoljac iz redova učenika ili radnika škole. Pedagoški je nedopustivo i moralno antiproduktivno predlagati vrijednoj i urednoj deci da tolerišu nemar svojih vršnjaka, preuzimajući na sebe sređivanje ambijenta koji, najblaže rečeno, svojim nemarom prave manje savjesni učenici. Ukoliko se to čini, posredno se podržava neprihvatljivo učeničko ponašanje, čime se nanose dugoročne štete mladim osobama – remeti formiranje zdravog sistema vrijednosti mlade osobe koja kroz takve postupke „uči“ da odgovornost ne pripada onome ko griješi (ne čuva školsku imovinu, baca otpad i sl.) već da treba da se ukloni u postojeće stanje, ma koliko ono bilo nepravedno po principu „Neka se posao

uradi, a radiće ko je vrijedan“. Naša je ljudska i profesionalna obaveza da svoji deci, ličnim primjerom i pedagoškim uputstvima pružimo priliku da aktivno učestvuju u očuvanju ekološke svijesti građanstva i prepoznaju i pravilno tretiraju postupke koji doprinose ovom cilju.

Nedostaju kvalitetni đečiji časopisi

d) Pojam slobodnog vremena predstavlja onu kariku u razvoju mladih koju često zaobilazimo, ili njegov značaj naglasimo monologom o tome kako je poželjno da se ono konstruktivno koristi. Obilje društvenih mreža u informatičkom vremenu „zarobilo“ je neku decu i udaljilo ih od istinskih kulturnih sadržaja. Ova činjenica je prepoznata i od strane učeničkih roditelja koji se trude da decu usmjere u one oblasti u kojima ona posjeduju talente, sklonosti ili interesovanja. Nije zanemarljiv ni napor odjeljenjskih starješina i predmetnih nastavnika da se ovaj problem uspješno prevaziđe. Ipak, zapitajmo se, nije li nedostatak kvalitetnih đečijih časopisa donekle usporio naše napore da decu edukujemo za čitalačku kulturu. Istina, postoje manifestacije uz prigodne datume, dani pismenosti, dani knjige, brojne kvalitetne jednokratne akcije unutar škole i u saradnji sa lokalnom zajednicom i sl. Ipak, i ovdje ima još prostora i mogućnosti za unapređenje, a ipak od načitanosti zavisi i nivo kulture jedne osobe. Ako je objektivna okolnost ta da nemamo dovoljno bogatu, kontinuiranu, aktuelnu ponudu đečije štampare, pokušajmo decu animirati da je sami stvaraju unutar svojih odjeljenja ili individualno.

Nije naodmet ponuditi model po kome će đeca (posebno u nižim razredima) pokušati stvoriti svoja mini djela kulturnog sadržaja. Za ostale oblike korisnog korišćenja slobodnog vremena đeca se mogu informisati koristeći internet, uz uputstvo nastavnika i roditelja.

Časovi, koji su osmišljeni u cilju njegovanja zdravih životnih stilova, pogodna su prilika za iznošenje prijedloga o rekreaciji, boravku u prirodi. Iako je pojam slobodnog vremena takav da pruža, naizgled, brojne mogućnosti, ipak je deci često potrebno usmjerenje. Sam pojam neodređenosti, nestrukturiranosti može neku decu dovesti u stanje dosade i neorganizovanosti, pa i pojave negativnih misli i ideja. Da bi preventivno djelovali na negativne posljedice nedovoljno osmišljenog korišćenja slobodnog vremena, neophodno je donijeti neka rješenja (u vidu prijedloga) u saradnji sa učenicima i njihovim roditeljima. A, da je to potrebno – to su nam, kao prijedlog, dali sami učenici.

Članovi Predsjedništva SUBNOR-a Crne Gore i Udruženja boraca NOR-a i antifašista Podgorice posetili Jablanicu

NERETVA U ŠEĆANJU

Članovi Predsjedništva SUBNOR-a Crne Gore i Udruženja boraca NOR-a i antifašista Podgorice posetili su sredinom maja Jablanicu, đe se prije 71 godinu odigrala legendarna bitka na Neretvi. Delegacija je u veseloj atmosferi putovala 300 kilometara do mjesta na kojem su se okupili ljudi iz raznih krajeva bivše Jugoslavije. Naročito interesantan bio

je prizor zastava svih republika nekada zajedničke zemlje, pokraj kojih je vijorila i ona jugoslovenska.

Svečani program počeo je u 11 časova. Predstavnici država članica nekadašnje Jugoslavije položili su vijence na spomenik na Neretvi. Ispred SUBNOR-a i antifašista Crne Gore vijenac su položili Bobo Raičević, inače potpredsjednik Udruženja

boraca NOR-a i antifašista glavnoga grada, zajedno sa članovima Udruženja Rajom Savkovićem i Mijom Jovanovićem. U ime boraca i antifašista Crne Gore okupljenima se obratio Čedo Lješević, član Predsjedništva SUBNOR-a i antifašista Crne Gore, ističući važnost kontinuiranog obilježavanja tako velikog događaja.

N. N.

VAŽNOST KONTINUIRANOG OBILJEŽAVANJA VELIKOG DOGAĐAJA: Crnogorska delegacija u Jablanici

Delegacija UBNOR-a i antifašista Podgorice na obilježavanju 69. godišnjice oslobođenja Sarajeva

DATUM KOJI SE PAMTI

Tradicionalno obilježavanje ovog značajnog datuma, odnosno sećanje na Dan oslobođenja Sarajeva, u novije vrijeme odvija se istovremeno sa sećanjem na dan početka blokade ovog grada 1992. godine.

Delegacija UBNOR-a i antifašista Glavnog grada koju su činili: Boro Banović, predsjednik, Zoran Bobo Raičević, potpredsjednik i Čedo Lješević, član Odbora, učestvovala je na obilježavanju 69. godišnjice oslobođenja Sarajeva. Poziv delegaciji uputio je Kantonalni odbor SABNOR Kantona Sarajevo na osnovu ranijih dogovora o saradnji udruženja glavnih gradova BiH i Crne Gore.

Sarajevska operacija, koji su u proljeće 1945. godine izveli pripadnici 2, 3. i 5. korpusa Jugoslovenske armije, koja je kulminirala oslobođenjem Sarajeva 6. aprila, u značajnoj mjeri doprinijela je konačnom slomu okupacione njemačke armije i kvislinških formacija na tlu Jugoslavije. U teškim borbama učestvovali su partizani različitih nacionalnosti: Muslimani, Srbi, Hrvati, Crnogorci, Makedonci itd. Prilikom odlučujućih borbi po-

Antifašisti pored spomen-ploče

sebnost su se istakle Peta crnogorska proleterska i Sedma crnogorska udarna brigada.

Tradicionalno obilježavanje ovog značajnog datuma, odnosno sećanje na Dan oslobođenja Sarajeva,

u novije vrijeme odvija se istovremeno sa sećanjem na dan početka blokade ovog grada 1992. godine.

Delegacija UBNOR-a Podgorice učestvovala je 5. aprila na prigodnom skupu sarajevskih boraca i antifašista kod Višegradske kapije, đe je položila cvijeće na spomen ploču posvećenu ovom događaju.

Sljedećeg dana na spomen-obilježje Vječna vatra u centru Sarajeva vijence su položili najviši rukovodioci BiH, Kantona Sarajevo, Grada Sarajeva i svih gradskih opština, kao i predstavnici boračkih udruženja Federacije BiH. Našoj delegaciji bila je ukazana čast da, zajedno sa Josipom Paolićem, predsjednikom SABNOR BiH, položi vijenac odmah nakon članova Predsjedništva Željka Komšića i Bakira Izetbegovića. Istoga dana delegacija je položila cvijeće na spomenik Josipu Brozu Titu i na spomen obilježje Vrace. Na svečanoj sednici Gradskoj vijeća Grada Sarajeva, održanoj u Narodnom pozorištu, gradonačel-

nik Sarajeva Ivo Komšić, posebno je pozdravio delegaciju crnogorskih boraca.

„Domaćin delegacije, Kantonalni odbor SABNOR Kantona Sarajevo na čelu sa predsjednikom Ibrom Čomićem odnosio se prema našoj delegaciji krajnje prijateljski. U susretima sa velikim brojem rukovodilaca i članova SABNOR-a ispoljeno je maksimalno uvažavanje našeg SUBNOR-a. Dogovoreni su novi susreti i zajednički nastupi u cilju afirmacije NOB-a i njenih neprolaznih vrijednosti. Delegacija je imala i kraće susrete sa određenim zvaničnicima BiH koji su istakli zadovoljstvo zbog našeg prisustva i veoma dobre komunikacije sa institucijama u Crnoj Gori. Crnogorski ambasador u BiH Dragan Đurović, svojim prisustvom i učestvom u razgovorima s našim domaćinima, dao je značajan podsticaj daljoj saradnji“, kaže Zoran Bobo Raičević.

N. N.

14

Prosvjetni rad

MAJ 2014

BROJ 25

U Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici promovisana knjiga Slobodana Simovića „Piperi u Prvom svjetskom ratu“

ZASLUŽNI GRAĐANI I DOGAĐAJI NIKADA SE NE SMIJU ZABORAVITI

– Akademik dr Radoje Pajović: Simović je uspio napisati objektivnu studiju

– Marijan Mašo Miljić: Simović se pokazao kao vrstan poznavalac svoga plemena. On piše i o crnogorsko-srpskim nesporazumima, spletkama i istorijskim falsifikatima, a posebno plijeni time što se opredijelio za kritičku i naučnu obradu teme, umjesto zavičajnog sentimentalizma koji bi neupućeni čitalac očekivao

– Dragan Mitov Đurović: Jednostavan stil i realan pristup tematici

U Narodnoj biblioteci „Radosav Ljumović“ u Podgorici održana je promocija kapitalnog djela Slobodana Simovića, pod nazivom „Piperi u Prvom svjetskom ratu“. O knjizi su govorili: dr Radoje Pajović, akademik DANU, zatim mr Marijan Mašo Miljić, književnik, novinar i publicista, kao i Dragan Mitov Đurović, novinar i publicista, inače medijator promocije. Na početku večeri, Đurović je pohvalio Simovićev jednostavan stil i realan pristup tematici, što ovu knjigu čini primamljivom i za širu čitalačku publiku. On je u nekoliko navrata nadahnuo čitaoce fragmente iz Simovićevog djela.

Sistematizovani poznati i neiskorišćeni izvori

Akademik dr Radoje Pajović podsetio je da se dosad samo parcijalno pisalo o ovoj temi, a da je čak i to bilo površno i ideolo-

ski obojeno. Po njegovim riječima, Simović je uspio napisati objektivnu studiju, u kojoj je sistematizovao poznate i dosad neiskorišćene izvore.

Knjiga se sastoji od tri dijela. Prvi čini sveobuhvatna monografska studija, drugi bibliografija o značajnim Piperima i drugim Crnogorcima koji su imali kontakt sa ovim plemenom, dok treći dio sadrži spisak viđenijih Pipera koji su učestvovali u I svjetskom ratu, ali i sukobima tokom XIX vijeka. Pajović je, kao i Đurović, kao posebno vrijednu istakao nepristrasnost autora, od koje on nije odstupio ni u jednom trenutku.

Ubjedljivi svjedok burnih događaja

Mr Marijan Mašo Miljić, koji je uz Pajovića recenzent ove knjige, ocijenio je da se Simović pokazao kao vrstan poznavalac

Učesnici promocije u Biblioteci

svoga plemena i upoznao prisutne sa činjenicom da niko prije ovog autora nije naučnoistraživačkim metodama obrađivao period

prije I svjetskog rata, kada je riječ o Piperima. Njega je oduševio i koncept knjige „Piperi u Prvom svjetskom ratu“, u kojoj je Slo-

bodan Simović dao i detaljan osvrt na tadašnju crnogorsku vojsku. Simović govori i o crnogorsko-srpskim nesporazumima,

spletkama i istorijskim falsifikatima, a posebno plijenio time što se opredijelio za kritičku i naučnu obradu teme, umjesto zavičajnog sentimentalizma koji bi neupućeni čitalac očekivao. Na kraju, Miljić je rekao da knjiga veoma ubjedljivo svjedoči o tadašnjem periodu, pa se u pojedinim momentima čini kako je njen tvorac učestvovao u svim burnim događajima koje opisuje.

Nakon njih, obratio se i sam autor. On se zahvalio recenzentima, Draganu Mitovu i Đuroviću na korisnim savjetima, institucijama koje su finansijski pomogle ovo izdanje, kao i izdavaču, Savezu udruženja boraca NOR-a i antifašista Crne Gore. Simović je govorio o procesu nastanka knjige, navodeći da se zaslužni građani i događaji nikada ne smiju zaboraviti.

N. N.

Prosvjetni radnici stvaraoci: Milojka Jovović, Podgorica

POEZIJA – BRANA MORALNOM POSRTANJU

Autor je više zbirki pjesama, igrokaza i aforizama. Zastupljena u brojnim antologijama i zbirkama

Da su životne staze i bogaze ispletene raznim izazovima, najslikovitije pokazuje život nastavnice srpskohrvatskog jezika i književnosti iz Sarajeva, Milojke Jovović, koja sada kao bezbroj drugih prognanika sa ratom zahvaćenih prostora bivše Socijalističke Jugoslavije živi, radi i stvara u Crnoj Gori.

– Još uvijek mi u ušima odzvanja zvonjava tramvaja u Sarajevu, kojim sam odlazila i vraćala se sa posla iz OŠ „Dositej Obradović“. Izranjaju mi likovi mojih učenika koje sam vodila na ekskurzije na Mrakovicu, Drvar, Kupres, Sutjesku, Jasenovac, Bihać... Bila su to bistra i darovita djeca iz svih slojeva sarajevskog društva, neopterećena ničim lošim. Kako su divno obrađivala djela Petra Kočića, Skendera Kulenovića, Branka Ćopića, Iva Andrića, Alekse Šantića, Ćika Jova Zmaja, Ivana Cankara i svih drugih jugoslovenske velikane pisane ri-

ječi, koji su bili zastupljeni u nastavnim sadržajima i programima. Teško je to potisnuti i zaboraviti, kaže Milojka.

Vulkan misli i osjećanja

Ova vrijedna prosvjetarka je punih 10 godina bila bez posla, ali je zahvaljujući, kako ističe, izuzetnom razumijevanju direktora škole „Jedinstvo“ u Malesiji, Đonu Camaju, našla uhlebljenje u ovom kolektivu, o kojem ima samo riječi hvale. Nada se da odatle ode u zasluženu penziju.

„Kada sam se našla na ovom području sa porodicom i suočila se sa neizvjesnošću i sjećanjem svega lijepog i uzvišenog što sam proživjela u prelijepom gradu podno Trebevića, u meni je proključao, čini mi se, vulkan misli i osjećanja. Latila sam se pera i hartije i danočno počela da pišem priče, pjesme različitog sadržaja, aforizme, igrokaze, epi-

grame...“ Jovovića je objavila knjige pjesama: „Za i protiv“, „Zapali svijeću“, „U hodu“ (Haiku pjesma), „Skriveno zvono“ (aforizmi i epigrama). Uskoro će svjetlost dana ugledati i knjiga pjesama „Kolijevka gavranova“, kao i knjiga aforizama „Meku dušu svak mijesi“. Upravo je završila rukopis haiku pjesama „Svijetlo i tama“, a piše i pjesme za decu. Milojka Jovović je zastupljena u brojnim antologijama i zbircama diljem Crne Gore i Srbije. Član je književnog kluba „Žabljak“, USKORA, Gorska vila, Udruženja haiku pjesnika Srbije i Crne Gore. Radove objavljuje u „Osvitu“, „Srpskim novinama“, „Književnom zapisu“, listu „Jesenjin“, „Vesniku“, Haiku novinama i „Svetigori“.

Kad ljubav zgaze, zgažen je svijet

Brojni književni kritičari o Milojki Jovović govore sa

Nastavnica Milojka Jovović

dubokim poštovanjem prema njenom raznovrsnom književnom stvaralaštvu.

Književni kritičar Veselin Brnović, između ostalog, naglašava da pjesnikinja Jovo-

vić, gejzirima života, nerijetko i krvavim i prokletim, pjeva sa iskrenim nadahnućem, sa dušom humaniste i ljubavju prema čovjeku i da je njen dar očigledan, što ilustruju brojne uspjele pjesme, pjesnički govor i svježina poetskih slika, od kojih u pamćenju ostaju nezaboravne. Ona se ne predaje mržnji i očaju, pjeva o ljubavi koja jedino može da spasi svijet, da se suprotstavi katalizmi moralnog posrtanja i zla. U pjesmi „Na otkosu srca“ ona kaže: „Zgaženo zrno maka, zgažen crveni cvijet, kad ljubav zgaze, zgažen je svijet“. Na jednom mjestu ona naglašava da veliko srce ne može stati u male grudi. Na kraju razgovora, ova spsateljica ističe da, i pored dobre ljubavi, želje i volje za pisanjem, ne bi uspjela da nema podršku porodice i sestre Borke Raćenović, kao i brojnih kolega pisaca.

M. Čabarkapa

Nastavnica likovnog vaspitanja Izabela Matoš iz Herceg Novog otvorila slikarsku radionicu za najmlađe

PRED NJIHOVIM CRTEŽIMA I SLIKAMA ZASTALI BI I AKADEMSKI UMJETNICI

Nastavnica likovnog vaspitanja Izabela Matoš

Izabela Matoš rođena je u Dubrovniku, 1977. godine, gradu slikara, muzičara, glumaca, pisaca, novinara, pomoraca...

Na Prirodno-matematičkom fakultetu u Beogradu pokušala je studirati fizi-

ku i hemiju, ali je brzo shvatila da je taj poziv daleko od nje. Iz Beograda se u Herceg Novi vratila sa diplomom nastavnika likovne kulture.

Za grad pored Save i Dunava vežu je, kaže, lijepe uspomene, ali je mediteranska

Radovi ovih mališana već se nalaze u galerijama Francuske, Njemačke, Argentine, Normandije, Grenobla... Nastavu izvodim i na francuskom jeziku. Posebno me raduje što su našim radom zadovoljni roditelji mališana“, kaže Izabela Matoš

klima i valovi mora čine srećnom.

Pošto nije mogla naći posao u nekoj školi na Primorju, odlučila se za otvaranje galerije i slikarske radionice za osnove i decu iz vrtića u saradnji sa francuskom asocijacijom „Avenir“. Od 2006. godine, pored slikanja, bavi se i izradom unikatnih nakita i odjevnih predmeta. Njenu slikarsku radionicu pohadaju trideset dječaka i djevojčica iz hercegnovskih osnovnih škola.

„Zaista treba vidjeti sa koliko mašte, kreativnosti i umijeća prave crteže i slike. Neki su toliko talentovani da bi pred njihovim crtežima i slikama zastali i akademski umjetnici. Pokušavam kod njih razviti sve oblike i forme koje savremena metodologija slikanja zahtijeva. Odličnu saradnju imamo sa sličnim radionicama iz dubrovačke

regije. Obišli smo i neke zemlje u okruženju. Moji radovi i radovi ovih mališana već se nalaze u galerijama Francuske, Njemačke, Argentine, Normandije, Grenobla...“

Nastavu izvodim i na francuskom jeziku. Posebno me raduje što su našim radom zadovoljni roditelji mališana“, kaže nastavnica Izabela.

Ova svestrana umjetnica je i kostimograf u kratkometražnom igranom filmu „Luča“. Osmislila je i izradila scenografiju i kostime za predstavu hercegnovskog pozorišta „Kuda idu stare godine“ i „Soliter“. Radila je kostime u pozorišnoj predstavi „Plan B“, u režiji Slobodana Milatovića, po tekstu Marije Čolpe.

Čolpa kaže da u djelima Izabele Matoš „plešu origoni, jedrenjaci, ždralovi i morske vile, dok se gošće bude i snijevaju, dok lebde svjetovima koje želimo posjetiti, ili se tamo preseliti trajno i konačno se useliti zauvijek.“

„Ovo je priča o ženi u društvu u kome se nalazi i u kome živi. To je priča o paradoksima demokratije, neslobodi i cinizmu onih koji bi danas u savremenom kapitalizmu trebalo da nas učine jednakima. To je priča koja treba da nas zapita koji su to mehanizmi i strukture moći koje neke jedinice čine isključivim iz društva u kome se nalaze. Šta je to na čemu se bazira ekskluzivitet i nejednaka participativnost svih u društvu u kulturi“, pita se Danilo Prnjat, poznati likovni kritičar.

M. Čabarkapa

IZLOŽBE, KOLONIJE, POZNAVANJE...

Izabela Matoš je učesnik raznih likovnih kolonija i radionica u zemlji i inostranstvu. Samostalne i kolektivne izložbe imala je u Podgorici, Herceg Novom, Beogradu, Zagrebu, Sarajevu, Dubrovniku...

Omiljeni crnogorski slikari su joj Ratko Odalović, Draško Dragaš, Biljana Keković, Larisa Bačović-Kuznjevec, Marko Lukovac, Nikola Radović... Voli putovanja, jedrenja i balet. Upoznala je, ističe, velike umjetnike u Americi, Engleskoj, Čileu, Argentini, Francuskoj.

Lejla Emini, mlada aktivistkinja iz romskog naselja na Koniku

PRIMJER KAKO SE ZNANJEM NAPREDUJE

Preko omladinske organizacije „Juventas“, ulaže maksimalne napore oko edukacije mlade romske populacije da slijede put civilizovanijeg načina rada i ophođenja. Ne krije zadovoljstvo što su mnoge porodice u kampu promijenile nazadna shvatanja, kojih se Romi teško odriču

Izbjegličko naselje Roma na Koniku je za duge priče i razgovore. O Lejli Emini, koja ove godine ulazi u punoljetstvo, ovdje govore sa divljenjem. Ona je svojim znanjem, talentom i vještinama nadmašila svoju generaciju, prihvatajući savremene tokove života.

„Zahvaljujući Crvenom krstu Crne Gore, kao i međunarodnim donatorima koji su omogućili opismenjavanje i školovanje Roma iz ovoga kampa, odmah sam se uključila u te sadržaje. Sa uspjehom sam završila osnovnu školu, kao i brojne druge

kurseve i seminare. Naučila sam da recitujem, pjevam, plešem, igram... Posebno mi je drago što sam uspješno savladala kurs za frizere, pa tako sebi i drugaricama uradim frizuru za izlaske. Zahvaljujući stručnim nastavnima, naučili smo dosta toga oko planiranja porodice, o raznim bolestima, trgovini bijelim robljem...“, kaže Lejla. Cilj joj je, ističe, da živi životom kojim žive njene vršnjakinje u Podgorici i okruženju. Voljela bi, kaže, da vidi svoje sunarodnike da žive boljim, ljepšim i civilizovanijim životom.

Preko omladinske organizacije „Juventas“, ulaže maksimalne napore oko edukacije mlade romske populacije da slijede put civilizovanijeg načina rada i ophođenja. Ne krije zadovoljstvo što su mnoge porodice u kampu promijenile nazadna shvatanja, kojih se Romi teško odriču.

„U kampu Konik 1 izvodim i dopunsku nastavu iz svih predmeta za vanredno polaganje i opismenjavanje Roma. Lejla je izuzetno aktivna djevojčica. Učestvovala je u svim programima koji

se ovdje organizuju, i sa svojom bistrinom i kreativnošću se isticala mnogo uspješnije od njenih vršnjakinja. Moja je preporuka romskoj djeci da prate Lejline aktivnosti, jer ona može biti primjer“, kaže Milojka Jovović, njihova učiteljica.

Lejla ističe da je završila Podgoricu i Crnu Goru, dok o Kosovu i Peći, de je rođena, govori sa tugom i očajem. Ne krije želju za daljim školovanjem ako bude imala mogućnosti.

M. Čabarkapa

VOLJOM SE MNOGO POSTIŽE: Lejla Emini

Ambasada Njemačke u Crnoj Gori i njemačka NVO „HELP“ poklonili minibus za prevoz učenika iz „Kampa 1“ i „Kampa 2“ na Koniku ZA BRZI PUT DO ŠKOLE

Uključiti što više Romske dece u redovan vaspitnoobrazovni sistem

Ambasada Njemačke u Crnoj Gori i njemačka NVO „HELP“ poklonili su minibus podgoričkoj OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“ za prevoz učenika iz „Kampa 1“ i „Kampa 2“ na Koniku do šest gradskih osnovnih škola u kojima pohađaju nastavu: „Božidar Vuković Podgoričanin“, „Marko Miljanov“, „21. maj“, „Savo Pejanović“, „Vladimir Na-

zor“ i „Vuk Karadžić“. Podsetimo, Ministarstvo prosvjete od školske 2008/2009. godine nastoji da putem određenih sadržaja motivise i uključi decu iz Kampova 1 i 2 u redovan vaspitnoobrazovni sistem. U skladu s tim, od školske 2013/14. godine realizuje se tzv. desegregisano obrazovanje RE dece iz kampova Konik 1 i 2 u pomenutim školama. Takođe, u prethod-

nom periodu Ministarstvo prosvjete je OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“ dodijelilo dva kombi vozila u svrhu prevoza dece (140) do gradskih škola. Iz Ministarstva saopštavaju da u narednom periodu planiraju postepeno zatvaranje šest područnih odjeljenja OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“.

Š. B.

OŠ „Jovan Gnjatović“, Vračenići MALI, VELIKI SLIKARI

16

Prosvjetni rad

MAJ 2014
BROJ 25

Učenici Osnovne škole „Jovan Gnjatović“ u Vračenićima veoma su uspješni u učenju, u radu sekcija, a u umjetničko-kreativnim sposobnostima su nenadmašni. Izvršni su recitatori, glumci, literate, a iznad svega likovnjaci, jer im školski foaje više liči na galeriju nego na hol škole. Izložbom svojih radova gostovali su u Dječjem domu „Mladost“ iz Bijele, đe su bili toplo primljeni, a oni su im uzvratili pošetom.

Možda se, među ovim malim, velikim umjetnicima mogu naći i nastavljajući tradicije velikog slikara Mirka Kujadžića ili galeriste Branka Kovačevića. Oni sa mladim, vrijednim likovnim pedagogom Vukom Nikolićem češće izlaze u prirodu i slikaju pejzaže. Zatekli smo ih kako slikaju manastir Kosijerevo, koji datira iz XIII vijeka. Umjesto štafela poslužio im je veliki kameni sto, star pet, šest vjekova.

Tekst i snimak
Bl. Koprivica

VOLE PEJZAŽE I ISTORIJU: Ispred manastira Kosijerevo

Ambasadorka Ujedinjenih Arapskih Emirata posetila OŠ „Pavle Rovinski“ u Podgorici

POKLONI I POMOĆ TAKMIČARIMA IZ ROBOTIKE

Ambasadorka Hafsa Abdul Al Ulama poklonila učenicima brošure na engleskom jeziku o UAE, obezbijedila avionske karte za članove tima „Monte Bot“ koji će se takmičiti u Španiji i nagovijestila pomoć u postavljanju lifta u školi

Ambasadorka Ujedinjenih Arapskih Emirata u Podgorici Hafsa Abdul Al Ulama posetila je podgoričku Osnovnu školu „Pavle Rovinski“. Tom prilikom informisala se o uslovima rada i boravka, uspjehu učenika, kao i članova kolektiva. Ona je poklonila zanimljive brošure na

engleskom jeziku iz kojih se učenici mogu bliže upoznati sa karakteristikama ove države. Budući da će tim ove škole „Monte Bot“ učestvovati na predstojećem takmičenju iz robotike u Španiji, Ambasada UAE će obezbijediti avionske karte. Osim toga, Marijana Papić, direktorica ove

vaspitnoobrazovne ustanove, napominje da je ambasadorica Al Ulama izrazila želju da pomogne postavljanje lifta, koji bi jednom broju učenika sa posebnim obrazovnim potrebama, olakšao praćenje nastavnih sadržaja, kao i boravak u školi.

Š. B.

Inovacije u Elektrotehničkoj školi „Vaso Aligrudić“ u Podgorici PRECIZNO ŠKOLSKO ZVONO

Elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić“ iz Podgorice instalirala je aplikaciju pomoću koje će odsad imati novo, precizno školsko zvono, koje će zvoniti tačno u sekund. Kako je kazao direktor ove srednjoškolske ustanove Veselin Pićurić, više niko neće moći da po vlastitom nahođenju određuje trajanje časa, jer će za to biti zadužen kompjuter. Pored toga, na samom ulazu u školu đaci će, zahvaljujući monitoru, uvijek moći da dobiju informacije vezane za nastavu, kao i osnovne podatke o svojoj školi. Učenici odnedavno koriste i tablet računare, a njihovi profesori pohađaju kurseve kako bi se uohodali u tom novom vidu izvođenja nastave. Kao posebnu privilegiju Pićurić navodi to što deca sve ove inovacije mogu koristiti besplatno, što nije slučaj u elitnim zapadnoevropskim školama. On ističe da posebna zasluga za

DIREKTOR ELEKTROTEHNIČKE ŠKOLE: Veselin Pićurić

korisne novitete ide profesoru Nikoli Kojoviću, koji je i vodio projekat tehnološkog osavremenjivanja nastave.

N. N.

U OŠ „Bajo Pivljanin“, Donja Brezna, Plužine, obilježili Svjetski dan šuma

ZASADILI BREZE U DVORIŠTU

Vrijedni kao da ih je deset puta više: Učenici OŠ „Bajo Pivljanin“

Vrijedni učenici OŠ „Bajo Pivljanin“ iz Donje Brezne obilježili su Svjetski dan šuma i voda, posadivši petnaest sadnica breza u prostoran dvorištu škole i formirali nukleus spomen parka, nedaleko od spomenika posvećenog operaciji spašavanja ranjenika od strane savezničkih vazduhoplovaca.

Ova aktivnost realizovana je pod pokroviteljstvom Opštine Plužine i Turističke organizacije toga grada u sklopu projekta Održivi prekogranični razvoj opština Foča i Plužine. U tome su im

pomogli članovi Ekološkog pokreta „Ozon“ i Uprave za šume Crne Gore.

Učenici ove škole radno su jači nego brojčano jer ih za sada ima samo 19, a školske i vanškolske grupne aktivnosti obave kao da ih je deset puta više.

Bl. Koprivica

PODRŠKA ZA RAZLIČITE AKTIVNOSTI: Ambasadorica Al Ulama i direktorica Papić

Osnovna škola „Mrkojevići“ u Pečuricama

NASTAVA U NOVIM PROSTORIJAMA

Novosagrađeni dio sadrži dvije učionice za opštu nastavu i jednu informatičku. Tu su i novi administrativni sadržaji, pomoćne prostorije i mokri čvorovi, od kojih je jedan urađen za djecu sa posebnim potrebama

Od polovine aprila učeni Osnovne škole „Mrkojevići“ u Pečuricama nastavu pohađaju u rekonstruisanom, savremenom objektu. Radovi su započeti krajem prošle godine, a vrijednost investicije je 260.000 eura. Dogradnjom tri nove učionice od 358 kvadrata, ova obrazovna ustanova u prigraničnom dijelu barske opštine, sada raspolaže sa 1.425 kvadratnih metara. Novosagrađeni dio, prema riječima direktora škole Muharema Muratovića, sadrži dvije učionice za opštu nastavu i jednu informatičku. Tu su i novi administrativni sadržaji, pomoćne prostorije i mokri čvorovi, od kojih je jedan urađen za djecu sa posebnim potrebama.

Prilikom posete školi, direktor Direkcije za javne radove, koja je finansirala posao, Žarko Živković je istakao da je ovo samo druga faza koja, pored nadogradnje, obuhvata i jedan dio manjih radova na postavljanju terena oko ulaza u novu lamelu. Planirano je i uređenje okolnog prostora, kao i ugrađivanje lifta za djecu sa posebnim potrebama, jer i škola koju pohađa 300 učenika, kako je naglasio Živković, mora da ima sadržaje kojima raspolažu i ostale obrazovne usta-

KVALITETNI USLOVI ZA NASTAVU: Sa otvaranja

nove u urbanim dijelovima Crne Gore.

„Investicijom u ovu školu dobili smo objekat koji ispujava sve standarde za kvalitetno obrazovanje osnovaca“, kazao je gradonačelnik Bara Žarko Pavićević. Opština Bar je finansirala izradu idejnog projekta nadogradnje objekta i oslobodila obaveze plaćanja naknade za opremanje građevinskog zemljišta. Izvođač radova je PP „Zan-Co“ DOO iz Podgorice.

U ovoj obrazovnoj ustanovi se nadaju da će uskoro dobiti i salu za fizičku kulturu, jer su jedna od rijetkih škola u Crnoj Gori koja je nema. Projekat i predračun radova za završeni, a investicija inosi oko 300.000 eura.

U Ministarstvu prosvjete ističu da će i dalje nastojati da svako dijete u svakom mjestu Crne Gore dobije najkvalitetnije obrazovanje. „U skladu sa ekonomskim mogućnostima, i više od toga,

grade se novi i dograđuju postojeći objekti za obrazovanje naše dece. Škola u Mrkojevićima je primjer kako se u manjem mjestu ulaže u školsku infrastrukturu sa ciljem kvalitetnog školovanja dece. Zadovoljni smo što u malim mjestima ima sve više ovakvih investicija. Ulažace se još više na ovakav i sličan način“, najavila je i pomoćnica ministra prosvjete Vesna Vučurović.

D. Janković

Proglašeni najbolji recitatori osnovnih škola Podgorice i gradskih opština Tuzi i Golubovci

ĐETINJSTVO PROZOR OTVARA

Umijeće recitovanja učenici iskazali u tri kategorije. Takmičenju prethodio kulturno-umjetnički program u kojem su učestvovali dječji hor „Zvezdice“, balerine Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“, plesne grupe i folklorni ansambli, kao i dječji solisti sa festivala „Naša radost“

ODMJERAVALI UMIJEĆE RECITOVANJA: Osnovci na sceni

Dječji savez Podgorica organizovao je Opštinsko takmičenje recitatora učenika osnovnih škola Podgorice i gradskih opština Tuzi i Golubovci pod motom „Djetinstvo prozor otvara“. Učenici su se takmičili u tri kategorije: U trećoj kategoriji (VII-IX razreda) prvo mjesto pripalo je Tatjani Mijušković (IX razred, OŠ „21. maj“), drugo mjesto ravnopravno dijele

Hana Rastoder (IX razred OŠ „Vuk Karadžić“) i Lara Dragaović (IX razred OŠ „M. Musa Burzan“), a treće mjesto pripalo je Sari Bećović (VIII razred OŠ „29. novembar“). U drugoj kategoriji (IV-VI razreda), prvo mjesto pripalo je Petru Vlahoviću (IV razred OŠ „Savo Pejanović“), drugo mjesto ravnopravno dijele Ksenija Adžić (VI razred OŠ „Sutjeska“) i Anđela Oluić (VI

razred OŠ „M. Musa Burzan“), a treće mjesto dijele Nikolina Arapović (VI razred Resursni centar za djecu i mlade „Podgorica“) i Maša Vukčević (V razred OŠ „Oktoih“).

Specijalna nagrada pripala je Isri Kajošaj (V razred OŠ „29. novembar“). U prvoj kategoriji (I-III razreda) prvo mjesto pripalo je Vuku Čuroviću (II razred OŠ „M. Musa Burzan“), drugo mjesto rav-

nopravno dijele Anja Marović (III razred OŠ „Dr Dragiša Ivanović“) i Manja Dragojević (III razred OŠ „Oktoih“). Takođe i treće mjesto ravnopravno dijele Vasilije Čičić (III razred OŠ „Vladimir Nazor“) i Radovan Džuver (II razred Resursni centar za djecu i mlade „Podgorica“).

Recitatore su ocjenjivali profesori maternjeg jezika i književnosti: mr Maja Sekulović, Zoja Bojanić Lalović i Svetlana Tošović, pisci za djecu: Slobodan Vukanović, Dragiša Jovović i Bogoljub Boban Velimirović, kao i dramski umjetnici: Davor Dragojević, Branko Ilić i Katarina Krek. Voditeljka programa bila je Branka Femić, glumica Gradskog pozorišta.

Takmičenju je prethodio kulturno-umjetnički program u kojem su učestvovali: dječji hor „Zvezdice“, balerine Umjetničke škole za muziku i balet „Vasa Pavić“, Folklorni ansambl „Monte folk“ Podgorica, plesne grupe „Beauty“ i „Dream“ i dječji solisti sa festivala „Naša radost“: Lorena Janković, Ksenija i Pavle Bogičević, Jovan Aleksić, Relja Četković, Mateja Koder, Milutin Radulović i Olivera Šukić.

Š. B.

Humanitarna akcija srednjoškolaca i aktivista Crvenog krsta u Plavu PRIKUPLJALI PRILOGE ZA BOLESNE I SOCIJALNO UGROŽENE

U saradnji Crvenog krsta i učenika Srednje mješovite škole „Bečo Bašić“ u Plavu je organizovana akcija prikupljanja novčanih pri-

loga za pomoć starim, bolesnim i siromašnim licima. Elvira Mulić, sekretarka OO plavskog Crvenog krsta, izjavila je da je u pitanju redov-

na humanitarna aktivnost, kojom se nastoji unaprijediti položaj ugroženih lica u ovoj opštini. Ona se zahvalila na podršci Ramu Kolašin-

cu, direktoru SMŠ „Bečo Bašić“, te pohvalila učenike ove škole na doprinosu u plemenitoj misiji.

N. N.

Rječnik frazema (2)

DAN D

Ivana K.

Rijetko je koji izraz našao tako široku primjenu u najraznovrsnijim značenjima kao izraz „Dan D“. Ali, da bi smo istakli njegovo izvorno značenje, moramo se vratiti u vrijeme njegovog nastanka, godine Drugog svjetskog rata.

Nakon dva teška poraza, pretrpljena od Crvene armije – Staljingrad 1942 i Kursk 1943, Hitlerova soldateska bila je ozbiljno uzdrmana. Ali, trebalo joj je zadati i odlučujući udarac na zapadnom frontu, pa su saveznici (anglo-američke oružane snage, uz pomoć francuskog pokreta otpora) odlučile da od 6. juna do 30. avgusta 1944. godine izvedu u Normandiji veliku desantnu operaciju, najveću u dotadašnjoj istoriji ratovanja: u

njoj je učestvovalo 39 savezničkih divizija, blizu 12 hiljada aviona, 4500 tenkova, pet hiljada brodova i oko četiri hiljade manjih barki i drugih pomorskih transportera.

Ovako velika i važna operacija zahtijevala je strogu tajnost. Stoga je dan početka invazije – 6. juni 1944. označen šifrom „D“, što je u stvari značilo i „dan“ (engleski day).

Tako je u engleskom nastao izraz D-day ili prevedeno Dan D, što je početku samo označavalo datum savezničkog iskrcavanja u Francuskoj – 6. juni 1944. Kasnije je ovaj izraz dobio opšte značenje, najčešće kao oznaka za „važan, značajan, presudan dan“ (datum), „dan odluke“...

N. K.

Uspješan nastup učenika Muzičke škole „Dara Čokorilo“ na Festivalu mladih

NIKSICKI SREDNJOŠKOLCI SE OKITILI NAGRADAMA

Na 41. Festivalu mladih Crne Gore, nedavno održanom u Herceg Novom, učenici Muzičke škole „Dara Čokorilo“ iz Nikšića postigli su odlične rezultate. Oni su osvojili 14 zlatnih, 21 srebrnu i 11 bronzanih lira, ali i po jednu specijalnu nagradu i pohvalu. Uspjeh Nikšićana utoliko je veći ako uzmemo u obzir da je konkurencija bila izuzetno jaka, jer se u nekoliko kategorija nadmetalo čak 1.350 takmičara. Dimitrije Knežević je zahvaljujući svom nastupu na harmonici osvojio 100 bodova i specijalnu nagradu, dok su u ostalim kategorijama zlatne lire osvojili: Nađa Bjelica, Vojislav Glušćević, Jovana Aleksić, Milena Radinović, Magdalena Knežević, Mia Stevović, Lena Bjelica, Marko Lazović, Vasilije Toljić, Milan Zorić, Petar Mičković, Joko Mič-

ković, Sara Raičević, Jovana Sarić, Jovana Mičković i Daša Vulanović. Veliki doprinos ovom uspjehu dali su i nastavnici: Vesna Šarac, Irena Merdović, Ljiljana Radović, Nada Milićević, Dijana Denčić, Marijana Ivanović, Ivana Čučić, Nikola Pejović, Goran Perišić, Slobodan Bogdanović, Borjan Radović, Maja Antić, Ana Bjeletić, Dražen Joković, Stefan Bjeletić, Anđela Đurović, Veselinka Šubarčić, Mira Der, Bojana Vuković, Lidija Đurović, Tamara Tomanović i Valentina Topalović-Jaredić. Direktorka Muzičke škole „Dara Čokorilo“, Vjera Vuković, podšetila je na tradicionalno kvalitetan rad u ovoj obrazovnoj ustanovi, ali i ukazala na naročito uspješan nastup mješovitog hora, koji je obogatilo horsku scenu u našoj zemlji.

N. N.

SVJETSKI DAN PLANETE ZEMLJE

OŠ „Kekec“ u Sutomoru

DIJETE U CENTRU SVIH DEŠAVANJA

Organizovano predavanje na temu „Nastanak planete Zemlje i njena evolucija“, šesirijada, biciklijada, rolerijada

Povodom dana saradnje škole sa lokalnom zajednicom, u Osnovnoj školi „Kekec“ u Sutomoru brojnim aktivnostima obilježen je Dan planete Zemlje. Nastavnica Marijana Vasović održala je predavanje za učenike od IV-IX razreda na temu „Nastanak planete Zemlje i njena evolucija“. Ona je ukazala na uticaj čovjeka na prirodu, kao i na oblike zagađenja. Nakon toga za učenike pome-

nutih razreda organizovane su biciklijada i rolerijada, a za đake I-III razreda organizovana šesirijada. Najmlađi učenici su pokazali veliku kreativnost tokom izrade šešira koji simbolično najavljuju proljeće, dok su stariji učenici pokazali pravi borbeni duh tokom takmičenja u vožnji bicikla i rolera.

Ovaj kreativni dan završen je svečanom dodjelom diploma najuspješni-

jim učesnicima takmičenja. Rolerijadu, biciklijadu i šesirijadu organizovala je učiteljica Maja Trtović, profesorica razredne nastave, uz pomoć direktorice Mirjane Nikić i svih ostalih nastavnika ove škole. Ovom manifestacijom OŠ „Kekec“ još jednom je pokazala da se dijetete nalazi u centru svih dešavanja i cjelokupnog njihovog rada.

Š. B.

Mašovitim šeširima najavljen početak proljeća

Borbeni duh tokom takmičenja u vožnji bicikla

PREDAVANJE „NASTANAK PLANETE ZEMLJE I NJENA EVOLUCIJA“: O uticaju čovjeka na prirodu

18

Prosvjetni rad

MAJ
2014
BROJ
25

U podgoričkoj OŠ „Štampar Makarije“ organizovan prolječni sajam učeničkih radova

OD STARIH MATERIJALA MOGU SE NAPRAVITI ZANIMLJIVI PROIZVODI

Članovi likovne radionice, informatičke i likovne sekcije, učesnici preduzetničkih klubova, kao i gosti sajma- učenici Srednje hemijske škole „Spasoje Raspopović“ izložili svoje radove. Sakupljeni novac će biti upotrijebljen za uređenje školskog dvorišta, kao i obilježavanje jubileja škole- dvije decenije rada

U podgoričkoj OŠ „Štampar Makarije“ organizovan je prolječni sajam humanitarnog karaktera. Članovi likovne radionice, likovne i informatičke sekcije i učesnici preduzetničkih klubova izložili su svoje radove, kao i gosti sajma učenici Srednje hemijske škole „Spasoje Raspopović“. Suzana Perišić- Potparić, učiteljica i rukovodilac likovne sekcije za niže razrede, kazala je da je sajam zapravo posvećen obilježavanju Dana planete Zemlje.

„Učenici drugog razreda svoje ideje na časovima likovne sekcije realizovali su na redovnim časovima likovne kulture tokom čitavog aprila. Sajam je zapravo, bio ekološki dan, pa su učenici koristili reciklažne materijale kao što su: čepovi od flaša, plastične flaše, elisonit, rolne toalet papira, plastika, kolaž papir, plastelin i sl. Finalni proizvodi su bile nesvakidašnje saksije za cvijeće, čestitke, kolaži koji se mogu uramiti, ukrasi za slike, ku-

tijice za nakit od papira, nakit od makarona, kao i ukrasi za jelku“, kazala je nastavnica Perišić Potparić.

Na sajmu su bile izložene i biljke zasađene u plastičnim čašama koje su pravili učenici. Cilj je bio da se pošalje poruka da se i od starih materijala mogu napraviti zanimljivi proizvodi. Učenici, čiji je izborni predmet Likovna radionica, pod vođstvom mr Snežane Lalović, profesorice likovne umjetnosti, pravili su zanimljive suvenire – ramove za slike, glinene posude, saksije i magnete za frižidere.

Veliko zanimanje izazvalo je i nakit koji su pravili gosti, učenici Srednje hemijske škole. Izloženi predmeti su se mogli kupiti po cijeni od svega 10 centi, koliko su bile pozivnice. Kako su objasnili u upravi ove vaspitnoobrazovne ustanove, sakupljeni novac će biti upotrijebljen za uređenje školskog dvorišta, kao i obilježavanje dvije decenije postojanja škole.

Novinarska sekcija

Iz OŠ „Luka Simonović“ u Nikšiću: Zaštita prirode misija svakog čovjeka

UZGOJ ORGANSKE HRANE U ŠKOLSKOM DVORIŠTU

Članovi ekološke sekcije čistili školsko dvorište, posadili tri stabla i pripremili power point prezentaciju na temu Svjetski dan planete Zemlje. Vrijednim radom poslali poruku svojim vršnjacima i sugrađanima da se brižljivije odnose prema životnoj sredini

Dan planete Zemlje (22. april) obilježava se širom svijeta različitim manifestacijama i akcijama, pa je i u nikšićkoj OŠ „Luka Simonović“ obilježen raznovrsnim sadržajima. Članovi ekološke sekcije

„RECIKLAŽA NIJE BLAMAŽA“

Članovi ekološke sekcije tokom cijele godine aktivno učestvuju u održavanju i uljepšavanju školskog dvorišta, a njihov vrijedan rad naročito je došao do izražaja u projektu „Reciklaža nije blamaža“, koji je pored ostalog, realizovan putem takmičenja osnovnih i srednjih škola. U selektivnom prikupljanju i predaji prikupljenog otpada učenici OŠ „Luka Simonović“ osvojili su treće mjesto. Prema riječima članova ove sekcije, njihov cilj je da probude svijest o značaju i čuvanju prirode i životne sredine.

čistili su školsko dvorište pripremili organsku baštu i zasađili tri stabla: platan, brezu i hrast i tako oplemenili ovaj dio školskog zdanja.

Članovi ekološke sekcije, uz podršku direktorice i nastavnika biologije, došli su na ideju o uzgoju organske hrane u jednom dijelu školskog dvorišta. Učenici će se tako bolje upoznati sa značajem organski uzgajane bašte, i sami učestvovati u sadnji povrća, začinskog i ljekovitog bilja. Kroz timski rad i fizičku aktivnost shvatiće dublje značaj primjene organskih đubriva u gajenju kvalitetne i zdrave organske hrane. Osim toga, učenici sedmog razreda pripremili su za učenike VI razreda niz power point prezentacija na temu: Svjetski dan planete Zemlje i Svjetski dan knjige.

„Zaštita prirode treba da bude misija svakog od nas jer je i sam čovjek njen dio“, poručuju mladi ekolozi ove vaspitnoobrazovne ustanove. Sara Vujičić, učenica IX razreda, smatra da su sadržaji ovakve vrste vidljivi svima, te tako na najbolji način skreću pažnju onima koji su nemarni i svakim danom sve više zagađuju životnu sredinu. „Ovim putem želimo da pošaljemo poruku

Oplemenili dio školskog zdanja

svim ljudima da čuvaju i njeguju prirodu.“, istakla je ona.

Govoreći o ovim sadržajima, njena drugarica Ksenija Krivokapić, takođe učenica IX razreda, uviđa da njihovi vrš-

njaci ne poklanjaju dovoljno pažnje prirodi i okolini.

„Svi možemo dati svoj doprinos uljepšavanju životne sredine i mjesta u kom živimo“, poručuje ona.

Š. B.

Učenci Ekonomske škole „Mirko Vešović“ u Podgorici drugi na regionalnoj ekonomijadi u Beogradu

POKAZALI ZAVIDNO ZNANJE, KONCENTRACIJU I TIMSKI RAD

Nagradu osvojili u kvizu „Pametna ekonomija“ koji se sastojao iz 15 nastavnih oblasti

Učenci trećeg razreda Ekonomske škole „Mirko Vešović“ u Podgorici osvojili su drugo mjesto na ovogodišnjoj regionalnoj ekonomijadi, održanoj u Be-

ogradu u organizaciji Druge ekonomske škole. Riječ je o šestom takmičenju na kojem učestvuju učenici ekonomskih škola iz bivše Jugoslavije.

Učenci trećeg razreda Radoslav Razić, Tina Vujošević i Lazar Vujović osvojili su nagradu u kvizu „Pametna ekonomija“ koji se sastojao iz 15 nastavnih oblasti. Rezultat je ostvaren u konkurenciji devet škola i tri sa statusom posmatrača.

Pomoćnik direktora Svetozar Knežević, koji je zajedno sa profesoricom Anom Đurović vodio takmičare, ocjenjuje da su učenici pokazali zavidno znanje, ali i zrelost, koncentraciju i timski rad. On ističe da su đaci ove škole dva puta učestvovali na ovom takmičenju i oba puta se vratili sa nagradama. Knežević još naglašava da se takmičenje svake godine održava istog dana kada se u Crnoj Gori organizuje maturalni ispit iz crnogorskog-srpskog, bosanskog i hrvatskog jezika i književnosti i zato su prinuđeni da na nadmetanje šalju učenike trećeg razreda. Lj. V.

Nagrađeni učenici Radoslav Razić, Tina Vujošević i Lazar Vujović sa direktorom škole Branislavom Đukićem, pomoćnikom Svetozarom Kneževićem i profesoricom Anom Đurović

„ZLATNA PLAKETA“ ZA IZUZETAN DOPRINOS DOBROVOLJNOM DAVALAŠTVU KRVI

Fondacija „Sava Vuković Montenegro“ dodijelila je Zlatnu plaketu Srednjoj ekonomskoj školi „Mirko Vešović“ za izuzetan doprinos razvoju i popularizaciji dobrovoljnog davalaštva krvi u Crnoj Gori u kategoriji edukacije omladine. Inače, maturanti ove škole imaju tradicionalno veliki odziv u akciji dobrovoljnog davanja krvi. Ove godine je od 250 učenika IV razreda, njih 95 dalo krv. U tome ih podstiče i profesor Novica Šaranović koji vodi zdrave stilove života kao vannastavnu aktivnost. Ljekari Centra za trabsfuziju drže đacima predavanja o zdravim stilovima života.

Seminar za učenike srednjih škola sa severa na temu „Od ideje do biznisa“

PREDUZETNIŠTVO KAO NAČIN RAZMIŠLJANJA

Seminaru prisustvovali đaci 17 srednjih škola sa severa. Predavači ukazali na mogućnosti za razvijanje biznisa i podstakli mlade da razvijaju preduzetnički duh

Đaci pažljivo pratili predavanje

Predstavnici Montenegro biznis alijanse (MBA) održali su seminar učenicima srednjih škola sa severa Crne Gore na temu „Od ideje do biznisa“, kojem su prisustvovala po tri učenika iz 17 srednjih škola. Seminar je vodila menadžer ove poslovne asocijacije Bojana Kalezić.

Mujo Vreva, predstavnik bjelopoljske Opštine, govorio je o šansama za razvijanje biznisa na lokalnom ni-

vou, dok je prof. dr Dragana Radević, direktorica Instituta za preduzetništvo i ekonomski razvoj (IPER) i predavač na Univerzitetu Donja Gorica, održala zanimljivo predavanje na temu „Preduzetništvo kao način razmišljanja“ i „Od ideje do biznisa“. Ona je podstakla učenike da razvijaju preduzetnički duh, naglašavajući njegovu važnost za lični uspjeh, kao i ukupan razvoj severa naše zemlje. Ma-

rijo Šuša, predstavnik Hypo Alpe Adria banke, skrenuo je učenicima pažnju na grantove i kredite, kao izvore finansiranja biznis ideje. Svim učenicima su uručeni USB uređaji. Podsetimo, ovim seminarom finalizovan je projekat „Mladi i biznis“, podržan od strane američke Ambasade kroz program malih grantova demokratske komisije.

Š. B.

Gimnazija „Tanasije Pejatović“, Pljevlja

POETSKO VEČE UČENIKA

Talasnim dužinama čežnje“ je naziv poetske večeri koju su sredinom aprila organizovale dramska i recitatorska sekcija Gimnazije „Tanasije Pejatović“. Stihove su kazivali učenici Milica Šarac, Milica Savić, Jelena Tomčić, Amina Brahić, Kartari-

na Đondović, Sara Knežević, Milica Kovačević, Milić Dujović i Dušan Marković. Kazivanje stihova praćeno je kolažom sviranja i pjevanja koji su izveli: Ana Marković (klavir), Veselin Planić i Luka Cvijetić (duo gitara), a pjevali su Katarina Borović, Tijana Ječ-

menica, Snežana Purić i Jasmin Pojatić. Veče je vodio Đordžije Zuković.

Dramsku i recitatorsku sekciju vode profesorice Nevenka Jelovac, Milanka Čepić i Bojana Grujić.

M. Joknić

Učenci i nastavnici OŠ „Njegoš“ sa Cetinja posetili OŠ „Ristan Pavlović“ u Pljevljima

DRUŽENJE I TAKMIČENJE

NEZABORAVNI SUSRET: Gosti i domaćini

Nakon potpisivanja Povelje o bratimljenju, osnovne škole „Ristan Pavlović“ u Pljevljima i „Njegoš“ sa Cetinja nastavile su uspješnu saradnju. U tom znaku, početkom aprila pedesetak učenika i nastavnika OŠ „Njegoš“ posetilo je OŠ „Ristan Pavlović“, de im je direktor škole Dragan Tošić poželio srdačnu dobro-

došlicu. Organizovana su takmičenja u ženskoj odbojki, muškom rukometu, šahu i kviz znanju iz hemije. Gosti su obišli grad i izrazili zadovoljstvo srdačnim prijemom i upoznavanjem kulturno-istorijskih znamenitosti Pljevalja.

Direktorica OŠ „Njegoš“ Novka Milošević istakla je da ova saradnja ima višestru-

ki smisao. „Nosimo najljepše utiske o srdačnom dočeku i nezaboravnom druženju, što nas motiviše da još više razvijamo saradnju koja mora biti uspješna kada iza nje stoje iskreni prijateljski odnosi kakvi su između škola pobratima“, kazala je Novka Milošević.

M. Joknić

Peti Mali likovni susreti

NAGRAĐENO VIŠE RADOVA

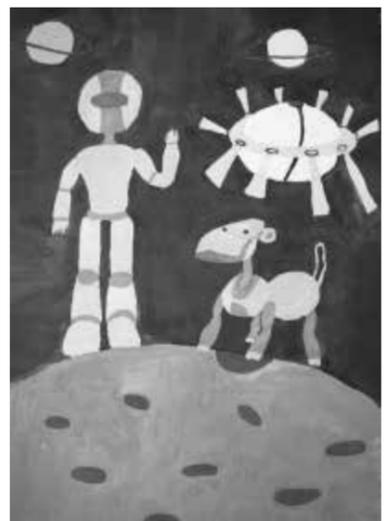
Na V Malim likovnim susretima na temu „Sanjao sam“ učestvovalo 45 škola, a pristiglo 1.396 radova. Stručni žiri nagradio 30 radova, među kojima su bili i radovi učenika nikšićke OŠ „Luka Simonović“

Učenci nikšićke OŠ „Luka Simonović“ ostvarili su zapažene rezultate na V Malim likovnim susretima na temu „Sanjao sam“. Učestvovalo je 45 škola, a pristiglo je 1.396 radova. Stručni žiri koji su činili: Ljiljana Zeković, istoričarka umjetnosti, Gordana Tomašević, direktorica cetinjske SLS „Petar Lubarda“, Ana Knežević, profesorica dizajna, i Marko Đurović, profesor vajanja,

izdvojili su 407 radova, od kojih je 30 nagrađeno.

U kategoriji od IV – VI razreda, prvu nagradu osvojila je Mija Karović, učenica IV razreda, a druga je pripala Aleksandaru Krivokapiću, učeniku VI razreda.

U kategoriji od VI – IX razreda, drugu nagradu osvojila je Sofija Đukanović, dok

je treća pripala Rajki Pejanović, učenici IX razreda. Mentorka nagrađenih učenika bila je Budimirka Dubretić, nastavnica likovne kulture.

Š. B.

ŠAHOVSKE VERTIKALE

Simultanka velemajstora Milana Draška u OŠ „Branko Božović“ u Podgorici

SNAŽAN OTPOR UČENIKA

IGRANJE SA VELEMAJSTOROM ZA NJIH JE PRAVI IZAZOV: Članovi šahovske sekcije sa Andrijom Radulovićem

Standardni crnogorski državni i olimpijski reprezentativac velemajstor Milan Draško odigrao je na poziv nastavnika razredne nastave i rukovodioca šahovske sekcije u OŠ „Branko Božović“ Andrije Radulovića, simultanku sa učenicima ove škole, ali i ljubiteljima drevne igre koji su poželjeli da „odmjere snage“ sa poznatim velemajstorom.

Crnogorskom reprezentativcu dobrodošlicu je poželjela uprava škole na čelu sa direktorom Rankom Vušovićem.

„Privilegija je biti u društvu jednog od najboljih crnogorskih igrača, koji postiže izvanredne rezultate u pojedinačnoj i ekipnoj konkurenciji na svim velikim takmičenjima širom planete“, kazao je direktor Vušović. On nagovijestio nove manifestacije kojima će se kod osnovaca škole „Branko Božović“ popularisati i afirmisati šah.

Vušović je, potom, velemajstoru Drašku u znak šecanja na ovaj susret poklonio knjigu sa posvetom.

Nakon pozdravnog govora, Milan Draško odigrao

je simultanku na 14 tabli. Sa velemajstorom su remizirali Ranko Radulović, Vukman Čađenović, Ranko Vuksanović i Danilo Tošić, dok je ostalih 10 protivnika bilo prinuđeno da potpiše kapitulaciju.

Na kraju ove uspjele šahovske manifestacije, Milan Draško se zahvalio organizatorima na toplom prijemu i zakazao sa osnovcima novo druženje, a osnivaču šahovske sekcije u ovoj školi, poznatom pjevcu i majstorskom kandidatu Andriji Raduloviću, čestitao na velikom trudu i entuzijazmu u promociji šahovske igre.

Maturantkinja Gimnazije „Slobodan Škerović“ Olja Krstović osvojila bronзанu medalju na Balkanskoj matematičkoj olimpijadi

KRUNA DOSADAŠNJEG I PODSTICAJ ZA BUDUĆI RAD

Učenici Anđela Marković i Nikola Raičević dobili pohvalu. Direktor Ispitnog centra, prof. dr Željko Jačimović: Zadovoljni smo rezultatima koje postižu naši učenici, pobjednici državnog na međunarodnim takmičenjima i olimpijadama, a nadamo se da će oni iz godine u godinu biti još bolji

Olja Krstović, učenica 4. razreda Gimnazije „Slobodan Škerović“ iz Podgorice, osvojila je bronзанu medalju na 31. Balkanskoj matematičkoj olimpijadi, koja se održala od 2. do 7. maja u bugarskom gradu Plevnu.

„Nijesam očekivala da ću dobiti medalju, ali kada mi je saopšteno da mi je pripala bronza bilo mi je drago“, izjavila je Krstović. Ona je dodala da su joj svi članovi ekipe čestitali i izrazili zadovoljstvo što je Crna Gora osvojila medalju na međunarodnom takmičenju.

Učenici Anđela Marković i Nikola Raičević dobili su pohvalu.

Na ovogodišnjoj matematičkoj olimpijadi učestvovalo je 58 učenika iz Albanije, Bugarske, Kipra, Grčke, Makedonije, Moldavije, Crne Gore, Rumunije, Srbije i Turske, kao i deset gostujućih ekipa koje su se takmičile van zvanične konkurencije.

Crnu Goru su na ovom takmičenju predstavljali: Olja Krstović, Anđela Marković, Nikola Raičević, Milica Dasić, mr Goran Popivoda sa Prirodno-matematičkog fakulteta i Milanka Izgarević, predstavnik Ispitnog centra.

„Zadovoljni smo rezultatima koje postižu naši učenici, pobjednici državnog takmičenja na međunarodnim takmičenjima i olimpijadama, a nadamo se da će oni

Olja Krstović

iz godine u godinu biti još bolji. Ispitni centar će i dalje kroz organizovanje kontinuiranih priprema ekipa za olimpijade, specijalizovanih kampova i druge aktivnosti pomagati naše talentovane učenike“, kazao je direktor

Ispitnog centra prof. dr Željko Jačimović.

Dobitnicu bronзанe medalje, Olju Krstović, ove godine očekuje i olimpijada u Južnoj Africi, što će biti njeno posljednje srednjoškolsko takmičenje. N. N.

20

Prosvjetni rad

MAJ

2014

BROJ

25

Škola šaha (8)

SLABOST CENTRALNIH POLJA

Puna kontrola bijelog na poljima d 4 e 5 omogućila je eks prvaku svijeta Tigranu Petrosjanu da već u 24. potezu, efektnim taktičkim udarom razruši poziciju crnog moonarha, jasno demonstrirajući i u ovoj partiji, važnost kontrole nad centralnim poljima.

Petrosjan–Ilivicki

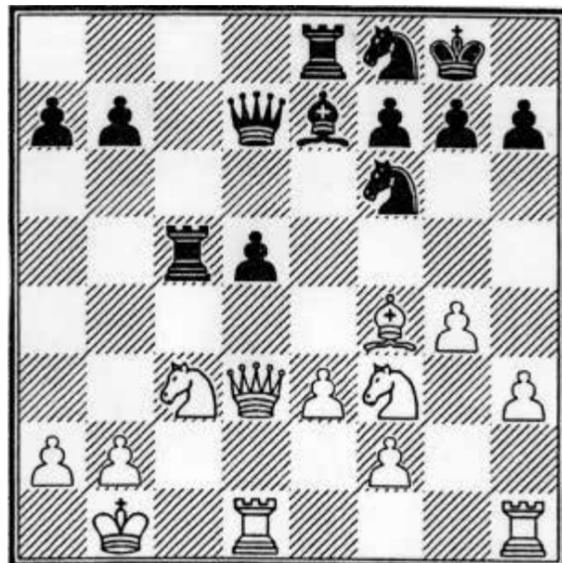
Damin gambit

Moskva, 1964.

Komentari: A. Karpov

1. c4 e6 2. Sc3 d5 3. d4 Le7 4. cd5 ed5 5. Lf4 c6 6. e3 Sf6 7. Ld3 0–0 8. Sf3 Sbd7 9. Dc2 Te8 10. g4 Sf8 11. h3 Le6 12. 0–0–0 Te8 13. Kb1

Protivnici su se rokirali na razne strane. Sada je crni trebao odigrati 13... De5 i tako izvršiti pritisak na bijelog kralja. Donekle impulsivni istup c6-pješaka dozvoljava bijelom da sprovede originalan kontra-plan.

13... c5?! 14. Lb5! Ld7 15. Lxd7 Dxd7 16. dc5 Txc5 17. Dd3

DIJAGRAM

Jasna prednost bijelog, ne samo zbog slabog d5 pješaka, nego i zbog kontrole nad centralnim d4 i e5 poljima. Pa ipak, nije ni crni bio bez kontra-šansi: Trebalo je pojačati igru po „c liniji“ sa 17... Tec8. Npr. 18. Tc1 Se6 ili 18. g5! Txc3 19. bc3 Se4 u oba slučaja sa kontra igrom.

17... Td8 18. Sd4 Tcc8 19. Sf5 Lb4 20. Le5 Lxc3 21. Lxc3 De6 22. Sxg7 Kxg7 23. g5 Sd7 24. Dxg5!

Crni predaje.

Šahovske zanimljivosti

NAJKRAĆA TURNIRSKA PARTIJA

Najkraću turnirsku partiju – završena je remijem – odigrali su engleski velemajstor Toni Majls i Rojben na

turniru u Lutonu, 1976. godine. Oni su, uz sudijski blagoslov, remizirali bez ijednog povučeneog poteza! Ta-

ko je Majls obezbijedio sebi prvo, a Rojben drugo mjesto na turniru.

Priredio: Nebojša Knežević

Mladi talenti: Bojana Šolaja, učenica OŠ „Maksim Gorki“ u Podgorici

SKROMNA, NENAMETLJIVA, ALI AKTIVNA I KREATIVNA

Svi predmeti su za nju podjednako važni i iz svih postiže izvanredne rezultate. Od četvrtog razreda učestvovala je na svim takmičenjima i postizala odlične rezultate

Bojana Šolaja, učenica IX 4 Bodjeljenja Osnovne škole „Maksim Gorki“ u Podgorici skromna je, nenametljiva, ali veoma aktivna i kreativna. Od prvog do devetog razreda zna samo za petice, ali je njeno znanje daleko veće od onog predviđenog za osnovnu školu, pa je Bojana ravnopravan sagovornik svojim nastavnicima.

Ona nije samo odličan đak, već je veoma dobra drugarica, spremna da pomogne svojim vršnjacima u svim prilikama.

Svi predmeti su za nju podjednako važni i iz svih postiže izvanredne rezultate. Kako je aktivna u nastavi, tako je izvanredna i u vannastavnim aktivnostima.

Od četvrtog razreda učestvovala je na svim takmičenjima i postizala odlične rezultate.

Od 2010. godine saradnica je i voditeljka na Radiju Crne Gore u dečijim emisijama „Budilnik“ i „Radoznalica“. Imala je brojne susrete i radila intervjue sa poznatim

ličnostima iz kulturnog i javnog života: muzičarima Đorđem Balaševićem, Sergejom Četkovićem, rediteljem Nikolom Vukčevićem, gitaristom Srđanom Bulatovićem, piscima Dušanom Đurišićem, Dragišom Jovovićem, Dejanom Đonovićem, Draganom Kršenković-Brković, glumcima Andrijom Miloševićem, Davorom Dragojevićem, a posebno joj je drag susret sa dečijim piscem i šoumenom Minjom Subotom.

Organizator je svih kulturnih aktivnosti u školi, a posebno se angažovala za književno veće povodom 200 godina od rođenja Njegoša, koje su organizovali učenici IX razreda i Aktiv maternjeg jezika sa sloganom „Od nas malih velikom Njegošu“, de je Bojana imala glavnu ulogu. Sa IX razredom organizovala je i priredbu u čast 8. marta „Našim majkama i svim ženama za njihov praznik“.

Mi koji smo imali to zadovoljstvo da Bojanu upoznamo, ne samo kao đaka, već i kao čovjeka i vrsnog organizatora svih aktivnosti u školi, sigurni smo da će ona u budućem školovanju na najuzvišeniji način reprezentovati školu „Maksim Gorki“.

Jelisava Živaljević, odjeljski starješina

Umjetnička škola osnovnog i srednjeg muzičkog obrazovanja za talente „Andre Navara“ uspješna na Muzičkom festivalu mladih Crne Gore u Herceg Novom

OSVOJILI TRI SPECIJALNE NAGRADE, ŠEST ZLATNIH, ŠEST SREBRNIH I TRI BRONZANE LIRE

Učestvovalo 16 solista i dva kamerna sastava

ORKESTAR ŠKOLE NA SCENI: Pod sigurnom palicom violončeliste i direktora Alekse Asanovića

Učenici umjetničke škole osnovnog i srednjeg muzičkog obrazovanja za talente „Andre Navara“ nastupili su i na tradicionalnom Muzičkom festivalu mladih Crne Gore, koji se ove godine održao u Herceg Novom. Na takmičenju je učestvovalo 16 solista i dva kamerna sastava ove škole, koji su svojim umijećem muziciranja osvojili vrijedne nagrade.

Osvajane su tri „Specijalne“, šest „Zlatnih lira“, šest „Srebrnih lira“ i tri „Bronzane lire“. Specijalne nagrade pripale su: Danilu Bujišiću, violina Kamerni duo, IV kategorija, Eden Sekulović, violončelo (klasa Nada Glomazić) Eden Sekulović, violončelo, V kategorija (klasa Ilija Asanović), Tijana Rončević, violina, III kategorija (klasa Nada Glomazić). Zlatne lire osvojili su: Vlasta Popović, violina,

(klasa Nada Glomazić), Danilo Bujišić, violina, IV kategorija (klasa Nada Glomazić), Teodora Kaličanin violina kamerni duo, IV kategorija, Vukica Rašović, I razred SMS – violina (klasa Nada Glomazić), Vukica Rašović, violina, III kategorija (klasa Nada Glomazić), Đorđe Nejkov violina, (klasa Nada Glomazić) Teodora Kaličanin violina, V kategorija (klasa Nada Glomazić).

Koncert povodom Drugog podgoričkog proljećnog Festivala IZVEDENA DJELA ČUVENIH KOMPOZITORA

Festival otvorio Jurij Revič, ruski violinista. Učenici i Kamerni orkestar škole „Andre Navara“ održali koncert. Jovan Kolundžija, violinista, sa kvartetom „Mokranjac“ označio kraj festivala. Izvedena djela čuvenih kompozitora

U okviru Drugog podgoričkog proljećnog Festivala, učenici i Kamerni orkestar „Andre Navara“ održali su koncert u Hrišćanskoj adventističkoj crkvi. Festival je otvorio Jurij Revič, ruski violinista, a nastupio je i Jovan Kolundžija, beogradski violinista sa kvartetom „Mokranjac“. Na koncertu su nastupili najbolji učenici na violini, violoncelu, violi, dva kamerna sastava, tercet solo pjevača, kao i Kamerni orkestar škole.

Na repertoaru su bila djela: Vivaldija, Baha, Vijenavskog, Šedrina, Hendela, Krajslera, De Fala, Hajdna, Kursmana, Davidofa, a njihove kompozicije izveli su učenici: Tijana Rončević, Vukica Rašović, Maja Zanata, Martin Nicaj, Dijana Hazirović, Marija Medenica, Danilo Bujišić, Teodora Kaličanin, i Eden Sekulović. Kamerni orkestar škole „Andre Navara“, uz dirigenta, violončelistu, profesora i direktora škole Alekse Asanovića, izveo je Bahov koncert u a-molu, I stav, sa solistkinjom: Vukicom Rašović, violina i Vivaldijev (Koncert h-moll, I stav), sa solistom Eden Sekulović, violončelo.

Teodora Kaličanin

Tijana Rončević

Aktivnosti učenika nikšićke OŠ „Luka Simonović“: 7. Festival dječjeg teatra Crne Gore – Bar 2014.

OSVOJILI VRIJEDNA PRIZNANJA

Prva nagrada za režiju, druga za predstavu u cjelini i prva za žensku ulogu ostvarene u konkurenciji 23 dječja pozorišna ansambala osnovnih škola, kao i samostalnih dječjih pozorišnih ansambala Crne Gore

Učenici nikšićke OŠ „Luka Simonović“ učestvovali su na 7. Festivalu dječjeg teatra Crne Gore – Bar 2014. Pred brojnom publikom nastupili su sa predstavom „Sedam Snežana i jedan patuljak“ i osvojili vrijedna priznanja. Prva nagrada za režiju pripala je Jeleni Vilotijević, druga nagrada pripala im je za predstavu u cjelini, kao i prva nagrada za žensku ulogu (njih sedam koje su tumačile ulogu „7 Snežana“).

Podsetimo, ovu tradicionalnu smotru dječjeg stvaralaštva, organizuje Ministarstvo prosvjete u saradnji sa barskim teatrom „Čedo Dragović“, Kulturnim centrom Bar, crnogorskim osnovnim školama, a uz podršku SO Bar i Ministarstva kulture Crne Gore. Na Festivalu su nastupila 23 dječja pozorišna ansam-

bla osnovnih škola, kao i samostalnih dječjih pozorišnih ansambala Crne Gore, dok je u kulturno-umjetničkom programu nastupilo još pet ansambala sa ukupno 500 mladih umjetnika Crne Gore.

Vrednovanje ostvarenih rezultata Festivala obavljeno je u dvije posebne kategorije: Pozorišni ansambli osnovnih škola Crne Gore i samostalni dječji pozorišni ansambli uzrasta osnovnih škola. Š. B.

Mladi umjetnici sigurni na sceni

U Dječjem vrtiću „Đina Vrbica“ u Podgorici obilježen Međunarodni dan porodice

UŽIVALI I RODITELJI I ĐECA

Organizovana radionica pod motom „Moja porodica“, kao i izložba likovnih radova

Poruke ljubavi upućene roditeljima

Povodom obilježavanja Međunarodnog dana porodice, u vaspitnim jedinicama Dječjeg podgoričkog vrtića „Đina Vrbica“ organizovani su prigodni sadržaji u kojima su zajedno uživali roditelji i деца. U mlađoj grupi vaspitne jedinice „Poletarac“ roditelji su kroz radionicu pod motom „Moja porodica“ zajedno sa decom napravili porodično stablo, porodične albume, pravili maštovite ogrlice mamama i pisali im poruke pune ljubavi. Takođe, organizovana je

i izložba likovnih radova na istu temu, s tim što su ovog puta umjesto dece u ulozu umjetnika bili njihovi roditelji. Roditelji su se rado odazvali i uživali u ovom danu posvećenom najvažnijoj čeliji društva – porodici.

Obraćajući se najmlađima, Dijana Radenović, psihološkinja, naglasila je da u porodici odrastamo, stičemo prva iskustva o sebi i porodici, razvijamo identitet i pripadnost.

„Porodica je izvor ljubavi, stabilnosti i sigurnosti, ra-

zumijevanja i pažnje. Sa porodicom dijelimo zajedničku prošlost, sadašnjost i budućnost. Da bi funkcionisali kao individua ili zajednica moramo čuvati porodične vrijednosti, njegovati međusobno povjerenje i odnose, zrelo se držati svojih uloga“, naglasila je između ostalog, psihološkinja Radenović. Vaspitači i pedagoško-psihološka služba izrazili su zahvalnost roditeljima na prisustvu i pomoći u obilježavanju ovog dana.

Š. B.

Univerzitet Crne Gore obilježio 40 godina postojanja

BEZ UNIVERZITETA NE BI BILO NI DANAŠNJE CRNE GORE

– Rektor UCG prof. dr Predrag Miranović: UCG se trudi da odgovori svim izazovima koje savremena nauka, tehnika, tehnologija i umjetnost stavljaju pred društvo

– Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović: Osnivanje Univerziteta s pravom smatramo jednim od najznačajnijih događaja u crnogorskoj istoriji

– Miloš Pavićević, student povjerenik: Marljivim i temeljnim radom, studenti zajedno sa svojim profesorima, a uz adekvatnu podršku nadležnih organa, kao i cijelog društva, treba da rade na razvoju crnogorskog društva

Nemjerljiv doprinos procesima evropskih i evroatlantskih integracija

GENERACIJE STUDENATA PREPOZNTALJIVE PO ZNANJU: Sa svečanosti u CNP-u

mija u prisustvu predsjednika Crne Gore Filipa Vujanovića, predstavnika Vlade, sudstva, kulturnog i javnog života, te dekana fakulteta, profesora i studenata.

Ističući da je 40 godina postojanja jubilej vrijedan pažnje i poštovanja, rektor UCG prof. dr Predrag Miranović je dodao da su pojedine članice Univerziteta osnovane prije Drugog svjetskog rata, te da se s pravom može reći da je UCG jedna od najstarijih crnogorskih institucija.

„Crnogorska istorija najviše pamti i slavi naše ratnike i borce za slobodu. Ali, treba da pamti i slavi i mlade umne Crnogorce koji su, vijekovima prije osnivanja našeg Univer-

ziteta, željni znanja, išli na inostrane univerzitete da se školuju i dospjevali do najviših akademskih titula. Šetimo se ovom prilikom Andrije Zmajevića, Krsta Ivanovića i Ivana Antuna Nenadića, koji su još u 17. odnosno 18. vijeku stekli doktorske titule. Državotvorna dinastija Petrovića je imala viziju, ali ne i snagu da u Crnoj Gori osnuje veliku školu, pa je samo od sredine 19. vijeka do početka Prvog svjetskog rata oko 1.000 Crnogoraca završilo studije u inostranstvu, ali su uglavnom tamo i ostajali. Čini se da smo bili potpuno nesvjesni značajne uloge koju svaki univerzitet, pa i naš, ima u dostizanju društvenog razvoja.

Univerzitet ne smije da čuti

Svaka država je u svom istorijskom hodu osnivala univerzitete u skladu sa mogućnostima društva i shvatanjima njihove uloge. Neđe se to dešavalo ranije, a drugde čak sa velikim zakašnjenjem, kao što je to bio slučaj u našoj zemlji. Ideja da se u Crnoj Gori osnuje univerzitet dugo je odlagana sa obrazloženjem da je jeftinije školovati studentsku omladinu van države, nego se izlagati velikim troškovima osnivanja vlastitog univerziteta. Takvim shvatanjem uloge univerziteta kao institucije čiji je jedini zadatak da diplomiranim studentima zadovolji potrebe tržišta rada, zanemaruje se raznovrsna društvena funkcija univerziteta. Na taj način je usporavan ukupni razvoj crnogorske države i društva, sve do 29. aprila 1974. godine, kada je osnovan Univerzitet u Titogradu, kasnije Univerzitet 'Veljko Vlahović', a današnji Univerzitet Crne Gore", naveo je Miranović.

On je istakao da se UCG trudi da odgovori svim izazovima koje savremena nauka, tehnika, tehnologija i umjetnost stavljaju pred društvo, te da je njegova dužnost da širi, unapređuje i promovise znanje, učenje, vještine i umjetničke sklonosti.

Rektor Miranović je govorio i o ulozi Univerziteta u današnjem crnogorskom društvu. „S obzirom na misiju univerziteta, ali i građanski karakter višenacionalne, multikulturalne i višekonzionalne Crne Gore, Univerzitet Crne Gore ne treba da učestvuje u podjelama bilo koje vrste. Pogotovo ne treba da se svrstava ni na jednu stranu u tim podjelama, ne treba nikome da sudu, ne sporeći pravo nijednom profesoru niti studentu da kao pojedinac i građanin u svemu tome učestvuje. Univerzitet nikada nije strana u sporu ni sa kim, jer to nije u biću univerziteta kao institucije, ali to ne znači da ne treba da prati glavne društvene tokove, istražuje uzroke podjela i pronalazi moguće načine njihovog prevazilaženja. Međutim, Univerzitet ne može i ne smije da čuti kada god se, na bilo koji način, ugrožavaju akademske i stvaralačke slobode. Postojanje ovih sloboda jeste jedan od osnovnih uslova izvan iznad kojih univerzitet ne može da ostvaruje svoju ulogu u društvu. Ugrožavanja tih sloboda bilo je u svim vremenima i biće ga sve dok kao društvo ne izgradimo institucije i ne stvorimo korektive koji će to onemogućavati", naglasio je Miranović.

Prema njegovim riječima, „UCG nije državni univerzitet samo zbog činjenice da mu je

DODIJELJENE PLAKETE NAJBOLJIM STUDENTIMA

Na akademiji su dodijeljene plakete UCG najboljim studentima. To priznanje dobili su Nemanja Turković (za oblast tehničkih, prirodno-matematičkih i medicinskih nauka), Anđela Vujković (za oblast društvenih nauka), Ivana Dedić (za oblast umjetnosti), svi s prosekom 10.

Nemanja Turković

Anđela Vujković

Ivana Dedić

Povodom obilježavanja 40 godina Univerziteta Crne Gore (UCG) u Crnogorskom narodnom pozorištu (CNP) priređena je svečana akade-

Čestitke predsjednika Vlade Mila Đukanovića i predsjednika Skupštine Ranka Krivokapića

ĐUKANOVIĆ: RASADNIK KRITIČKOG MIŠLJENJA I INTELEKTUALNIH ELITA

„Univerzitet je u svim vremenima i na svim meridijanima, jedan od temelja samobitnosti i zrelosti naroda i društava, motor razvoja i progresa svake države, obrazovno i naučno središte", smatra Đukanović

Predsjednik Vlade Milo Đukanović čestitao je ime Vlade Crne Gore i u svoje ime studentima, profesorima, svim zaposlenima Univerziteta, rektoratu i rektoru prof. dr Predragu Miranoviću lično 40. godišnjicu osnivanja Univerziteta Crne Gore.

„Jubilej Univerziteta je veliki praznik za Crnu Goru, jedan od najznačajnijih događaja u cijeloj njenoj istoriji. Ovaj datum je u direktnoj vezi sa 21. majem 2006. godine kada smo poslali gotovo jednog vijeka demokratskim putem obnovili svoju državu. Bez Univerziteta ne bi bilo ni današnje Crne Gore", navodi se u čestitki predsjednika Vlade.

Premijer Đukanović je naglasio da su „osnivanjem Univerziteta Crne Gore ostvareni vjekovni snovi i težnje generacija u Crnoj Gori koje su se borile za sveukupnu emancipaciju na ovim prostorima".

„Bio je to znak da je sedamdesetih godina prošloga vijeka crnogorsko društvo ostvarilo takav stepen kulturnog i ukupnog napretka, i da ima kapacitet da sopstvenim snagama i intelektualnim potencijalom može održavati i razvijati takvu elitnu instituciju, što je vrijeme potvrdilo" istakao je on.

Premijer je ocijenio da je univerzitet „u svim vremenima, i na svim meridijanima, jedan od temelja samobitnosti i zrelosti naroda i društava, motor razvoja i progresa svake države, obrazovno i naučno središte, i rasadnik kritičkog mišljenja i intelektualnih elita" a da je u Crnoj Gori „istovremeno i prepoznatljiv pokazatelj državne i nacionalne posebnosti, i multietničnosti".

„Posebnu ulogu i odgovornost Univerzitet ima u savremenom razvoju Crne Gore i ostvarenju njenih evropskih i evroatlantskih integracijskih težnji, kao izvor novih znanja, koje će omogućiti bržu i kvalitetniju valorizaciju sopstvenih potencijala, i pripremati generacije za dostojanstveniju poziciju u porodici evropskih naroda i država".

KRIVOKAPIĆ: NA UNIVERZITETU JE VELIKA ODGOVORNOST

„Formiranje Univerziteta Crne Gore prije 40 godina istorijski je iskorak generacije Veljka Milatovića na čijoj viziji je izrasla nova intelektualna snaga Crne Gore", istakao je Krivokapić

„U svakom vremenu znanje je bilo uzdanica Crne Gore. Zato je najsiromašnija država na Balkanu bila kadra prva pečatiti knjige kod južnih Slovena.

Formiranje Univerziteta Crne Gore prije 40 godina istorijski je iskorak generacije Veljka Milatovića na čijoj viziji je izrasla nova intelektualna snaga Crne Gore. Univerzitet je dio crnogorske državnosti i žila kućavica njenog postojanja. Puna autonomija Univerziteta i posvećenost znanju i nauci je predušlov njegovog jačanja i drugačije i stabilnije Crne Gore. Na Univerzitetu je velika odgovornost, posebno sada, u vremenu poljuljanog morala i etike, zapljusnutog morem tehnokrata sa deficitom stvarnog znanja.

Univerzitet ima tu posebnu moć i privilegiju da u mlade ljude utka univerzalnu vrijednost, luču čiji plamen odolijeva svemu, novo znanje i ideju. Upravo zato presudno je važno neprestano brinuti o stručnosti i kvalitetu produkta kuće znanja i kulture, jer taj dom proizvodi intelektualnu vojsku kojoj prirodno pripada da zauzme kormilo crnogorskog broda.

Samo sa Univerzitetom kojeg čine intelektualci sa moralnom čistotom i profesionalnim i ličnim integritetom, Crna Gora će imati svoj puni dignitet i biti država budućnosti, ponosna i dostojna svoje grandiozne prošlosti.

Vjerujem da će nauka, kao i vazda, imati dovoljno snage i skoposti da odgovori brojnim izazovima i sačuva sebe od trenutnog i prolaznog".

Svečana sjednica Senata UCG: Promovisano 17 doktora nauka U PLANU UNIVERZITETSKA DOKTORSKA ŠKOLA

Rektor Miranović je podšetio da je prva doktorska distertacija na UCG odbranjena 1975. godine na Mašinskom fakultetu i da je do sada titulu doktora nauka steklo više od 250 naučnika i istraživača. Najviše doktorata odbranjeno je na Ekonomskom i Elektrotehničkom fakultetu. On je naveo da se doktorske studije organizuju na 13 fakulteta, a titulu doktora nauka godišnje stekne dvadesetak kandidata

DOKTORSKE STUDIJE TREBA JOŠ UNAPREĐIVATI: Rektor Predrag Miranović sa doktorandima

Povodom 40 godina postojanja Univerziteta Crne Gore (UCG), Senat te ustanove održao je svečanu sjednicu na kojoj je promovisano 17 doktora nauka. Rektor UCG prof. dr Predrag Miranović uručio je doktorske diplome studentima koji su doktorirali u proteklih godinu dana, i to: Tanji Janković (ekonomske nauke), Nikoli Peroviću (ekonomske nauke), Milici Vuković (engleski jezik i književnost), Marini Krstajić (crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti), Dragutinu Papoviću (istorija), Deji Piletić (italijanski jezik i književnost), Goranu Čeraniću (sociologija), Vanji Vukićević Garić (engleski jezik i književnost), Mihaeli Lalić (njemački jezik i književnost), Jeleni Bašanović Čečović (crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti), Marku Simeunoviću (računari), Tatjani Dlačić (elektromagnetika), Aleksandru Popoviću (računari), Anđelki Šćepanović (biologija), Miloju Šundiću (biologija), Vlatku Kastratoviću (biologija) i Nikoli Svrkoti (fizika).

Rektor Miranović je podšetio da je prva doktorska distertacija na UCG odbranjena 1975. godine na Mašinskom fakultetu i da je do sada titulu doktora nauka steklo više od 250 naučnika i istraživača. Najviše doktorata odbranjeno je na Ekonomskom i Elektrotehničkom fakultetu. On je naveo da se doktorske studije organizuju na 13 fakulteta, a titulu doktora nauka godišnje stekne dvadesetak kandidata.

„Iako na UCG imamo dugu tradiciju doktorskih studija, još ima puno mogućnosti da unapredimo njihovu organizaciju. Prihvatili smo inicijativu grupe univerziteta iz zemalja EU i okruženja da osnujemo univerzitetsku doktorsku školu. Taj plan poklapa se sa našim strateškim ciljevima i ubuduće ćemo raditi na njegovom ostvarenju. Doktorske studije su jedan od vodećih pokretača istraživačkog rada na UCG i zato ih moramo zajednički unapređivati“, poručio je Miranović.

Povodom jubileja UCG u Rektoratu je priređena izložba radova studenata Arhitektonskog fakulteta „Kreativni poligon“.

osnivač i finansijer država. Nije neskromno reći da je 29. april 1974. bio uvod u 21. maj 2006. godine i da nije bilo našeg Univerziteta, ne bi bilo ni današnje Crne Gore. I zato mi zaista jesmo državni univerzitet“.

„S pravom možemo reći da i sadašnje generacije, odnosno politička elita, nastavljaju istim putem. Odluka države da napravi novi studentski dom, i započne izgradnju univerzitetske sportske dvorane i kompleksa fakulteta umjetnosti na Cetinju imaće dalekosežne pozitivne efekte“, poručio je, uz ostalo rektor UCG.

Savremeni koncept obrazovanja

Ministar prosvjete Slavoljub Stijepović ukazao je da su četiri decenije rada Univerziteta Crne Gore uvjerljivo svjedočanstvo razvoja države i najbolja potvrda sazrijevanja generacija koje su u bogatom istorijskom trajanju težile za prosvijećenošću ljudi koji žive na ovim prostorima.

„Zato osnivanje Univerziteta s pravom smatramo jednim od najznačajnijih događaja u crnogorskoj istoriji. Proslava ovog jubileja nas obavezuje da se podšetimo svih onih vrijednih pregalaca koji su doprinijeli razvoju univerzitetskog života u Crnoj Gori. Svih onih koji su, u različitim oblastima, znali da je kvalitetno obrazovanje najpouzdaniji garant naše pripadnosti civilizovanom svijetu i vrhunskim evropskim vrijednostima. Današnja Crna Gora može da se ponosi blistavim umovima čijim su znanjem ojačani temelji ove države. Isto kao što može da vjeruje u obrazovanje onih koji su

stekli diplome na Univerzitetu Crne Gore u prethodnom periodu. Naravno i generacije koje stasavaju i koje će već sutra biti u službi napretka društva“, kazao je Stijepović.

On je ukazao na nemjerljiv doprinos Univerziteta u procesima evropskih i evroatlantskih integracija.

„Sposobnost društva da proizvodi, prilagođava i koristi znanje, pokazuje se kao ključni faktor za održivi ekonomski rast i poboljšanje životnog standarda, što je prioritetna obaveza svih nas. U tom smislu, čini se da je odgovornost visokog obrazovanja u razvoju ovih sposobnosti veća nego ikada ranije. A to nalaže i potrebe ubrzanog razvoja Crne Gore. Vjerujem da zajedno prepoznajemo savremeni koncept obrazovanja prilagođen modernom društvu i zahtjevnim potrebama tržišta rada.“

Za ponos Crne Gore je i činjenica da su generacije studenata koje su se školovale i školuju na Univerzitetu Crne Gore prepoznatljive po svom znanju, ne samo u domaćim okvirima, već i mnogo šire. To predstavlja dodatnu obavezu Univerzitetu da, prateći evropske trendove, stalno radi na unapređenju kvaliteta“, zaključio je ministar prosvjete.

Studenti imaju razloga da budu ponosni

U ime studenata prisutnima se obratio Miloš Pavićević iz Studentskog parlamenta (SP), ističući da je visoko obrazovanje predušlov napretka zajednice, kao i da je UCG od svog nastanka pa do danas bio okosnica razvoja crnogorskog društva.

„Studenti imaju razloga da budu ponosni zbog ostvarenih rezultata, naročito zbog činjenice da su brojne generacije koje su izašle sa našeg Univerziteta, ostvarile značajne rezultate i uspjehe u svojim profesijama, a znanje stečeno tokom studiranja ugradili su u razvoj boljeg i prosperitetnijeg društva. Iz tog razloga, stalni podsticaji studentima za dalji napredak, pravac su koji treba da podrže i nadležne institucije i zajednica u cjelini.“

Posljedice ekonomske krize bitno su uticale na položaj studentske populacije, ali vjerujući da su izvučene pouke, kao i cjelokupna studentska populacija, vjerujem da za UCG dolaze bolji i uspješniji dani. Univerzitetu Crne Gore potrebna je podrška države i stabilno finansiranje, kao i stimulanje upisa, kako bi i dalje ostao lider po broju visokoškolača i kvalitetu studija“, smatra Pavićević.

On je podšetio da su stalni podsticaji ključni da položaj studenata bude na najvišem nivou. „Zaštitom njihovih prava i interesa, SP nastoji da kreira okruženje u kojem će svaki student biti ponosan na svoj univerzitet, na stečena znanja i vještine. Marljivim i temeljnim radom, studenti zajedno sa svojim profesorima, a uz adekvatnu podršku nadležnih organa kao i cijelog društva, treba da rade na razvoju crnogorskog društva. Brojnost i potencijal mladih ljudi koji su danas dio našeg Univerziteta, potvrda su njihove spremnosti da odgovore i nađu rješenje za sve izazove koji nas očekuju u narednom periodu“, poručio je Pavićević.

O. Đuričković

Upravni odbor Univerziteta Crne Gore odlučio OBUSTAVLJENO ZAPOŠLJAVANJE

Ta odluka je privremenog karaktera i važiće do donošenja jedinstvenog akta o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta na UCG

Upravni odbor Univerziteta Crne Gore (UCG) donio je odluku da privremeno obustavi zapošljavanje u toj visokoškolskoj ustanovi zbog finansijske krize, objavljeno je u Biltenu UCG.

Ta odluka je privremenog karaktera i važiće do donošenja jedinstvenog akta o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta na UCG. Nova organizacija, akademska i neakademska struktura Univerziteta trebalo bi da bude utvrđena aktom o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta na UCG, koji će biti donijet u roku od tri mjeseca. Postupak izbora u akademskoj i naučno zvanja po prvi put, odnosno prijem novog osoblja koji je započeo prije stupanja na snagu ove odluke, po konkursima na kojima su se javile samo one

osobe koje su i do sada bile u radnom odnosu na UCG, nastaviće se i okončati po aktima po kojima su započeli.

Obustava zapošljavanja se ne odnosi na prijem pripravnika po osnovu programa i odluka Vlade koji se finansiraju sredstvima van budžeta UCG, odnosno njegovih organizacionih jedinica. Inače, UCG ima 1.170 zaposlenih na 19 fakulteta i tri instituta.

Kako se navodi u Biltenu, Upravni odbor takođe je donio odluku o visini školarine za studentske programe osnovnih i postdiplomskih specijalističkih studija koje organizuje UCG za studijsku 2014/2015. godinu.

Za studentske programe osnovnih i postdiplomskih specijalističkih studija koji se organizuju kao potpuno samostalni, za uče-

nje na daljinu i za studentske programe umjetnosti i arhitekture sa opterećenjem od 60 ECTS kredita školarina je 500 eura po semestru, sa vrijednošću jednog ECTS kredita 16,66 eura.

Za studentske programe osnovnih i postdiplomskih specijalističkih studija koji se organizuju i kao programi sa finansiranjem iz budžeta, ali u organizaciji nastave zahtijevaju formiranje posebne grupe, sa opterećenjem od 60 ECTS kredita za školarinu treba izdvojiti 250 eura za semestar, sa vrijednošću jednog ECTS kredita 8,33 eura.

Za samofinansirajuće studente koji prijavljuju predmete sa opterećenjem manjim od 60 ECTS kredita visina školarine utvrđuje se na osnovu broja kredita za te predmete, a vrijednost jednog kredita dobija se kada se visina školarine po semestru podijeli sa 30.

Za studente koji se finansiraju iz budžeta, a koji ponavljaju predmete, visina školarine za ponovljene predmete utvrđuje se na osnovu broja kredita za te predmete, a vrijednost jednog kredita dobija se kada se visina školarine po semestru podijeli sa 30, navodi se u Odluci UO UCG koja je objavljena u Biltenu te visokoškolske ustanove.

O. Đ.

MJESTA ZA 4,5 HILJADA STUDENATA

Univerzitet Crne Gore utvrdio je broj studenata za upis na osnovne studije UCG za studijsku 2014/2015. godinu prema kojoj je planiran upis 4.561 brućoša. Za školovanje o trošku države biće upisano 1.615 brućoša, samofinansirajućih 2.597 i 349 stranaca.

Ekonomske fakultet upisaće 700 studenata, Pravni 200, Fakultet političkih nauka 245, Elektrotehnički 380, Filozofski 645, Medicinski 102, Građevinski 185, a Prirodno-matematički 210.

Takođe je donijeta odluka o upisu na postdiplomsku specijalističke studije, na kojima ove godine mjesta ima za 1.042 studenta na budžetu, 1.320 samofinansirajućih i 91 stranog državljanina.

Studenti Pravnog fakulteta UCG pošetili Vrhovni sud UPOZNALI FUNKCIONISANJE SUDSKOG SISTEMA

OTVORENA VRATA ZA NAJBOLJE: Sastanak sa Vesnom Medenicom, predsjednicom Vrhovnog suda

Vrhovni sud Crne Gore organizovao je dan „Otvorenih vrata“ za studente četvrte godine Pravnog fakulteta UCG. Tom prilikom predsjednica Vrhovnog suda Vesna Medenica govorila je akademcima o načinu funkcionisanja crnogorskog sudskog sistema, rezultatima rada sudova, te strateškim ciljevima i izazovima u funkcionisanju sudske grane vlasti.

Medenica je kazala da je za pružanje usluga besplatne pravne pomoći Crna Gora tokom prošle godine iz budžeta izdvojila 15.000 eura.

Odgovarajući na pitanja studenata o trajanju sudskog postupka, Medenica je rekla da se ti rokovi skraćuju i da se u Vrhovnom sudu trenutno nalaze samo dva nezavršena predmeta iz prošle godine.

„Ti rokovi se skraćuju. U osnovnoj nadležnosti to tra-

je nešto duže, a u višim je kraće. U Vrhovnom sudu je u proseku potrebno oko 60 dana da bi se odlučilo o jednom predmetu i imamo samo dva nezavršena predmeta iz prošle godine“, istakla je Medenica.

Ona je poručila studentima da Vrhovni sud nastoji da privuče najbolje studente i u tom kontekstu im je poručila da rade na sebi.

O. Đ.

Njemačka fondacija Konrad Adenauer (KAS) stipendira studente u Crnoj Gori POMOĆ ZA NAJBOLJE AKADEMCE

Njemačka fondacija Konrad Adenauer (KAS) dodjeljuje stipendije za akademsku 2014/2015. godinu društveno i politički angažovanim i nadarenim studentima završnih godina fakulteta,

postdiplomcima i doktorandima koji studiraju u Crnoj Gori.

Pravo na stipendiju mogu ostvariti studenti sa prosekom od 8,5 i više, znaju engleski ili njemački jezik,

imaju manje od 30 godina i nisu zaposleni. Izabrani studenti dobijaju 100 eura mesečno deset meseci. Rok za podnošenje prijave je 5. jun.

O. Đ.

Prvi studentski radio u Crnoj Gori – KRŠ, sada i zvanično glasilo studenata Crne Gore

MJESTO ĆE SU KREATIVNE IDEJE DOBRODOŠLE

Tim radija KRŠ čine studenti sa sva tri crnogorska univerziteta. Ovaj projekat je zamišljen i kao studentski ili omladinski kulturni centar. „Onaj ko mijenja kulturu u pozitivnom smislu, mijenja i svijest i stanje države“, kaže Filip Radenović

Prvi studentski radio u Crnoj Gori, Kreativna radio škola – KRŠ, počeo je rad prije nešto više od mjesec dana. Prvenstveno uz volju, a zatim i veliki trud troje studenata Fakulteta političkih nauka (FPN) Đorđa Stojanovića, Ive Malešević i Filipa Radenovića, sada se na 99 MHz može čuti glas studenata. „Onaj ko mijenja kulturu u pozitivnom smislu, mijenja i svijest i stanje države“, kaže Radenović i priča nam nešto više o KRŠ-u koji je sada i zvanično glasilo studenata Crne Gore.

Šta Vas je motivisalo na osnivanje prvog studentskog radija u Crnoj Gori?

Ljubav prema radiju kao mediju smo tako lijepo zamisljali da smo morali da se potrudimo da ga napravi-

mo. Takođe, većina svršenih studenata novinarstva sa FPN-a nije nikada ušla u radio, a kamoli radila na njemu, tako da smo zamislili da, upravo, studentski radio bude mjesto gdje će novinari moći dodatno da se edukuju i to kod svojih kolega, uz koordinaciju profesora FPN-a.

Čiju ste pomoć imali prilikom realizacije ove ideje?

Zahvalili bismo se „Erste fondaciji“ iz Beča, Fondu za aktivno građanstvo, Ministarstvu kulture, „Zetogradnji“, „Bohoru“ i mnogim drugim subjektima i pojedincima.

KRŠ ima cilj da bude prepoznat kao avangarda na radijskom nebu, kao nešto novo. U kakvom će progra-

mu slušaoci imati prilike da uživaju?

U muzici koja, uglavnom, ne može da se čuje na ostalim radio stanicama. Biće zastupljeni i raznovrsni alternativni i urbani žanrovi poput elektronike, roka, indi roka, džez, bluza, hip hopa. Emisije će biti informativne, obrazovne, kulturne.

Ovo je prilika da se čuje glas studenata. Ko će sve i na koji način imati šansu da učestvuju u kreiranju programa?

Svi studenti sa kreativnim idejama mogu aktivno da učestvuju u kreiranju programa. Tim radija KRŠ čine studenti sa sva tri univerziteta. Projekat je zamišljen i kao studentski ili

omladinski kulturni centar, tako da nas neće ograničavati radijska emitovanja, već smo zamislili i praktične kulturne projekte. Za sada je u kreiranje programa uključeno oko dvadesetak ljudi koji rade na jutarnjem, obrazovnom, informativnom programu, kao i na dizajnu, muzici i kulturi. Videćemo kakva će organizacija biti u budućnosti.

Osnivači radija su studenti FPN-a, međutim u Vašem programu se jasno vidi da se o političkim temama neće govoriti. Zašto?

Politika je širok pojam i sve oko nas je na neki način politika. Ono na šta Vi ciljate je pretpostavljam stranačka politika. Tu nećemo zazirati i tako davati etikete radiju kao nekom mediju koji navija za nekoga. Želimo objektivnost, a za nju u Crnoj Gori trenutno nema mjesta i mnogo nam je bitnije i osećamo odgovornost da se prvenstveno usredredimo na kulturu, obrazovanje i muziku. Ko mijenja kulturu u pozitivnom smislu, mijenja i svijest i stanje države.

S obzirom da je 21. vijek, vijek tehnoloških inovacija, primata slike, udaljili smo se

Filip Radenović, jedan od osnivača KRŠ-a

od pisane riječi, a publika je sve manje usmjerena ka radiju. Kako mislite da će se KRŠ izboriti za svoju publiku?

Ne mislimo, nadamo se! Radio je najljepši medij i čuli smo rečenicu, ne znamo autora, koji kaže: „Što je stanje u državi lošije – to se više gleda televizija, što je država bliža blagostanju – to se više sluša radio“. Potrudimo se da povećamo slušanje radiju, a da popravimo stanje u državi će biti malo teži zadatak.

Počeli ste da radite prije više od mjesec dana. Kakve su reakcije slušalaca i kako ste vi zadovoljni?

Jako smo zadovoljni prateći slušanje preko interneta. Možete nas čuti na 99 MHz u Podgorici i Danilovgradu, na online streaming na www.radiokrs.com, kao i posjetiti našu facebook stranicu www.facebook.com/RadioKrs.

Majda Begović

24

Prosvjetni rad

MAJ
2014
BROJ
25

Prvi studentski portal u Crnoj Gori „Tragom“ koji su osnovali studenti Fakulteta političkih nauka (FPN) i ove godine primio nove članove

KORAK PO KORAK OSTAVLJA TRAG

„Tragom“ je zamišljen kao mjesto za razmjenu ideja, stavova, informacija o svim društvenim pitanjima iz Crne Gore, regiona i svijeta. Okuplja studente ne samo sa FPN-a, već i ostalih fakulteta, s ciljem stvaranja kritičke svijesti kod studenata i napretka crnogorskog društva

Marko Savić, glavni i odgovorni urednik portala „Tragom“

Prvi studentski portal u Crnoj Gori „Tragom“ (tragom.me) koji su osnovali studenti Fakulteta političkih nauka (FPN) i ove godine je primio nove članove i tako im omogućio da kroz pisanje i uređivanje portala steknu iskustvo. „Trag“ je zamišljen kao mjesto za razmjenu ideja, stavova, informacija o svim društvenim pitanjima iz Crne Gore, regiona i svijeta. Okuplja studente ne samo sa FPN-a, već i ostalih fakulteta, s ciljem stvaranja kritičke svijesti kod studenata i napretka crnogorskog društva. Više o ovom portalu saznali smo u razgovoru sa glavnim i odgovornim urednikom Markom Savićem.

„Tragom“ je prvi studentski portal u Crnoj Gori. Šta Vas je

motivisalo da realizujete ovakav projekat?

Osnovna motivacija je bila povezivanje studenata iz Crne Gore. To je značilo i podizanje aktivizma studentske populacije, kroz akcentovanje problema sa kojima se susriječemo. Na svu sreću, vrlo brzo smo postali prepoznati i u regionu, pa je to sve više značilo povezivanje studenata iz regiona i šire.

S obzirom na to da studenti nemaju stručnog iskustva za vođenje portala, recite kako je u početku funkcionisao rad redakcije?

Bez iskustva, ali sa puno entuzijazma. Tadašnja redakcija radila je na što boljoj prezentaciji tekstova, tehničkoj

opremljenosti sajta. Korak po korak, uz efikasne sastanke i tačnu raspodjelu poslova.

Portal „Tragom“ je osnovan pri FPN-u. Da li imate njihovu materijalnu i finansijsku pomoć?

Naravno. Mi smo u velikoj mjeri samostalni, ali smo pod krovom Fakulteta. Ističemo tu činjenicu sa ponosom, jer je FPN otvoren za sve ideje studenata, pa nije ni čudo što je baš na njemu i osnovan „Tragom“. Koristimo prostorije fakulteta, kompjutere, kamere i ostalo. Pored toga neophodnog, imamo srdačnu pomoć profesora i asistenta i, naravno, uprave koja nam je do sada izlazila u susret što se finansija tiče.

U prethodnom periodu raspisali ste konkurs za prijem novih članova. Kako biste kao glavni i odgovorni urednik ocijenili njihov rad, to jeste, da li su mladi članovi donijeli nove ideje?

To je bila i početna ideja. Unijeti novu energiju u portal ljudima koji su željni da rade i da se dokažu. I postavilo se kao tako. Oni su donijeli nove ideje koje su usmjerile rad rubrike u koju su uključeni. Nije lako animirati mlade da se posvete nečemu od čega nemaju materijalnu korist, ali mi smo na svu sreću uspjeli.

„Tragom“ se bavi studentskim temama. Provuče li se nekad neka senzacionalistička tema?

Ako mislite na dnevno politikanstvo i obradu de-

žurnih estradnih vijesti, onda ne. Senzacionalizam u vidu nekih ekskluzivnih informacija (podsećam da smo prvi online medij, koji je imao rezultate parlamentarnih izbora, dobijenih putem exit poll-a) i tema koja su bitne za studente, ali i za ostatak populacije, ili bavljenja važnim temama koje su aktuelne u međunarodnim odnosima, onda da.

Studenti imaju priliku da izražavaju stavove o bitnim društvenim temama na kursima koje raspisujete. Koliko ste zadovoljni njihovim odzivom?

To je novi projekat portala. Teme su aktuelne, pa tako je i odziv zadovoljavajući. Mogao bi biti bolji, ali tek

smo na početku projekta koji ima i cilj da podstakne mlade da se izraze kroz pisanu riječ.

Redizajn sajta je u toku. Da li će politika portala ostati ista?

Redizajn je napokon blizu. To je bila nasušna potreba portala za modernizacijom u vizuelnom i tehničkom smislu. Ostaće ista forma portala, njegova politika i izgrađen nivo kada su u pitanju tekstovi koji se objavljuju. Međutim, redizajn će omogućiti uključivanje većeg broja studenata u redakciju, i onda moguće i češća izdanja.

Članovima svake redakcije potreban je prostor u kome bi svoje zadatke na najbolji način obavljali. Poštuje li redakcija portala zvaničnu kancelariju?

Nažalost ne. Koristimo slobodni prostor koji imamo s vremena na vrijeme na fakultetu. Nadamo se skorijoj realizaciji projekta nove zgrade fakulteta, a tamo ćemo sigurno imati prostor.

Vaša redakcija broji mali broj članova. Kada se završi redizajn sajta imate li u planu raspisivanje konkursa za prijem novih članova?

Naravno. Plan je i organizovanje obavezne prakse za studente smjera Novinarstvo, od kojih će se iskristalisati novi članovi. I naravno, nastavljamo sa tradicijom prepuštanja portala novim generacijama, što će se uskoro i desiti.

Sanja Čosović

Dr Milena Đukanović, najuspješnija žena u nauci u 2013. godini

VOLJA, TRUD I RAD SU KLJUČ USPJEHA

Nagrada je ujedno i priznanje svim ženama u Crnoj Gori koje se bave naučnoistraživačkim radom

Nagrada Ministarstva nauke za najuspješniju ženu u nauci u 2013. godini pripala je dr Mileni Đukanović, saradnici u nastavi na Elektrotehničkom fakultetu (ETF) u Podgorici i na Fakultetu za pomorstvo u Kotoru.

Priznanje, vrijedno 2.000 eura, Đukanovićeva doživljava kao satisfakciju za uloženi trud i rad, ali i obavezu za buduće pregalaštvo.

„Nagrada je ujedno i priznanje svim ženama u Crnoj Gori koje se bave naučnoistraživačkim radom, a predstavljaju značajan dio naučne zajednice. Ovo priznanje ima specifičnu težinu s obzirom na činjenicu da žene pored bavljenja naukom imaju i brojne druge obaveze. Takođe, kako sam sa svojih trideset godina na početku naučnoistraživačke karijere, onda je ona za mene još značajnija. Da bi se postao laureat ovako vrijednog priznanja potrebno je imati značajne naučnoistraživačke rezultate i biti svestran u smislu objavljivanja radova u renomiranim naučnim časopisima, angažovanosti na projektima, saradnje sa inostranim naučnoistraživačkim timovima itd“, kaže za „Prosvjetni rad“ Đukanovićeva.

Završila je ETF u Podgorici, Odsjek za elektroniku, telekomunikacije i računare. Njena doktorska disertacija „Tehnike side-channel napada na hardver pametne kartice i hardverske mjere zaštite“ bavi se analizom najefikasnije klase napada na pametne kartice u protekloj deceniji, koja se zasniva na slabostima u hardverskoj implementaciji algoritama i eksploataciji informacije koje „cure“ iz kriptografskog uređaja u toku izvršavanja algoritama. Učestvuje u nacionalnom projektu „Geneza novih specijalnih trans funkcija i njihova primjena u tipologizaciji provodnih fluida, transport plutonijuma i za-

štiti podataka u nanotehnologijama“, koji finansira Ministarstvo nauke. Kao rukovodilac istraživačkog tima sa Univerziteta Crne Gore učestvuje u COST projektu i akciji IC 1204 iz domena ICT. Učestvovala je u brojnim nacionalnim, TEMPUS I FP 7 projektima. Objavila je pet radova u međunarodnim časopisima sa SCI liste, izlaga-

programa Evropske unije, za usavršavanje i istraživački rad vezan za doktorsku disertaciju na Univerzitetu La Sapienza u Rimu, jednomjesečna stipendija JoinEUSee, stipendija za nastavno osoblje u okviru Mevlana programa za Ondokuz Mays Univerzitet iz Turske.

„Za oblast kojom se bavim počela sam se interesovati

godine i dobre rezultate, odlučila sam nastaviti i produžiti ova istraživanja i tokom doktorskih studija. Rezultati su objavljeni u 12 međunarodnih časopisa i saopšteni na 11 međunarodnih i regionalnih konferencija, a posebno bih izdvojila publikovanje rada u 2013. godini u jednom od vodećih časopisa u SAD-u za oblast kojom se bavim – IEEE Transactions on Circuits and Systems-Part I (impact factor 2.24)“, ističe sagovornica „Prosvjetnog rada“.

Ona ukazuje na malu zastupljenost žena u nauci u Crnoj Gori. Prema riječima Đukanovićeve, jedna savremena studija, na regionalnom nivou, koja obuhvata republike bivše SFRJ, pa i Crnu Goru, daje odgovor na stanje nedovoljnog prisustva žena u nauci i na visokim položajima u društvu. Ona pokazuje da su devojke uspješnije tokom studija od svojih kolega, sa većim prosječkom ocjena, da brže studiraju i da čine većinu na većini fakulteta.

„Što se ide dalje u obrazovanju, nauci i karijeri, drastično se povećava broj muškaraca, koje i tržište rada preferira, jer imaju manje porodičnih obaveza. To je glavni mehanizam koji zaustavlja uspon i napredak žene i usmjerava je na sporadične poslove u društvu. Svako, žene u nauci u Crnoj Gori mogu da se ostvare i nađu svoje mjesto u naučnoistraživačkom radu kroz brojne projekte. U tom smislu, Ministarstvo nauke posljednjih godina zaista ulaže dosta napora da podigne na viši nivo naučna istraživanja u Crnoj Gori. O tome govori i budžet predviđen za nauku koji je u 2014. godini utrostručen u odnosu na prethodnu godinu. Takođe, iz sredstava kredita Svjetske banke finansira se prvi Centar uspješnosti Crne Gore, a skoro je završen i konkurs za dodjelu nekoliko nacionalnih grantova za naučne projekte“, napominje dobitnica nagrade.

Država i porodica najbolja potpora

Ali, pored države, veoma je važna i podrška porodice. „Čini mi se da je lakše uspjeti u svojim namjerama u poslu, samim tim i u nauci, ako imate podršku porodice. Obično svi mi imamo podršku porodice i roditelja, i ja tu nisam izuzetak. Za ženu je posebno značajno da

EVROPSKE PROGRAME TREBA KORISTITI

Mladim naučnicima i studentima u Crnoj Gori su na raspolaganju mnogobrojni evropski programi poput Erasmus Mundus, Basileus, JoinEUSee, Ceepus, DAAD, Mevlana, kao i državni programi pojedinih zemalja, kojima zemlje EU i šire nude da njihove laboratorije, oprema i biblioteke postanu dostupne istraživačima ostalih evropskih zemalja.

„Blagodeti ovih mogućnosti koristila sam u velikoj mjeri. Tokom postdiplomskih i doktorskih studija korištenjem Basileus stipendije boravila sam godinu dana na Univerzitetu La Sapienza u Rimu, dobitnica sam JoinEUSee stipendije za osoblje za Univerzitet u Bolonji, European Association of Technology Enhanced Learning stipendije za ljetnju doktorsku školu u Ohridu, a po osnovu stipendija i projekata usavršavala sam se na univerzitetima u Njemačkoj, Austriji, Makedoniji, Srbiji, itd. Takođe, opet sam dobitnica Basileus stipendije za Univerzitet La Sapienza u Rimu, ali koja je ovaj put namijenjena osoblju radi držanja predavanja njihovim studentima tokom mjesec dana“, priča dobitnica nagrade.

UKLJUČENA U VIŠE PROJEKATA

Dr Milena Đukanović je angažovana u više projekata. Kao rukovodilac istraživačkog tima sa Elektrotehničkog fakulteta učestvuje u COST projektu TRUDEVICE, 2013–2017. Koordinator je projekta koji predstavlja naučnoistraživačku saradnju između Crne Gore i Bosne i Hercegovine, 2014–2016. U 2013. godini uspješno se završio i trogodišnji Tempus projekat DRIMS koji joj je omogućio usavršavanje u oblasti mehatronike na Univerzitetu primijenjenih nauka u Aachenu i Univerzitetu Sv. Kirilo i Metodije u Skoplju. Takođe, učestvovala je i na FP 7 projektu Prosense. Do sada je angažovana na dva nacionalna projekta, koje je finansiralo Ministarstvo nauke Crne Gore.

ima podršku svoje 'nove' porodice i muža. Ako imate decu, to je još komplikovanije. Ja se mogu pohvaliti da sam imala i imam nesebičnu podršku supruga i uspijevam se organizovati sa dva mala sina. Iako, svoju srećnu porodicu smatram i svojim najvećim uspjehom“, naglašava Đukanovićeva.

Što se tiče obrazovnog sistema u Crnoj Gori, ona smatra da treba da se na pravi način istraže i proprate potrebe tržišta rada prije svega, jer se dešava hiperprodukcija pravnik i ekonomista koji značajnim dijelom nakon studija teško dolaze do posla. Takođe, potrebno je naći način da se svršeni srednjoškolski stimulišu da u što većem broju upisuju tehničke, biotehničke, prirodne i biomedicinske nauke, jer od njih zavisi privredni razvoj države.

U skladu sa bolonjskim sistemom, potrebno je mo-

dernizovati nastavu, a to podrazumijeva i da po jednom profesoru bude optimalan broj studenata.

Prema njenim riječima, ključ uspjeha u obrazovanju i poslu je – volja, trud i rad. „Uz sve to je potrebno i malo sreće – da nađete na dobrog mentora, tim, tematiku koja vama odgovara, i pritom da uz sve vaše vizije i nadanja u jednom trenutku počnete da prezentujete i dobre rezultate svojih istraživanja. Po mom mišljenju je nepohodno da jedan mladi naučnik provede dio svojih studija na nekom renomiranom univerzitetu van Crne Gore. Takođe, potrebno je govoriti više jezika, imati izvjesnu dozu socijalne inteligencije, biti prilagodljiv u smislu prihvatanja i obaveza koje nisu direktno vezane za vaš opis posla“, smatra Milena Đukanović.

O. Đuričković

PREMA ISTRAŽIVANJU DEVOJKE SU USPJEŠNIJE TOKOM STUDIRANJA OD SVOJIIH KOLEGA: Dr Milena Đukanović

la radove na 11 međunarodnih i domaćih naučnih konferencija. Objavila je univerzitetski udžbenik „Uvod u mehatroniku“ i jednu nacionalnu istraživačku monografiju.

Mala zastupljenost žena u nauci

Dobitnik je brojnih stipendija među kojima su posebno značajne šestomjesečna stipendija Basileus, iz

vati na postdiplomskim studijama tokom boravka na Univerzitetu La Sapienza u Rimu. U laboratoriji elektronike Giorgio Basilai, pod rukovodstvom Prof. Alessandra Triflettija, tim istraživača radio je na FP 6 projektu SCARD u okviru koga su se radila raznovrsna istraživanja o zaštiti podataka unutar hardvera pametnih kartica. Nakon što sam dobila istraživačke zadatke i nakon pola

SLIJEDE POSTDOKTORSKE STUDIJE

Dr Milenu Đukanović očekuju postdoktorske studije u inostranstvu i dalji rad na brojnim projektima.

„Mislim da je danas naučna istraživanja najbolje i najisplativije vezati za projekte, bilo međunarodne ili nacionalne, koji će stvoriti rasterećenu atmosferu oko finansija u vezi sa plaćanjem honorara, kotizacijom i drugim troškovima koji su dio modernih naučnih istraživanja. To je ujedno i način da tim istraživača sa kojim saradujete bude zadovoljan i motivisan. Pored angažovanosti na više naučnih projekata, bitan dio čini stalna saradnja sa mnogobrojnim timovima iz Evrope i Amerike, a planiram i da postdoktorske studije odradim na nekoj prestižnoj instituciji u inostranstvu. Trenunto su u razradi ideje za prijavljivanje za nove međunarodne projekte sa istraživačkim timovima sa Univerziteta La Sapienza i Univerziteta u Bolonji. Kako sam recenzent u vodećim svjetskim časopisima iz IEEE, Elsevier, ACM, World Scientific, itd. edicija i urednik u dva međunarodna časopisa, uvijek imam obavezu i na tom polju“, kaže Đukanovićeva.

Na Univerzitetu Donja Gorica održana Međunarodna konferencija „Turski i balkanski odnosi: Prošlost, sadašnjost, budućnost“

SARADNJA ZA DOBROBIT SVIH

Univerzitet Donja Gorica (UDG) je u saradnji sa Istanbul Zaim Univerzitetom, kao i sa ADAM (Ankara center for thought and research) neprofitnom organizacijom bio domaćin IX Međunarodne konferencije „Turski i balkanski odnosi: Prošlost, sadašnjost, budućnost“.

Na otvaranju skupa govorili su rektor UDG prof. dr Veselin Vukotić, rektor Istanbul Zaim Univerziteta prof. dr Mehmet Bulut i ambasador Turske u Crnoj Gori Mehmet Nyazi Tanili.

Prema riječima prof. Vukotića, međunarodne konferen-

cije su dobra prilika da se uspostave odnosi između ove dvije zemlje. „UDG ima veliki broj potpisanih ugovora o saradnji sa turskim univerzitetima. UDG je mlad univerzitet i on je most između Crne Gore i Evrope. Na studijama ovog Univerziteta studenti se pored učenja spremaju za mnogobrojne izazove koji ih u životu čekaju“, ukazao je on.

Vukotić je istakao važnost saradnje sa Turskom, s obzirom da je ona jedna od vodećih zemalja Evrope, i nada se da će ova konferencija unaprijediti odnose i donijeti obostrani uspjeh.

Rektor Univerziteta u Istanbulu dr Bulut izrazio je želju da podijeli svoje iskustvo sa Crnom Gorom na temu obradovanja, kako bi unaprijedili akademski sektor i međunarodnu saradnju.

Ambasador Tanili je istakao da je saradnja dvije države veoma bitna kako zbog političkih, tako i zbog akademskih i kulturnih oblasti obje zemlje. Ministar ekonomije doc. dr Vladimir Kavarić istakao je značajnim što veliki broj turskih investitora u Crnoj Gori vidi dobrog poslovnog partnera, sa kojim mogu da prodube i još više prošire saradnju.

Ministar Kavarić je kazao da su turski investitori sada prisutni u svakom važnom segmentu crnogorske ekonomije, kao što su metalna i pomorska industrija i turizam, te da su turske kompanije voljne da učestvuju u restrukturiranju crnogorske aluminijumske industrije.

Ministar poljoprivrede Crne Gore prof. dr Petar Ivanović izložio je naučni rad „Jačanje saradnje između Turske i Crne Gore sa specijalnim naglaskom na ekonomsku sferu“. On je istakao značaj turske spoljne politike prema Balkanu, partnerstva između

Zgrada Univerziteta Donja Gorica

Turske i Crne Gore, kao i postojećim inicijativama.

Na skupu su prezentovane i teme: „Razvoj i poboljšanje bilatelnih odnosa između Turske i Crne Gore od 2006“ (dr Olivera Injac), „Ekonomska integracija i mir na Balkanu“ (dr Senol Duman),

„Investicione mogućnosti u kontekstu nove energetske paradigme – Crna Gora i zapadni Balkan“ (dr Milica Daković) i „SWOT analiza metoda poslovnih veza između Crne Gore i Turske“ (dr Nikola Perović).

O. Đ.

U Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti predstavljena posthumno objavljena knjiga akademika Mijata Šukovića „Ne Crna Gora mikrodržava i zašto ne“

IDEJA SOCIJALNE PRAVDE I EVROPSKI MODEL DRŽAVE

– Akademik Dragan Vukčević: „Šuković je smatrao da Crna Gora nije tvrđava koju treba osvojiti već da je to niz mostova i institucija koje treba izgraditi“

– Prof. dr Olivera Vučić: „Zalažući se za sistem evropskih vrijednosti, Šuković u svojoj knjizi ističe da će Crna Gora biti najprosperitetnija ako bude svoja, ako ne pređe u onaj tabor mislilaca koji smatraju da je brisanje države kao jedne potrebe i činjenice nešto što mora da se plati i što mora da se da kao danak ujedinjavanju i integracijama“

– Prof. dr Marijana Pajvančić: „Svoje viđenje sadašnjosti i budućnosti Crne Gore autor kritički razmatra kroz tri modela: makrodržava, mikrodržava i evropski model države“

– Akademik Momir Đurović: „Akademik Šuković ovim djelom ponovo otvara jednu od najaktuelnijih tema današnjice koja jeste pitanje poretka, odnosno malih i velikih, vladavine moći i interesa, kao i prava i moći malih da budu veći nego što to njihov fizički obim znači“

Posthumno objavljena knjiga akademika Mijata Šukovića „Ne Crna Gora mikrodržava i zašto ne“, koja je nedavno izašla iz štampe u izdanju Crnogorske akademije nauka i umjetnosti (CANU) predstavljena je u toj instituciji.

Predsjednik CANU akademik Momir Đurović istakao je da ova knjiga predstavlja stav Mijata Šukovića u odnosu na fenomene koje globalizacija donosi, stvarajući od mnogih društvenih zajednica zanemarive zajednice sa umanjnim funkcijama i važnošću. „Popularno nazvane, u našoj stručnoj i naučnoj javnosti, mikrodržave su nešto što akademik Šuković osporava svim svojim znanjem. Mikrodržava je sinonim za marginalizaciju funkcija jedne države, mada može biti i sinonim za efikasniju organizaciju jedne države. Koliko se takva drastična efikasnost države može razdvojiti od smanjenja njenih funkcija jeste ključno pitanje? Da li će to biti i naša budućnost u vremenu koje dolazi, globalizaciji, mobilnosti i sve više otvorenom informatičkom tržištu nije jednostavno reći“, istakao je on.

Prema riječima predsjednika CANU, „akademik Šuković ovim djelom ponovo otvara jednu od najaktuelnijih tema današnjice koja jeste pitanje poretka, odnosno malih i velikih, vladavine moći i interesa, kao i prava i moći malih da budu veći nego što to njihov fizički obim znači. Siguran sam da će svako koga ovi problemi interesuju, a naročito oni koji odlučuju, u stavovima akademika Šukovića naći vrsnog sagovornika“.

Problematika koja je razmatrana u ovoj knjizi svrstana je u četiri cjeline. U prvoj je akademik obradio ulogu države u savremenom svijetu i u bliskoj budućnosti. Drugi segment se odnosi na teorijska stanovišta i poglede naučnika o konstitutivnim karakteristikama države,

AKADEMIK ŠUKOVIĆ JE BIO GRADITELJ I TUMAČ INSTITUCIJA: Sa skupa u CANU

a u trećem dijelu autor iznosi argumentaciju za koncept evropskog modela države, odgovarajući ujedno na pitanje zašto je njegov odgovor na koncept Crna Gora makrodržava ili mikro država negativan.

Zalagao se za evropske vrijednosti

Prema riječima prof. dr Marijane Pajvančić, koncept kojem autor daje prednost izložen je u zaključnom dijelu studije.

„Svoje viđenje sadašnjosti i budućnosti Crne Gore, autor kritički razmatra kroz tri modela države: makro, mikro i evropski model države. Kao najvažnije vrijednosti koncepta evropske Crne Gore su: socijalna kohezija koja povezuje aktere društvenog života, obezbjeđuje stabilnost društva i ujedinjuje njegove činioce u jedinstvenu cjelinu i postavlja čvrste osnove za dalji opstanak i razvitak političke zajednice. Drugi princip u ljudska prava kao utemeljujuće i konsenzualno prihvaćene vrijednosti koje su smisao i razlog postojanja političke zajednice, obavezujući su podjednako za vlast i za građane. Njihovo garantovanje i zaštita je osnovni zada-

ta ustavne države“, napomenuje prof. Pajvančić.

Ona je dodala da akademik Šuković posebno naglašava da sloboda individue jeste polazište, ali ne sloboda individue kao izolovane jedinke, već u zajedništvu života, u kooperaciji sa drugima. To je sloboda individue ali i sloboda društva u cjelini. Treći princip je kreiranje ambijenta koji počiva na razvoju preduzetništva, sljedeći princip je demokratija, zatim vladavina prava.

Pajvančićeva smatra da studija nije namijenjena uskom krugu pojedinaca koji se bave ustavnim pravom, već i studentima prava, master i doktorskih studija, koji svoja interesovanja usmjeravaju na oblast javnog prava. Namijenjena je i onima koji u svakodnevnom poslu rade na oblikovanju zakonskih rješenja.

„Vrijeme u kojem je stvarao prof. Šuković bilo je vrlo izazovno za ustavne pravničke, što je omogućilo da neko ko je imao tako raskošan talenat i pokrije tako veliki broj ustavnopravnih tema. Prvo je to bila izgradnja zemlje, iznalaženja modaliteta zajedničkog života, da bi na kraju pokušao da na najbolji način koji struka i nauka nalažu, a poznajući dobro prili-

ke, da odgovori i na vrijeme kada su se ti procesi integracije preokrenuli i postali procesi odvajanja bivših republika Jugoslavije, kada je svaka tražila svoj samostalni put. U

da se poštuje tradicija, da se zna šta se imalo, od čega se pošlo, i sa čime se raspolaže. On je bio svjestan da snagu jedne države čine vrijednosti za koje se ona zalaže i vrijednosti koje ta država ima sposobnost da razvija i temelji ustavno. Zato on iznosi ideju o Crnoj Gori kao državi koja je sazdana po evropskom obrascu. Može ona biti i mala i velika ali mora poštovati određene vrednosti i standarde. Ti standardi koji počinju od načela vladavine prava, koje podrazumijeva poštovanje ove vlasti, poštovanje nezavisnih institucija, posebno sudskih, zatim težnju za ostvarenje socijalne pravde“, naglasila je prof. dr Olivera Vučić.

Humanistička orijentacija

„Ako bih određivao put kojim je prolazio Mijat Šuković onda bih rekao da je to bila slojevitost i slož-

lektualnog sazrijevanja koji obilježava luk od normativne analize ka sociološkom objašnjenju. Instituti države, njihova geneza funkcija i značenje u jednom vremenu jeste ono što je zaočupljalo ovog pisca. Tom opusu pripada i nosi najbolje karakteristike i ova knjiga“, naveo je akademik Dragan Vukčević.

Šuković je smatrao, nastavio je on, da dugo vremena u politici i nauci u Crnoj Gori vlada koncepcijska nezvjesnost koja rađa ustavnu nedograđenost. U analizi problema kojim se bavio koristio je normativni istorijski, komparativni i sociološki metod, a izvore na kojima je zasnivao svoja tvrdjenja bili su trojaki. To su bili teorijsko-pravni pogledi velikih autoriteta u toj oblasti, evropsko iskustvo izgradnje i postojanja države i naše crnogorske prilike u sagledavanju ovog problema.

„Ideja socijalne pravde, a ne ekonomske efikasnosti, jeste ono za šta se on zalagao. Ono što nosi misao akademika Šukovića jeste humanistička orijentacija. Ni je polemisao sa značajem ekonomije. U njegovoj analizi stoji da tržište nije ekonomija, a ekonomija nije društvo, iako svi postoje na različitim spratovima. Ideja kojoj je težio jeste shvatanje i izgradnja države kao uravnotežene čelije. Istovremeno, ova knjiga otvara dva velika pitanja – odnos velikih ideja i pokreta, koji su danas globalni, i malih društava i država i kako se oni mogu u njima snaći. Drugo pitanje je preispitivanje pojmova savremene teorije prava i države. Da li su oni u nečemu malo prevaziđeni i zastarjeli. Izgradnji države Crne Gore posvetio je veliki dio svog postojanja. Shvatao je da Crna Gora nije tvrđava koju treba osvojiti već je to niz mostova i institucija koje treba izgraditi“, zaključio je akademik Vukčević.

O. Đuričković

CRNA GORA PROSPERITETNIJA AKO BUDE SVOJA

Zalažući se za sistem evropskih vrijednosti, Šuković u svojoj knjizi ističe da će Crna Gora biti najprosperitetnija ako bude svoja, ako ne pređe u onaj tabor mislilaca koji smatraju da je brisanje države kao jedne potrebe i činjenice nešto što mora da se plati i što mora da se da kao danak ujedinjavanju i integracijama. On je bio za integracije na evropskom nivou, ali je bio za poštovanje crnogorskog Ustava, za koji je mislio da ga treba usavršavati, ali mu nije odrekao vrijednosti i nije mu odrekao sposobnost da se na tom osnovnom zakonu izgrađuje crnogorsko društvo.

tom smislu je u Crnoj Gori i Srbiji bilo i teže i lakše nego u drugim republikama. Samo su Srbija i Crna Gora unijele krunu, ustav, teritoriju, granicu i svoju samosvojnost i državnu samostalnost. Zato je možda bilo i teže izaći iz zajednice i ponovo se vratiti na samostalni put razvoja. Prof. Šuković je nalazio rješenje koje će biti najmanje mučno i koje će biti najviše u skladu sa pravom i pravdom, a

nost jednog velikog opusa. Njegovo djelo postoji na više spratova i gleda na različite strane. Uostalom, takav je bio i njegov život. Bio je graditelj i tumač institucija. Oblasti kojima se bavio bile su složene i slojevite. Najveći dio svog života posvetio je ustavnom pravu. U jesen svog postojanja zakoračio je u istoriju prava, a ovo djelo je u suštini teorija države. Taj put je put jednog inte-

Centar mladih naučnika Crnogorske akademije nauka i umjetnosti ZVEZDAN VUKANOVIĆ IZABRAN ZA PREDŠEDNIKA

Dr Zvezdan Vukanović, docent na Fakultetu za međunarodnu ekonomiju, finansije i biznis i Fakultetu

za informacione tehnologije Univerziteta Donja Gorica, izabran je za novog predsjednika Centra mladih naučnika Crnogorske akademije nauka i umjetnosti (CANU).

Vukanović je od 2008. do 2010. godine bio gostujući predavač na Univerzitetu Tompson u Kanadi. Postdoktorat iz ekonomije digitalnih medija završio je na Fakultetu za informacije Univerziteta u Torontu. Autor je sedam knjiga od kojih su tri na engleskom jeziku. Njegovi naučni radovi su citirani na 30 međunarodnih univerziteta (Oksford, London, MIT-Boston, Toronto, Montreal, Kopenhagen, Kairo) u preko 20 zemalja.

Recezent je izdavačke kuće Springer iz Berlina, časopisa za medijsku ekonomiju iz Filadelfije i digitalnu televiziju iz Velike Britanije. Član je naučnog komiteta Internacionalne akademije za medijski menadžment Kolumbija Univerziteta u Njujorku i Svjetske konferencije za medijsku ekonomiju i menadžment. Ekspert je za društvene medije Fakulteta za humanističke studije Univerziteta u Amsterdamu na projektima Ministarstva nauke Vlade Holandije, glavni i odgovorni je urednik za jugoistočnu Evropu izdavačke kuće iz Lisabona „Medija XXI“.

O. Đ.

Akademik Zoran Lakić održao predavanje o prof. dr Niku Miljaniću, predsjedniku Crnogorskog ratnog parlamenta ŽIVOT ISPUNJEN RADOM, DOBROTOM I ODANOŠĆU

Crnogorska akademija nauka i umjetnosti (CANU) organizovala je naučnu tribinu na temu „Prof. dr Niko Miljanić – predsjednik Crnogorskog ratnog parlamenta“, o kojem je govorio akademik Zoran Lakić.

„Besjedu sam posvetio velikom naučniku, humanisti, državniku i rodoljubu i predsjedniku Crnogorskog ratnog parlamenta, tadašnjeg najvećeg političkog, predstavničkog i zakonodavnog organa. Prof. Miljanić je bio na čelu ovog organa za svo vrijeme trajanja oslobođilačkog rata, iako nije bio komunista niti pripadnik bilo koje političke stranke“, rekao je Lakić.

Miljanić je završio Medicinski fakultet u Parizu, a medicinu je zavolio i služio svoj život ma đe se nalazio.

Prof. dr Niko Miljanić

Lakić je citirao zapis iz doktorske disertacije prof. dr Miljanića u kojoj se on obračunava ocu, Petru Miljaniću, takođe doktoru, u kojoj se zavezuje da će se truditi: „Da živi njegovim životom, punim radom, dobrote i odanosti, ljubavi prema svojim i svojoj zemlji i nauci“.

Lakić je naveo da je i akademik Obren Blagojević svojevremeno isticao neke osobine ličnosti Nika Miljanića kao što su principijelnost, dosljednost, upornost, čvrstina volje i karaktera i njegova neumorna radna energija i dobrota kojom je zradio.

O. Đ.

U CANU predstavljen Registar za rječnik crnogorskog narodnog i književnog jezika

REGISTAR TEK TREBA DA SE PRETOČI U HILJADE STRANICA RJEČNIKA

Izdvojene lekseme iz starije i novije književne produkcije, od Petra Prvog Petrovića do sada, zatim riječi iz crnogorskih narodnih govora, kao i leksička građa iz mnogih oblasti pisane riječi

Crnogorska akademija nauka i umjetnosti (CANU) objavila je Registar za rječnik crnogorskog narodnog književnog jezika, u kojem su izdvojene lekseme iz starije i novije književne produkcije, od Petra Prvog Petrovića do sada, zatim riječi iz crnogorskih narodnih govora, kao i leksička građa iz mnogih oblasti pisane riječi.

Predsjednik CANU akademik Momir Đurović istakao je na promociji Registra da niko u Crnoj Gori do sada nije zabilježio više od 15.000 riječi, i da je prvi put pred javnosti publikacija od 85.000 riječi.

„Izrada rječnika obuhvata dvije faze, i to izradu registra i leksikografsku obradu izdvojene građe. U prvoj fazi utvrđen je Izvornik za rječnik, koji je obuhvatio reprezentativna ostvarenja crnogorske književnosti, rječnike crnogorskih narodnih govora, kao i djela iz različitih stručnih i naučnih oblasti i disciplina. Radi brže realizacije projekta i pogodnosti koje nudi savremena tehnologija, CANU se opredijelila za skeniranje djela obuhvaćenih

Izvornikom i za izradu elektronskog korpusa koji obezbjeđuje savremeni način prikupljanja leksičke građe. Takođe, namjenski je kreiran softver koji uvažava grafeme potvrđene u crnogorskim narodnim govorima, a definisane su i Pravopisom crnogorskog jezika, što omogućava da se tekstovi skeniraju kao alfa-numerički”, objasnio je akademik Đurović.

On je dodao da Registar sada treba da se pretoči u 6-7 hiljada stranica rječnika i da bi taj posao mogao biti završen za dvije godine.

„Kapitalni projekat Crne Gore finansirali smo iz sredstava CANU. Sada više nemamo novca i obratili smo se Vladi”, ukazao je Đurović.

Predsjednica Savjeta za izradu rječnika prof. dr Tatjana Bečanović istakla je da je riječ o najvažnijem, temeljnom tekstu crnogorske kulture, odnosno o uvodu u takav tekst.

„Rječnik će biti najvažniji kanonski tekst u kojem će biti popisano leksičko blago crnogorskog jezika, a to znači i crnogorske kulture. Bez

rječnika jedan jezik i njegov položaj veoma su nestabilni. Rječnik će imati izrazito snažno stabilizujuće dejstvo na crnogorski nacionalni jezički standard. Registar je uvod u jednu veliku epohu crnogorskog jezika, u njegovo pravo ustoličenje, kao jednog od ravnopravnih jezika koji su proistekli iz nekadašnjeg srpsko-hrvatskog, odnosno hrvatsko-srpskog jezika”, naglasila je Bečanovićeva.

Prema riječima dr Jelenke Bašanović-Čečović, Registar je svojom slojevitosti, semantičkim i obličkim osobenostima, odraz složenosti leksičkog sistema crnogorskog jezika i njegove funkcionalno-stilske raznovrsnosti.

„Kako je namijenjen širokoj čitalačkoj publici, opravdano je što najveći broj jedinica u Registru ima status standardne leksike opšteg tipa. No, pored opšteg leksičkog fonda, svoje mjesto našla je i izražajna dijalekatski obojena leksika, svojevremeno etnos crnogorskih narodnih govora”, navela je, uz ostalo Čečovićeva.

O. Đ.

Mladi naučnik crnogorskog porijekla Nikola Mišković, docent na Fakultetu elektronike i računarstva u Zagrebu, dobitnik je Nagrade mladom znanstveniku „Vera Johanides”

POTVRDA VRHUNSKOG NAUČNOG POTENCIJALA

Odluku je donijelo Predsjedništvo Akademije tehničkih znanosti Hrvatske. U prilog činjenici da se radi o vrhunskom mladom naučniku je i podatak da je njegov projekat „Bespilotne ronilice – identifikacija i upravljanje” u 2013/2014. godini finansirana sredstvima EU fondova u iznosu od šest miliona eura

VELIKI USPJEH NAŠEG NAUČNIKA: Doc. dr Nikola Mišković

Član Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, mladi naučnik, docent na Fakultetu elektronike i računarstva u Zagrebu Nikola Mišković dobitnik

je Nagrade mladom znanstveniku „Vera Johanides” za 2013. godinu. Odluku je donijelo Predsjedništvo Akademije tehničkih znanosti Hrvatske.

Članom 7. Pravilnika o nagrađama Akademije tehničkih znanosti Hrvatske definisano je kome i kako se dodjeljuje navedena nagrada: „Nagrada mladom znanstveniku ‘Vera Johanides’ dodjeljuje se znanstveniku koji na dan objave Natječaja još nije navršio 35 godina i ima odbranjen doktorat znanosti, a koji je u proteklih pet godina ostvario zamjetan lični znanstveni ili stručni napredak ili postigao zapaženi doprinos u području koje istražuje”.

U prilog činjenici da se radi o vrhunskom mladom naučniku je i podatak da je njegov projekat „Bespilotne ronilice – identifikacija i upravljanje” u 2013/2014. godini finansirana sredstvima EU fondova u iznosu od šest miliona eura.

Čestitku Miškoviću uputio je i prof. dr sc. Vladimir Androćec, predsjednik Akademije tehničkih znanosti Hrvatske: „Iznimno mi je drago što Vam u ime Akademije mogu čestitati kao dobitniku Nagrade mladom znanstveniku ‘Vera Johanides’ za 2013. godinu.”

N. N.

ZANIMLJIVA FIZIKA (2)

PITANJA I ODGOVORI

11. pitanje: Plivač u odnosu na obalu brže pliva niz rijeku nego kada pliva suprotno toku rijeke.

Kada plivač brže pređe rastojanje od tačke A do tačke B i natrag, od B do A:

- u rijeci ili
- u mirnoj vodi jezera?

12. pitanje: Od voza, koji se kreće po horizontalnom putu stalnom brzinom v , otkači se posljednji vagon. Voz nastavi da se dalje kreće istom brzinom.

Uporedite puteve voza i vagona do trenutka zadržavanja vagona. Ubrzanje vagona je konstantno.

13. pitanje: Čovjek stoji na tasu vage koja miruje, brzo čučne i ispravi se.

Kako se pri tome mijenjalo pokazivanje vage?

14. pitanje: U sudu, do vrha napunjenom vodom, pliva parče leda.

Kako će se promijeniti nivo vode u sudu kada se čitav led istopi?

Važi li isti odgovor ako se u ledu nalazilo:

- a) parče plute,
- b) metalni šaraf?

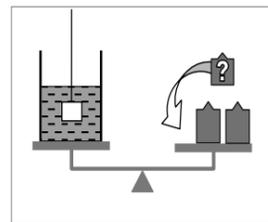
15. pitanje: U liftu se nalazi sud sa vodom u kojoj pliva lopta.

Kako se promijeni dubina potapanja lopte ako se lift kreće ubrzanjem usmjerenim:

- a) naviše,
- b) naniže?

16. pitanje: Na vagi je tegovima uravnotežen sud sa vodom.

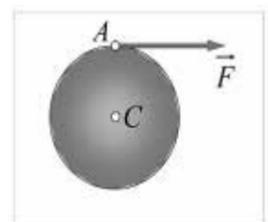
Tijelo, obješeno o nit, potopljeno je u vodu tako da ne dodiruje dno i zidove suda (slika).

Za koliko treba povećati masu tegova da bi se vaga ponovo uravnotežila?

17. pitanje: Ako se posmatra duž željezničkih šina, onda će izgledati kao da se one u daljini spajaju. Zašto?

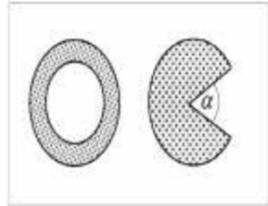
18. pitanje: Disk mase $m = 7 \text{ kg}$ leži na glatkoj horizontalnoj podlozi. U tački A na obodu diska (slika) djeluje sila intenziteta $F = 7 \text{ N}$ u pravcu normalnom na poluprečnik CA.

Koliko je ubrzanje centra C diska u tom trenutku?

19. pitanje: Može li se olovo rastopiti u vodi?

20. pitanje: Zagrijava se metalni prsten i disk sa išećenim dijelom (slika).

a) Promijeni li se (i kako) unutrašnji prečnik prstena?

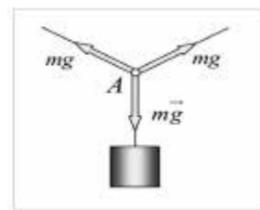
b) Promijeni li se ugao α otvora (íšećenog dijela) diska?

Odgovori na pitanja iz prošlog broja

1. Uđite u lift, stanite na vagu i posmatrajte težinu koju vaga posredno pokazuje kada liftom ubrzano krenete vertikalno naniže. Naravno, ovdje nije riječ o smanjenju mase tijela, nego o smanjenju težine kao sile kojom pritiskate vagu.

2. Poznato je da je hidrostatički pritisak tečnosti koja miruje direktno proporcionalan ubrzanju sile teže. Kada se lift počne spuštati, onda od ubrzanja sile teže treba oduzeti ubrzanje lifta. Zbog toga će hidrostatički pritisak biti manji u slučaju kada se lift počne spuštati, odnosno – biće veći kada se lift počne podizati.

3. Sile zatezanja sve tri niti imaju jednake intenzitete (mg).

U ravnoteži je rezultantna sila jednaka nuli, odakle slijedi da niti zaklapaju uglove od 120° (slika).

4. a) Zbog sudara tijela 2 sa daskom (kada vektor njegove brzine promijeni pravac za 90°), njegovo vrijeme padanja će biti duže.

b) Pri padu na podlogu brzine oba tijela su jednake po intenzitetu (jer je sudar tijela 2 i daske apsolutno elastičan).

5. Zbog povećanja nivoa vode povećaće se i pritisak na dno suda, pa će se ravnoteža narušiti.

6. a) Očigledno je pritisak na dno suda 2 veći nego na dno suda 1. Zbog toga, poslije otvaranja donje slavine, voda protiče u sud 1. Ovo proticanje se odvija sve dok se nivoi u oba suda ne izjednače. Pritisak para u oba suda ostaju nepromijenjeni (uračunavajući i kondenzaciju jednog dijela pare u sudu 1 i isparavanje vode u sudu 2), tako da on ne utiče na proces proticanja vode. (Ako bi u sudovima bio vazduh, onda njegovo skupljanje u sudu 1 i šire-

nje u sudu 2 ne bi dozvolili da se nivoi vode u sudovima izjednače).

b) Kada se otvori gornja slavina, onda se može pomisliti da se ništa neće desiti: pritisci zasićenih para u oba suda su jednaki.

Međutim, jednaki su samo pritisci para neposredno iznad površine vode. Pritisak pare se smanjuje s visinom. Zbog toga će na nivou gornje slavine biti manji pritisak u sudu 1. Kada se otvori gornja slavina, onda počne para da protiče iz suda 2 u sud 1. Kao rezultat dobija se da u sudu 1 dominira kondenzacija, a u sudu 2 – isparavanje. Ovo se dešava dok se nivoi vode u sudovima ne izjednače.

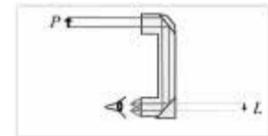
Prirodno je da je brzina izjednačavanja nivoa mnogo sporija kada se otvori gornja slavina i može da traje i nekoliko mjeseci.

7. Može se smatrati da lift u početku kretanja slobodno pada. Tada je kuglica u bestežinskom stanju i kuglica se kreće onom brzinom kojom se kretala u trenutku nastanka bestežinskog stanja. (Na primjer, ako je kuglica bila u amplitude položaju, onda će ostati da miruje u tom položaju).

Pri daljem padu, na lift djeluje veća sila otpora vazduha a klatno počne da osciluje većom frekvencijom. Frekvencija se povećava sve dok lift ne počne da se kreće bez ubrzanja. Tada

će klatno oscilovati isto kao i u liftu koji miruje.

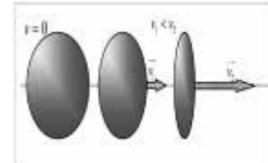
8. Konstrukcijom lika predmeta P vidi se da periskop u ovom slučaju (slika) daje obrnut lik.

Slijedi, ako kapetan kroz periskop vidi uspravn predmet, onda on gleda ispred sebe, a ako je lik obrnut, onda gleda – iza sebe.

9. Uzrok je u disperziji svjetlosti. Znamo da se indeks prelamanja smanjuje s povećanjem talasne dužine svjetlosti. Zbog manje talasne dužine plava svjetlost se više prelama od crvene, pa nam se priviđa da su plava slova udaljenija od crvenih.

10. U sistemu referencije posmatrača koji miruje, lopta će se spljoštiti u pravcu kretanja (slika). Deformacija lopte će biti veća kada je njena brzina bliža brzini svjetlosti.

Priredio: Radovan Ognjanović

Riječ više: Književnica Ksenija Popović, umjetnička direktorica Međunarodnog podgoričkog sajma knjiga o ovoj nedavno završenoj manifestaciji

NAJPOŠEĆENIJI KULTURNI DOGAĐAJ OPRAVDAO OČEKIVANJA

– Vjerujem da je upravo umjetnički program taj koji je obilježio ovogodišnju manifestaciju: kvalitet i brojnost crnogorskih autora koji su objavljivali ove godine, kvalitet autora koji su došli sa strane i koji su takođe objavljivali ove godine, sjajni program Italije kao zemlje gosta, ali i brojnost posetilaca na promocijama

– Nagrada koju je dobio Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica potvrđuje koliko organizatori polažu na prosvjetu i, posebno, na audio-knjige i izdanja za decu sa posebnim potrebama, jer one su od vitalne važnosti za njihovu integraciju u društvo

SAJAM ORGANIZOVALO Svega petoro entuzijasta: Ksenija Popović

U Podgorici je održan deveti Međunarodni podgorički sajam knjiga. Tokom sedam sajamskih dana posetio ci su imali prilike da kupe knjige kod brojnih domaćih i regionalnih izdavača, ali i da prisustvuju zanimljivim promocijama. Tim povodom, razgovarali smo sa književnicom Ksenijom Popović, umjetničkom direktoricom Međunarodnog podgoričkog sajma knjiga.

„Ono što je, po mom mišljenju, obilježilo ovaj sajam jeste sâma činjenica da ga je uopšte

bilo. Sigurna sam da su svi koji su ga obišli mogli da steknu utisak da je to velika mašinerija koja podrazumijeva jako puno organizacionih segmenata, pa se ljudi iznenade kad im kažem da je sve to zapravo organizovalo svega petoro ljudi. Entuzijasta, akrobata, nazovite nas kako hoćete, ali bilo nas je petoro i to smo uradili sa smiješno malim sredstvima, uz vrlo skromnu finansijsku pomoć sa strane u kojoj, pritom, Glavni grad nema nikakvog udjela već sedam godina, iako sam si-

gurna da mu naša manifestacija može samo biti za ponos“, kaže Ksenija Popović i ističe svijetliju stranu ovogodišnjeg Sajma: „Vjerujem da je upravo umjetnički program taj koji je obilježio ovogodišnju manifestaciju: kvalitet i brojnost crnogorskih autora koji su objavljivali ove godine, kvalitet autora koji su došli sa strane i koji su takođe objavljivali ove godine, sjajni program Italije kao zemlje gosta, ali i brojnost posetilaca na promocijama.“

Netipično predstavljanje autora

Upravo su dobro pošećene promocije bile sporedni, ali ne manje važan dio Sajma. Na inicijativu umjetničke direktorice koja se vodila vlastitim iskustvom, Sajam drugu godinu za redom organizuje za Crnu Goru netipično predstavljanje autora, koje u dobroj mjeri odudara od dosadašnje prakse. Naime, većina promocija održana je na principu intervjua: moderator i publika postavljaju pitanja, a autor odgovara. Bilo je par izuzetaka, na insistiranje autora, ali najveći dio promocija je urađen po ovom modelu, na što je publika sjajno reagovala.

„Duboko sam ubijedena da je to pravi način, jer i ja kao publika odlazim na promociju da upoznam i čujem autora, a ne druge“, napominje Popović.

Pomenuti koncept pokazao se kao opravdan, jer, mada su najpošećenije bile promocije pisaca iz Italije i iz regiona, ni domaći pisci se nijesu mogli požaliti slabom pošećenošću. Sajamske promocije su inače tradicionalno prazne, pa je prisustvo tolike publike za organizatore predstavljalo pravo ohrabrenje i učvrstilo ih u uvjerenju da Sajam mora opstati.

POZIV PROFESORIMA

Na Sajmu je bilo primjetno i prisustvo najmlađih čitalaca. Oni su svojim interesovanjem i brojnošću uveličali ovaj događaj. Naša sagovornica ističe zadovoljstvo zbog ovog trenda, ali i ukazuje na situacije u kojima su deca odmah sijedala u sajamski kafić, kao da su tu dovođena tek reda radi. Ona poziva profesore da ubuduće inspirišu svoje učenike da više obrate pažnju na knjige, među kojima mogu naći mnogo zanimljivih izdanja.

POSEBAN PROGRAM ZA JUBILARNI SAJAM

Jubilarni, deseti Sajam održaće se naredne godine. Umjetnička direktorica otkriva da će se povodom važnog jubileja organizovati posebni program. Već postoji načelni dogovor sa sljedećom zemljom gostom, a realno je očekivanje da će umjetnički program biti bogat kao i ove godine. Fokus je uvijek na autorima koji su nešto objavili u godini koja je protekla između dva sajma, a nakon dvogodišnjeg peha sa hrvatskim autorima koji su najavljivali dolaske, pa ih iz objektivnih okolnosti otkazivali u posljednjem trenutku, očekuje se da će se iduće godine konačno okupiti nekoliko važnih imena iz te zemlje.

Predstavljena studija „Milovan Đilas u međuratnoj književnosti“ mr Vladimira Vojinovića

INTERESOVANJE ZA ĐILASA JE SVE VEĆE

Knjiga se nalazi na popisu najuže literature o ovom poznatom crnogorskom autoru

Ovogodišnji Sajam bio je fokusiran na crnogorsku književnost. U okviru programa predstavljeno je novo izdanje „Pobjede“ – studija „Milovan Đilas u međuratnoj književnosti“, autora mr Vladimira Vojinovića. Kako je kazao Vlatko Simunović, rukovodilac izdavačke djelatnosti „Pobjede“, knjiga se ljetos pojavila u bibliotekama i knjižarama.

Studija „Milovan Đilas u međuratnoj književnosti“ drugo je izdanje magistarskog rada Vladimira Vojinovića „Međuratna pripovjetka Milovana Đilasa“. Obuhvata književno-istorijsku, teorijsku i kritičku analizu, kao i strukturalne i kompozicione osobenosti djela Milovana Đilasa. Prvo izdanje, pod naslovom „Poročni sudija: studija o crnogorskom pokretu socijalne literature, međuratnim člancima i pripovjetcima Milovana Đilasa“, objavila je „Matica crnogorska“ krajem 2008. godine.

Vladimir Vojinović je istakao da je određeni strah crnogorskih istraživača književnosti da se bave djelom i likom Milovana Đilasa bio podsticaj njegovom istraživačkom radu. On je podsetio da je njegovoj studiji prethodio feljton objavljen u „Borbi“. Detaljnije je objasnio kako je te kao proces sakupljanja građe za rad na studiji.

„Oglušio sam se o preporuku da stupim u kontakt sa Đilasovom porodicom. Smatrao sam da bi moj kontakt sa članovima te familije značio jednu vrstu remećenja objektivnog istraživačkog suda. Kontaktirao sam ih nakon objavljivanja prethodne knjige „Poročni sudija“. Aleksa Đilas je nakon objavljivanja te knjige izrazio želju da upozna autora koji je pisao o njegovom ocu.

Komunikacija sa Aleksom omogućila mi je da dobijem materijal koji je odgovarao na neka pitanja do kojih nijesam mogao doći analizirajući Đilasovu zaostavštinu. Zahvaljujući tome, dublje sam shvatio zašto su književni kritičari izbjegavali da pišu o njemu. Naravno, veoma je važno istaći da sam izučavao i analizirao samo jedan period njegovog života. Upoznao sam se sa njegovim sudovima, pristupima pojedinim problemima – društvenim, političkim književnim, umjetničkim, te je tako i publikovano prvo izdanje studije „Poročni sudija“. Ipak, nakon decenijskog ćutanja o njegovom imenu, interesovanje za njegov lik i djelo je sve veće. Uvjeren sam da će tek u predstojećem periodu do izražaja doći njegov lik i djelo“, kazao je Vojinović. On je naglasio da veliku čast predstavlja činjenica da se njegova studija nalazi na popisu najuže literature koja se odnosi na djelo i lik M. Đilasa.

Š. B.

ANALIZIRAN JEDAN PERIOD ĐILASOVOG ŽIVOTA: Vladimir Vojinović i Vlatko Simunović

Inkluzivni projekti moraju biti državni

Posebnu nagradu na Sajmu dobila je čitanka u audio-formatu za četvrti razred osnovne škole pod nazivom „Carolija čitanja“, čije su autorke Nataša Borović i Sonja Ašanin. Izdavači čitanke su Zavod za udžbenike i nastavna sredstva i JU Resursni centar za djecu i mlade „Podgorica“ iz Podgorice. Čitanka je snimljena u „Daisy“ formatu koji omogućava lako snimanje pisanog materijala i može da sadrži zvučne

vizuelne poruke. Popović kaže da upravo ova nagrada potvrđuje koliko organizatori polažu na prosvjetu i, posebno, na ovako specifična izdanja.

„Audio-knjige i izdanja za decu sa posebnim potrebama su od vitalne važnosti za njihovu integraciju u društvo, ali je, nažalost, u Crnoj Gori njihova produkcija suviše mala, jer ipak su to veoma skupi proizvodi za veoma ograničenu publiku. Stoga, takvi projekti moraju biti državni, mora ih biti, a svi mi kao privatne organizacije iz struke moramo dati sve

od sebe da ih što bolje podržimo i promoviramo“, ističe ona. Gledajući unazad proteklih devet godina, Ksenija Popović zaključuje: „Na mišiće smo napravili najpošećeniju kulturnu manifestaciju u Crnoj Gori. Vjerujem da njenu važnost najbolje oslikava komentar mog prijatelja koji je, ulazeći sa mnom na sajam prvog dana, nostalgичno rekao: 'Čovječe, ja se osećam kao da Sajam nikada nije prestao da postoji, kao da je bio tu cijele godine. Nekako, kao da dolazim kući!'“

N. Nikolić

Predstavljene knjige „Kuća što se njiše“ i „Samoubica“ Gorana Sekulovića VJEROVATI U SNAGU LITERATURE

Bogić Rakočević, književnik i književni kritičar: „Sekulović je urbani pjesnik i u svojim knjigama izražava negodovanje i otpor prema dominantnoj društvenoj i vrijednosnoj matrici“. „Kako jedan mislilac reče, 'pišem da bih saznao šta mislim' i to je prihvatljivo. Riječ je o stalnoj potrebi za sopstvenim utemeljenjem“, ističe Sekulović

Na ovogodišnjem Sajmu knjiga razgovaralo se i o stvaralaštvu književnika Gorana Sekulovića i promovisale dvije njegove knjige – „Kuća što se njiše“ (poezija) i „Samoubica“ (proza). Moderator je bio Bogić Rakočević, književnik i književni kritičar. Rakočević je naglasio da Sekulovićeva poezija objavljena ranih 90-tih godina predstavlja jednu vrstu otklona od uobičajene matrice.

„Sekulović je urbani pjesnik, pjesnik grada, i on je u svojim knjigama izrazio negodovanje i otpor prema dominantnoj nacionalističkoj i društvenoj matrici, te se i sami naslovi njegovih knjiga u potpunosti uklapaju u taj kontekst. Na primjer, u knjizi 'Negrad', ukazao je na elemente novog varvarstva, i urušavanja elementarnih društvenih vrijednosti. Kod njega se 'Negrad' profilisao kao simbol civilizacijskog urušavanja pred naletima nerazumnih ljudi koji se, kako istorija kazuje, pojavljuju neočekivano. Uz sarkazam i ironiju, on ukazuje do čega to može dovesti“, objašnjava Rakočević.

Autor pomenutu knjigu smatra paradigmatom civilizacijskog urušavanja života na ovim prostorima, kao i pokušajem uništavanja gradova, kao osnovnih toponima i jezgara svake civilizacije.

„Svi ti nacionalizmi imali su isti cilj, a to je uništavanje grada i činilo se da svi ti 'negradi' zapravo, izražavaju čisti zoološki vrt sa ciljem uništavanja susptance multikulturalnosti i obilja života, jezika, bića. Stoga je poezija i literatura bila i jeste jako oružje u čiju snagu je neophodno vjerovati. Poezija je esencija duha i duhovnosti i u odnosu na filozofiju i ostale grane duhovnog istraživanja i sve vidove beletrističkog izražavanja. To je čovjekova iskonska potreba za istinitim i lijepim. Ona zapravo predstavlja suštinu beletristike. Poezija neće umrijeti, ona će se obnavljati kroz intergeneracijsko i interkosmičko čak susretanje svjetova“, kazao je Sekulović.

Izdavač i jedne i druge Sekulovićeve knjige je Crnogorsko društvo nezavisnih književnika. O knjizi poezije „Kuća što se njiše“, Rakočević je rekao sljedeće:

„Ono što je najavio u svojim prvim zbirkama, autor ovdje na neki način dovodi do završnice, a uzroci toga sežu duboko u prošlost. Otuda se on poziva na one koji su obilježili važne istorijske događaje, posebno na one predane revoluciji. Ta narativna tenzija podrazumijeva i čestu ekstenzivnost koja nije bila prisutna u njegovim ranijim pjesmama, a pjesnik niže asocijacije o ličnostima iz novije prošlosti“, navodi Rakočević.

Kada je riječ o knjizi priča „Samoubica“, ona je potvrda nepisanog pravila da pjesnici (koliko se god ozbiljno bavili poezijom) dolaze u iskušenje da pređu u druge, šire književne forme.

„Uobičajen put u beletristici je da autori nakon poezije idu ka dužim proznim tekstovima. Ja sam još 1999. g. objavio prvu zbirku priča 'Ruska kuća'. To je spontani izraz stvaralačkog bića autora, kao način iskazivanja i razmišljanja. Kako jedan mislilac reče, 'pišem da bih saznao šta mislim' i to je prihvatljivo. Riječ je o stalnoj potrebi za sopstvenim utemeljenjem“, ističe Sekulović.

Goran Sekulović je doktor filozofije i političkih nauka. Odgovorni je urednik lista „Prosvjetni rad“. Autor je i studija koje su tematski posvećene crnogorskom identitetu i utemeljenju crnogorske zajednice.

Promociji su prisustvovali đaci-literate iz OŠ „Maksim Gorki“ sa profesoricom crnogorskog jezika i književnosti Svetlanom Sekulić.

Š. B.

POEZIJA JE ČOVJEKOVA ISKONSKA POTREBA ZA ISTINITIM I LIJEPIM: Bogić Rakočević i Goran Sekulović

Crnogorska kulturna mreža priredila proslavu Dana nezavisnosti na Cetinju

GLUMCI, PJEVAČI I SPORTISTI U ČAST CRNE GORE

Sa proslave na Cetinju

Crnogorska kulturna mreža (CKM) priredila je na Cetinju proslavu 21. maja Dana nezavisnosti bogatim kulturno-umjetničkim programom u kojem su učestvovali glumci, pjevači i sportisti.

Brojnu publiku zabavljali su glumci: Mihailo Kaljević, Nina Koprivica i Đordije Roganović, zatim pjevači: Jadranka Barjaktarović, Mirko Rondović, Milivoje Đurišić, Miloje Bubanja, Marijana Martinović, Aldin Avdijaj, Boban i Pre-

drag Vujović, Tea Šufta, kreativni klub „Kredo“, KUD „Njogoš“ i guslar Stefan Marković.

Specijalni gosti programa bili su fudbaleri i rukometaši „Lovčena“, rukometašica Majda Mehmedović i vaterpolista Miloš Konatar. **O. Đ.**

Uprava za dijasporu objavila poziv za 8. Ljetnju školu jezika i kulture Crne Gore „Crna Gora moja postojbina“, namijenjenu deci iseljenika Crne Gore OJAČATI MOST SA POSTOJBINOM

Broj polaznika ograničen na 60 dece, uzrasta od devet do 15 godina, a program podrazumijeva: jezičke radionice, radionice crnogorske kulturne, istorijske i prirodne baštine, kao i dramske i likovne radionice. Poziv za prijave otvoren do 15. juna

VAŽAN DIO PROGRAMA JE I OBIŁAZAK CRNOGORSKE KULTURNE BAŠTINE: Sa prošlogodišnje Škole

Uprava za dijasporu MVPEI i Zavod za školstvo i ove godine organizuju, osmu po redu, Ljetnju školu jezika i kulture Crne Gore, namijenjenu deci iseljenika iz Crne Gore. Škola pod nazivom „Crna Gora moja postojbina“ održaće se u periodu od 20. do 30. jula u Crnoj Gori. Pravo prijavljivanja imaju deca iseljenika iz Crne Gore, uzrasta od devet do 15 godina.

Polaznici Škole imaće priliku da za deset dana boravka u Crnoj Gori kroz radionice u prirodi i organizovana razgledanja kulturno-istorijske baštine na zanimljiv i pristupačan način upoznaju ljepotu i vrijednosti Crne Gore i njenih stanovnika i uspostave prirodan i postojan most sa svojom postojbinom. Broj polaznika ograničen je na 60

dece, uzrasta od devet do 15 godina. Program podrazumijeva: jezičke radionice, radionice crnogorske kulturne, istorijske i prirodne baštine, kao i dramske i likovne radionice. Važan dio programa je i upoznavanje sa crnogorskim narodnim običajima, pjesmama i igrama iz pojedinih krajeva Crne Gore. Prpratni programi su: razna sportska i druga takmičenja, viteške igre, izleti, muzičke večeri, razgledanje kulturno-istorijske baštine i okolnih znamenitih područja, završna svečanost i dodjela diploma.

Škola je za polaznike besplatna, a sve troškove smještaja i boravka polaznika u Crnoj Gori snose organizatori. Deca koja su već pohađala Ljetnju školu imaju pravo na prijavu (ukoliko ispunjavaju staro-

sni uslov), uz uslov da troškove smještaja i ishrane snose roditelji (za detaljnije informacije obratiti se Upravi za dijasporu). Ukoliko decu prijavljuju roditelji – imaju pravo na prijavljivanje najviše dvoje dece. Uprava za dijasporu zadržava pravo da, zbog ograničenog broja polaznika, izvrši odabir kandidata u skladu sa posebnim kriterijumima koji se mogu zatražiti na uvid.

Prijave slati na e-mail: diaspora@t-com.me, ili fax: + 382 20 210 406, a putem ovih kontakata svi zainteresovani mogu dobiti više informacija. Mjesto i tačno vrijeme polaska i povratka biće poznato neposredno prije početka Škole. Poziv za prijave kandidata otvoren je do 15. juna.

N. N.

U Ljubljani, u Njogoševoj ulici, otkriven spomenik Petru II Petroviću Njogošu, rad znamenitog crnogorskog vajara i posebne persone u crnogorskoj umjetnosti Draga Đurovića POČAST VELIKANU KOJI JE NADAHNUO SLOVENSKU KNJIŽEVNOST

Ministar kulture Crne Gore Branislav Mićunović posebnu zahvalnost uputio inicijatoru podizanja Njogoševog spomenika i donatoru, počasnom konzulu Crne Gore, gospodinu Voju Kovaču

NJOGOŠ JE MITEMA KOJA IZNOVA IZNENAĐUJE: Ministar kulture Branislav Mićunović na otkrivanju Njogoševog spomenika

U Ljubljani, u Njogoševoj ulici i istoimenom parku, svečano je otkriven spomenik Petru II Petroviću Njogošu, crnogorskom vladici i pjesniku. Ceremoniji je prisustvovao i ministar kulture Crne Gore Branislav Mićunović, koji je tom prilikom izjavio da je „slovensko romantičarsko praskozorje, koje je svanulo i ovaplotilo se u nekoliko jugoslovenskih epoha, a koje je ostavilo neizbrisiv trag na evropskom kontinentu, ali i šire, među prvima

izašlo iz Njogoševa pera.“ On je istakao da su Njogoševa djela nadahnula prije svega crnogorsku, a potom i ukupnu slovensku književnost i uvela ih u svjetske biblioteke, naučne i obrazovne programe.

„Njogoš je mitema koja iznova iznenađuje, rađa se i evoluirala od umjetnika do umjetničkog djela. Nije onda čudno što se javlja kao enigma nikad do kraja pročitana. Tako i intimistička, kamena skulptura znamenitog cr-

nogorskog vajara i posebne persone u crnogorskoj umjetnosti Draga Đurovića, referentni je pandan spomeničkoj i po vrsnoj zanatskoj obradi kao i po lirskoj ošećajnosti koju iskazuje“, naglasio je ministar Mićunović.

On se zahvalio Ministarstvu kulture Slovenije, Gradu Ljubljani, a posebnu zahvalnost uputio je inicijatoru podizanja Njogoševog spomenika i donatoru, počasnom konzulu Crne Gore, Voju Kovaču. **N. N.**

Crnogorskoj publicistkinji Branki Bogavac uručen francuski Orden viteza umjetnosti i književnosti

VELIKO PRIZNANJE CRNOJ GORI I AMBASADORKI NJENE KULTURE

Miraš Martinović, pisac: Branka Bogavac je pola vijeka naš ambasador u Francuskoj i ambasador Francuske kod nas Irena Radović, crnogorska ambasadorica u Parizu: Veoma smo ponosni na to što je Ministarstvo kulture i komunikacija Republike Francuske dodijelilo ovo odlikovanje jednoj Crnogorki

Poznatoj crnogorskoj publicistkinji Branki Bogavac svečano je uručeno prestižno francusko priznanje, Orden viteza umjetnosti i književnosti. Svečanost je održana u crnogorskoj ambasadi u Parizu.

„Veoma smo ponosni na to što je Ministarstvo kulture i komunikacija Republike Francuske dodijelilo ovo odlikovanje jednoj Crnogorki koja već 50 godina živi i radi u Francuskoj, zato što je to istovremeno i priznanje našoj zemlji“, kazala je Irena Radović, crnogorska ambasadorica u Parizu.

Brojnim posetiocima obratili su se i slikar i akademik Vladimir Veličković, kao i pisac Miraš Martinović.

„Orden koji se danas uručuje Branki Bogavac svojevrsno je priznanje njenom radu. Oni koji su odlučivali o dodjeli ovog priznanja prepoznali su u njoj i njenom djelu iskrene želje i duboke namjere u povezivanju kultura, a time i naroda, brisanje granica na tom velikom misionarskom putu, kojima su hodili i hode njeni sagovornici. Ona je pola vijeka naš ambasador u Francuskoj i ambasador

VAŽAN KORAK U POVEZIVANJU KULTURA: Irena Radović, Miraš Martinović i Branka Bogavac

Francuske kod nas“, rekao je Martinović.

Dobitnica odlikovanja podštelila je prisutne da je prvi Crnogorac koji je dobio Orden viteza umjetnosti i književnosti bio naš veliki slikar Miodrag Dado Đurić.

„Drugi je bio jugoslovenski pisac Danilo Kiš, čija je majka Crnogorka. Ja sam, znači, treća ličnost koja dobija taj orden i veoma sam ponosna zbog moje zemlje što sam ga zaslužila“, kazala je Bogavac.

N. N.

Preminuo Drago Malović

ODLAZAK CRNOGORSKOG
GLUMAČKOG BARDA

Uživao je veliku popularnost u bivšoj Jugoslaviji

U Podgorici je, u 90 godini života, preminuo Drago Malović, doživotni član Crnogorskog narodnog pozorišta i član Udruženja dramskih umjetnika Crne Gore. Malović je bio jedan od rijetkih glumaca iz Crne Gore koji su u bivšoj Jugoslaviji uživali veliku popularnost. Svoju bogatu karijeru počeo je kao amater u čuvenom nikšićkom Kulturno-umjetničkom društvu „Zahumlje“, da bi u prvoj profesionalnoj predstavi Nikšićkog pozorišta davne 1949. godine već bio angažovan kao profesionalni glumac. Najveću slavu Malović je stekao ulogom Radosava u legendarnoj seriji „Đekna još nije umrla, a ka’

Komemoraciji prisustvovali ličnosti iz javnog i političkog života

će ne znamo“, koju je režirao Živko Nikolić.

Komemoracija povodom smrti Draga Malovića održana je u Crnogorskom narodnom pozorištu. Nakon uvodne riječi Radmile Vojvodić, prisutnima se obratio reditelj Blagota Eraković.

„Drago Malović je bio i ostao čovjek iz naroda i za narod. Nalazio je zajednički jezik sa najobičnijima, dobronamjernima i zlu radima, ali i sa onima čiji su intelekt i stvaralaštvo dosegali najviše stručne i intelektualne visine“, istakao je Eraković.

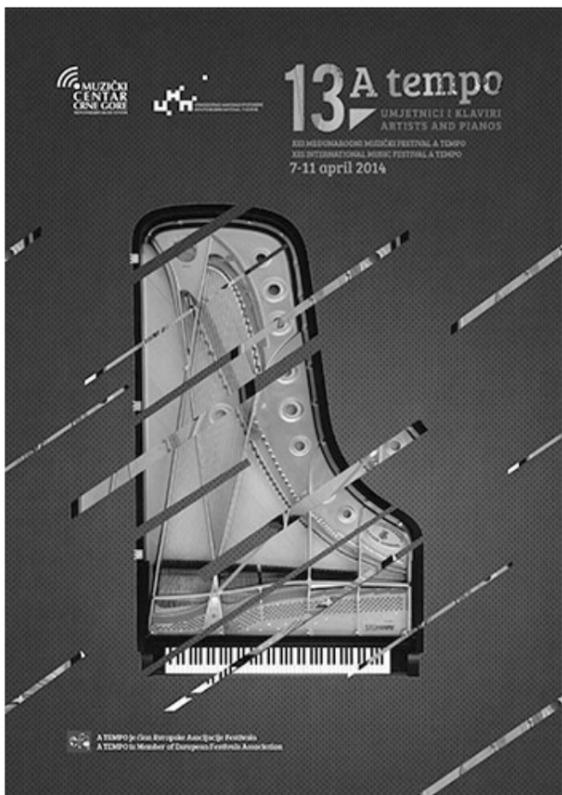
Pored članova Malovićeve porodice, komemorativnoj sjednici u CNP-u prisustvovali su brojni kulturni radnici, umjetnici i ličnosti iz crnogorskog javnog i političkog života.

N. N.

Razgovor sa Žarkom Mirkovićem, direktorom Muzičkog centra Crne Gore i selektorom ovogodišnjeg muzičkog festivala A TEMPO
FESTIVAL POTREBAN, INSPIRATIVAN, KORISTAN

Crna Gora postepeno postaje adresa na koju dolaze poznata svjetska imena. Takođe, selekcija domaćih pijanista pokazala je da je stanje u ovoj oblasti kod nas znatno bolje nego ranijih godina

Svojom koncepcijom i imenima koje okuplja, festival šalje izvjesnu poruku o našim standardima i van granica zemlje

torom Muzičkog centra Crne Gore.

Šta je najviše uticalo da se opredijelite za ovakav program ovogodišnjeg A TEMPA kojeg smo imali prilike čuti i doživjeti?

Nekoliko razloga, od kojih je, svakako, najvažniji da podsetimo na pozitivne promjene u crnogorskoj muzici proteklih desetak godina. To smo učinili kroz koncepciju ovogodišnjeg A TEMPA, koja je identična sa koncepcijom prvog izdanja festivala od prije trinaest godina, koji je takođe imao pet koncerata i bio posvećen klaviru.

Po svemu drugom, ovogodišnji festival je znatno drugačiji od prvog, onako koliko je današnje stanje u najbitnijim segmentima crnogorske muzike znatno drugačije nego tada.

Prije svega, riječ je o vrhunskim inostranim umjetnicima koji su ove godine nastupili na festivalu. Crna Gora postepeno postaje adresa na koju dolaze poznata svjetska imena. Takođe, selekcija domaćih pijanista pokazala je da je stanje u ovoj oblasti kod nas znatno bolje.

Drugo, ili možda prvo, Crnogorski simfonijski orkestar koji je nastupio na zatvaranju festivala, jeste novo izvođačko tijelo, po svemu različito od ansambla sličnog imena koji je nastupio na prvom festivalu. U međuvremenu, sa gotovo 200 nastupa kod nas i u inostranstvu, naš ansambl je pokazao da je u svemu profesionalan i sposoban za velike izazove.

I konačno, na festivalu smo promovisali dva nova klavira, nabavljena za buduće koncertne prostore Muzičkog centra Crne Gore i koji su, po riječima pijanista i utisku publike, izvanredni i predstavljaju naše veliko bogatstvo.

Uz mnogo šta drugo, i ovo su veoma očigledni pokazatelji dobrog razvoja crnogorske muzike u protekloj deceniji, kao i putokazi našeg daljeg razvoja i napredovanja.

Vjerujemo da u svim ovim promjenama, A TEMPO, sa svojim umjetnicima, organizatorima i publikom, ima svoje mjesto, kao i da je nezaobilazan u svim raz-

govorima o budućnosti naše muzike.

Visoki dometi
domaćeg pijanizma

Kako je, prema Vašem mišljenju, reagovala publika, odnosno koliko je bila istinski zainteresovana, i koliko je sebe pronašla u predloženim muzičkim stilovima i sadržajima?

Normalno da je publika reagovala različito, na različite sadržaje koje je čula.

Svakako da je najposeceniji bio nastup hrvatskog pijaniste Maksima Mrvice koji njeguje žanr crossover-a, blizak mladoj publici. Međutim, utiske koje je ponijela sa nastupa Simona Trpčeskog i Konstantina Lifšica publika sigurno neće dugo zaboraviti. Zanimljiv, ali nešto hermetičniji, bio je nastup dua Rudi-Alperin iz Francuske, a troje naših muzičara: najmlađi Aleksandar Božović, Milena Kaluđerović koja tek počinje da gradi profesionalnu karijeru, i publici omiljeni Boris Kraljević, pokazali su visoke domete našeg pijanizma, i prihvaćeni su sa posebnim interesovanjem.

Festival A TEMPO ima međunarodni karakter. Možemo li imati određenu sliku, tj. povratnu informaciju o njegovom međunarodnom ugledu i doprinosu muzičkom životu u evropskom, pa i širem kontekstu?

A TEMPO je, prije svega, namijenjen nama, našim potrebama, našim muzičarima i našoj publici. I vjerujem da je značajan za ono što se događa kod nas. Istovremeno,

Simon Trpčeski

svojom koncepcijom i imenima koje okuplja, festival šalje izvjesnu poruku o našim standardima i van granica zemlje. Međutim, ne treba gajiti iluzije o njegovom velikom odjeku u inostranstvu. Stotine festivala održavaju se širom Evrope, i svakog dana festivali sa neuporedivo većim budžetima i atraktivnom koncepcijom nude se publici. A TEMPO je mjera onoga što mi možemo u ovom trenutku, mislim da mu je ta funkcija sasvim prirodna i da se u njoj do sada snalazio prilično dobro.

Slabo interesovanje
muzičkih pedagoga

Za pretpostaviti je da je festival, u neku ruku, inspiracija i podstrek muzičkim stvarocima u Crnoj Gori, muzič-

kim školama, Akademiji, orkestrima, pojedincima solistima, ukratko, muzičkoj sceni u cjelini.

Vaše mišljenje?

Vjerujemo da je za najveći broj onih koji imaju dodira sa muzikom, bilo da se njome bave ili samo uživaju u njoj, A TEMPO potreban, zanimljiv i koristan.

Sasvim sam siguran da je za najmlađu publiku i buduće muzičare veoma inspirativan. Uostalom, postoji već trinaest godina.

Ono što čudi jeste to da još uvijek jedan dio muzičkih pedagoga i njihovih učenika ne pokazuje ni minimum interesovanja za koncerte, pa ni za ovaj festival.

Ako ih imena i djela koja su se mogla čuti na ovogodišnjem festivalu nijesu mogla privući, vjerujem da njihovo pripadanje muzici nije potpuno niti iskreno, i tu su u problemu ne samo oni, čiji je to „lični izbor“, već i mladih koje pripremaju da se bave muzikom i koje su, bez obzira na lične afinitete, dužni usmjeravati da svakodnevno budu sa muzikom, sa kolegama, sa publikom.

Možda ignorisanje koncerata i nije veliki problem takvim „pedagozima“, ali je to veoma veliki problem naše pedagogije, naše muzike i našeg društva. I valjalo bi mu što prije tražiti odgovore.

J. Vukanović

30

Prosvjetni rad

MAJ
2014
BROJ
25SVE JE BILO NA
VELIČANSTVENOM NIVOU

Međunarodni muzički festival A TEMPO održan je u prvoj polovini aprila u Crnogorskom narodnom pozorištu, pod sloganom „umjetnici i klaviri“. Povod za ovaj slogan bio je predstavljanje publici dva koncertna „stenvej“ klavira koja još od ranije čekaju da uskoro budu promovisana u sali Muzičkog centra Crne Gore. Festival je otvoren koncertom poznatog makedonskog i svjetskog pijaniste Simona Trpčeskog, a publika je, pored njega, imala priliku da čuje i druga svjetska imena – M. Alperiniza i M. Rudija iz Francuske, te Maksima Mrvice iz Zagreba i K. Lifšica iz Svajcarske. Publici su se predstavili i crnogorski pijanisti Milena Kaluđerović, Boris Kraljević i Aleksandar Božović. Pored pet koncerata, održana je i promocija CD-a Aleksandra Serdara.

Finalno veče festivala bilo je u znaku nastupa Crnogorskog simfonijskog orkestra, uz dirigentsko vođstvo Grigorija Kraska i poznatog solistu Konstantina Lifšica.

Kakav je bio kvalitet festivalskog programa i kakva ga je atmosfera pratila, najbolje ilustruju riječi makedonskog pijaniste Trpčeskog, jednog od najuspješnijih mladih pijanista današnjice: „Izuzetna mi je čast što je moj koncertom otvoren festival. Veoma sam srećan zbog ovakvog prijema i odaziva publike. Sve je bilo na veličanstvenom nivou“.

ANTOLOGIJA „PROSVJETNOG RADA“
ŽAK PREVER

UVELO LIŠĆE

Želela bih da se uvek sećam
Srećnih dana naše ljubavi
Tada je život bio mnogo lepši
I sunce blistavije bilo no danas
Uvelo lišće slaže se po zemlji
A ja to još nisam zaboravila
Uvelo lišće slaže se po zemlji
Ko naša tuga i uspomene
Hladni vetar odnosi ih
Zajedno sve u noć zaborava
A vidiš ja nisam zaboravila
Pesmu koju si mi pevao
Ta je pesma bila slična nama
I tebi koji si me voleo
I meni koja sam te volela
Živeli smo zajedno
Ti koji si me voleo
I ja koja sam te volela
Ali život razdvaja one
One koji su se mnogo voleli
O sasvim polako i bez šuma
More briše tragove po pesku
Koraka razišlih ljubavnika

Prepjevao **Nikola Trajković**

I kada su istoričari francuske književnosti rezignirano priznali da je „poslijeratna poezija izgubila svoju popularnost, jer šire mase, zbog prozaičnosti života, nemaju više ni vremena ni razumijevanja za poeziju, koja je ostalo još samo rasonoda rijetkih intelektualnih ili sentimentalnih usamljenika“, sugestivni pjesnički glas Žaka Prevera (1900–1977), obeznažio je njihovu tvrdnju. Preverova poezija, nadahnutu svakidašnjicom, običnim malim stvarima, stekla je veliku popularnost (ne samo u Francuskoj) naročito među mladima...

Priredio **Nebojša Knežević**

Preminuo **Tadeuš Ružević (1921–2014)**

ODLAZAK VELIKANA POLJSKE POEZIJE

U Vroclavu je u 93-oj godini preminuo Tadeuš Ružević, jedan od posljednjih velikana poljske književnosti, a uz Česlava Miloša i najznačajni savremeni poljski pjesnik.

Rođen u mjestu Redomsko (1921), Ružević pripada onoj tragičnoj generaciji poljskih – i ne samo poljskih – pjesnika čiji su život i stvaralaštvo obilježili užasi Drugog svjetskog rata. Neki od njih, poput Kšištofa Bačinskog (1921–1944) i Tadeuša Gajcija (1922–1944), poginuli su na barikadama u Varšavskom ustanku, a smrt nije zaobišla ni Ruževićevog starijeg brata Januša, takođe pjesnika, koji je poginuo pred sam kraj rata. Janušu je Ružević docnije posvetio i knjigu u okviru svojih sabranih djela.

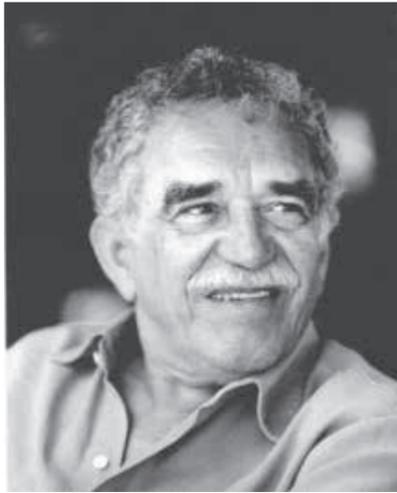
Ružević je prve pjesme objavio još 1938. godine, a 1944. godine – u konspiraciji – i prvu zbirku pjesama i novela „Šumske jeke“. Ipak, za Ruževića kao pjesnika, ali i poslijeratnu poljsku poeziju prelomni je bio odlazak njegove pjesničke zbirke „Nemir“ (1947), u kojoj je

na krajnje jezgrovit i emotivan način njegova poezija izrazila užase rata koji je uništio sva moralna načela. Nakon „Nemira“, napisao je još 20-tak pjesničkih zbirki, da bi se posljednjih godina sve više posvećivao pisanju drama – njegova drama „Kartoteka“ jedno je od najznačajnijih dramskih ostvarenja 20. vijeka.

Ružević je i jedan od najprevođenijih poljskih pjesnika. Prema podacima poljskog Instituta za knjigu, preveden je na 58 jezika, dok su njegove drame izvođene u najčuvenijim poljskim i svjetskim pozorištima, a posvećivane su mu brojne naučne konferencije.

Za Ruževićevu popularnost u nekadašnjoj Jugoslaviji, najzaslužniji je vrsni polonista i kritičar Petar Vujičić, koji ga je prevodio od ranih 50-tih, pa sve do 1993. godine. Nakon Vujičićeve smrti, Ruževića je nastavila da prevodi Biserka Rajić, tako Ružević spada u rijetke velikane čije je djelo najvećim dijelom dostupno našim čitaocima.

N. K.

Datumi

HILJADU GODINA SAMOĆE I TUGE ZBOG MARKESOVE SMRTI

– *Kozmogonija magijskog realizma, kao jedne od najsvežijih stilskih formacija posljednjih desetljeća, ovaploćena u Markesovim romanima i pripovijestima, ponudila je čitateljstvu na svim meridijanima novu filozofiju života, novo osećanje svijeta, ljudske istorije i civilizacije*

– *Markes je svojim opusom i odnosom prema istoriji i kulturi, socijalnim i drugim pitanjima ostao jedinstvena ličnost, posvećena čovjekovim temeljnim vrijednostima – kreativnosti duha i iskonskoj potrebi za slobodom*

Nedavna smrt (u 88. godini) Gabrijela Garsije Markesa, jednog od najvećih, a možda i najvećeg pisca španskog govornog područja, bila je istovremeno i najrazlozniji podsetnik na besmrtnost njegovog stvaralačkog opusa. Književni krugovi Evrope i svijeta, kao i šira čitalačka publika, izgleda, već su počeli premjeravati literarne tokove „prije“ i „poslije“ Markesa.

Kozmogonija magijskog realizma, kao jedne od najsvežijih stilskih formacija posljednjih desetljeća, ovaploćena u Markesovim romanima i pripovijestima, ponudila je čitateljstvu na svim meridijanima novu filozofiju života, novo osećanje svijeta, ljudske istorije i civilizacije. Misaona matrica njegove proze počivala je, pored ostalih određenja, i na relaciji prema fenomenu Smrti. Rečeni fenomen je, možda, i ključna stavka fantastičkog postupka, ne samo u Markesovoj, već i u prozi mnogih latinoameričkih pisaca – Ljose, Fuentes, Sabata...

Očarani njegovom imaginacijom

Iako za života, kao i većina književnih velikana, nije mogao izbjeći kontroverzna gledanja na njegov književni i javni društveni angažman od strane intelektualne i političke javnosti, Markes je svojim opusom i odnosom prema istoriji i kulturi, socijalnim i drugim pitanjima ostao jedinstvena ličnost, posvećena čovjekovim temeljnim vrijednostima – kreativnosti duha i iskonskoj potrebi za slobodom. Otuda će Mario Vargas Ljosa (iako su i jedan i drugi dugo godina izbjegavali međusobni dijalog), povodom Markesove

ve smrti reći: „Veliki čovjek je umro, onaj čija su djela dala književnosti našeg jezika veliko bogatstvo i ugled“.

Poznata čileanska književnica Izabel Aljende, istim povodom, izjavila je: „U njegovim knjigama našla sam sopstvenu porodicu, zemlju, ljude koje sam znala cio život, boju, ritam i bogatstvo mog kontinenta“m dodajući da Markesu duguje „slobodu i podstrek da se upusti u književnost“.

Markes je imao prijatelje i poštovaoce, ne samo među stvaraoćima, već i svjetskim političarima, francuskim predsjednikom Miteranom, na primjer. Uprkos tome što, zbog svoji političkih stavova, godinama nije mogao da dobije američku vizu, mnogi američki predsjednici su ga obožavali. Bil Klinton je, povodom njegove smrti, izjavio: „Od trenutka kad sam pročitao ‘Sto godina samoće’, prije više od 40 godina, bio sam očaran njegovim jedinstvenim darom imaginacije, jasnoćom misli i emocionalnom iskrenošću. Počastvovan sam što sam bio njegov prijatelj i što sam znao njegovo srce i briljantni um više od 20 godina“.

Mješavina fantazije, fatalizma i herojstva

I ljevičarski pobunjenici iz FARK-a, u čijim je pregovorima sa kolumbijskom vladom pregovarao i sam Markes, izjavili su: „Gaboova smrt je gubitak za Kolumbiju i cio svijet“. Iako su ga mnogi intelektualci napustili zbog njegove privrženosti duhu kubanske revolucije i njenom vođi Fidelu Kastru, optužujući ga, kao na primjer, američka književnica Sjuzan Zontag, za saučesništvo u kršenju ljudskih prava na Kubi,

mnogi su ga, isto tako, branili, tvrdeći da je „upravo Markes ubijedio Kastru da osigura slobodu za političke zatvorenike“.

Markes, čitavog života i svom dušom uronjen u tra-

li opojnom, koju čini mješavina „fantazije, surovosti, fatalizma i herojstva u svijetu koji je uskomešao njegov um još dok je, kao dijete, odrastao na kolumbijskoj karipskoj obali“.

MOJE KNJIGE NE BI BILE NAPISANE DA NIJESAM BIO NOVINAR

Markesova proza bila je za mnoge sinonim za umjetnost i kulturu Latinske Amerike. Međutim, ovaj pisac je uvijek isticao važnost činjenice da je bio novinar. Profesija koja mu je pomogla da mnoge stvari sagleda iz samog njihovog izvorišta.

„Ja sam novinar. Uvijek sam bio novinar. Moje knjige ne bi mogle da budu napisane da nijesam bio novinar, jer sam svu sadržinu uzeo iz realnosti“, rekao je u jednom intervjuu.

diciju, kulturu i civilizaciju kako svoje Kolumbije tako i čitavog latinameričkog podneblja iz kojeg nije izlazio, ostao je istovremeno njegov dobrovoljni zarobljenik i najveličanstveniji promotor. Primajući Nobelovu nagradu za književnost 1982. godine, u govoru svoj rodni kontinent je opisao kao „izvor nepresušne kreativnosti, pun tuge i ljepote, od kojih su sazdana ovi lutajući i nostalgični Kolumbijci, kako neki smatraju, bez sreće“.

Književna kritika ga je ocijenila jednim od najvećih i najuticajnijih pisaca svoje generacije, jer je njegov magični realizam mnogima otkrio stanje svijesti, duha i kulture jedne, dotad, slabo poznate civilizacije latinsko-američkog kontinenta.

Najpopularniji pisac poslije Servantesa

Otuda su kritičari i čitaoci njegovu prozu nazva-

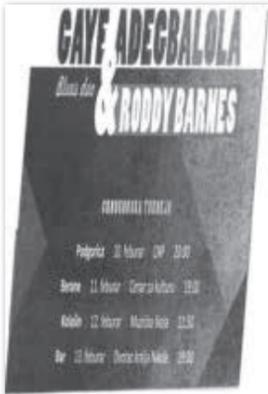
Njegova najpoznatija djela, među kojima su „Sto godina samoće“, „Hronika najavljenih smrti“, „Ljubav u doba kolere“ i „Jesen patrijarha“, prevazišla su, po broju prodanih primjeraka, sve što je ikada objavljeno na španskom jeziku, izuzev Biblije. I zato ne čudi što je smatran najpopularnijim piscem na španskom jeziku od M. Servantesa u 17. vijeku do danas“.

Priča o Markesu produžavaće se i dalje, u nedogled. Jer, i sama njegova djela su beskrajna kozmogonija opipljivog života, mašte i fantastike, realnog i onostranog, postanja i umiranja. Možda je od svih koji su se oglasili povodom njegove smrti najljepšu parabolu izgovorio kolumbijski predsjednik Huan Manuel Santos: „Hiljadu godina samoće i tuge zbog smrti najvećeg Kolumbijca svih vremena“.

J. Vukanović

Centar za kulturu – Berane

BOGATSTVO SADRŽAJA

Tri sadržajna programa koja su, pred mnogobrojnom publikom, realizovana u beranskom Centru za kulturu, zaslužuju najširu pažnju.

Najprije je izvedena pozorišna predstava „Ruža sa dva mirisa“. Ova komedija, koja je rađena po motivima

Emilija Karbadilja, isijavala je glumačkom intuitivnošću glavnih protagonista, Gorane Markovića i Jelene Minić. One su publici ponudile dva upečatljiva karaktera i, prolazeći kroz komplikovane i nesvakidašnje situacije, dale krajnje zanimljivu, aktuelnu, ovdashnju priču.

Zatim je u holu beranskog Centra za kulturu, predstavljena izložba „Riječ, slika i neprijatelj“, koju je priredio novinar i publicista Branko Vojičić. On je, između ostalog, kazao: „Reakcije i medijska praksa prozvanih i njihovih saveznika – mjesecima i nakon izlož-

be – samo dokazuju koliko je izložba „Riječ, slika i neprijatelj“ pogodila tačno „u sridu“. Prisutnima se obratila i Vesna Novović, direktorica beranskog Centra za kulturu: „...Riječ, slika i neprijatelj“, izložba koja mjesecima izaziva reakcije, pozitivne i oprečne komentare, pokazuje i večeras, u Beranama, posebnost koja je u službi naše široke zapitanosti – da li mnoga od ovih glasila preispituju svoja vlastita eha“.

U prepunoj sali beranskog Centra održan je koncert bluz umjetnika Gej Adegbalole i Rodi Barnsa, koji su nastupali prvi put u Crnoj Gori, pod pokroviteljstvom Ambasade Sjedinjenih Američkih Država, a u organizaciji udruženja „Umjetnost džeza – Jazz Art“.

V. R.

Slikarevo pismo: Pogled o esejističkoj prozi Dimitrija Popovića (I)

ZASNIVANJE JEZIKA TIJELA

„...Umjetnik je dužan gledati tjelesnim očima, i nadasve, očima duše, okom duhovnim“

F. M. Dostojevski, O umjetnosti (Ob iskustvje, 133. str. ruskoga izdanja)

Piše: dr Lidija Vukčević

Nakon Veronikina rupca (1996.) i Smrti u slikarstvu (2001.) u kojim se knjigama eseja zaokuplja meditacijama, refleksijama, utjecajima ili poviješću svojih opsesivnih, i za vlastitu slikarsku gamu presudnih likovnih i kulturoloških temata, Dimitrije nam se u novije vrijeme predstavlja i kao vrstan lirski pripovjedač.

Zbirka zapisa Priče iz Arkadije (2005.) otvara se u nazgled slikarskoj maniri, tekстом Skica za autoportret. Ovaj je tekst u mnogočemu auto-poetičan.

Slijedeći svoju likovnu stilizaciju u kojoj pomno, brižljivo bdije nad strogom i jednostavnošću prikazanog – bez obzira koliko značenjskog tereta nosila njegova figuracija – nastoji je osloboditi svakog viška, navlastito koloritnog – tako se i u jezičnoj materiji vrsno kreće ka ozbiljavanju velikog načela francuske književne škole: postići bogatstvo značenja svodenjem, redukcijom. Ako je smisao za proporcije i simetriju unutrašnja logika na kojoj se gibaju i u nekom višem smislu uokviruju Dimitrijevi nerijetko vrlo zasićeni, proturječjima i paradoksom, bogati likovni izrazi, onda se Dimitrijevi književni rukopisi nastojao osloboditi mnogoznačnosti i zasićenja.

Asocijacije, infantilne doživljaje ili sjećanja autor sažima i privodi čistoći jezičnoga znaka. To osjećamo u gotovo svakoj frazi, u svakoj dobro odabranoj i situiranoj riječi, u svakom osobnom znaku ili pak zajedničkom simbolu.

Inicijalno mjesto duhovnoga dnevnika

Na inicijalno mjesto svoga duhovnoga dnevnika – posve stvarnosnoga ali i posve prirodno umjetničkog izbora, imaginativnog – postavlja dakle Skicu za autoportret: risaliku zamjenjuje pisaliku. No, u njemu nije ništa proizvoljno.

Nije li uvodni tekst i stanovita skica za portret svakog umjetnika? Kad govori o slikarstvu Dimitrije kaže ovako: „Umjetnikov autoportret nije samo slika njegova lika, već slika njegova slikarstva.

A što je u stvari njegovog slikarstva negoli on sam.“ 1:8

I nešto dalje: „A pisac je u istoj situaciji kao slikar“ 1:9

I tu se Dimitrije iznova pojavljuje kao fanatik forme: ako je bilo lako prepoznati mnoštvo literarnih i kulturoloških motiva i tema kojima je posvetio neke svoje slikarske cikluse (biblijske motive i izborne -Veronika, Judita, Magdalena, Raspeće, leonardovske persiflaže, worholovske korekcije, dalijevsku plasičnost ili de chiricovski osjećaj za osuvremenjenje mita, osjećaj za tragičko proveden neobičnim korištenjem svjetla i sjene, sfumatura) kao književnik Dimitrije se ne pojavljuje samo kao mogući baštinitelj tradicija na kojima je odrastao, kao nasljedovatelj svojih deklariranih uzora.

Rimbaud, Lautreamont, Valery, Dostojevski, Kierkegaard, Jaspers, Gogolj, Njegoš, Petar I Petrović, Sofoklo, Euripid, starozavjetni i novozavjetni tekstovi, Gravesovi Grčki mitovi, Kafka, Poe, Novalis, Cioran, Unamuno, samo su neka od autorstava i lektira

koje navodi i koja su ga mogla autorski oblikovati.

Ipak, osim na razini uzbuđenja Djelom, ne nalazimo frenetičnih, vehementnih uznosa i „izlijetanja“ iz samozadane i duboko samosvjesne poetike.

Naprotiv, i s novijim strukturalističkim autorima kao napr. R. Barthesom, u svome tekstu Misterij tijela Dimitrije polemizira, suprotstavljajući se uvriježenoj neupitnosti ideja nekih autora. Citirajući Barthesovu apodiktičnu tvrdnju:

„budući da je analitičan, jezik može govoriti o tijelu samo ako ga razbije na dijelove. Cjelovito tijelo je izvan jezika. Pisati se može samo o dijelovima tijela „1:31

Smisao cjeline

Dimitrije odgovara i kao likovni znalac i kao likovni umjetnik. No više od navođenja zanimljivih analogona u povijesti skulpture ili slike, koji opovrgavaju Barthesovu tezu, nas zapanjuje smisao za logičko – filozofsku argumentaciju koju Dimitrije koristi kao jednostavan instrumentarij svoga pisma:

„Smisao cjeline proizlazi iz njegova isklesanog fragmenta. Ali taj smisao uspostavlja upravo naše tijelo.

Mi osjećamo i vidimo tijelom. Tijelo tijela je ono što promatramo u zrcalu umjetnosti“ 1:32 i nakon ilustrativnog edukativnog pasaža o Rodinovim Građanima Calaisa, nastavlja ovako:

„Umjetnik tijelo ispituje, studira, preobražava, razobličava. On sumnja u tijelo da bi ga potvrdio. Tijelo se osvjeđuje tijelom“ 1:33

Upravo je ovako znatan smisao za filozofski izraz- bez da ga ijednom upotrijebi kao kozeriju ili samodopadnu potvrdu vlastite formacije- Dimitrije naložio dikciju rijetke filozofičnosti književnoga rukopisa. Pogledajmo samo s koliko decentne odgovornosti slikar „postaje“ književnikom. Preuzima težinu rečenice u zamjenu za liniju a značenje takvoj frazi uznosi do inkantacije:

Mi osjećamo i vidimo tijelom. 1:33

Nije li uza svu svoju misaonu težinu ova fraza i neobično prozračna, laka, kao uostalom i njena minimalistička stilizacija? Pogledajmo kako koristi svoje, rekli bismo gnostičko poniranje u bit predmeta.

Da bi prikazao – ne zaboravimo, nije teško zamijetiti kako se Dimitrije ne trudi svoga čitatelja uvjeriti ni u što, jer je autentičnost njegova govora neobično sugestivna – Dimitrije književnik se pojavljuje i kao fenomenolog uvjetno rečeno, trivijalnog, a time on ujedno tvornosnoma, fenomenalnoma podaruje začudnost i metafizičnost svom vrsnoćom svoga majstorstva, ovoga puta u drugačijoj materiji, u književnom izrazu. Pojmovni jezik ilustrira fenomenom djela, i obratno, djelo čini apstraktnim, u najboljem smislu te riječi- do njegova univerzalnog značenja.

Tako u spomenutom eseju i navedenim mislima on se najčešće koristi, rekli bismo, ontološkom komparacijom ili samo kontrahiranjem značenja do sublimiranja njegova. Ujedno se snažno upire o poetikalnost svoje rečenice-

stih. Da bi prikazao univerzalnost Kristova ali i svakog ljudskog martirija, Dimitrije Popović će rijetko ili iznimno upotrijebiti riječi: bol, muka, očajanje, spasenje, egzistencija. Svoj vokabular neće zasićivati ni filozofemima ili re-pertoarom terminusa tehnicusa znanosti o umjetnosti.

Veličanstvo umjetnikove borbe

Dimitrije – književnik nazgled posve jednostavno i s lakoćom znalca govori o tijelu i umjetniku. Da bi iskazao veličanstvo umjetnikove borbe za osvajanje forme Dimitrije se ne utječe velikim stilskim zakretima. Koristi vlastitu stilizaciju već usavršenu likovnim izrazom. On slavi djelo djelom: likovnost jezičnom umjetnikom. Neke su mu narativne ili deskriptivne sekvencije iz arkadijskih priča slike u riječima.

Pritom međutim, nigdje ne gubi kontrolu nad materijom jezika. Sabiranjem, zgrnutom pronicnošću da se izrazimo apsurdno, on izražava i sebe i svoju naizgled infantiliziranu pripovjednu perspektivu.

Vratimo li se eseju o tijelu (Misterij tijela) zapažamo stanovitu himničnost prozno-ga diskursa, čak i na mjestima gdje podsjeća ili upozorava na stilska rješenja drugih umjetnika. I tada se stvar, „predmet“, uzdiže do ravni svakog umjetnika, ali i svih ljudi. Dimitrije postiže svoju jezičnu figuraciju tako da ne podiže stilski visinu tona kazivanja. Ipak neznatno- tehnika sfumature u slikarstvu- pomiče perspektivu gledanja. Čini nam se da rabi najjednostavniji jezični izbor kad kaže:

Umjetnik tijelo ispituje, studira, preobražava, razobličava. Čak nas zavodi prividna govorna lakoća pisane fraze. No kao majstor sintakse, a na njoj, ne zaboravimo, počiva i sva logika izraza, Dimitrije ustvari čini nešto posve drugo. Uspostavlja red u kaosu umjetničkog djelovanja: determinira postupak, kao znanstvenik određuje metodologiju.

Ontološka gradacija

Na djelu je, ustvari, ona ontološka gradacija o kojoj smo govorili. Glagoli su dominantni. Gibanje, pokret, promjena, preobrazba, činjenje, čak i stanovita dekonstrukcija (razobličava) pomiču tekst iz „statičnosti“ diktije ka „dramatičnosti“ zaključivanja.

Progovara li to tihi revolucionar u rukopisu zrelog umjetnika ili jedna od vjerodostojnosti umjetnosti: da remeti, razobličava građanski, zadani red stvari? Dug nadrealizmu? Rukavica kojom umjetnik figuracije izaziva tzv. konceptualnu umjetnost ili onu tzv. apstraktnu?

Tijelo kao djelo, ali i Djelo kao tijelo, rekli bismo za ovakav profetski ton. Dimitrije do kraja, posve predano živi svoju poetiku. Čini to vrlo naglašeno u likovnom izrazu. Zašto bi bio postupljiviji prema sebi u umjetnosti riječi?

Dimitrije možda i nesvjesno iskazuje krucijalnu frazu- stih svoje umjetničke filozofije:

Tijelo se osvjeđuje tijelom. Rekli bismo: Djelo se osvjeđuje djelom. Tako se i Dimitrijeva ruka slikara i kipa osvjeđuje rukopisom književnika.

(Nastavlja se)

32

Prosvjetni rad

MAJ 2014
BROJ 25

U Zagrebu održana izložba slika Sabahete-Beke i Irvina Masličića

BOJE MEDITERANA I PODVODNI ZAPISI

Postavka kroz 37 izloženih eksponata, prema riječima istoričarke umjetnosti Ive Körbler „...daju nam na uvid njihov nesvakidašnji senzibilitet za različite vrste pejzaža“

SJAJNI KOLORISTI: Sa izložbe

U Zagrebu je u galeriji Kristofora Stankovića u Starogradskoj vijećnici, pod pokroviteljstvom Gradske Skupštine Zagreba, organizovana izložba slika Sabahete-Beke i Irvina Masličića. Organizatori: Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb u saradnji s Centrom za očuvanje tradicije i kulture nacionalnih ma-

njina Crne Gore, a uz pomoć Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske, predstavljaju tradiciju da zagrebačkoj publici predstave slike iz Crne Gore.

Postavka pod nazivom „Boje mediterana i podvodni zapisi“ kroz 37 izloženih eksponata, prema riječima istoričarke umjetnosti Ive Körbler „...daju nam na uvid njihov nesvakidašnji senzibilitet za različite vrste pejza-

ža“, naglašavajući da su: „Sabaheta-Beka Masličić i Irvin Masličić podjednako sjajni koloristi koji u svojim radovima kombinuju vrlo veliku skalu hladnih i toplih nijansi boja, bez straha od nekih iznimno delikatih kolorističkih akorda...“

Nakon zatvaranja izložbe u Zagrebu, radovi su izloženi i u galerijama gradova: Buje, Umag, Pula, Rijeka i Split.

Lj. V.

PREDSTAVLJAMO ĐAKE-LAUREATE NA LIMSKIM VEČERIMA DEČIJE POEZIJE U PRIBOJU:

Hana Rastoder, učenica IX razreda OŠ „Vuk Karadžić“ iz Podgorice, dobitnica druge nagrade

VOLIM DA ČITAM ALI I DA SLUŠAM DRUGE

Naučila sam i da slušam druge. Slušajući priče, naučila sam vještinu govorenja, prepričavanja. Od crnogorskih pisaca najradije čitam Vita Nikolića i Čamila Sijarića, kod kojih pronalazim meni nešto blisko

Tradicionalne, 36. Limske večeri dečije poezije u Priboju, ove godine su privukle veliki broj osnovaca – na konkurs se javilo oko 200 učenika iz Srbije i Crne Gore. Među njima je bila i Hana Rastoder, učenica IX razreda OŠ „Vuk Karadžić“ iz Podgorice, koja je, u veoma jakoj konkurenciji, osvojila drugu nagradu. Iako je Hana u međuvremenu osvajala prve nagrade na smotrama recitatora i besjedništva u Crnoj Gori, interesovalo nas je koliko je za nju značilo priznanje Limske večeri.

„Naravno da znači mnogo. Limske večeri poezije su jedan od najvećih dečijih festivala poezije na Balkanu, na kojem su mnogi, danas poznati pisci počinjali svoju karijeru. Ja sam tek počela malo ozbiljnije da se bavim poezijom, pa ovo priznanje predstavlja veliki podstrek za mene“, kaže Hana.

Na pitanje na koji način proširuje i produbljuje svoj književni talenat, Hana je, bez dvoumljenja potvrdila da su to knjige, bilo da je

proza ili poezija, a nijedan joj žanr nije stran. Dramski tekstovi je, kaže, takođe privlače. „Naučila sam i da slušam druge. Slušajući priče, naučila sam vještinu govorenja, prepričavanja...“, dopunjuje svoj odgovor Hana.

A koje pisce, odnosno pjesnike najradije čita?

„Mnogo volim Miroslava Antića, Ričarda Baha, Egziperija. Njihova poezija, odnosno proza predstavlja moj bijeg od ‘ozbiljnih’ ljudi i njihovih koještarija. U posljednje vrijeme, ipak, otkrivam prozu Hermana Hesea, Borse. Od crnogorskih – Vita Nikolića i Čamila Sijarića, kod kojih pronalazim meni nešto blisko“.

I pored školskih obaveza, Hana stiže i na književne večeri, promocije, tribine...

„Od dobrih govornika, od dobrih pisaca na ovakvim događajima možete naučiti mnogo“, precizna je Hana. Otuda i ne začuđuje što ju je njena eliptičnost u izražavanju odvela ka poeziji, odnosno poeziju dovela ka njoj. A to će, odgovorom na pitanje koji je to životni moto ko-

ji je pokreće u pisanju, stvaralaštvu, i potvrditi navodeći Heseovu misao: „Saznanje se može saopštiti, ali ne i mudrost“.

Pored ovakvih razmišljanja i prilaza životu i ljudima, šta nam drugo preostaje nego da očekujemo da Hana Rastoder svoj stvaralački put, koji već daje rezultate, kruniše još većim kvalitetom i priznanjima.

J. Vlk.

IZ ISTORIJE PROSVJETE CRNE GORE

Lazar Popović, prvi direktor pljevaljske gimnazije u Kraljevini Crnoj Gori

VELIKI PEDAGOG, METODIČAR I STVARALAC

– Kao student duhovne akademije u Kijevu, objavio je na ruskom jeziku monografiju o Petru Prvom Petroviću Njegošu, za koju je dobio nagradu

– Na ruskom jeziku objavio je i raspravu „Crnogorske vladike pri kraju 19. vijeka“

– Odlazak u Zagreb na proslavu stogodišnjice Njegoševog rođenja 1913. godine

– Pisma kralju Nikoli

Pljevaljska gimnazija (počela da radi 1901. godine) predstavlja jednu od najstarijih srednjoškolskih ustanova u Crnoj Gori. U prvoj deceniji njenog rada, a i kasnije, profesori i direktori bili su istaknuti naučni, prosvjetni i kulturni radnici sa prostora Srbije, Crne Gore i drugih krajeva koji su kasnije pripali Kraljevini Jugoslaviji. Prvi direktor bio je Tanasije Pejatović (1875-1903, Pljevlja). Završio je Geografski fakultet u Beogradu. Istraživao je srednje Polimlje i Potarje. Za njega je Jovan Cvijić rekao da je bio njegov najdaroovitiji učenik. Smrt je prerano prekratila uzlaznu stazu ovog mladog naučnika koji je umro 1903. godine, u 28. godini života. Poslije njega, za direktora je postavljen Ilija Lalević (1873, Andrijevica). On je završio istorijsko-filološki odsjek na Velikoj školi u Beogradu. Bio je asistent Jovana Cvijića. Autor je više stručnih radova i školskih udžbenika. Poslije izgradnje nove zgrade, za direktora je postavljen Petar Kosović (1875, Nikšić) koji je završio Filozofski fakultet u Beogradu, autor više stručnih radova i putopisa. Zatim je za direktora po-

BIO-BIBLIOGRAFIJA

Lazar Popović je rođen u Donjem kraju kod Cetinja 1872. godine. Po završetku Bogoslovsko-učiteljske škole na Cetinju 1889. godine, odlazi u Kijev na Duhovnu akademiju. Kao student u Kijevu, objavio je na ruskom jeziku monografiju o Petru Prvom Petroviću Njegošu, za koju je dobio nagradu Duhovne akademije 1898. Na ruskom jeziku napisao je i objavio raspravu „Crnogorske vladike pri kraju 19. vijeka“. Poslije studija obavljao je razne dužnosti u prosvjeti i kulturi. Bio je profesor Bogoslovsko-učiteljske škole i Gimnazije na Cetinju, a 1913. godine postavljen je za direktora gimnazije u Pljevljima.

Popović je bio primjeran pedagog i metodičar. Obavljao je dužnost oblasnog revizora crnogorskih osnovnih škola. Pokretač je književnih, naučnih i stručnih časopisa, osnivač kulturnih i prosvjetnih društava. Autor je školskih udžbenika i niza stručnih radova. Iz njegove sadržajne bibliografije izdvajamo: *Istorija filozofije, Nekoliko dana po srpskim zemljama (Mrvice iz Lazove Torbice, putopis), Omilitika ili uputstvo o ckvenom besjedništvu* (udžbenik za bogoslovsku školu), *Monografija o Petru Prvom Petroviću Njegošu, Pogibija Small-age Čengića*. Stručne i naučne radove objavljivao je u Prosvjeti, Onogoštu, Glasu Crnogorca, Almanahu Južnjaku, zbornicima Cetinje, Crna Gora i drugim publikacijama.

Od 1919. do 1926. godine bio je direktor cetinjske gimnazije. Umro je na Cetinju 1. juna 1928. godine.

stavljen Aleksandar Marić (1869, Bačka), autor i prevodilac više knjiga sa njemačkog jezika. Njegova karijera u pljevaljskoj gimnaziji završila se pripajanjem pljevaljskog kraja Crnoj Gori poslije Balkanskih ratova.

Krajem 1913. godine u Pljevljima je uspostavljena crnogorska vlast, pa je za direktora ove škole postavljen Lazar Popović, do tada profesor u Bogoslovsko-učiteljskoj školi na Cetinju. Njegovim stupanjem na dužnost direktora Gimnazija je dobila status državne ustanove, pa je njen naziv glasilo Kraljevska crnogorska državna gimnazija.

Kraljevska crnogorska državna gimnazija

Nastava 1913. godine u pljevaljskoj gimnaziji počela je sa zakašnjenjem zbog bolesti Popovića i njegovog angažovanja za odlazak u Zagreb na proslavu stogodišnjice rođenja velikog pjesnika. Zbog loših vremenskih uslova, morao je da u Pljevlja putuje preko Hercegovine i Bosne, za šta je morao da prethodno pribavi propusnicu od austrougarskih vlasti. Putovao je od Kotora i preko Ustiprača i Metaljke stigao u Pljevlja krajem novembra. U pismu koje je tada uputio Ministarstvu prosvjete i crkvenih djela na Cetinje, on piše:

„Sa Metaljke krenuo sam u Pljevlja tek četvrti dan. Prvo što se nijesu mogla naći kola zbog evaku-

Stara zgrada pljevaljske gimnazije

acije Pljevalja, a drugo što je bio pao veliki snijeg a seljaci raščičavali put sve do Kovača. Metaljka je visoka nad morem 1200 metara. Tu ima 20 do 25 kuća od kojih je veći dio u našoj granici. Popriječena greda na putu dijeli nas od bosanske granice. Na našoj strani garnizuje kao pogranična straža 41 vojnik sa jednim poručnikom, a približno toliko i na bosanskoj strani sa jednim va-kmajstorom... Neprijatno je bilo vidjeti naše vojnike slabo odjevene duž granične linije, te bi trebalo našu vojsku u svakom pogledu bolje snabdijevati. Sa mojom robom koja je bila spakovana u sedam sanduka i tri zavežljaja, iz Kotora je bio upućen i jedan sanduk težak 60 kilograma nastavnika Đukića, tako da i ovaj prenos ulazi u račun za prenos mojih stvari do Pljevalja. Sa sobom sam nosio i jedan poveći sanduk običnih dnevnih potreba i nekoliko ručnih kuhara u zavežljaju, bez kojih se ovdje u prvo vrijeme nijesam mogao obući, jer mi je teretna roba stigla dokan, a mogla je cijele zime da ne stigne zbog velikog snijega i zatvorenog saobraćaja.“

Po ljepoti i rasporedu, ovakve gimnazijske zgrade nema u Crnoj Gori

Popovića je u Zagreb na proslavu stogodišnjice

JUNAČKA I DIVLJENJA DOSTOJNA CRNA GORA

Po dolasku u Pljevlja, Lazar Popović se angažovao da što prije krene nastava. Šednica nastavnčkog vijeća održana je 6. decembra 1913. godine. Sa te šednice upućen je telegram kralju Nikoli, koji glasi:

Njegovom Veličanstvu Kralju gospodaru Crne Gore, Cetinje,

Molimo Vaše veličanstvo da izvolite primiti od prvog profesorskog kolegijuma Gimnazije u novooslobođenim Pljevljima najponiznije i vjerno podaničko čestitanje povodom imendana Vašeg veličanstva. Neka svemogućič bog čuva vaše veličanstvo i u buduće kao gospodara i proširio-ca junačke i dostojne divljenja Crne Gore.

6. 12. 1914. godine

U ime kolegijuma, direktor Lazar Popović

Ubrzo, iz kraljevskog dvora sa Cetinja uslijedio je odgovor:

Njegovo Veličanstvo Kralj od srca zahvaljuje Vašem kolegijumu na rodoljubivoj čestiti.

Njegoševog rođenja uputilo Ministarstvo prosvjete i crkvenih poslova sa Cetinja. Proslavu rođenja velikog pjesnika organizovalo je Akademsko društvo „Njegoš“ u Zagrebu. Popović, kao odličan poznavalac Njegoševog stvaralaštva, imao je zadatak, kao član delegacije Crne Gore, da govori o velikom pjesniku i vladici na jubilarnoj svečanosti u Zagrebu 1. marta 1914. godine. Na svečanoj akademiji u Zagrebu, osim Lazara Popovića, govorili su profesor zagrebačkog univerziteta Pavle Popović, kasnije najznačajniji predstavnik pozitivizma u srpskoj književnosti, zatim Đuro Šurmin, istoričar

književnosti Franjo Ilešić, predstavnik filološke škole, i vladika Nikolaj Velimirović. Tom prilikom bio je priređen koncert u prostorijama Hrvatskog sokolskog društva i izvedena kola pod imenom „Jugoslovenska besjeda sa igrankom“.

Zanimljiv je i jedan izvještaj Popovića o zgradi pljevaljske gimnazije:

„Na sjeveroistočnom dijelu varoši nalazi se nova i lijepa gimnazijska zgrada, veličinom koliko francuska legacija na Cetinju. Po ljepoti i rasporedu ovakve gimnazijske zgrade nema u Crnoj Gori. Otvorena su sva četiri niža razreda sa preko 110 upisanih učenika. Pri Gimnaziji se nalazi i jedna velika crkveno-školska zgrada, gdje sada namjeravamo otvoriti internat, sa plaćanjem po 30 perpera mjesečno. Sve potrebne stvari za ovaj internat (oko 4000 perpera) kupila je ranije Crkveno-školska opština, uz pripomoć građanstva. Da ne bi osnivanje ove značajne ustanove propalo, predložio sam Ministarstvu prosvjete da se internat otvori, jer ne bi bilo lijepo da se pod crnogorskom upravom kupljene stvari sprovedaju, kad je gotovo sve potrebno pribavljeno...“

Izbijanjem Prvog svjetskog rata prekinut je rad u pljevaljskoj gimnaziji, kao i otvaranje internata.

Panorama starih Pljevalja

TREBALO BI IMATI OVDJE JEDNOG ILI VIŠE VALJANIH LJEKARA ZA VAROŠ I OKOLINU

Lazar Popović nije bio zadužen samo za rad Gimnazije i prosvjetna pitanja u pljevaljskom kraju i već je pratio stanje i u drugim oblastima života i rada na tom prostoru, o čemu je redovno izvještavao kralja Nikolu. U jednom izvještaju, upućenom crnogorskom kralju, piše:

„Seljački stalež u ovim krajevima je dobrušan, poslušna, dosta razvijena i zdrava. Varošani su krležavi, ali su zato prepređeniji duhom. Međusobno se dijele na neke partije bez zajedničkog načela i ideje. Varoš nema valjanog ljekara, pa se ovdje čovjek u tom pogledu osjeća kao na planini, bez igdje ikoga. Istina, postoji ovdje neki ljekar Grk, ali rekoše da je i on premješten. Od toga nema mnogo štete, jer, kako čujem od građana, slabo je od njega koristi bilo. Trebalo bi imati ovdje jednog ili više valjanih ljekara za varoš i okolinu.“

33

Prosvjetni rad

MAJ

2014

BROJ

25

SELMO MUHOVIĆ

Decembra 2013. godine preminuo je direktor OŠ Trpezi Selmo Muhović. Rođen je 1956. godine u Trpezima, kod Berana. Osnovnu školu završio je u rodnom mjestu, srednju poljoprivrednu u Peći, a studije srpskohrvatskog jezika i književnosti u Prizrenu.

Svoj radni vijek počeo je rano, kao student u OŠ na Savinomu Boru, 1983. godine prelazi u svoje rodno mjesto Trpezi da radi kao nastavnik jezika i književnosti. Septembra 2002. godine izabran je za direktora škole i na toj dužnosti ostaje sve do iznenadne smrti. Osam godina bio je aktivni član Upravnog odbora u FK Petnjica, da je u mladosti provodio slobodno vrijeme, baveći se fudbalom. Po završetku fudbalske karijere nastavio je rad kao sudija u sjevernoj regiji Fudbalskog saveza Crne Gore.

Rijetki su ljudi kao što je bio Selmo Muhović. Ostaće upamćen kao dobar rukovodilac, prijatelj i drug svih sa kojima je radio. Bio je omiljen u kolektivu i među učenicima. Uvijek je nastojao da đacima pruži maksimalno znanje, da ih posavjetuje, ohrabri, kako bi im to poslužilo u daljem životu. Nesebično se zalagao za društvenu i kulturnu afirmaciju svog kraja. Ponekad se znao suprotstaviti nepravdi i hrabro je iznosio svoje mišljenje i stavove.

Dostojanstven, human, plemenit, emotivan Selmo Muhović vjerovao je da vrijedi živjeti i zalagati se za ljudske vrijednosti. Nije gubio nadu da postoji svijet koji je bolji od ovog. Njegovim odlaskom izgubili smo velikog čovjeka, kolegu, prijatelja. Posle svega, ostaju samo uspomene. Nama ostaje da se sećamo i pričamo o ljudskoj širini, i kako je bilo čast raditi sa ovakvim čovjekom, te biti član kolektiva na čijem je čelu bio Selmo.

Kolektiv OŠ „Trpezi“

HARUN NIŠIĆ

U Bijelom Polju je 13. februara preminuo profesor fizike Harun Nišić. Rođen je 1947. godine u Bijelom Polju. Gimnaziju je završio u rodnom gradu, a Prirodno-matematički fakultet (studije fizike) u Sarajevu. Od 1973. godine radio je u Srednjoj stručnoj školi u Bijelom Polju.

Svoj život Harun je posvetio najsvjetlijem i najčasnijem pozivu: vaspitanju i obrazovanju mladih generacija. Preko četrdeset generacija pamtiće ga kao strogog, ali principijelnog profesora. Punu pažnju je posvećivao stručnom usavršavanju, pa je nastavio da se druži sa knjigom. Svojim osobitim smislom za humor znao je da unese vedar duh među nas, da nas razveseli i nasmije. Na životnom putu, koji nije bio lak, uvijek je bio častan, pošten i dostojanstven. Skromnost je bila njegova vrlina.

Školu je doživljavao kao svoj drugi dom, a nas kolege svojom drugom porodicom. Ostajemo ponosni što nam je bio prijatelj, saradnik, vrsni pedagog.

Kolektiv je izgubio vrijednog i nesebičnog kolegu, nekog ko je ostavio mnogo dobrih i lijepih trenutaka po kojim ćemo ga pamtili i pominjati.

Mila Korać,

profesorica u Srednjoj stručnoj školi – Bijelo Polje

34

Prosvjetni rad

MAJ 2014
BROJ 25

GLASNIK ZAVIČAJNOG MUZEJA (Dvobroj, 2013, Pljevlja)

Iz štampe je izašao Glasnik zavičajnog muzeja (dvobroj) za 2013. godinu. Časopis sadrži saopštenja sa naučnog skupa 2013. godine. Skup svake godine organizuje Zavičajni muzej u Pljevljima u okviru pljevaljskih kulturnih svečanosti. Riječ je o naučnim radovima, saopštenjima i člancima koji tretiraju istorijsku i kulturnu prošlost pljevaljskog kraja.

U časopisu su zastupljeni: Miroslav Lazić, Mitra Cerović, Mira Ružić, Marica Malović, Žarko Leković, Božidar Đondović, Ema Miljković, Dragana Kujović, Salih Selimović, Vukić Ilinčić, Lamija Abdjević, Milica Petrović, Dobriro Aranitović, Dušan Topalović, Nedeljko Radosavljević, Adnan Prekić, Mirko Pejović, Radoman Manojlović.

M. Joknić

FORUM

(Br. 30, april, 2014)

„Forum“, glasilo o duhovnom, kulturnom, nacionalnom identitetu i položaju Bošnjaka u Crnoj Gori na oko 60 strana donosi teme iz nekoliko oblasti: umjetnosti, obrazovanja, kulture, baštine, sporta...

Predstavljena je inicijativa Miraša Martinovića, književnika, o podizanju spomen-obilježja Zuku Džumhuru, piscu, putopiscu, slikaru i književniku, koji je skoro dvije decenije živio i stvarao u Herceg Novom. „Forum“ piše i o priznanju koje je prof. dr Šerbu Rastoderu uručila turska Agencija „Eskişehir glavni grad kulture 2013“ na smotri kulture i stvaralaštva, izložbi Samira Sinanovića, bosanskog fotografa, u Podgorici, pripremi Zakona Ministarstva vanjskih poslova Crne Gore o saradnji Crne Gore sa iseljenicima, arheološkim istraživanjima na Morači, planovima izgradnje turskog kulturnog centra u Podgorici, studiji o bošnjačkom spomeničkom nasljeđu u Bijelom Polju. Tu su i tekstovi posvećeni književnim večerima „Bihor i u njemu priča“ u podgoričkom KICU-u, zbirci zavičajne poezije Čamila Sijarića „Šetnje po Šipovicama“ u izboru Faruka Dizdarevića, promociji knjige „Orjentir humanosti ka beskraju i vječnosti“, autora Zaima Azemovića, roman Safeta Sijarića „Brod na Bistrici“, „Paukova mreža“, Safeta Hadrovića Vrbičkog, te zbirci priča „Međa“ Seada Ramdedovića. Predstavljen je Dino Radončić, mladi uspješni košarkaš, član kadetske ekipe Barselone.

ŽUČ

(Br. 10, 2013)

U izdanju danilovgradskog Kulturno-informativnog centra „Bijeli Pavle“ štampan je novi broj humorističke novine „Žuč“. Na oko 20 strana objavljeni su skečevi i aforizmi inspirisani aktuelnim temama. Među brojnim autorima izdajamo: Sava Martinovića, satiričara („Pop muzika“), Predraga Rašulu („Babin teren“), Bojana Rajevića („Ugađanje Bogu“), Veljka Rajkovića („Prvaci su primati“), Zorana Raonića („Nema rata dok ne rodi hajka“), Dejana Tofčevića („Korak dalje“), Bojana Bogdanovića („Gostionica duha“), Seida Imamovića („Izbori“), Milana Todorova („Dan posle“), Ekrema Macića („Kapara“), Miodraga Lazarevića („Sukob interesa“), Višnju Kosović („Filozofske sile“), Zorana Raonića („Nema rata dok ne rodi hajka“), Nikole Šaranovića („Nikada u svojoj bogatoj istoriji nijesmo bili siromašni“), Nedeljka Varagića („Zvrji praznina“), Miroslava Sredanovića („Rod rođeni“)...

„Žuč“ čitaocima podseća i na brojna priznanja koja su u proteklom periodu zavrjedili karikaturisti Darko Drljević i Luka Lagator, te da je održan XIV crnogorski festival humora, satire i karikature u Danilovgradu. Glavni urednik novine je Dragan Mitov Đurović.

List Privredne Komore Crne Gore

GLASNIK

(Br. 11, 12, 2013. i 1, 2014)

„Glasnik“, list Privredne Komore Crne Gore, u 11. i 12. broju iz 2013. obavještava svoje čitaoce o aktuelnim dešavanjima iz oblasti privrede. Na primjer, zabilježen je tradicionalni skup – konferencija „Ekonomija Crne Gore 2013- saradnjom do prosperiteta“, održanoj u Bečićima, kao i paneli: 1 „Pogled ka EU iznutra“ i „Pogled na EU sa Balkana“, panel 2 „Mladi budućnost Balkana“, 3 „Kako osnažiti veze zemalja Balkana“, 4 i 5 „Kako staviti u funkciju prirodne resurse“. Takođe, održana je i Generalna skupština Asocijacija balkanskih komora, samit šefova vlada zemalja Centralne i Istočne Evrope i NR Kine u Bukureštu, poslovni forum sa Mađarskom (koja najavljuje investicije u Crnoj Gori) i Kinom. Zabilježen je i sastanak privrednika sa premijerom Milom Đukanovićem. Tom prilikom, predstavljena je godišnja analiza ekonomije koju je izradila ova institucija. Ocijenjeno je da su razvojne šanse pripremljeni i započeti projekti u energetici, turizmu, agraru, infrastrukturi i industriji vrijedni više milijardi eura. U fokusu izlaganja predsjednika Vlade Crne Gore Mila Đukanovića bili su ekonomski rast i konkurentnost. Između ostalog, on je konstatovao da je za godinu dana rada Vlada konsolidovala javne finansije i stvorila temelj za dinamiziranje rasta i razvoja.

„U situaciji smo da se usredsredimo na nove ciljeve, a to su – kako dinamizirati rast i ekonomiju učiniti konkurentnijom. Zahvaljujući prirodnim resursima, možemo ostvariti održiv ekonomski razvoj, a naš imperativ jeste upravo to ekonomski rast. U Privrednoj komori Crne Gore vidim veoma važnog partnera za realizaciju ovih ciljeva,“ poručio je premijer Đukanović.

Gosti crnogorske Privredne komore bili su prof. dr Jože Mencinger, sa Univerziteta u Ljubljani, novoimenovani ambasador Rumunije u Crnoj Gori, Ferdinand Nagi, ambasador i predstavnik Privredne komore Srbije Zoran Bingulac i Radivoje Rašović, te ambasador Mađarske Kristian Posa. U Privrednoj komori obilježen je Svjetski dan kvaliteta, organizovano je nekoliko okruglih stolova o temama: „Preduzetničko učenje u sistemu obrazovanja“, „Vodosnabdijevanje i tretman otpadnih voda“ i „Propisi u oblasti bezbjednosti hrane, veterinarske i fitosanitarne politike“. Tu je i stručni skup na temu „Regulatorni okvir u oblasti energetske efikasnosti zgrada“, aktivnost privrednih komora Crne Gore i Dubrovačko-netvanske županije. Predstavljani su: Tomislav Čelebić, vlasnik kompanije „Čelebić“, mr Miloš Golubović, izvršni direktor „Veleteksa“, Rudiger Šulc, izvršni direktor Crnogorskog Telekom i predsjednik stranih investicija u Crnoj Gori, kao i Radovan Radulović, izvršni direktor „Montenomaksa C i L“. Zabilježena je jubilara dodjela nagrada „Iskra“, koju dodjeljuje Fond za aktivno građanstvo, preduzećima koja su u prethodnoj godini svojim angažmanom razvijali filantropiju i širili vrijednosti solidarnosti i humanosti. „Glasnik“ piše i o usvojenom programu rada za 2014. godinu, potpisanim memorandumu o razumijevanju između Crne Gore, Azerbejdžana, Albanije i Hrvatske za izgradnju gasnog koridora u ovim državama. Osim toga, pravo korišćenja znaka brenda „Dobro“ iz Crne Gore do sada je dobilo 79 proizvođača, a 17 proizvođača.

Povodom velikog jubileja— pola vijeka postojanja „Glasnika“, kao lista Privredne komore Crne Gore, štampan je svečani broj u novom dizajnu (br. 1, 2014). Pored informativnih članaka iz sfere privrede i biznisa, objavljen je intervju sa dr Branislavom Marovićem, ekonomskim istoričarom. On je, između ostalog naglasio da, uprkos elektronskoj obradi koja preuzima primat, štampana forma će ostati i biti osnova elektronskoj, isto kao što rukopisno pismo neće moći niko da potisne i smjesti u istoriju.

„Smatram da bi više pažnje trebalo posvetiti onim tekstovima, koji obrađuju našu ekonomsku prošlost da bi se videlo da mi ne 'postojimo od juče' i kako bismo bacanjem svjetla na prošlost objasili i put pred nama. Upoznavanje sa tim kako se u svijetu rješavaju pojedini problemi iz ekonomije bilo bi od velike koristi“, naglašava Marović.

U ovom broju predstavljen je mr Živko Andrić, najbolji inovator-pronalazač u 2013. godini. Njegova nagrada odnosi se na najbolji inovativni projekat u Crnoj Gori, čija je suština jedan cjelovit i kompleksan hemijski program za potrebe pirotehnike, mada mnogi od proizvoda obuhvaćenih ovim razvojnim projektom nalaze široku primjenu u mnogim granama industrije. „Riječ je o čitavom setu hemikalija koje se proizvode za specifične namjene, što zahtijeva originalne postupke i proceduru. Posebno ističem proizvode za tzv. „rain inducer“ sredstvo za izazivanje kiše, kao i sredstvo za razbijanje magle koji se proizvode u skladu sa najstrožijim važećim zahtjevima u pogledu niza fizičko-hemijskih karakteristika, što podrazumijeva upotrebu hemikalija najboljeg kvaliteta“, objasnio je Andrić.

O kvalitetu znanja kadrovske potencijala za „Glasnik“ govorio je prof. dr Milan J. Perović. On smatra da stalno inoviranje znanja predstavlja uslov za predviđanje i razumijevanje promjena, bez čijeg sprovođenja ne može biti ostvaren značajan uspjeh u upravljanju organizacijom.

„Veoma je važna uloga rukovodstva organizacije, koja pokreće, upravlja promjenama, a za šta bitan uslov čine njegovo osposobljavanje i učenje. Na primjer, najvažniji element promjena i izgradnje japanskog koncepta bio je masovni program obuke. Japanci su u periodu od 1950- 1970. godine, kada su bili pod sankcijama, obučili stotine hiljada rukovodilaca svih nivoa, kao i nekoliko miliona ostalih zaposlenih“, kaže profesor Perović.

„Glasnik“ navodi i 10 karakteristika uspješnih ljudi: ambicioznost, vjera, hrabrost, spremnost priznavanja grešaka, naporan rad, komunikacija i umrežavanje, pozitivan stav, otpornost, strategija i multitasking (sposobnost obavljanja više stvari odjednom). Tu su i zanimljivi podaci o ekonomskom položaju Crnogorki između dva svjetska rata, te priče o prve brojeve koji su imali različite nazive poput: „Informativni bilten“, „Informacije“, „Bilten“.

List piše o potrebi donošenja novog zakona o radu na šta ukazuje Velimir Mijušković, predsjednik Privredne komore Crne Gore, dok Ljiljana Filipović, potpredsjednica, ukazuje na neophodnost promjene politike privlačenja stranih direktnih investicija, koji bi u funkciji dugoročnog razvoja otvorili nova radna mjesta i donijeli nove tehnologije znanja i iskustva. Tu su i tekstovi o o gradnji drugog bloka TE Pljevlja, početku gradnje podmorskog energetskog kabla između Crne Gore i Italije, poseti ambasadora Rumunije Privrednoj komori, informacije o bankarskom sektoru, šumarstvu i drvnoj industriji, kao potencijlu razvoja sjevera, predlogu rješavanja privrednih sporova putem arbitraže, problemima u vodećim ekonomijama poput javnih dugova, visokoj nezaposlenosti, te nedovoljnoj investicionoj aktivnosti.

ARHIVSKI ZAPISI

(Br. 1, 2013)

U izdanju Državnog arhiva Crne Gore, štampan je novi broj časopisa „Arhivski zapisi“, tematski posvećen važnom jubileju- 200 godina od rođenja Petra II Petrovića Njegoša, vladara i pjesnika. Uobičajenu rubriku Članci i priloge priredili su: prof. dr Božidar Šekularac („Njegošovo crnogorstvo u dokumentima, njegovim djelima i literaturi“), Velimir Vujačić („Jedan Hrvat- Njegošev saradnik“), Sreten Zeković („Njegoš na raskršćima Crnogorcizma i u magli integralizma“), Čedomir Bogičević („Petar II Petrović Njegoš kao državni reformator“), Predrag Malbaša („O spomenicima Petru II Petroviću Njegošu“), prof. dr Slobodan Vukićević („Njegošev antropocizam kao idealni tip ljudskosti“), Luka Milunović („Njegoš, Njegoševa doba i crnogorski pozorišni milje“), dr Miodrag Gomilanović („Istraživanje rudnog blaga za vrijeme Petra II Petrovića Njegoša“). Odjeljak Dokumenti i sjećanja otvara prilog posvećen dokumentima o Njegošu iz ruskog državnog istorijskog arhiva. O temi „Mauzolej- partija- crkva“ pisala je mr Jadranka Selhanović, dok su Jelena Strahinja i Tina Ugrinić u Zbirci spisa crnogorskih vladika pisale između ostalog, o međususedskim i pograničnim odnosima Petra II Petrovića Njegoša i Austrije. Biljana Drašković putem dva pisma iznijela je viđenje organizovanja proslave 150-te godišnjice Njegoševog rođenja. U ovom broju prikaze su objavili dr Goran Sekulović (knjiga Sretena Zekovića „Simo Milutinović, Petra I Njegoš“) i Miodrag Kirsanov (knjige Živka Brkovića „Moje arhivalije o Njegošu“).

Priredila: Š. B.

PUBLIKACIJA OD VELIKOG ZNAČAJA ZA MONTENEGRISTIKU

Ranko Perović: „O Crnogorskoj crkvi (On Montenegrin Church)“, II dopunjeno izdanje, Udruženje „Korijeni“, Podgorica, 2014. g.

Knjiga publiciste Ranka Perovića „O Crnogorskoj crkvi“ („On Montenegrin Church“), koja je objavljena u Podgorici 2008. godine, i sada sa novim dopunjenim izdanjem, imala je i ima veliki značaj za montenegristikom iz više razloga, temeljnih i izuzetno korisnih kada je u pitanju prije svega izučavanje historijskog i aktualnog položaja Crnogorske pravoslavne crkve.

Prvo, tematika ove knjige nije česta. Naime, Crnogorskom crkvom su se, na žalost, samo rijetki bavili. Drugo, u pitanju je knjiga koja je u cjelosti posvećena Crnogorskoj crkvi, što u izdavačkoj crnogorskoj produkciji i nije bio baš čest slučaj. Treće, autorov stav je jasan i decidan: najpreciznije i sažeto govoreći – Crnogorska pravoslavna crkva je bila autokefalna, za razliku od mnogih drugih autora koji su i pored nesumnjivih dokaza za tu tvrdnju pravili kompromise različite vrste po ovom pitanju. Četvrto, ne samo po jasnoj istraživačkoj misiji, dakle, zaključku, već i u čitavom teorijskom i metodološkom pristupu, Ranko Perović je ostao dosljedan poštenom i objektivnom naučnom i historijskom pristupu. Naime, nije podlegao da a priori donosi zaključke, stavove i uvjerenja, već je svemu tome pretpostavio obimnu dokumentarnu građu izvornog karaktera, kako arhivske tako i interpretativno-studijske provenijencije, naravno, u ovom drugom slučaju one bibliografske jedinice koje su arhivskoj i historijskoj baštini prišle na objektivni način. Peto, kao u prirodnoj i logičnoj rezultanti svih ovih i ovakvih pristupa, Perović se opredijelio da njegova knjiga o Crnogorskoj crkvi bude zbirka adekvatnih tekstova o njoj, tj. da knjiga bude hrestomatskog karaktera. Kao takva, ona je zaista rijetka i odigrala je i odigrat će nemjerljivu ulogu u informisanju domaće, crnogorske i međunarodne javnosti o pravom stanju stvari kada je riječ o Crnogorskoj crkvi, jednom od najvažnijih stubova cjelokupnog crnogorskog nacionalnog, državnog i duhovno-kulturnog identiteta. Zaista bi trebalo puno prostora da se samo naveđu sva relevantna arhivska i druga izvorna i originalna dokumenta koja objavljuje Perović, koja potiču iz Crnogorske, Srpske i Ruske Crkve, Carigradske patrijaršije i sa mnogo drugih relevantnih adresa, a koja sva nedvostručno i nepočetno pokazuju i dokazuju da je Crnogorska crkva bila autokefalna. Sedmo, Perović utvrđuje prave domete i suštinu stava o odvojenosti crkve i države, time što ističe da taj stav nikako ne može biti na uštrb autentičnih i legitimnih, legalnih i pravno-zakonitih interesa suverene države Crne Gore i njenih svih građana, a što je sada slučaj u Crnoj Gori. Osmo, Perović je jedan od prvih autora koji sa pravom ukazuje na dimenziju svojinskih prava u okviru „problema“ Crnogorske

crkve, koja su od pravih nosilaca vlasnika svojine (vjerski objekti, nekretnine, prirodna bogatstva...), na ime nekadašnje suverene države Crne Gore, uzurpirana i ometa od strane Srpske pravoslavne crkve 1918. g. nelegalnom tzv. Podgoričkom skupštinom i istim takvim aktom jednog svjetovnog lica, regenta Aleksandra Karađorđevića o ukidanju autokefalne Crnogorske crkve. Deveto, Perović takođe kao jedan od prvih autora naglašava nužnost da se crnogorska država pozabavi nelegalnim statusom Srpske crkve, tj. takozvane Mitropolije Crnogorsko-primorske na Cetinju, koja u svom postojanju i, što je vrlo važno, poslovno-ekonomskim transakcijama, ne podliježe zakonskom ustrojstvu i kontroli države Crne Gore. I deseto, i ne nikako, naravno, na posljednjem mjestu, sam Perović autorski tekst, i ranije (u prvom izdanju) i sada (u drugom izdanju), tj. „Esej o autokefalnoj Crnogorskoj pravoslavnoj crkvi“, preveden je na engleski jezik, što je nesumnjivo imalo i ima za posljednju tačnu i autentično informisanje međunarodne javnosti o Crnogorskoj crkvi.

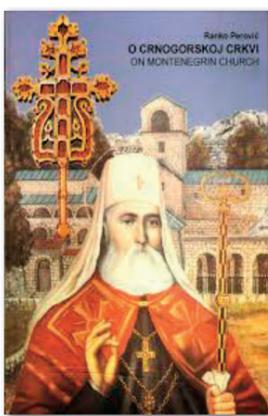
Što se tiče samog sadržaja knjige, kako u starom tako i u dopunjenom izdanju, autor Perović je i u tom domenu donio mnoge veoma korisne i potrebne novine. Mora se ovdje istaći i ono što je po samom autoru bio osnovni cilj u novom, drugom izdanju njegove knjige o CPC. To je njegova namjera da se kroz dopunjeni esej ukaže na konkretno rješenje problema Crnogorske crkve. U ovu svrhu autor je ponudio tri rješenja i njih čitalac može naći u Zaključku Perovićevog Eseja u drugom izdanju knjige.

Perović zatim navodi i način putem kojeg SPC pokušava da i u novonastalim državnim okolnostima i suverenosti Crne Gore obezbijedi da i dalje nesmetano negira crnogorsku naciju, državu, kulturu, jezik i CPC.

Autor takođe podseća na spor pred Evropskim sudom za ljudska prava Moldavske crkve (Besarabija) protiv države Moldavije. Sud je donio presudu u korist Moldavske crkve 13. decembra 2001. godine. Ovaj problem je gotovo identičan sa problemom naše CPC i treba da posluži kao upozorenje. Treba izbjeći ovakav način rješavanja ovog problema.

Ovu dopunu eseja Perović zaključuje navođenjem jednog broja stranaka koji su pisali o Crnoj Gori i Crnogorcima u vremenu od 1810. do 1918. g.

Ranko Perović nije objektivno prišao samo analizi Crnogorske crkve, već je njegov pristup temeljan i kada je riječ o pogledu na crnogorski narod i crnogorsku državu, crnogorsku istoriju, duhovnost i kulturu u cjelini. No, čini se da je možda i najpozitivnija vrijednost i najoriginalnija novina u ovoj knjizi Perovićeva analiza Crnogorske crkve – i svih teškoća i problema koje ima i

ona i njeni vjernici i poštovaoci, praktično, čitav crnogorski narod i crnogorska država u cjelini – sa stajališta obaveza koje Crna Gora kao suverena država i demokratska i pravna politička zajednica ima prema korpusu ljudskih prava i sloboda i svim međunarodnim standardima kako u ovoj tako i u srodnim i graničnim sferama države, prava i društva, koje je inače ona ratifikovala i usvojila u svojim domaćim, nacionalnim, kao i u međunarodnim zakonodavim dokumentima. I taj dio iz zaključaka Perovićevih knjige, koji je u vezi sa najvažnijim pitanjima postojanja i djelovanja Crnogorske crkve, nesumnjivo zaslužuje da se citira: „I pored nespornog historijskog prava koje ima Crnogorska pravoslavna crkva, mi ovom prilikom akcentiramo pitanje ljudskih prava i sloboda, odnosno pravo na slobodu vjeroispovijesti. Ovo pravo je garantovano u svim međunarodnim konvencijama o ljudskim pravima i slobodama. Konvencija UN o građanskim i političkim pravima, koja je stupila na snagu 1976. g... Na osnovu člana 1 Konvencije svaka država se obavezala na poštovanje i garantovanje ovih prava...“ Na realizaciju zadnje Perovićevih konstatacije se i dalje čeka. I to samo po sebi pokazuje da je sadržaj knjige „O Crnogorskoj crkvi“ i dalje izuzetno aktuelan i atraktivan. U ovom smislu jasno je i da svako njeno novo izdanje ima potpunu društvenu korist i opravdanost. Tim prije što i dalje javnošću kruže mnoge neobjektivne i nedovoljno precizne i naučno utvrđene studije i knjige o Crnogorskoj crkvi. I da nije tako, da je situacija mnogo bolja u pogledu pravog odnosa u nauci prema problematici Crnogorske crkve, knjiga „O Crnogorskoj crkvi“ autora Ranka Perovića – sa neprocjenjivim bogatstvom arhivskih i drugih izvornih dokumenata o ovoj temi sabranih na jednom mjestu i datih veoma pregledno i sistematično (koliko se to moglo s obzirom na njihov broj i kompleksnost njihovih opservacija) – imala bi svoje zasluženije mjesto. S obzirom na to da je situacija, blago rečeno, dosta daleko od toga, a u odnosu na sve iznijete okolnosti, s pravom i nesumnjivo je, i dakako s društvenom potrebom, povlašćeno mjesto ove knjige u montenegristici, osobito u proučavanju Crnogorske pravoslavne crkve.

Goran Sekulović

STUB CRNOGORSKE KNJIŽEVNE LJEVICE

(Vladimir Vojinović: „Milovan Đilas u međuratnoj književnosti“, II izdanje, ICJIK i „Pobjeda“, Podgorica, 2014)

Institut za crnogorski jezik i književnost, ovoga puta u saradnji sa „Pobjedom“, objavio je nedavno studiju Vladimira Vojinovića „Milovan Đilas u međuratnoj književnosti“ (drugo izdanje). Studiju, kao svoj magistarski rad, Vojinović je odbranio 2008. godine na Filozofskom fakultetu u Nikšiću. Knjiga u svom prvom dijelu nudi širi ideološko-kulturnološki kontekst tzv. pokreta socijalne literature između dva svjetska rata, presek glavnih književnih stremljenja tog perioda na južnoslovenskom području i, u okviru njega, društveno-politički i teorijski angažman Milovana Đilasa. U drugom dijelu, autor se pozabavio njegovom pripovjednom prozom. Prozom koja je, prema tvrdnji akademika i književnog teoretičara Branka Popovića, „najavlivala budućeg publicistu“.

Đilasov književni rad iz tog vremena ostao je u izvjesnoj šenci njegove političke djelatnosti, a ni do danas nije kritički sveobuhvatnije sagledan, što, prema Vojinoviću, predstavlja neopravstovljen pristup crnogorskih kulturnih djelatnika.

Polazeći od strukture Vojinovićeve knjige, treba reći da se njen dobar dio odnosi na idejno-teorijske postavke same socijalne literature, odnosno na njenu književnu praksu – pisce, časopise, publikacije, izdavačku politiku, sa fokusom na crnogorski teren. Sav taj kulturnološki milje autor je dao kroz prizmu teorijske i književno-istorijske procjene poznatih južnoslovenskih kritičara – Vaslija Kalezića, Stanka Lasića, Predraga Matvejevića, Branka Popovića, Slobodana Vujačića, Slobodana Ž. Markovića i drugih.

Do odgovora na pitanje koje su to teme, motivi, odnosno koji idejni i poetički diskurs pokreta socijalne literature u tadašnjoj jugoslovenskoj, otuda i crnogorskoj književnosti, najčešće se dolazilo kroz sadržajnu analizu tadašnjih časopisa i njihovih programskih načela – *Zapisi, Razvršje,*

Valji i Granit, kao crnogorska glasila, te ostale južnoslovenske periodike – *Književnik, Literatura, Nova literatura, Kultura, Socijalna misao, Stožer* i drugi. Bilo je to vrijeme burnih ideoloških sučeljavanja, klasnih animoziteta, te socijalne homogenizacije proleterijata, s jedne, i kapitalističke težnje za ekonomskom i sveukupnom dominacijom, s druge strane. Svako od tih društveno-političkih jedinjenja razvijalo se u skladu sa načelima sopstvenog društvenog angažmana, kao i (kad je književnost u pitanju) teorije fenomena kulture i umjetnosti. Nakon šire elaboracije društvene, opšte kulturne i književne scene u tadašnjim južnoslovenskim, evropskim okvirima (uključujući i rusku), Vojinović dolazi do zaključka da ona (scena), upravo zbog suviše radikalnih pomjeranja i isključivosti u poimanju suštine društvenog razvoja i duhovne nadgradnje, nije mogla imati jedinstvenu ulogu vodilju. Međutim, i pored toga, književnost, odnosno umjetnost, imala je u široj osnovi približno zajednički imenitelj, principijelno nalazeći svoj smisao u teoriji prema kojoj, kako navodi i sam Đilas, „umjetnost mora biti ne samo izraz jednog doba nego i njegov putokaz. Ona je samo jedno specijalno oružje u borbi za oslobođenje čovekovo...“

Đilasov stav prema književnosti i pojmu estetskog Vojinović je izvodio na fonu širih teorijskih razlaganja društveno-političkih previranja i umjetničkih doktrina, izdavačkih poduhvata, klasnih i ideoloških antagonizama koji su dali jasan istorijski pečat sveukupnoj društvenoj klimi između dva svjetska rata. On je posebnu pažnju posvetio Đilasovom tumačenju *tendencija u književnosti, nerealizma, forme i sadržaja, tipologije i tipičnog*, de je svaki od navedenih pojmova predstavljen u knjizi kao zasebna cjelina. Takođe i Đilasovim kritičkim osvrtima na stvaralaštvo J. Dučića, N. Lopičića, I. Andrića, P. Kočića, D. Vasilje-

va i mnogih drugih, kao i njegovim polemikama sa drugim književnim stvaralocima. Sve to ukazuje da je Đilas imao značajno mjesto u međuratnoj književnosti, čije su ideje inicirale veoma dinamične rasprave u kulturnim zbivanjima toga doba.

U drugom dijelu knjige Vojinović je analizirao pripovjednu prozu Milovana Đilasa, ukazujući na određene pokretačke elemente i detalje, adekvatne stilskim premisama socijalne literature, ali i one druge koji su izmicali stereotipu datog književnog pokreta. Treba, međutim, reći, da se Vojinović u ovom problemskom krugu – analizi Đilasovog pripovjednog opusa – pokazao stilski manje elastičnim, čiji su sud i analiza više podložni apstraktnoj teoretizaciji i prenapregnutoj analitičkoj šemi u odnosu na prvi dio knjige, u kojem je pokazao zavidnu snagu sintetičkog vođenja priče. No, i pored toga, njegova studija o Đilasovom ukazala je na bitne fenomene socijalne literature, među kojima i na društveno-politički i stvaralački angažman jednog od najznačajnijih aktera književne i političke ljevice tog doba. Studija ima, u neku ruku, inicijacijsku ulogu u otkrivanju i vrednovanju crnogorskog kulturno-istorijskog stvaralaštva koje je, iz različitih razloga, ostalo i do danas nepravilno zapostavljeno.

Jovanka Vukanović

I MJERA I ISTINA

(Slobodan Zoran Obradović: „Blago Milonjića“, NVO Stihom govorim, Bijelo Polje, 2014)

Roman *Blago Milonjića*, književnika iz Bijelog Polja Slobodana Zorana Obradovića, budi književnu nostalgiju i doživljava ga kao pravo osvježjenje na našoj kulturnoj sceni. Proistekao je iz istoime priče iz „Neprikladnih“ i time je obradovao kritiku, koja je u njoj prepoznala velike literarne domete, jer je plijenila posebnim stilom i originalnošću. A na taj način su nastajali i veliki romani svjetske književnosti koji su se otimali piscima i započinjali svoj život. To je i jedna od garancija uspjeha. Garancija dobrog djela je i mjera i istina. Bez istine nema života, već je to „glumatanje“ u koje niko neće povjerovati i ne treba i ne smije da povjeruje. A Slobodan je iskren, ne umije da vara, ne umije da blefira. Sve što misli, on hrabro izgovara, ponekad i vrišti, piše za sebe, zbog sebe, ali ovoga puta i zbog nas čitalaca.

Naslov romana „Blago Milonjića“ čitaoca može da odvede na pogrešan put jer se u njemu mora prepoznati konotativno značenje. Takođe,

podnaslov, ČUVAJ SE SEBE treba da bude ideja vodilja, koja će nam otvoriti mnoga vrata ove pripovjedne proze. Čitalac mora biti stalno na oprezu, jer je Obradović pisac koji voli „igru“, iznenađenja i vrebaju iz prikratkaj, ali u istom trenutku daje i veliku slobodu. On ne želi površnog i pasivnog čitaoca, već čitaoca koji će u istom trenutku biti i stvaralac. Sve nas ovo dovodi do jednog kompleksnog problema koji je dat na poseban i komplikovan način. To su sve alati i mehanizmi koje Slobodan koristi da „uhvati“ i „veže“ čitaoca, i to ne samo do posljednje stranice, već će ga držati još znatno duže nakon čitanja. Mi ovdje slažemo svoju sliku od puzzli koje smo dobili od autora na dar.

Roman ima istorijsku podlogu. To je vrijeme Balkanskih ratova, ali ovo nije istorijski roman, već roman sa savremenom tematikom o savremenim problemima. U njemu su pokazani najskrivljeniji ljudski porivi, kako ondašnjeg tako i sadašnjeg vremena. Ali, svako vrijeme je isto, čovjek je isti, mi-

jenjaju se samo odijela i navike, pa je na taj način ovom problemu pisac dao univerzalnu dimenziju. Sve lično i angažovano autor je ostavio po strani, a u prvi plan dolazi svestrana urođena ljudska gramzivost i opasna nepotrebna glad. Taj teret je darivao svojim likovima koji ga nose kroz tri generacije. Tajna se ostavlja sinovima jer su sinovi žrtvovani i plaćaju dugove svojih očeva.

Rade Jolić

Konkurs Ministarstva prosvjete i Pošte Crne Gore za najljepše pismo POBJEDNICA MIRELA RUJOVIĆ

O temi „Kako muzika može dodirnuti naše živote“ pisali učenici iz 43 crnogorske osnovne škole. Na adresu Pošte pristigla 134 rada. Stručna komisija Ministarstva prosvjete proglasila tri najbolja pisma

Mirela Rujović, učenica podgoričke OŠ „Štampar Makarije“, pobjednica je takmičenja za najljepše pismo, koje organizuje Pošta Crne Gore u saradnji sa Ministarstvom prosvjete od 2003. godine. O temi „Kako muzika može dodirnuti naše živote“, pisali su učenici iz 43 crnogorske osnovne škole. Na adresu Pošte, pristigla su 134 pisma koja su, prema procjeni njihovih profesora, bila najbolja na školskom nivou. Stručna komisija Ministarstva prosvjete, odlučila je da drugo mjesto pripadne Hani Rastoder, učenici podgoričke OŠ „Vuk Karadžić“. Treće je osvojila Anđela Medojević, učenica OŠ „Radimir Rakočević“ iz Mojkovca, dok je, za osvojeno četvrto mjesto, specijalna nagrada otišla u ruke Jelene Bjelice, učenice OŠ „Branko Višnjić“ (Golija), Nikšić.

Pošta Crne Gore obezbijedila je nagrade za autore najboljih radova. Tako je pobjed-

Mirela Rujović

nica takmičenja nagrađena laptop računarnom, drugonagrađena tablet računarnom, dok je autorka pisma koja je osvoji-

la treće mjesto nagrađena mobilnim telefonom. Osim toga, Komisija Ministarstva prosvjete posebno je pohvalila i autore šest veoma lijepih pisama: Abinu Emini (OŠ „Džafer Nikočević“, Gusinje), Nemanju Krgovića (OŠ „Anto Dedović“, Bar) Ivanu Medojević (OŠ „Radimir Rakočević“, Mojkovac), Ivanu Đilović (OŠ „Ilija Kišić“, Herceg Novi), Anđelu Glušac (OŠ „Braća Ribar“, Nikšić) i Anastasiju Petrović (OŠ „Njegoš“, Kotor).

Podšetimo, Nacionalno takmičenje za najljepše pismo segment je Međunarodnog takmičenja koje već 43 godine realizuje Svjetski poštanski savez. Svake godine za najljepše pismo takmiče se milioni dece iz cijelog svijeta. Takmičenjem za najljepše pismo promovise se pisana komunikacija i naglašava važnost uloge poštanskih usluga u eri digitalnih sredstava komunikacije. Takođe, najbolje pismo na nacionalnom nivou, Pošta prosljeđuje Svjetskom poštanskom savezu na međunarodno takmičenje za najljepše pismo.

Š. B.

Formirana NVO „Društvo pedagoga fizičke kulture opštine Bar“ PODSTICATI MLADE DA SE BAVE SPORTOM

Sa namjerom da se fizička kultura organizovano omasovi i što više mladih uključi u sportske aktivnosti, krajem aprila ove godine u gradu pod Rumijom je formirana NVO „Društvo pedagoga fizičke kulture opštine Bar“.

Za predsjednika Upravnog odbora izabran je istaknuti dugogodišnji sportski radnik Vasilije Milošević, a članovi su Aleksandar Milić, Aleksandar Matković, Branka Četković, Đorđe Okuka, Miloš Pantović i Goran Kankaraš. Ova nevladina organizacija trenutno broji oko pedeset članova, od kojih su većina profesori fizičke kulture iz osnovnih i srednjih škola opštine Bar.

„Pred osnivačima je sada da se radom dokažu kako bi mogli da svojim projektima apliciraju za sredstva kod opštinskih i državnih organa. U međuvremenu, nadamo se, da ćemo naći odgovarajuće prostorije. Predstoji nam realizacija brojnih zadataka, pored ostalih evidencija članstva, pravljenje monografije Društva i, kao jedan od najvažnijih – izrada ličnih kartona svih sportista u gradu, a sve u cilju da se što veći broj mladih, uz korišćenje naših stručnih potencijala, uključi u sportske aktivnosti. Namjera nam je da se u gradu ponovo organizuju ulična trka povodom Dana Bara, obuke neplivača, neskijaša... kao i

da svi zainteresovani nauče kako se pravilno hoda, trči, drži tijelo, diše... Posebno ćemo se angažovati tokom ljetnjeg i zimskog školskog raspusta. Javnost će o našim aktivnostima biti blagovremeno obaviještena“, kazao je, između ostalog, na osnivačkoj skupštini ove NVO profesor Vasilije Milošević.

Namjera barskih prosvjetnih radnika je da se u Baru organizuje i slet, koji bi okupio sve generacije – od vrtića do najstarijih sugrađana, a u narednom periodu i tradicionalno zaslužnim pedagogima fizičke kulture dodijele zlatne plakete.

D. Janković

Uspješni mladi sportisti OŠ „Luka Simonović“ u Nikšiću

TALENAT I RAD KRUNISANI REZULTATIMA

– Vladimir Vukmirović, Nikola Mišović, Matija Bojović i Aleksa Abazović, učenici nikšićke OŠ „Luka Simonović“, nižu rezultate u fudbalu, tenisu, skijanju, džudou i karateu. Zlatne, srebrne, bronzane medalje, prva, druga i treća mjesta su uspjesi kojima su ponosni i oni i škola – Fudbal, tenis, skijanje, džudo i karate, samo su neke od sportskih disciplina u kojima učenici nikšićke OŠ „Luka Simonović“ postaju prepoznatljivi kao najbolji

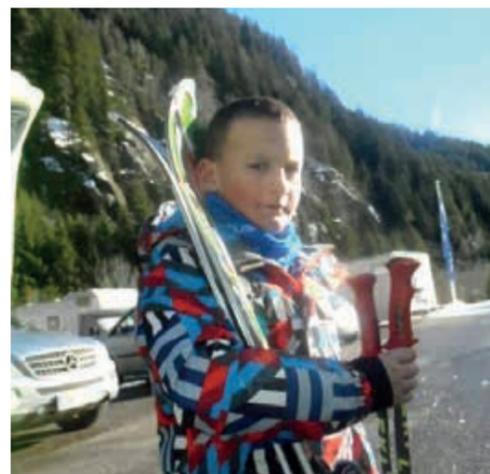
ALEKSA ABAZOVIĆ: Najbolji u džudou sa osvojenih 26 zlatnih medalja

Pored primjernog vladanja i zavidnog uspjeha u učenju, učenici nikšićke OŠ „Luka Simonović“ postaju prepoznatljivi po talentu i rezultatima u više sportskih disciplina, poput fudbala, tenisa, džudoa, skijanja...

Vladimir Vukmirović, učenik IV razreda, još od ranog djetinjstva pokazuje interesovanje za zimske sportove. Pored želje da postigne sigurnost na skijama, redovan trening donio mu je titulu najboljeg skijaša u kategoriji – mlađi ciciban (2004. i 2005. godište). Takođe, izdvajamo još neke njegove uspjehe: osvojen na dva prva mjesta na Kup takmičenja u slalomu (Kolašin 7. 03. 2014) i (Kolašin 8. 03. 2014), treće mjesto na Kup takmičenja u slalomu (Kolašin 16. 03. 2014), drugo mjesto na Državnom prvenstvu u slalomu (Kolašin 21. 03. 2014), kao i drugo mjesto na Državnom prvenstvu u veleslalomu (Kolašin 20. 03. 2014). Pored skijanja, Vladimir svoj potencijal iskazuje i u borilačkim vještinama. Tako je u karateu osvojio plavi pojas, dok je najbolji postignuti rezultat 3. mjesto na internacionalnom turniru u Baru 2013.

Nikola Mišović i Matija Bojović, njegovi drugari, članovi su Fudbalskog kluba „Junior“, odnosno Teniskog kluba „Sutjeska.“ Nikola trenira tenis od osme godine. Na turniru za uzrast do 10 godina, održanom u Ulcinju, osvojio je treće mjesto. Prošle godine zavrjedio je epitet najboljeg igrača ovog kluba, za uzrast do 14 godina, dok se zahvaljujući umijeću rukovanja reketom i lopticom, našao na četvrtom mjestu rang liste Teniskog saveza Crne Gore. Na fudbalskom turniru Jahorina „Piksi kup“, održanom u Sarajevu, Matija Bojović proglašen je najboljim igračem turnira. I Aleksa Abazović je odličan učenik, ali i dobar sportista. Član je Džudo kluba „Akademik“ od šeste godine. Na brojnim turnirima u Crnoj Gori, kao i van nje osvojio je čak 26 zlatnih, dvije srebrne i četiri bronzane medalje. Pomenimo neke turnire na kojima se okitio zlatnim medaljama: Internacionalni džudo turnir „Kup Svetog Nikole“ (kategorija mlađi poletarci do 34 kg), VII Međunarodni majski turnir džudo kluba „Kipa“ u konkurenciji mlađih poletaraca do 38 kg, VIII memorijalni džudo turnir „Miloš Stanković“ u Podgorici, međunarodni memorijalni turnir „Dr Šćepan Simanić“, X Međunarodni džudo kup Trebinje, džudo turnir „Spinel kup“, Kotor, 32. Međunarodni džudo kup turnir „Mimoza“ 2014, Igalo, „Open kup“, Nikšić i dr.

Š. B.

VLADIMIR VUKMIROVIĆ: Od ranog djetinjstva zavolio skijanje

NIKOLA MIŠOVIĆ: Umijeće rukovanja reketom i lopticom

MATIJA BOJOVIĆ: Vješt na fudbalskom polju

LIST CRNOGORSKIH PROSVJETNIH, KULTURNIH I NAUČNIH RADNIKA IZDAVAČ: ZAVOD ZA UDŽBENIKE I NASTAVNA SREDSTVA PODGORICA

ODGOVORNI UREDNIK: dr Goran Sekulović

List izlazi mjesečno. Godišnja pretplata 4,40 eura, polugodišnja 2,20 eura

Broj žiro računa: 510 - 267 - 15

VEB-SAJT: www.zuns.me/prosvjetnirad

UREDNIŠTVO I ADMINISTRACIJA: Ulica Balšića br. 4

tel/fax: 020/ 231-254 i 020/ 231-255; mob: 067/ 222-982; e-mail: prosvjetnirad@t-com.me

Rukopisi se ne vraćaju

ЂЕЧИЈИ СВИЈЕТ

У оквиру свјетског дана књиге, у ОШ „Ловћенски партизански одред“

ПРОМОВИСАНА КЊИГА БОНТОН

На Свјетски дан књиге ОШ „Ловћенски партизански одред“ посетио је председник Удружења лица са тјелесним инвалидитетом Црне Горе Андрија Марићевић. О бонтону је говорио, у кратким напоменама, помоћник директора школе Сретен Вујовић. Ћеца су активно учествовала у разговору и показала завидно познавање тематике.

У оквиру пројекта о свакодневној комуникацији са особама са инвалидитетом, за сада су обухваћени ученици 4. и 5. разреда. Иначе, од почетка нове школске године уведена су и предавања о бонтону, која су се добро уклопила у пројекат школе.

Договорена је даља сарадња са Удружењем.

Новинарска секција

СТИГЛО ЈЕ ПРОЉЕЋЕ

Стигло је прољеће. Природа је радосно и са дивљењем дочекала принца који је дојао путем присутим разнобојним цвијећем. Уплашена зима покупила је своје крпице, огрнула се мразевима и отишла у хладније крајеве.

Сунце се све више смије и све јаче грије. Дрвеће као да хоће да осјети топлоту и пружа зелене руке као ведром небу. Прољеће му је даровало хаљину од разнобојне свиле. Свако дрво је поносно на своју хаљиницу и са њом се кинђури. Разиграни развигор им мрси косу и разноси цвркулт птица као најљепшу музику.

Оближњи поток жубори и као да диригује птицама које у хору пјевају. Жабе у врбаку праве журку и позивају остале инсекте да им се придруже. Цвијеће је помолило разнобојне главице и шири опојни мирис. Мале висибаве као да звоне прољећу.

Све је мирисно, набујало и раздрагано, пуно је живота. И ја се осећам као да сам обукао зелену одјећу проткану златом. Душа ми је испуњена неком љепотом, радосћу и срећом. Пожелим да полетим до неба и сву ту љепоту чврсто загрлим.

Прољеће је предивно. Оно сваког исто дочека, сваког освјежи, разведри, обрадује и што је најважније опустити.

Василије Ракочевић
ОШ „Максим Горки“
Подгорица

ЊЕГОШЕВА УЛИЦА

Ходам Његошевом,
тражећи поглед неки,
заљубљене липе,
цетињске кише и себе,
онако како то само ћеца
знају,
душом својом искрено и
њежно.
У мени све ври и зри.
Желим да трчимо Његошевом,
опијени мирисом липа,
док цетињска киша сипа
ли сипа.

Корачамо тако
витки и лијепи и питамо се:
Зашто смо ту?
Због тебе, због мене?
Због опојног мириса липа?
Због кише?
Или су немири наши
Нешто много драже
и нешто много више?

Лука Арсовић
ОШ „Ловћенски партизански одред“
Цетиње

МАЛА ГАЛЕРИЈА

Татјана Бановић, ОШ „Његош“, Цетиње

Николина Ћоровић, ОШ „Милија Никчевић“, Никшић

Анђела Ђурђић, ОШ „Браћа Лабудовић“, Никшић

Бранка Булатовић, ОШ „Међуријечје“, Међуријечје

Милица Јауковић, ОШ „Браћа Рибар“, Никшић

ДА НАМ ОПЕТ ГРАД ПОЗЛАТИ

Дошла нам је јесен жута,
одморила покрај пута;
одлучила да се врати,
да нам опет град позлати.

И док крошње њежно
шуште,
да на земљу тепих спусте.

Има воћа на све стране,
поклоне нам јесен даје,
повиле се пуне гране.

Јована Вујовић
ОШ „Ловћенски партизански одред“
Цетиње

ЈЕСЕН

Нешто тихо јесен рана
шапуће нам преко грана.

На све стране злато сипа,
у крошњама наших липа.

Јесење нам кише лију,
огољеле гране бију.

Јесен драга изнад града,
плодове нам даје сада.

Јован Абрамковић
ОШ „Ловћенски партизански одред“
Цетиње

ШКОЛА

Септембар долази,
почињу нове бриге,
школа нас дозива:
Спремите ћецо књиге!

У школи су другари
и стари и нови,
све наше жеље,
надања и снови.

Септембар долази,
школа нас зове,
а пјесма крије
стихове ове:
Учење је игра,
а игра дар радости!

А школа?
Школа је представа
на репертоару младости!

Ристо Вујовић
ОШ „Ловћенски партизански одред“
Цетиње

Умро је ЧЕДО ВУКОВИЋ

Славни црногорски писац **Чедо Вуковић**, рођен је у селу Ђулићи, крај Андријевице, 28. септембра 1920, умро у Будви, 8. априла 2014.

Гимназију је завршио у Пећи, а након тога студирао књижевност у Београду. Био је учесник народноослободилачке борбе. Након рата од 1945. године живи и ради у Београду, а 1953. враћа се у Црну Гору. Ради као уредник књижевног часописа *Стварање* све до пензије 1972. Као уредник приредио је више издања књига; *Петар I Петровић: Фреске на камену* (1966); *Навременски гласови* (1971); *Извиријеч* (1973); *Петар I Петровић: Посланице* (1993). Ипак Че-

до Вуковић се највише прославио као писац ђечјих романа; *Свемоћно око* (1953), *Тим Лавље срце* (1956) и *Летјелица професора Бистроума* (1961). Најсупслији му је роман – *Тим Лавље срце* (вишекратно издаван) који је преведен и на италијански као *La squadra Cuor di Leone*.

Иновативно испричана прича о скривању партизана од четника у изолованом црногорском селу Мртво Дубоко за вријеме Другог свјетског рата у роману *Мртво дубоко*, скренула је пажњу књижевне критике на Чедо Вуковића.

Добитник је награде АВНОЈ-а за књижевност, Трина-

ДЈЕЛА

Виторог, 1948, *Приповијетке*, 1949, *Висине*, 1952, *Свемоћно око*, 1953, *Без реденика*, 1955, *Тим лавље срце*, 1956, *Мртво дубоко*, 1959, *Летилица професора Бистроума*, Просвета, Београд 1961, *Хало небо*, 1963, *Поруке*, 1963, *Развође*, 1968, *Судилиште*, 1971, *Свједочења: избор мемоара*, 1978, *Синови синова*, 1979, *Над првим страницама Лелејске горе*, 1984, *На бјелинама времена*, 1986, *Сам собом*, 1986, *Ријека*, 1988, *Митски декамерон*, 1989, *Девета зора*, 1990.

Хармонија: митска игра у три чина, 1992, *Снови микрокосма*, 1993, *Макарије*, 1994.

Поруке: роман о Петру I, 1996, *Хармонија: митска игра у три чина, сценска верзија*, 1997.

естојулске награде Црне Горе и новосадске Змајеве награде. За дописног члана Црногорске

академије наука и умјетности изабран је 24. јуна 1977. године, а за редовног 22. октобра 1981.

ЛЕПТИРОВА СМРТ

Морска увала. Истањен лук плаже. Титраји врлине над пијеском. Сунце тамни на кожи купача. При страни пламса жуквино цвјетање. Запомажу зријавци.

Разигран лептир над цвијетом жукве. Никад не видјех толиког и тако лијепог. Крила – као два дјечја длана. Златаст сјај јарких рубова. Чини се да лептир нема тијела, но само та крила, осута шареним пјегама и црвеним окицама налик на бубамаре.

Лептир се на трен одиже – лебди над цвијетом. Потом се занесе у страну, окренут лаком струјом маестрала. И опет над цвијетом, па на њему, крила искошених. Ни лептир ни цвијет не црне под зрацима из висине. На крилима пламсаји боја којима не знам имена.

И сад, гле, треперава крила око златаста цвијета. Као лептирица, ноћу, око свијеће, око сијалице. Као ми, сви, око сунца.

Одједном дјечји повик:
Хоћу лептира, мама! Лептира!

С пијеска се извија витка жена. Дугорука. Њени дланови ловачки се прикрадају шареном летачу и цвијету. Нагло се склопе. Лептир је ухваћен – заробљеник тамних шака. Дотрчи дијете. Пружа прозирну најлонску кесу. Дланови оне жене полагају уроне у кесу па се хитро повуку. Дјечја рука стеже отвор над шареним крилима.

Лептир осјети да је лишен своје кратке слободе. Узнемири се, заломата крилима у тјескоби, у свијетлој тамници од пластике. Узалуд се крила залијећу на једну, па на другу страну. Загушен је врелим зраком, на жези. Сад се дијете затрчава у играње, обузето заносом радовања. С ноге на ногу. Маше над купачима.

Радознало се подижу главе, знојне, зажарених образа. Пијесак се готово не види од гумених душека, лежачки на расклапање, убруса, гумених пераја, лопти, јастучића, маски и пушака за подводни лов, омота разних, стакла,

бачених конзерви, боца с помастима и спрејовима... И можда се заробљеном лептиру, тог трена, учинило да смо и ми, сви, у недогледној кеси од пластике – сами у њу ускачемо, а боримо се за дах и мах, жељни да прсимице уронимо у свјежину простора и воде и ваздуха.

Кеса с лептиром вијори над главом дјетета.

Из пијеска кроз моје тијело, из мене у пијесак – дрхтање и језа ужаса.

Ено, лепет дивотних крила нагло слаби.

Лептир клоне на дно кесе, трза се. Узлети закратко, занесен узмахом дјечије руке. Залијепи се за страну кесе.

Дрхти, клизи полагано к дну.

Смртни трзај.

Дијете успори кораке.

Још корак-два. Стаде.

Очи к лептиру. Радосно озарене зјене наједном се укоче од зле слутње.

Прсти отварају кесу. Опрезно, меко дохватају лептира за вршак крила и полагају га на длан.

Подиже се рука, длан к небу – нуди слободу клонулом летачу. И као да га моли: хајде, вини се опет, лепршај!

Крила мирују, укрупена. Непомично је и вретенасто тјелашце међу њима.

Дијете врисну, грчевито:

Умрије лептир, мама! Лептир!

Около све утихну. Не скаче млађарија са стијена. Не плускају весла. Не сударају се валови с музиком из транзитора.

Чедо Вуковић

Одржан VI Међународни Фестивал ђечјег стваралаштва

НАЈМЛАЂИ ПРЕДСТАВИЛИ ЛЈЕПОТУ МУЗИКЕ, ПЛЕСА И ГЛУМЕ

– Наступило преко 100 учесника-талената у различитим областима из Русије и Црне Горе

– **Андреј А. Нестеренко, амбасадор Руске Федерације: Ова смотра младих постала важан сегмент у његовању пријатељских односа државних и духовних веза**

– **Зоран Шошкић, директор КИЦ-а: Фестивал на најљепши начин афирмише ђечје стваралаштво у свим формама уметничког изражавања**

Под покровитељством амбасаде Црне Горе у Руској федерацији и главног града, у организацији компаније „Кино-марк“ и суорганизацији КИЦ-а „Будо Томовић“ и Дјечјег савеза, одржан је шести међународни Фестивал ђечјег стваралаштва. Ове године из Москве и региона наступило је око 60 учес-

ника, талената, а исто толико и из Црне Горе с циљем да покажу умијеће у различитим областима.

Најмлађе учеснице, као и њихову публику, поздравили су амбасадор Руске Федерације Андреј Алексејевич Нестеренко и Зоран Шошкић, директор КИЦ-а „Будо Томовић“.

ПОКАЗАЛИ УМИЈЕЋЕ У РАЗЛИЧИТИМ ОБЛАСТИМА: Са фестивала

Амбасадор Нестеренко нагласио је да је фестивал постао важан у његовању пријатељских односа државних и духовних веза.

„Културни аспект наше двије државе увијек је био јак и надам се да ће тако бити и убудуће.

Ђеца су наша будућност, и надам се да ће она својим полетом и креативношћу наставити традицију добрих односа“, казао је амбасадор Нестеренко.

Говорећи о фестивалу, Зоран Шошкић је рекао да „Ки-

нотаврик“ открива своју мисију добре организације фестивала у коме се преплићу различити програми. Према његовим ријечима, он на најљепши начин афирмише ђечје стваралаштво у свим формама уметничког изражавања.

У свом динамичном ритму, најмлађи су публици представили љепоту музике, плеса и глуме. У склопу фестивала организована је и акција „Голубови мира“, посвећена обиљежавању 700 година од рођења Сергеја Радоњежског, најпоштованијег руског светитеља. Други дио међународног ђечјег фестивала изведен је у позоришту „Зетски дом“ на Цетињу.

ЂЕЧЈА АДАПТАЦИЈА ЧУВЕНОГ МУЗИКЛА „КОСА“

Око стотинак малишана показало је своје играчко умијеће и на даскама цетињског Краљевског позоришта „Зетски дом“.

Непосредно прије наступа, они су испред Зетског дома приредили перформанс под мотом „Голубови мира“, посвећен обиљежавању 700 година од рођења Сергеја Радоњежског. Такође, ђеца из удружења „Кредо“ извели су посебан перформанс, ђечју адаптацију чувеног мјузикла „Коса“, Ј. Т. Формана.

„Друштвено одговорни и свјесни отуђења међу младим људима, због великог утицаја виртуелне комуникације (фејсбук), која је резултирала одсуством игре и живе ријечи, креирали смо овај мјузикл. Ђеца, заправо поручују да им оваква стварност не одговара, позивају вршњаке на дружење у природи и оживљавање заборављених лијепих игара попут, школице, ластиша и жмурке у двориштима. ‘Дајте нам сунца’, њихова је симболична порука“, казала је Катарина Сарић, представница тог удружења.

На Фестивалу су додијелене и захвалнице пријестоници Цетиње, Краљевском позоришту „Зетски дом“, као и Жани Лекић, секретарки за културу у пријестоници.

„Ђечје стваралаштво, које се огледа кроз музику, плес и глуму, снажно уједињује и зближава, како наше најмлађе таленте, тако оставља дубок и упечатљив траг у културним односима Црне Горе и Руске Федерације“, казао је између осталог, градоначелник пријестонице Александар Богдановић.

ИСТОРИЈСКИ КАЛЕНДАР ЦРНЕ ГОРЕ

1. мај 1858. године

БИТКА НА ГРАХОВЦУ

Исход борбе која је почела 29. априла је велики број Портиних и представника Великих сила, сматрајући је кључном за разрешење територијалних спорења између Црне Горе и Османског царства. Одбрана Грахова значила је, према мишљењу књаза Данила, одбрану Црне Горе. Црногорском војском командовао је војвода Мирко Петровић а османском, која се нашла у претходног дана формираном обручу, Хусеин-паша. Околности су наметнуле борбу прса у прса, а једини излаз османске војске био је повлачење. У бици завршеној највећим поразом Османлија на Балкану од битке на Крусима (1796) погинуо је Хадри-паша, замјеник Хусеин паше; према многим процјенама, и седам хиљада турских војника и двије хиљаде црногорских. Освојен је и велики плијен. Битка на Граховцу имала је велики не само војни већ и политички значај за Црну Гору у дефинисању њене позиције као независне државе.

2. мај 1991. године

СВЈЕТСКИ ДАН СЛОБОДЕ МЕДИЈА

Установљен на иницијативу УНЕСЦО-а одлуком Генералне скупштине УН, од 1991. године трећи мај се обиљежава као Свјетски дан слободе медија. Тим поводом организују се традиционалне манифестације на којима се оцјењује ниво слободе медија и заштите и поштовања основних професионалних принципа и стандарда, настоји одбранити њихова независност, те одаје почаст новинарима који су изгубили живот обављајући професионалне задатке.

5. мај 1944. године

САВЕЗНИЧКЕ БОМБЕ НА ПОДГОРИЦУ

Током најразорнијег ваздушног напада на тај град од стране савезника у Другом свјетском рату, била је готово савијена са земљом, а међу цивилним становништвом било је много жртава. Након шестоаприлског напада из 1941, током те и наредне године Подгорица је бомбардована око осамдесет пута.

21. мај 2006.

ЦРНА ГОРА ОБНОВИЛА ДРЖАВНИ СУВЕРЕНИТЕТ

На основу Закона о референдуму о државно-правном статусу Републике Црне Горе, и уз посредовање Европске уније у Црној Гори је одржан референдум на коме су се грађани изјаснили о будућем статусу Републике. Референдумско питање је гласило: „Желите ли да Република Црна Гора буде независна држава са пуним међународно-правним субјективитетом”, а чланом 6. Закона о референдуму одређено је да је одлука у прилог независности валидна ако за опцију „да” гласа 55% од броја важећих гласова, под условом да је на референдуму гласала већина од укупног броја уписаних гласача. Референдумски процес надзирала је Републичка референдумска комисија, чији је председник био словачки дипломата др Франтишек Липка. Право гласа на референдуму имало је 484.718 пунољетних грађана, који су могли да гласају на 1.120 гласачких мјеста у 21 општини. Од укупног броја изашлих гласача (419.240, односно 85,5% од укупног броја уписаних), уз 3.577 неважећих листића, за опцију „ДА”, тј. независну Црну Гору гласало је 55,5%, тј. 230.661 грађанина, а против њене независности, тј. за опцију „НЕ” 44,5% или 185.002 грађанина. Тај је резултат означио побједу суверенистичких снага и враћање пуног међународног државног субјективитета Црној Гори изгубљеног 1918. године одлукама нелегитимне и нелегалне Подгоричке скуштине. Референдум је надгледало више од 3.400 страних посматрача и пратило око 900 новинара.

22. мај 1016.

СМРТ ВЛАДИМИРА ДУКЉАНСКОГ

У Преспи је током боравка код македонског цара Владимира, убијен на превару дукљански кнез Владимир. Владао је Дукљом – Зетом до 998. године, када је пао у ропство македонског цара Самуила. Док је тамновао, у њега се загледала царева кћи Косара која је сазнала за његово племенито поријекло. Самуило је услишио њену жељу да се уда за Владимира и дукљанском кнезу вратио управу над његовом земљом којом је владао из Остроса у Крајини. Након смрти Владимира, Косара је посмртне остатке свог мужа похранила у задужбину – цркву Богородице Крајинске, одакле их је албански великаш Карло Топија пренио у манастир Светог Јована Крститеља подигнут 1380. године код Елбасана. О љубави Владимира и Косаре говори једно до најстаријих црногорских дјела „Житије Светог Владимира”, познато као „Легенда о Владимиру и Косари”. На дан његове смрти, сваке године на врх Румије код Бара његов крст износе припадници све три конфесије у Црној Гори. Владимир Дукљански је први светац са простора Црне Горе.

МОЈА ЖЕЉА

Моја права жеља је да будем здрава и да будем права.

Као кад кап са руже пада, биће трава тада.

Као што је бор прав и мед здрав.

Њена највећа жеља би била да одрасте велика и мила.

И сви око мене исто као што је небо чисто, као зрак што излази из густих облака.

Нађа Матковић
ОШ „Муса Бурзан”
Подгорица

ЦРНА ГОРА

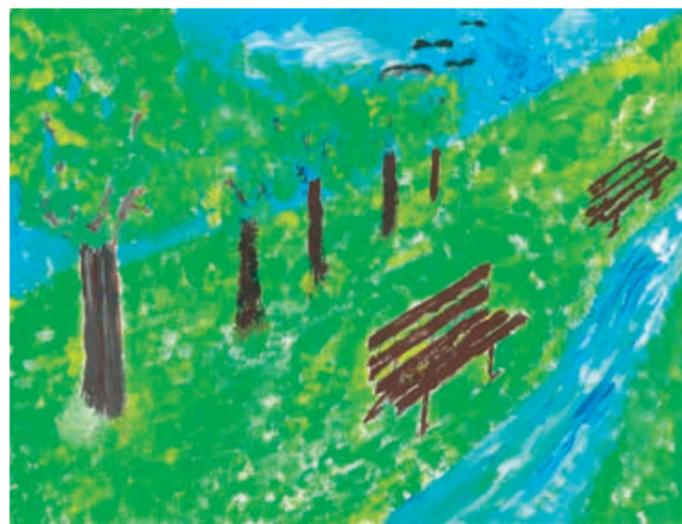
Преко седам гора, поред дивног мора у звјезданом сјају блиста Црна Гора.

Куда год да пођем, у срцу је носим, с домовином мојом силно се поносим.

Ања Вуковић
ОШ "Ловћенски Партизански Одред"
Цетиње

Кристијан Никчевић, ОШ „Милија Никчевић”, Никшић

Јелена Поповић, ОШ „Милија Никчевић”, Никшић

Цениса Мујевић, ОШ "Балетихи"

BIOLOGIJA

U pitanjima od 1 do 5 zaokružite slovo ispred tačnog odgovora.

1. Najniža sistematska kategorija koju čine međusobno slične jedinice koje daju plodno potomstvo predstavlja:

- A. familiju C. red
B. vrstu D. rod

2. Bakterije su:

- A. eukarioti C. prokarioti
B. koacervati D. protisti

3. Prvi put u evoluciji došlo je do udruživanja ćelija u tkiva kod:

- A. dupljara C. mekušaca
B. crva D. sunđera

4. Koji od navedenih krvnih sudova sadrže krv najviše bogatu kiseonikom?

- A. aorta
B. plućna vena
C. plućna arterija

5. Koja od ćelijskih struktura se ne nalazi u ćeliji prokariota?

- A. DNK
B. jedro
C. ribozomi
D. ćelijski zid

U pitanjima od 6 do 9 pažljivo popunite tabele.

6. Upišite X na odgovarajuće mjesto u tabeli tako da povežete navedene sisteme organa sa odgovarajućom funkcijom.

- A. čulni sistem 1. sistem kojim se kreću tjelesne tečnosti
B. endokrini sistem 2. luči hormone koji kontroliraju rad organa i promet materija
C. sistem za cirkulaciju 3. daje potporu i omogućava kretanje
D. koštano-mišićni sistem 4. prima informacije iz spoljašnje sredine
5. proizvodi mokraću

Sistemi organa	Funkcije				
	1.	2.	3.	4.	5.
A.					
B.					
C.					
D.					

7. Upišite X ispred odgovarajuće tvrdnje (tačne ili netačne).

- A. Jedinica građe bubrega je neuron.
B. Bubrež je organ koji se ne može transplantirati.
C. Mokraća nastaje filtriranjem krvne plazme.
D. Sekundarna mokraćna nastaje u mokraćnoj bešici.
E. U zidu mokraćne bešike nalaze se glatki mišići.

TVRDNJA	TAČNA	NETAČNA
A.		
B.		
C.		
D.		
E.		

8. Upišite X ispred odgovarajuće tvrdnje (tačne ili netačne). Stalnu tjelesnu temperaturu imaju:

- A. ribe
B. sisari
C. ptice
D. vodozemci
E. gmizavac

TVRDNJA	TAČNA	NETAČNA
A.		
B.		
C.		
D.		
E.		

9. Razvrstaj faze životnog ciklusa bakteriofaga po redosljedu dešavanja.

- virus se razmnožava iz novonastalih djelova
- virus ubacuje svoju DNK u bakteriju
- pomoću nožica virus se pričvršćuje za membranu bakterije
- bakterija se raspada, izlaze virusi i šire zarazu
- na osnovu DNK virusa stvaraju se novi djelovi virusa

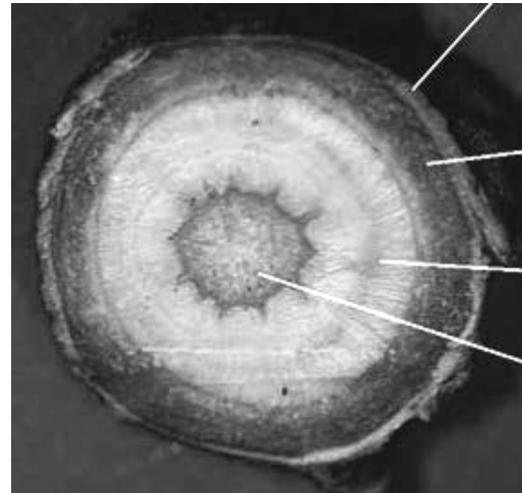
--	--	--	--	--

U zadacima od 10 do 20 upišite rješenje na za to predviđeno mjesto.

10. Kako se nazivaju očuvani ostaci izumrlih organizama koji su nekada živjeli na našoj planeti?

Odgovor: _____

11. Na slici je prikazano stablo kestena sa sekundarnim debljanjem. Napišite nazive obilježanih djelova.

Odgovor:

- _____
- _____
- _____
- _____

12. Preko stoma na listu se vrši:

- _____
- _____

13. Kako nazivamo tijelo gljive koje grade isprepletane hife?

Odgovor: _____

14. Kako se naziva organ kojim puževi usitnjavaju hranu?

Odgovor: _____

15. Na osnovu načina života, prepoznaj o kojim vrstama parazitskih crva je riječ.

Odgovore upišite u odgovarajuća prazna polja tabele.

Parazitira u crijevnom sistemu ljudi. Ženka polaže jaja oko analnog otvora, što izaziva jak svrab.	Larva napušta barskog puža, pričvrsti se za biljku i oko sebe obrazuje zaštitnu opnu

16. Upišite pojmove koji nedostaju.

TIP RECEPTORA	ČULO	ORGAN
fotoreceptor		
	ukus	
		uho

17. Pored svake endokrine žlijezde upišite jedan hormon koji ona luči.

Štitasta žlijezda _____
 Jajnik _____
 Nadbubrežna žlijezda _____
 Pankreas _____

18. Kako se naziva razlaganje organskih jedinjenja uz oslobađanje energije u mitohondrijama?

Odgovor: _____

19. Navedi tri osnovne osobine mišića.

Odgovor:

- _____
- _____
- _____

20. Razvoj embriona u jajetu gmizavaca obezbjeđuju:

Odgovor:

- _____
- _____
- _____
- _____

HEMIJA

PERIODNI SISTEM ELEMENATA

	1	2	PRELAZNI ELEMENTI										18					
1	1,01 H 1															4,00 He 2		
2	6,94 Li 3	9,01 Be 4														20,18 Ne 10		
3	22,99 Na 11	24,31 Mg 12														39,95 Ar 18		
4	39,10 K 19	40,08 Ca 20	44,96 Sc 21	47,90 Ti 22	50,94 V 23	52,00 Cr 24	54,94 Mn 25	55,85 Fe 26	58,93 Co 27	58,71 Ni 28	63,55 Cu 29	65,39 Zn 30	69,72 Ga 31	72,59 Ge 32	74,92 As 33	78,96 Se 34	79,90 Br 35	83,80 Kr 36
5	85,47 Rb 37	87,62 Sr 38	88,91 Y 39	91,22 Zr 40	92,91 Nb 41	95,94 Mo 42	98,91 Tc 43	101,07 Ru 44	102,91 Rh 45	106,42 Pd 46	107,87 Ag 47	112,41 Cd 48	114,82 In 49	118,71 Sn 50	121,75 Sb 51	127,60 Te 52	126,90 I 53	131,30 Xe 54
6	132,91 Cs 55	137,33 Ba 56	138,91 La¹ 57	178,49 Hf 72	180,95 Ta 73	183,85 W 74	186,21 Re 75	190,23 Os 76	192,22 Ir 77	195,09 Pt 78	196,97 Au 79	200,59 Hg 80	204,37 Tl 81	207,20 Pb 82	208,98 Bi 83	(209) Po 84	(210) At 85	(222) Rn 86
7	(223) Fr 87	(226) Ra 88	(227) Ac² 89	(261) Rf 104	(262) Ha 105	266,1 Sg 106	264,1 Bh 107	277 Hs 108	268,1 Mt 109	269 Ds 110	272 Uuu 111	285 Uub 112						
			Lantanoidi ¹															
			140,12 Ce 58	140,91 Pr 59	144,24 Nd 60	150,4 Sm 62	151,97 Eu 63	157,25 Gd 64	158,93 Tb 65	162,50 Dy 66	164,93 Ho 67	167,26 Er 68	168,93 Tm 69	173,04 Yb 70	174,97 Lu 71			
			Aktinoidi ¹															
			232,04 Th 90	231,04 Pa 91	238,03 U 92	(237) Np 93	244 Pu 94	247 Am 95	247 Cm 96	251 Cf 98	(254) Es 99	257 Fm 100	258 Md 101	259 No 102	(262) Lr 103			

← relativna atomska masa
 ← simbol
 ← redni broj

U pitanjima od 1 do 5 zaokružite slovo ispred tačnog odgovora.

1. Zaokružite slovo ispred formule baze.

- A. NaOH
- B. NaCl
- C. H_2SO_4
- D. CaO

2. U kom nizu se nalaze samo metali?

- A. K, Na, Li
- B. Li, H, K
- C. Na, Cl, N
- D. S, Fe, O

3. Zaokružite slovo ispred tačne tvrdnje.

- A. Skrob se rastvara u hladnoj vodi.
- B. Skrob se sastoji od ostatka glukoze.
- C. Saharozu je monosaharid.
- D. Celuloza je disaharid.

4. Jedinjenje $C_4H_8O_2$ koje u reakciji sa vodom daje etansku kiselinu i metanol je:

- A. etil-etanoat
- B. etil-metanoat
- C. metil-etanoat
- D. metil-metanoat

5. Koja od navedenih tvrdnji nije tačna?

Alkalni metali:

- A. imaju jedan valentni elektron
- B. njihovi oksidi su kisjeli
- C. u prirodi se nalaze samo u obliku jedinjenja
- D. sa kiseonikom grade okside

U zadacima 6 i 7 pažljivo popunite tabele.

6. Upišite X ispred odgovarajuće tvrdnje (tačne ili netačne).

- A. Aluminijum ima raspored elektrona: K-2, L-8, M-3.
- B. Ruda aluminijuma je boksit $Al_2O_3 \cdot 2H_2O$.
- C. Valenca aluminijuma je jedan.
- D. Oksid aluminijuma reaguje sa vodom.

TVRDNJA	TAČNA	NETAČNA
A.		
B.		
C.		
D.		

7. Upišite X na odgovarajuće mjesto u tabeli tako da pravilno povežete nazive hemijskog jedinjenja sa odgovarajućom formulom.

A. heksen	1. C_6H_{10}
B. heksin	2. C_6H_{12}
C. heksan	3. C_6H_6
	4. C_6H_{14}

Naziv jedinjenja	Formula jedinjenja			
	1.	2.	3.	4.
A.				
B.				
C.				

U zadacima od 8 do 15 upišite rješenje na za to predviđeno mjesto.

8. Rasporedi parove elemenata prema tipu hemijske veze koju mogu da ostvare:

1. K - Br 2. H - Cl 3. N - H 4. O - O

Jonska veza	
Polarna kovalentna veza	
Nepolarna kovalentna veza	

9. Atomi elementa X građeni su od 7 protona, 7 neutrona i 7 elektrona. Odrediti:

- a) maseni i atomski broj tog elementa
- b) njegovu grupu i periodu.

Rješenje: _____

10. Reakcija etina sa bromom je reakcija _____.

11. Napišite racionalnu strukturnu formulu α -aminopropanske kiseline (alanina).

Rješenje: _____

12. Napišite molekulske i racionalne strukturne formule navedenih jedinjenja.

Odrediti koji od njih su međusobno izomeri.

- A. 1-penten
- B. 2-metil 2-buten
- C. 2,2-dimetil butan
- D. 2-pentin
- E. 2-penten

Rješenje: _____

13. Popunite tabelu tako da pored naziva kiselina napišete formule, kao i formule njihovih anhidrida.

Kiselina	Formula kiseline	Formula anhidrida
Nitratna		
Fosfatna		

14. Koliko grama soli se nalazi u 200 g rastvora u kome je maseni udio soli $\omega=0,17$?

Rješenje: _____

15. Izračunati sadržaj sumpora i kiseonika u sumpor (IV) oksidu molekulske formule SO_2 .

$Ar(S)=32, Ar(O)=16$

Rješenje: _____

PITANJA SA MATURSKOG ISPITA ŠKOLSKA GODINA 2013/14.

CRNOGORSKI – SRPSKI, BOSANSKI, HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Koristeći dati tekst odgovori na pitanja 1, 2, 3, 4 i 5.

Uticaj tehnologije na mlade

Istraživanje koje su sproveli naučnici da bi ispitali uticaj tehnologije na mlade rezultiralo je problemima kod studenata dobrovoljaca.

U eksperimentu koji je sproveo univerzitet Bornemaut, istovremeno sa mnogim univerzitetima u Africi, Aziji, Evropi, u Južnoj i Sjevernoj Americi, učestvovalo je 530 dobrovoljaca studenata, kojima je za-

branjena upotreba interneta, mobilnog telefona, TV-a i radija. U 24-časovnom eksperimentu, studenti kojima je bilo dozvoljeno samo da čitaju knjige i komuniciraju fiksnim telefonom, krajem dana pokazivali su simptome stresa. Oni koji su izjavili da se osjećaju zapostavljenim od strane društva, s poteškoćama su realizovali dnevne životne navike, dok oni sa navikom da slušaju muziku u pozadini, kada bi ostali bez nje, sredinu su osjećali kao užasnu. Studentima je, takođe, nedostajalo prijavljivanje na Facebook. Jedan od učesnika u ovom istraživanju ocijenio je 24-časovni život bez tehnologije kao nepodnošljiv i pozvao

svuju porodicu, koja je živjela daleko. Doktor Roman Gerodimos, vođa istraživanja, izjavio je da su reakcije studenata bile iste kao one kod zavisnika koji su pokušavali da se odviknu od alkohola ili narkotika.

Vidimo se na chat-u

Odrasli koji žive u gradu više vole da sjede kod kuće i popričaju sa prijateljima preko interneta i mobilnog telefona nego da izađu. U istraživanju koje je sprovedla kompanija On line Casino Jasino iz Engleske, 26% učesnika izjavilo je da više vole priče preko interneta u odnosu na sastanak oči u oči. Jedan od 10 odraslih, umjesto da tokom vikenda izlazi sa društvom, sjedi kod kuće i razgovara na čatu. Za veze sa prijateljima učesnici koriste: e-mail, sms, chat, Twiter, Skype i Facebook.

1. Koliko je trajalo istraživanje?

- 1. jedan dan
- 2. dva dana
- 3. tri dana

2. Šta je bilo dozvoljeno studentima dobrovoljcima tokom eksperimenta?

.....

3. Šta je najviše nedostajalo studentima dobrovoljcima?

.....

4. Reakcije učesnika u istraživanju ocijenjene su kao one kod zavisnika od:

- 1. alkohola ili narkotika
- 2. igara na sreću
- 3. prekomjerne hrane

5. Da li sadržaj teksta sa podnaslovom Vidimo se na chat-u odgovara naslovu teksta Uticaj tehnologije na mlade? Iznesi argumente za svoj stav.

Na osnovu teksta Najpoznatije biblioteke na svijetu odgovori na pitanja 6, 7, 8, 9, 10 i 11.

Najpoznatije biblioteke na svijetu

Biblioteke su banke pamćenja čovječanstva. Pa i kada više ne postoje, kao ona u Aleksandriji, koja je osnovana u III vijeku p. n. e. i izgorjela sa 700.000 neponovljivih pergamenata. U naše vrijeme takvih banaka ima mnogo. Ona najveća nalazi se u Obećanoj zemlji.

Kongresna biblioteka registrovana je kao najveća biblioteka na svijetu u Ginisovoj knjizi, bazirajući se na prostoru koji zauzima kolekcija sa knjigama. Ona se nalazi u Vašingtonu DC i u linearnoj dužini ima 850 km polica. Kolekcija prelazi preko 29 miliona knjiga i drugih materijala štampanih na 470 jezika; više od 58 miliona rukopisa; rijetke knjige, računajući i Gutenbergovu Bibliju; milion brojeva svjetskih novina; 4,8 miliona mapa i dr.

Biblioteka Velike Britanije nalazi se u Londonu, prema broju knjiga, ona je najveća biblioteka na svijetu. U njoj se nalazi preko 150 miliona djela iz cijelog svijeta, a neka od najuglednijih su: Magna Carta i jedini preživjeli rukopis srednjovjekovnog djela Beovulf. U martu 2004. godine biblioteka je imala 11,2 miliona monografija. Kao jedna depozitna biblioteka ona preuzima kopije skoro svih knjiga koje su objavljene u Britaniji i van nje, a koje dožive nova izdanja. Godišnje svoj fond dopunjuje sa skoro 3 miliona izdanja. Kao institucija, Britanska biblioteka je nova ako se uporedi sa onima drugih zemalja. Osnovana je 1753. godine, ali prije nje nacionalna biblioteka bila je dio Britanskog muzeja.

Nacionalna biblioteka Kine nalazi se u Pekingu i treća je biblioteka po veličini u svijetu i najveća u Aziji. Ima kolekciju od 22 miliona tomova, kojim je obuhvaćeno 1,6 miliona antičkih knjiga. Njena prethodnica, Biblioteka glavnog grada osnovana je 24. aprila 1909. godine od strane Vlade Čing. Otvorena je po prvi put zvanično poslije Revolucije Ksinhai 1912. godine. U 1928. godini promijenjeno joj je ime u Nacionalna biblioteka Kine. Nju posjećuje približno šest do sedam hiljada posjetilaca dnevno.

Nacionalna biblioteka Njemačke nastala je spajanjem Nacionalne biblioteke Istočne Njemačke, koja je osnovana 1912. sa onom iz Frankfurta, osnovanom 1947. kasnije nazvanom Nacionalna biblioteka Zapadne Njemačke. Ima kolekciju od 18,8 miliona knjiga, a osim njih i oko 4 miliona drugih izdanja. Podijeljena je na nekoliko objekata: u Lajpcigu se nalazi oko 13 miliona izdanja, u Frankfurtu 7,8 i u Berlinu 1,2 miliona izdanja.

6. Objasni zašto su biblioteke banke pamćenja čovječanstva?

.....

7. Gdje se, prema broju knjiga, nalazi najveća biblioteka na svijetu?

- 1. U Lajpcigu
- 2. U Londonu
- 3. U Pekingu
- 4. U Vašingtonu

8. Koja se rijetka knjiga nalazi u Kongresnoj biblioteci?

.....

9. Nacionalna biblioteka Velike Britanije bila je sastavni dio:

- 1. akademije
- 2. muzeja
- 3. pozorišta

10. Koje godine je zvanično otvorena biblioteka u Pekingu?

.....

11. Koliko miliona knjiga čini fond Nacionalne biblioteke Njemačke

- 1. 1,2
- 2. 7,8
- 3. 8,3
- 4. 18,8

Koristeći dati tekst riješi zadatke 12,13 i 14.

Ah, moja Vjera, reče Radovan, pare se nalaze, ali šta da radiš srcu? Umukni, uzvрати Vjera, pala mu je sjekira u med. Kako ne vidiš! Zato mu ide tako dobro?!

12. Objasni značenje frazeologizma pala mu je sjekira u med.

.....

13. Napiši frazeologizam sa sličnim značenjem.

.....

14. Napiši homonim za riječ Vjera i objasni njegovo značenje.

.....

15. Zaokruži broj ispred imenice koja ne sadrži nepostojano a i rješenje prenesi na list za odgovore.

- 1. dodatak
- 2. godišnjak
- 3. lovac
- 4. vrabac

Koristeći dati tekst riješi zadatke 16, 17, 18, 19 i 20.

Sjutradan su nastavili sa razgovorima koji su bili duži, življi i prirodniji. Vrijeme je prolazilo ljepše i brže se primaklo večer. Sa sumrakom razgovor je bivao sporiji i oskudniji. Mladić se sve više uvlačio u sebe i samo spuštanjem i dizanjem teških očnih kapaka potvrđivao sve, ne učestvujući pravo ni u čem.

16. Upiši oblik akuzativa riječi čem.

17. Objasni koje su glasovne promjene izvršene u riječima:

duži

.....

življi

.....

18. U datom tekstu riječi ljepše i brže po vrsti su:

- 1. imenice
- 2. pridjevi
- 3. prijedlozi
- 4. prilozii

19. Iz datog teksta prepisi glagolski prilog sadašnji.

20. Odredi padež u kojem stoje riječi sa sumrakom i značenje tog padeža.

21. Pročitaj pažljivo odlomak iz romana *Derviš i smrt* i uradi zadatak.

Jer pred smrt se sjećamo da nam dva anđela sjede na ramenima i zapisuju naša zla i dobra djela, i stalo nam je da popravimo svoj račun, a teško da se može korisnije umrijeti nego sa plemenitošću koja ostaje svježa i neukisla iza nas. A mogao bi. Ajni-efendiji je više stalo da se ne zamjeri bogatom tastu nego da zadrži u zatvoru nekog jadnika, ako bi Alijaga odlučio da mu njegovo jednostavno oslobođenje, bez žrtve i bez muke, bude stepenica na putu u raj. Nikad ništa lakše ne bi zaslužio, i ne vjerujem da bi odbio.

A o njoj ništa nisam znao, ni o čemu bi mogla da govori sa mnom, ni zašto bih mogao da joj poslužim. Nikakvu vezu između sebe i nje nisam mogao da sagledam.

Stajali smo jedno prema drugome kao dva ratnika sa skrivenim oružjem iza leđa, kao dva protivnika sa skrivenim namjerama u sebi, pokazaćemo se kad krenemo u napad, čekao sam da vidim šta hoće da zauzme, što hoće da obuzme, nada je još živjela u meni, ali nije bila vrsta kao maloprije, ova žena je suviše mlada, i lijepa, da bi mislila na anđele što bilježe naša djela. Za nju je postojao samo ovaj svijet.

Objasni čemu se nada glavni lik Ahmed Nurudin.

22. Pročitaj pažljivo stihove pa odgovori na pitanja (a, b).

Toliko je posla danas meni:
Treba sećanja da zbrišem sva,
Treba duša da se okameni,
Treba opet da živeti znam

a) Koja je figura ponavljanja zastupljena u navedenim stihovima?

1. anafora
2. epifora
3. metonimija

b) Kakav se umjetnički efekat njome postiže?

Pročitaj odlomak iz *Gorskog vijenca* pa odgovori na 23. pitanje.

ĐAČE (čita)

...
*Pišemo ti što je kod nas bilo:
Kako čusmo što bi na Cetinju,
Poklasmo se s našijem Turcima,
Dan i noć je poklanje trajalo;*

...
*Malo ko nam u pomoći dođe;
i mi smo ti grdno izginuli,
polovina u boj pogibosmo;
nestalo je groblja oko crkve,
po šestinu u jedan kopamo!
Po Crmnici Turke isjekosmo
i grad Besac s zemljom izravnismo.
Sad ti nema u našu Nahiju
obilježja od turskoga uha
do trupine ali razvaline.*

Vladika Danilo plače, a iguman se Stefan smije.

VLADIKA DANILLO

*Ti, igumane, ne razumje pismo,
a bi i ti na njem proplakao:
po šestinu ujedno kopaju!*

IGUMAN STEFAN

Razumjeh ga, al' plakat ne mogu;

*da umijem plakat od radosti,
bih plakao slađe nego igda,
al' kod mene kada poje duša,
suze mi se smrznju od radosti.*

23. Protumači zašto vladika Danilo i iguman Stefan imaju suprotne reakcije na pismo.

Pročitaj odlomak iz Šekspirove drame *Hamlet* i odgovori na 24. pitanje.

DUH

*(...) Čuj me, Hamlete!
Razglasili su da me je u vrtu
ujela zmija na spavanju. Tako
celo je mnenje Danske prevareno
o smrti mojoj izmišljenom pričom.
Al' znaj, moj hrabri sine, zmija ta
što oca tvoga ubi, nosi sad
njegovu krunu.*

24. Protumači šta Duh otkriva Hamletu u naglašenim stihovima?

Pročitaj odlomak iz romana *Seobe M. Crnjanskog* i uradi zadatke 25, 26 i 27.

Plaćući još jače, ona se seti muževljevog lika i, spustivši glavu na jastuk, poče u mislima, da ga ljubi. Beše lep Vuk Isakovič kad je uze, hladne i glatke kože, koja je za nju bila najdublji izvor uživanja, jer je bila neobično čista i prijatna. Pogled njegov žut, sa tačkicama crnim, tada još nije bio zgasnuo i ona je pamtila još tu svetlost pod dugim, pri kraju širokim trepavicama, kao što se ne zaboravlja zlatna kiša večernjeg sunčanja, viđena negde, na rubu mlade šume. I kosu meku i svilenu, što je bila počela da sedi, nije mogla da zaboravi, ni rumenu gornju usnu njegovu, što mu se trzala, pri osmehu.

25. Na osnovu datog odlomka upiši odgovarajuća određenja na predviđena mjesta.

1. forma pripovijedanja _____
2. tačka gledišta _____

26. U istorijskom razvoju književnosti M. Crnjanski se pojavljuje kao predstavnik:

1. ekspresionizma
2. nadrealizma
3. realizma
4. romantizma

27. Da li se roman *Seobe* može odrediti i kao lirski roman? Zaokruži DA ili NE i obrazloži svoj odgovor.

DA NE

Obrazloženje: _____

28. Na osnovu ponuđenog odlomka odredi djelo i autora.

Sad znamo gdje smo, a i to nešto vrijedi. Treba da produžimo, ali suton je i magla se zgusnula. Vidjelice uskoro neće biti. Nema više ni ruševina bivšeg svijeta, ni uspomena na čvrstinu i zelenilo. One pećine od pramenja povezale su se i slile u jedno, u mekotu i tištanje pratijesta. I ta magla čini mi se da već odavno nije magla nego neka siva vatra bez toplote, zagušena svojim dimom. Sve što je bilo, prošlo, ili što tek treba da dođe, razmekšalo se i rastopilo na toj vatri, krčka se na njoj i miješa s njenim dimom. U njemu su se rasplinule podzemne dvorane i svjetovi iz maštanja, i sve što je ličilo na san ili stvarnost. Ostalo je samo šupljikavo hladno nešto, umiješano od vremena i prostora – materijal za nestvoreno ljulja se u toj ogromnoj kolijevci.

29. Pročitaj pažljivo odlomak iz drame Ujka Vanja, pa odgovori na pitanje.

To vam tako ne odgovara! Vi ste fini, vi imate tako nežan glas... Čak i više od toga, vi, kao niko od svih koje poznajem, vi ste divni. Zašto hoćete da ličite na obične ljude koji piju i kartaju se? O, ne činite to preklinjem vas. Vi uvek govorite da ljudi ne stvaraju, nego ruše ono što im je dato od boga. Zašto onda, zašto rušite samog sebe? Nemojte, nemojte, preklinjem vas, zaklinjem vas.

Navedenu repliku izgovara:

1. dadilja
2. Jelena
3. Sonja

30. Ponuđene su dvije teme za pisanje eseja. Zaokruži broj ispred teme koju si odabrao/odabrala i napiši esej koji treba da sadrži od 250 do 300 riječi.

Oblikuj ga kao zaokruženu cjelinu (uvod, razrada, zaključak). Poštuj zahtjev o broju riječi + /-10% (ocjenjuje se sastav koji ima od 225 do 330 riječi; ako esej ima manje od 225 riječi, NE ČITA SE UOPŠTE, a na 330. riječi PRESTAJE čitanje). Vodi računa o jezičkoj pravilnosti i čitljivosti teksta.

1. Riječ može biti početak i dobra i zla

Pročitaj pažljivo odlomak iz Andrićevog djela Prokleta avlija, kao i uputstva za pisanje eseja.

Jedne noći zaptije su opkolile Čamilovu kuću, izvršile premetačinu. Odneli su mu sve knjige i rukopise, a njega zatočili u njegovoj rođenoj kući.

Kada je valija ugledao gomilu knjiga, i još na raznim jezicima, i mnozinu rukopisa i beležaka, on se toliko zaprepastio i tako naljutio da je rešio da na svoju odgovornost uhapsi sopstvenika i pošalje ga, zajedno sa knjigama i hartijama, u Carigrad. Sam sebi nije umeo da objasni zašto knjige, naročito strane knjige i u ovolikom broju, izazivaju u njemu takvu mržnju i toliki gnev. Ali mržnja i gnev nisu ni tražili objašnjenja, nego su se uzajamno podsticali i uporedo rasli. Valija je bio uveren da nije pogrešio i da je udario po pravom mestu.

Na vest o hapšenju Tahirpašinog sina uzburili su se mnogi ugledni ljudi, naročito oni iz uleme. Sam kadija, učen, stariji čovek i prijatelj Tahirpašin, lično je otišao do valije. Izneo mu je ceo Čamilov slučaj. Da je bez poroka, da svojim načinom života može poslužiti kao primer dobrog mladića i pravog muslimana, da je zbog nesrećne ljubavi pao u neki zanos i melanholiju i sav se predao nauci i knjizi, a ako je u tom možda preterao, da na to treba gledati pre kao na bolest nego kao na neko rđavo i zlonamerno delo, i da zaslužuje obzir i sažaljenje a ne progon i kaznu. Cela stvar je očigledno jedan veliki nesporazum. To čim se on bavi, to je istorija, nauka, a od nauke ne može biti štete. – Ali sve se to razbijalo o glupost i nepoverenje toga činovnika.

– Neću ja, efendijo, da lupam glavu o tom. Ja istoriju, ili kako se to zove, ne znam. A bolje bi, čini mi se, bilo i po njega da je ne zna ni on i da ne ispituje mnogo šta je koji sultan nekad radio, nego da sluša ono što ovaj sadašnji zapoveda.

– Pa to je nauka, to su knjige! – upao je ogorčeno kadija koji je iz iskustva znao kako štetni, i po društvo i pojedinca opasni mogu biti ljudi koji zbog svoje ograničenosti neograničeno veruju u svoju pamet i pronicljivost i u tačnost svakog svog suda i zaključka.

– E, znači, ne valjaju mu knjige. Džem-sultan! Pretendent! Otimanje o presto! – Reč je pala, a kad reč dođe jednom, ona se više ne zaustavlja, nego ide dalje i usput raste i menja se. Nisam ja bio povod za te reči, nego on; nek on i odgovara za njih.

– Ama, iznesu često na čoveka i što nije! – opet pokušava kadija da brani mladića.

– Ako su ga nabadili i opanjkali, on nek se pere, pa će se oprati. Ja niti čitam knjige nit' hoću da mislim za drugog. Nek svak misli za sebe. Što ja da stremim zbog njega? U mom vilajetu svak treba da pazi šta radi i govori. Ja znam samo jedno: red i zakon.

Kadija je podigao glavu i pogledao ga oštro i prekorno.

– Pa, ja mislim, svi to branimo!

Ali se zahuktali čovek nije dao smesti ni zaustaviti.

– Da, red i zakon. A čija glava strči iznad toga, s rubiću je, carske mi službe, pa da je mog jedinca sina. Ja zanoktice jedne ovde ne trpim, pa ni tu sumnjivu učenost ovog mladog efendije.

– Pa to bi moglo ovde da se raspravi i raščisti.

– Ne, efendijo. Propis je propis, a propis tako ne naređuje, nego baš ovako. O carevima i carskim poslovima je govorio, neka na carskom pragu i odgovara. Eno mu Stambol, pa nek tamo objašnjava sve što je pročitao i napisao i što je svetu kazivao. Neke oni lupaju glavu o tom. Ako je prav, nema šta da se boji.

I to je bilo sve. Stari kadija je gledao pred sobom toga valiju. Bezbrk, sitan i usukan čovek, slabotinja i nemoćnik, pet para hleba ne može stati u njega, a toliko zla može da poćini. Uvek sumnjičav i kiseo, od dve mogućnosti sklon uvek onoj goroj, a kad se, ovako, od nećega uplaši, on postaje strašan. I kadiji je bilo jasno da ne vredi više govoriti sa ovim valijom, koji će učiniti što je naumio, nego da treba tražiti druge puteve kako da se mladiću pomogne.

I Čamil je upućen u Carigrad, pod sigurnom ali diskretnom pratnjom. (To je bio jedini ustupak koji je valija učinio kadiji.) A sa njim i njegove knjige i rukopisi, sve pod pečatom. Čim su to saznali, kadija i drugi prijatelji poslali su svog čoveka za njim, da u Carigradu objasni stvar i pomogne nevinom mladiću. Kad je čovek stigao u Carigrad Čamila su već bili uputili Latif efendiji da ga do saslušanja zadrži u pritvoru.

Tako je izgledala Čamil efendijina istorija, onako kako je Haim mogao da je zna i vidi, a kazana ovde ukratko, bez Haimovih ponavljanja i primedaba i mnogobrojnih „E? A!”

Uputstvo za pisanje eseja

- ▶ Ukaži na složenu kompoziciju djela i navedi glavne naratore u djelu.
- ▶ Da li se za *Prokletu avliju* može reći da je priča o pričanju? Obrazloži odgovor.
- ▶ O čemu najviše govore stanovnici Avlije, a kada potrebu za govorom nadvladava strah? Navedi primjere.
- ▶ Opiši naratora od koga potiče priča o Čamilu, njegovu patološku potrebu za govorom.
- ▶ Kako je nepromišljena riječ odredila Čamilovu sudbinu?
- ▶ Na osnovu datog odlomka objasni šta simbolizuje valijin odnos prema nauci i knjigama. Zašto između njega i kadije nema sporazuma?
- ▶ Koji arhetipski obrazac zapažas u Čamilovoj sudbini, zašto se nesrećni mladić identifikuje sa Džem-sultanom?
- ▶ Objasni šta povezuje fra Petra i Čamila u carigradskoj tamnici.
- ▶ Zašto fra Petar želi da poslije sebe ostavi priču o Avliji?
- ▶ Kada priča postaje odbrana od zla? Iznesi svoj stav.

2. Plemenitost – (ne)zaboravljena vrijednost

Uputstvo za pisanje eseja

- ▶ Šta se smatra za neprolazne humanističke vrijednosti?
- ▶ Na koji način čovjek današnjice teži boljem i humanijem društvu? Navedi primjere.
- ▶ U čemu vidiš moć savremenog čovjeka? Obrazloži.
- ▶ Koje su to društvene uloge za koje se pojedinac mora dokazati znanjem, radom, umijećem i plemenitim nastojanjima? Argumentuj svoje tvrdnje.
- ▶ Da li lakše i brže uspijevaju sebični, licemjerni, prema tuđim potrebama ravnodušni pojedinci u odnosu na one plemenite, altruistički orijentisane? Kako je moguće uskladiti lične i opšte interese? Navedi svoja zapažanja.
- ▶ Izdvoji primjer istinskog altruizma koji je izazvao divljenje u tvom okruženju i iznesi svoj stav o tom plemenitom postupku.
- ▶ Kako doživljavaš plemenite ljude – kao gubitnike ili dar na ovom svijetu?
- ▶ Treba li prihvatiti sve savremene društvene vrijednosti ili se potruditi i naći svoj put? Obrazloži svoj stav.

KONCEPT ESEJA

ESEJ

Sva rješenja i uputstva za ocjenjivanje nalaze se na sajtu Ispitnog centra Crne Gore (www.iccg.co.me)

Na osnovu člana 12, stav 2 Zakona o stručnom obrazovanju ("Službeni list RCG", br. 64/2002 i 49/2007 i „Službeni list CG”, br. 45/2010 i 39/2013) i na osnovu člana 15 Zakona o gimnaziji ("Službeni list RCG", br. 64/2002 i 49/2007 i „Službeni list CG”, br. 45/2010 i 39/2013), Ministarstvo prosvjete raspisuje

KONKURS

ZA UPIS UČENIKA U I RAZRED SREDNJIH ŠKOLA U CRNOJ GORI ZA ŠKOLSKU 2014/2015. GODINU

OPŠTI USLOVI

Na Konkurs za upis u I razred prijavljuju se kandidati koji su završili osnovnu školu i koji u vrijeme podnošenja prijave nijesu stariji od 17 godina. Izuzetno, u srednju stručnu školu mogu da se upišu i lica do 18 godina, uz odobrenje nastavničkog vijeća škole.

Kandidati za upis u I razred podnose sljedeća dokumenta:

1. Prijavu na Konkurs. Na osnovu člana 13 Zakona o administrativnim taksama ("Službeni list RCG", br. 55/2003) kandidati za upis su oslobođeni od plaćanja administrativne takse;

2. Originalna svjedočanstva posljednja tri razreda osnovne škole;

3. Izvod iz matične knjige rođenih (original ili ovjerena kopija, bez obzira na datum izdavanja).

Prijava na Konkurs podnosi se školi od 16. do 20. juna 2014. godine.

Rang lista kandidata za upis u školu objavljuje se na oglasnoj tabli škole najkasnije do 23. juna 2014. godine.

Prijava za upis učenika će se podnositi školi 26, 27. i 30. juna 2014. godine.

KRITERIJUMI ZA UPIS

I Kriterijumi za upis učenika u I razred gimnazije

Upis učenika u I razred gimnazije, u slučaju kad je broj prijavljenih kandidata za upis veći od broja traženog Konkursom, vrši se na osnovu Pravilnika o načinu, postupku i vrednovanju kriterijuma za upis učenika u gimnaziju ("Službeni list RCG", br. 21/2005).

Redosljed za upis u I razred gimnazije utvrđuje se na osnovu sljedećih kriterijuma:

- uspjeh na eksternoj provjeri znanja na kraju osnovne škole;
- opšti uspjeh u posljednja tri razreda osnovne škole;
- uspjeh iz maternjeg jezika, matematike i dva predmeta od značaja za dalje školovanje u posljednja tri razreda osnovne škole;
- rezultati sa takmičenja, odnosno dobijene nagrade i priznanja.

Vrednovanje uspjeha na eksternoj provjeri znanja

Uspjeh na eksternoj provjeri znanja, iz maternjeg jezika, matematike i jednog predmeta koji učenik izabere, vrednuje se tako što ocjena odličan (5) nosi 12 bodova, ocjena vrlo dobar (4) nosi 10 bodova, ocjena dobar (3) nosi 7 bodova i ocjena dovoljan (2) nosi 3 boda.

Vrednovanje opšteg uspjeha

Opšti uspjeh u posljednja tri razreda osnovne škole iskazuje se brojem bodova tako što se saberu srednje ocjene opšteg uspjeha u posljednja tri razreda i pomnože sa brojem tri (3). Ukupan broj bodova zaokružuje se na dvije decimale.

Vrednovanje uspjeha iz predmeta

Uspjeh iz maternjeg jezika, matematike i dva predmeta od značaja za dalje školovanje u posljednja tri razreda osnovne škole vrednuje se tako što se pojedinačne ocjene iz tih predmeta saberu i njihov zbir podijeli sa brojem dva (2).

Predmeti od značaja za dalje školovanje pri upisu učenika u I razred opšte gimnazije su strani jezik i fizika.

Napomena: Za opštu gimnaziju vrednuje se uspjeh iz onog stranog jezika iz kojeg je učenik postigao bolji uspjeh.

Vrednovanje rezultata na takmičenju i priznanja

Vrednuju se rezultati učenika osnovne škole postignuti na pojedinačnom takmičenju iz nastavnih predmeta tako što se kandidatu, koji u posljednjem razredu osnovne škole osvoji jedno od prva tri mjesta, dodjeljuju sljedeći bodovi:

- Međunarodno takmičenje: I mjesto – 18 bodova; II mjesto – 16 bodova; III mjesto – 13 bodova;
- Državno takmičenje: I mjesto – 12 bodova; II mjesto – 10 bodova; III mjesto – 7 bodova.

U slučaju kada kandidat iz jednog predmeta osvoji pojedinačna mjesta na više nivoa takmičenja uzima se u obzir najbolji ostvareni rezultat, odnosno najveći broj bodova osvojen na jednom nivou takmičenja.

U slučaju kada kandidat iz dva ili više predmeta osvoji po jedno ili više pojedinačnih mjesta, bodovi iz svih predmeta sabiraju se po nivoima takmičenja, pri čemu se uzima u obzir najbolji ostvareni rezultat, odnosno najveći broj bodova osvojen na jednom nivou takmičenja. Državno priznanje Diploma „Luča” vrednuje se sa 12 bodova.

Rangiranje kandidata za upis

Kandidati za upis u gimnaziju rangiraju se prema ukupnom broju bodova ostvarenom po svim osnovama koje se vrednuju za upis na jedinstvenoj rang listi.

Kada više kandidata ostvari isti broj bodova, prednost u rangiranju imaju kandidati koji su osvojili veći broj bodova:

na eksternoj provjeri znanja iz maternjeg jezika, matematike i jednog predmeta koji učenik izabere;

po osnovu opšteg uspjeha u posljednja tri razreda osnovne škole;

po osnovu ocjena iz predmeta koji se vrednuju za upis.

Komisija za upis utvrđuje rang listu kandidata u roku od sedam dana od dana isteka roka za podnošenje prijave za upis u gimnaziju.

Utvrđena rang lista objavljuje se na oglasnoj tabli u prostorijama gimnazije.

Pravna pouka:

Na utvrđenu rang listu kandidat za upis ili njegov roditelj mogu podnijeti prigovor nastavničkom vijeću gimnazije u roku od tri dana od dana objavljivanja rang liste na oglasnoj tabli. Odluka nastavničkog vijeća je konačna.

II Kriterijumi za upis učenika u I razred stručnih škola

Redosljed za upis učenika u I razred stručnih škola određuje se na osnovu Pravilnika o načinu, postupku i vrednovanju kriterijuma za upis učenika u stručnu školu ("Službeni list RCG", br. 21/2005).

Način, postupak i vrednovanje kriterijuma za upis učenika u srednju stručnu školu, u trogodišnjem ili četvorogodišnjem trajanju, u slučaju kad je broj prijavljenih kandidata za upis veći od broja traženog Konkursom, vrši se na način propisan ovim Pravilnikom.

Provjera posebne nadarenosti i psihofizičke sposobnosti za upis vrši se u skladu sa Pravilnikom.

Sadržaj provjere posebne nadarenosti i psihofizičke sposobnosti utvrđen je obrazovnim programom, a postignuti uspjeh se vrednuje na način propisan ovim Pravilnikom.

Redosljed za upis u I razred srednje stručne škole utvrđuje se na osnovu sljedećih kriterijuma:

- opšti uspjeh u posljednja tri razreda osnovne škole;
- uspjeh na eksternoj provjeri znanja na kraju osnovne škole;
- posebna nadarenost odnosno umješnost od značaja za sticanje obrazovanja.

Vrednovanje opšteg uspjeha

Opšti uspjeh u posljednja tri razreda osnovne škole iskazuje se brojem bodova tako što se saberu srednje ocjene opšteg uspjeha u posljednja tri razreda i pomnože sa brojem tri (3). Ukupan broj bodova zaokružuje se na dvije decimale.

Vrednovanje uspjeha na eksternoj provjeri znanja

Uspjeh na eksternoj provjeri znanja u završnom razredu osnovne škole iz maternjeg jezika, matematike i jednog predmeta po izboru učenika vrednuje se tako što ocjena odličan (5) nosi 12 bodova, ocjena vrlo dobar (4) nosi 9 bodova, ocjena dobar (3) nosi 6 bodova i ocjena dovoljan (2) nosi 3 boda.

Vrednovanje posebne nadarenosti odnosno umješnosti

Posebna nadarenost odnosno umješnost pri upisu u srednju stručnu školu vrednuje se kroz uspjeh iz dva predmeta od značaja za sticanje obrazovanja u zadnja dva razreda osnovne škole tako što se ocjena odličan (5) vrednuje sa 11 bodova, ocjena vrlo dobar (4) vrednuje se sa 8 bodova, ocjena dobar (3) vrednuje se sa 5 bodova i ocjena dovoljan (2) vrednuje se sa dva boda.

Predmeti od značaja za sticanje nivoa stručnog obrazovanja u srednjim stručnim školama po sektorima i podsektorima su:

Sektori Saobraćaj i komunikacije Inženjerstvo i proizvodne tehnologije: Podsektor Elektrotehnika Podsektor Mašinstvo i obrada metala Podsektor Tekstilstvo i kožarstvo	nivo IV1 matematika i fizika matematika i fizika matematika i fizika hemija i fizika	nivo III matematika i osnovi tehnike matematika i osnovi tehnike matematika i osnovi tehnike hemija i osnovi tehnike
Sektor Građevinarstvo i uređenje prostora	nivo IV1 matematika i fizika	nivo III matematika i osnovi tehnike
Sektor Rudarstvo, metalurgija i hemijska industrija	nivo IV1 hemija i fizika hemija i fizika	nivo III hemija i osnovi tehnike hemija i osnovi tehnike
Sektori Poljoprivreda, prehrana i veterina Zdravstvo i socijalna zaštita	nivo IV1 biologija i hemija biologija i hemija	nivo III biologija i hemija
Sektori Ekonomija i pravo Turizam, trgovina, ugostiteljstvo	nivo IV 1 maternji jezik i prvi strani jezik maternji jezik i prvi strani jezik	nivo III maternji jezik i prvi strani jezik maternji jezik i prvi strani jezik
Sektor Usluge	nivo IV 1	nivo III hemija i likovna kultura

III Umjetničke škole

Za upis u umjetničke škole umjesto vrednovanja uspjeha iz dva predmeta od značaja za sticanje obrazovanja u zadnja dva razreda osnovne škole, *vrednuje se posebna nadarenost i psihofizičke sposobnosti.*

Posebna nadarenost i psihofizičke sposobnosti vrednuju se tako što se pokazana posebna nadarenost i psihofizičke sposobnosti ocjenjuju opštim uspjehom: nedovoljan (1) vrednuje se sa 0 bodova, dovoljan (2) vrednuje se sa 10 bodova, dobar (3) vrednuje se sa 22 boda, vrlo dobar (4) vrednuje se sa 34 boda i odličan (5) vrednuje se sa 46 bodova.

Kandidat koji ima najmanje 10 bodova na provjeri posebne nadarenosti i psihofizičke sposobnosti stiče pravo na upis, odnosno rangiranje saglasno Pravilniku.

Opšti uspjeh u posljednja tri razreda osnovne škole vrednuje se na isti način kao u drugim stručnim školama.

Rangiranje kandidata za upis

Kandidati za upis u srednju stručnu školu rangiraju se prema ukupnom broju bodova ostvarenim po svim osnovama koje se vrednuju za upis na jedinstvenoj rang listi.

Kada više kandidata ostvari isti broj bodova, prednost u rangiranju imaju kandidati koji su osvojili veći broj bodova po osnovu:

- opšteg uspjeha u posljednja tri razreda osnovne škole;
- posebne nadarenosti odnosno umješnosti.

Pod jednakim uslovima dobitnici Diplome „Luča” imaju pravo prvenstva upisa u I razred srednje stručne škole.

Komisija koju obrazuje direktor škole utvrđuje rang listu kandidata u roku koji je predviđen ovim Konkursom.

Utvrđena rang lista objavljuje sa na oglasnoj tabli u prostorijama škole.

Pravo na prigovor

Na utvrđenu rang listu, kandidat za upis ili njegov roditelj mogu podnijeti prigovor nastavničkom vijeću škole u roku od tri dana od dana objavljivanja rang liste na oglasnoj tabli.

Po prigovoru, nastavničko vijeće je dužno da odluči u roku od tri dana od dana podnošenja prigovora.

Odluka nastavničkog vijeća je konačna.

1. JU Srednja mješovita škola Andrijevića

1) Opšta gimnazija	1 odjeljenje 26 učenika
Poljoprivreda, prehrana i veterina <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Veterinarski tehničar/Prehrambeni tehničar	1 odjeljenje 15 + 15 učenika
Mašinstvo i obrada metala <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Mašinski tehničar za energetiku	1 odjeljenje 30 učenika

2. JU Gimnazija „Niko Rolović“ Bar

1) Opšta gimnazija	5 odjeljenja 150 učenika
--------------------	--------------------------

3. JU Srednja poljoprivredna škola Bar

Poljoprivreda, prehrana i veterina <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Poljoprivredni tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
2) Prehrambeni tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
3) Veterinarski tehničar <i>Obrazovni programi (nivo III)</i>	1 odjeljenje 30 učenika
1) Pekar	1 odjeljenje 30 učenika
Mašinstvo i obrada metala <i>Obrazovni program (nivo III)</i>	
1) Automehaničar	1 odjeljenje 30 učenika
Saobraćaj i komunikacije <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Nautički tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
2) Brodomašinski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
3) Špeditersko-agencijski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika

4. JU Srednja ekonomsko-ugostiteljska škola Bar

Ekonomija i pravo <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Ekonomski tehničar	2 odjeljenja 60 učenika
Turizam, trgovina i ugostiteljstvo <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Turistički tehničar	2 odjeljenja 60 učenika
2) Tehničar kulinarstva <i>Obrazovni programi (nivo III)</i>	1 odjeljenje 30 učenika
1) Konobar	1 odjeljenje 30 učenika
2) Kuvar	1 odjeljenje 30 učenika

5. JU Gimnazija „Panto Mališić“ Berane

1) Opšta gimnazija	5 odjeljenja 130 učenika
--------------------	--------------------------

6. JU Srednja škola „Vukadin Vukadinović“ Berane

Saobraćaj i komunikacije <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Tehničar drumskog saobraćaja	1 odjeljenje 30 učenika
Mašinstvo i obrada metala <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Mašinski tehničar za energetiku <i>Obrazovni programi (nivo III)</i>	1 odjeljenje 30 učenika
1) Automehaničar/Instalater sanitarnih uređaja, grijanja i klimatizacije	1 odjeljenje 15 + 15 učenika
Šumarstvo i obrada drveta <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Šumarski tehničar/Tehničar drvoprerade	1 odjeljenje 15 + 15 učenika
Turizam, trgovina i ugostiteljstvo <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Turistički tehničar <i>Obrazovni programi (nivo III)</i>	1 odjeljenje 30 učenika
1) Konobar	1 odjeljenje 30 učenika
2) Kuvar	1 odjeljenje 30 učenika
Ekonomija i pravo <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Ekonomski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
<i>Područno odjeljenje Petnjica</i>	
Ekonomija i pravo <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Tehničar prodaje	1 odjeljenje 30 učenika
Poljoprivreda, prehrana i veterina <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Poljoprivredni tehničar/Veterinarski tehničar	1 odjeljenje 15 + 15 učenika

7. JU Srednja stručna škola Berane

Elektrotehnika <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Elektrotehničar energetike	1 odjeljenje 30 učenika
2) Elektrotehničar računara	1 odjeljenje 30 učenika
3) Elektrotehničar multimedija <i>Obrazovni programi (nivo III)</i>	1 odjeljenje 30 učenika
1) Elektroinstalater/Autoelektričar	1 odjeljenje 15 + 15 učenika
Usluge <i>Obrazovni program (nivo III)</i>	
1) Frizer	1 odjeljenje 30 učenika
Građevinarstvo i uređenje prostora <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Građevinski tehničar za visokogradnju	1 odjeljenje 30 učenika

8. JU Srednja medicinska škola „Dr Branko Zogović“ Berane

Zdravstvo i socijalna zaštita <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Zdravstveni tehničar	3 odjeljenja 90 učenika
2) Farmaceutski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
3) Medicinski laboratorijski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
4) Zubno-stomatološki tehničar	1 odjeljenje 30 učenika

9. JU Gimnazija „Miloje Dobrašinić“ Bijelo Polje

1) Opšta gimnazija	6 odjeljenja 156 učenika
--------------------	--------------------------

10. JU Srednja stručna škola Bijelo Polje

Mašinstvo i obrada metala <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Tehničar za kompjutersko konstruisanje i upravljanje <i>Obrazovni programi (nivo III)</i>	1 odjeljenje 30 učenika
1) Automehaničar / Instalater sanitarnih uređaja, grijanja i klimatizacije	1 odjeljenje 15 + 15 učenika
Poljoprivreda, prehrana i veterina <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Prehrambeni tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
Turizam, trgovina, ugostiteljstvo <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Tehničar prodaje	1 odjeljenja 30 učenika
2) Turistički tehničar <i>Obrazovni programi (nivo III)</i>	1 odjeljenje 30 učenika
1) Kuvar/Konobar	1 odjeljenje 15 + 15 učenika
Saobraćaj i komunikacije <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Tehničar drumskog saobraćaja	1 odjeljenje 30 učenika

11. JU Srednja elektro-ekonomska škola Bijelo Polje

Elektrotehnika <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Elektrotehničar multimedija	1 odjeljenje 30 učenika
2) Elektrotehničar energetike	1 odjeljenje 30 učenika
3) Elektrotehničar računara <i>Obrazovni programi (nivo III)</i>	1 odjeljenje 30 učenika
1) Elektroinstalater/Autoelektričar	1 odjeljenje 15 + 15 učenika
Ekonomija i pravo <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Ekonomski tehničar	2 odjeljenja 60 učenika
2) Tehničar marketinga i trgovine	1 odjeljenje 30 učenika

12. JU Srednja mješovita škola „Danilo Kiš“ Budva

1) Opšta gimnazija	3 odjeljenja 90 učenika
Turizam, trgovina, ugostiteljstvo <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Tehničar kulinarstva	1 odjeljenje 30 učenika
2) Turistički tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
3) Tehničar prodaje <i>Obrazovni programi (nivo III)</i>	1 odjeljenje 30 učenika
1) Kuvar/Konobar	1 odjeljenje 15 + 15 učenika

Ekonomija i pravo <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Ekonomski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika

13. JU Gimnazija „Petar I Petrović Njegoš“ Danilovgrad

1) Opšta gimnazija	5 odjeljenja 150 učenika
--------------------	--------------------------

14. JU Srednja mješovita škola „17. septembar“ Žabljak

1) Opšta gimnazija	1 odjeljenje 26 učenika
Turizam, trgovina i ugostiteljstvo <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Tehničar kulinarstva / Tehničar usluživanja	1 odjeljenje 15 + 15 učenika

15. JU Srednja mješovita škola „Braća Selić“ Kolašin

1) Opšta gimnazija	1 odjeljenje 30 učenika
Turizam, trgovina i ugostiteljstvo	
1) Tehničar kulinarstva / Tehničar usluživanja <i>Obrazovni programi (nivo III)</i>	1 odjeljenje 15 + 15 učenika
1) Konobar/Kuvar	1 odjeljenje 15 + 15 učenika

16. JU Gimnazija Kotor

1) Opšta gimnazija	4 odjeljenja 120 učenika
Ekonomija i pravo <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Ekonomski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
Zdravstvo i socijalna zaštita <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Zdravstveni tehničar	1 odjeljenje 30 učenika

17. JU Pomorska škola Kotor

Saobraćaj i komunikacije <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Nautički tehničar	2 odjeljenja 60 učenika
2) Brodomašinski tehničar	2 odjeljenja 60 učenika
3) Špeditersko-agencijski i carinski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika

18. JU Škola za osnovno i srednje muzičko obrazovanje „Vida Matjan“ Kotor

Humanistika i umjetnost <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Muzički izvođač – trubač	2 učenika
2) Muzički izvođač – kontrabasista	1 učenik
3) Muzički izvođač – klavirista	3 učenika
4) Muzički izvođač – gitarista	2 učenika
5) Muzički izvođač – violinista	2 učenika
6) Muzički izvođač – violista	1 učenik
7) Muzički izvođač – flautista	1 učenik
8) Muzički izvođač – klarinetista	1 učenik
9) Muzički izvođač – violončelista	1 učenik
10) Muzički izvođač – harmonikaš	1 učenik
11) Muzički izvođač – saksofonista	1 učenik
12) Muzički izvođač – hornista	1 učenik
13) Muzički izvođač – trombonista	1 učenik
14) Solo pjevač	3 učenika
15) Muzički saradnik	5 učenika

19. JU Srednja mješovita škola „Vuksan Đukić“ Mojkovac

1) Opšta gimnazija	1 odjeljenje 30 učenika
Turizam, trgovina i ugostiteljstvo <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Tehničar kulinarstva / Tehničar usluživanja	1 odjeljenje 15 + 15 učenika
Ekonomija i pravo <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Tehničar marketinga i trgovine	1 odjeljenje 30 učenika

20. JU Gimnazija „Stojan Cerović“ Nikšić

1) Opšta gimnazija	10 odjeljenja 300 učenika
--------------------	---------------------------

21. JU Srednja stručna škola Nikšić

Elektrotehnika <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Elektrotehničar računara	1 odjeljenje 30 učenika
2) Elektrotehničar elektronike	1 odjeljenje 30 učenika
3) Elektrotehničar energetike	1 odjeljenje 30 učenika
4) Elektrotehničar multimedija	1 odjeljenje 30 učenika
5) Elektrotehničar za rashladne i termičke uređaje	1 odjeljenje 30 učenika
6) Elektrotehničar telekomunikacija <i>Obrazovni programi (nivo III)</i>	1 odjeljenje 30 učenika
1) Elektroinstalater	1 odjeljenje 30 učenika
2) Autoelektričar	1 odjeljenje 30 učenika
3) Monter telekomunikacionih sistema	1 odjeljenje 30 učenika

Usluge <i>Obrazovni program (nivo III)</i>	
1) Frizer	1 odjeljenje 30 učenika

22. JU Prva srednja stručna škola Nikšić

Mašinstvo i obrada metala <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Tehničar za kompjutersko konstruisanje i upravljanje	1 odjeljenje 30 učenika
2) Automehatroničar <i>Obrazovni programi (nivo III)</i>	1 odjeljenje 30 učenika
1) Bravar/Zavarivač	1 odjeljenje 15 + 15 učenika
2) Automehaničar/Limar-autolimar	1 odjeljenje 15 + 15 učenika

Saobraćaj i komunikacije <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Tehničar drumskog saobraćaja	1 odjeljenje 30 učenika

Građevinarstvo i uređenje prostora <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Građevinski tehničar <i>Obrazovni programi (nivo III)</i>	1 odjeljenje 30 učenika
1) Zidar / Armirač-betonirac	1 odjeljenje 15 + 15 učenika

Zdravstvo i socijalna zaštita <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Farmaceutski i tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
2) Zdravstveni tehničar	1 odjeljenje 30 učenika

Poljoprivreda, prehrana i veterina <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Prehrambeni tehničar	1 odjeljenje 30 učenika

23. JU Ekonomsko-ugostiteljska škola Nikšić

Ekonomija i pravo <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Ekonomski tehničar	3 odjeljenja 90 učenika
2) Tehničar marketinga i trgovine	2 odjeljenje 60 učenika
3) Pravno-administrativni tehničar	1 odjeljenje 30 učenika

Turizam, trgovina, ugostiteljstvo <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Tehničar prodaje	1 odjeljenje 30 učenika
2) Turistički tehničar <i>Obrazovni programi (nivo III)</i>	1 odjeljenje 30 učenika
1) Kuvar	1 odjeljenje 30 učenika
2) Konobar	1 odjeljenje 30 učenika

24. JU Muzička škola „Dara Čokorilo“ Nikšić

Humanistika i umjetnost <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Muzički izvođač – klavirista	3 učenika
2) Muzički izvođač – violinista	2 učenika
3) Muzički izvođač – violončelista	1 učenik
4) Muzički izvođač – harmonikaš	2 učenika
5) Muzički izvođač – trubač	1 učenika
6) Muzički izvođač – gitarista	1 učenik
7) Muzički izvođač – klarinetista	1 učenik
8) Muzički saradnik	5 učenika

25. JU Srednja mješovita škola „Bećo Bašić“ Plav

1) Opšta gimnazija	1 odjeljenja 30 učenika
2) Opšta gimnazija (na albanskom jeziku)	1 odjeljenje 30 učenika

Poljoprivreda, prehrana, veterina <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Poljoprivredni tehničar	1 odjeljenje 30 učenika

Zdravstvo i socijalna zaštita <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Zdravstveni tehničar	1 odjeljenje 30 učenika

Turizam, trgovina i ugostiteljstvo <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Tehničar prodaje	1 odjeljenje 30 učenika

<i>Područno odjeljenje Gusinje</i>	
1) Opšta gimnazija	1 odjeljenja 30 učenika

26. JU Obrazovni centar Plužine

1) Opšta gimnazija	1 odjeljenje 26 učenika
--------------------	-------------------------

27. JU Gimnazija „Tanasije Pejatović“ Pljevlja

1) Opšta gimnazija	5 odjeljenja 130 učenika
--------------------	--------------------------

28. JU Srednja stručna škola Pljevlja

Ekonomija i pravo <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Ekonomski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
2) Pravno-administrativni tehničar	1 odjeljenje 30 učenika

Elektrotehnika <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Elektrotehničar energetike	1 odjeljenje 30 učenika

Mašinstvo i obrada metala <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Automehatroničar <i>Obrazovni programi (nivo III)</i>	1 odjeljenje 30 učenika

1) Zavarivač / Instalater sanitarnih uređaja, grijanja i klimatizacije	1 odjeljenje 15 + 15 učenika
--	------------------------------

Turizam, trgovina i ugostiteljstvo <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Tehničar prodaje <i>Obrazovni programi (nivo III)</i>	1 odjeljenje 30 učenika

1) Kuvar/Konobar	1 odjeljenje 15 + 15 učenika
------------------	------------------------------

Saobraćaj i komunikacije <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i>	
1) Tehničar drumskog saobraćaja	1 odjeljenje 30 učenika

29. JU Gimnazija „Slobodan Škerović“ Podgorica

1) Opšta gimnazija	12 odjeljenja 360 učenika
--------------------	---------------------------

30. JU Srednja ekonomska škola „Mirko Vešović“ Podgorica

Ekonomija i pravo <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Ekonomski tehničar	4 odjeljenja 120 učenika
2) Pravno-administrativni tehničar	3 odjeljenja 90 učenika
3) Tehničar marketinga i trgovine	3 odjeljenja 90 učenika

31. JU Srednja građevinsko-geodetska škola „Inž. Marko Radević“ Podgorica

Građevinarstvo i uređenje prostora <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Građevinski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
2) Građevinski tehničar za visokogradnju	1 odjeljenje 30 učenika
3) Geodetski tehničar-geometar	1 odjeljenje 30 učenika
4) Arhitektonski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
5) Dizajner enterijera <i>Obrazovni programi (nivo III)</i>	1 odjeljenje 30 učenika
1) Keramičar	1 odjeljenje 30 učenika
2) Monter suve gradnje/Instalater u građevinarstvu	1 odjeljenje 15 + 15 učenika
3) Tesar / Zidar	1 odjeljenje 15 + 15 učenika

32. JU Srednja elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić“ Podgorica

Elektrotehnika <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Elektrotehničar multimedija	3 odjeljenja 90 učenika
2) Elektrotehničar elektronike	1 odjeljenje 30 učenika
3) Elektrotehničar telekomunikacija	1 odjeljenje 30 učenika
4) Elektrotehničar energetike	1 odjeljenje 30 učenika
5) Elektrotehničar računara	3 odjeljenja 90 učenika
6) Elektrotehničar za rashladne i termičke uređaje <i>Obrazovni programi (nivo III)</i>	1 odjeljenje 30 učenika
1) Elektroinstalater	1 odjeljenje 30 učenika
2) Monter telekomunikacionih sistema	1 odjeljenje 30 učenika

33. JU Srednja stručna škola „Ivan Uskoković“ Podgorica

Mašinstvo i obrada metala <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Tehničar za kompjutersko konstruisanje i upravljanje	1 odjeljenje 30 učenika
2) Automehatroničar	1 odjeljenje 30 učenika
3) Mašinski tehničar za energetiku <i>Obrazovni programi (nivo III)</i>	2 odjeljenja 60 učenika
1) Automehaničar/Limar-autolimar	1 odjeljenje 15 + 15 učenika
2) Zavarivač/Instalater sanitarnih uređaja, grijanja i klimatizacije	1 odjeljenje 15 + 15 učenika
Saobraćaj i komunikacije <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Tehničar drumskog saobraćaja	2 odjeljenja 60 učenika
2) Špeditersko-agencijski i carinski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
3) Tehničar vuče/Saobraćajno transportni tehničar	1 odjeljenje 15 + 15 učenika
4) Poštansko-logistički tehničar <i>Obrazovni program (nivo III)</i>	1 odjeljenje 30 učenika
1) Vozač motornog vozila	1 odjeljenje 30 učenika

34. JU Stručna medicinska škola Podgorica

Zdravstvo i socijalna zaštita <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Zdravstveni tehničar	4 odjeljenja 120 učenika
2) Farmaceutski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
3) Medicinski laboratorijski tehničar	2 odjeljenja 60 učenika
4) Medicinski kozmetičar	1 odjeljenje 30 učenika
5) Fizioterapeutski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
6) Zubno-stomatološki tehničar	1 odjeljenje 30 učenika

35. JU Škola za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ Podgorica

Turizam, trgovina i ugostiteljstvo <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Turistički tehničar	2 odjeljenja 60 učenika
2) Tehničar usluživanja	2 odjeljenje 60 učenika
3) Tehničar kulinarstva	2 odjeljenja 60 učenika
4) Tehničar prodaje <i>Obrazovni programi (nivo III)</i>	1 odjeljenje 30 učenika
1) Konobar	1 odjeljenje 30 učenika
2) Kuvar	1 odjeljenje 30 učenika
3) Prodavač	1 odjeljenje 30 učenika

36. JU Srednja stručna škola „Spasoje Raspopović“ Podgorica

Rudarstvo, metalurgija i hemijska industrija <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i>	
1) Tehničar zaštite životne sredine	1 odjeljenje 30 učenika
2) Grafički tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
3) Tehničar metalurgije	1 odjeljenje 30 učenika

4) Hemijsko-tehnološki tehničar/Hemijski laborant <i>Obrazovni programi (nivo III)</i> 1) Izrađivač hemijskih proizvoda/ Obrađivač plemenitih metala	1 odjeljenje 15 + 15 učenika
Tekstilstvo i kožarstvo <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i> 1) Konfekcijski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
Usluge <i>Obrazovni program (nivo III)</i> 1) Frizer	1 odjeljenje 30 učenika
Poljoprivreda, prehrana i veterina <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i> 1) Prehrambeni tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
1) Tehničar hortikulture/Poljoprivredni tehničar	1 odjeljenje 15 + 15 učenika

37. JU Umjetnička škola osnovnog, srednjeg muzičkog i baletskog obrazovanja „Vasa Pavić“ Podgorica

Humanistika i umjetnost <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i> 1) Muzički izvođač – klavirista 2) Muzički izvođač – kontrabasista 3) Muzički izvođač – flautista 4) Muzički izvođač – violista 5) Muzički izvođač – violinista 6) Muzički izvođač – violončelista 7) Muzički izvođač – gitarista 8) Muzički izvođač – harmonikaš 9) Muzički izvođač – klarinetista 10) Muzički izvođač – trubač 11) Muzički izvođač – tromblonista 12) Muzički izvođač – saksofonista 13) Muzički saradnik 14) Solo pjevač	5 učenika 1 učenik 2 učenika 2 učenika 5 učenika 3 učenika 3 učenika 3 učenika 1 učenik 3 učenika 1 učenik 1 učenik 18 učenika 2 učenika
--	---

38. JU Umjetnička škola osnovnog i srednjeg muzičkog obrazovanja za talente „Andre Navara“ Podgorica

Humanistika i umjetnost <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i> 1) Muzički izvođač – violinista 2) Muzički izvođač – violista 3) Muzički izvođač – violončelista 4) Muzički izvođač – klavirista 5) Muzički izvođač – kontrabasista 6) Muzički izvođač – flautista 7) Muzički izvođač – harmonikaš 8) Solo pjevač	3 učenika 2 učenika 2 učenika 2 učenika 2 učenika 1 učenik 1 učenik 2 učenika
--	--

39. JU Gimnazija „30. septembar“ Rožaje

1) Opšta gimnazija	4 odjeljenja 120 učenika
--------------------	--------------------------

40. JU Stručna škola Rožaje

Elektrotehnika <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i> 1) Elektrotehničar energetike <i>Obrazovni program (nivo III)</i> 1) Elektroinstalater	1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 30 učenika
Turizam, trgovina i ugostiteljstvo <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i> 1) Turistički tehničar <i>Obrazovni programi (nivo III)</i> 1) Konobar/Kuvar	1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 15 + 15 učenika
Ekonomija i pravo <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i> 1) Ekonomski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
Šumarstvo i obrada drveta <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i> 1) Tehničar drvoprerade <i>Obrazovni program (nivo III)</i> 1) Stolar	1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 30 učenika
Poljoprivreda, prehrana i veterina <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i> 1) Poljoprivredni tehničar	1 odjeljenje 30 učenika

41. JU Srednja mješovita škola „Mladost“ Tivat

<i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i> 1) Opšta gimnazija	2 odjeljenja 60 učenika
Mašinstvo i obrada metala <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i> 1) Automehatroničar <i>Obrazovni program (nivo III)</i> 1) Instalater sanitarnih uređaja, grijanja i klimatizacije	1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 30 učenika
Elektrotehnika <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i> 1) Elektrotehničar elektronike <i>Obrazovni program (nivo III)</i> 1) Elektroinstalater	1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 30 učenika
Ekonomija i pravo <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i> 1) Tehničar marketinga i trgovine	1 odjeljenje 30 učenika

42. JU Muzička škola Tivat

Humanistika i umjetnost <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i> 1) Muzički izvođač – klarinetista 2) Muzički izvođač – saksofonista 3) Muzički izvođač – flautista 4) Muzički izvođač – trubač 5) Muzički izvođač – hornista 6) Muzički izvođač – tromblonista	1 učenik 1 učenik 1 učenik 2 učenika 2 učenika 1 učenik
---	--

43. JU Gimnazija „25. maj“ Tuzi

1) Opšta gimnazija	2 odjeljenja 60 učenika
2) Opšta gimnazija (na albanskom jeziku)	3 odjeljenja 90 učenika

44. JU Srednja mješovita škola „Bratstvo-jedinstvo“ Ulcinj

1) Opšta gimnazija	1 odjeljenje 30 učenika
2) Opšta gimnazija (na albanskom jeziku)	4 odjeljenja 120 učenika
Turizam, trgovina i ugostiteljstvo <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i> 1) Turistički tehničar 2) Turistički tehničar (na albanskom jeziku) <i>Obrazovni programi (nivo III)</i> 1) Konobar / Kuvar (na albanskom jeziku)	1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 15 + 15 učenika
Ekonomija i pravo <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i> 1) Ekonomski tehničar 2) Ekonomski tehničar (na albanskom jeziku)	1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 30 učenika
Mašinstvo i obrada metala <i>Obrazovni programi (nivo III)</i> 1) Automehaničar/Limar-autolimar	1 odjeljenje 30 učenika
Elektrotehnika <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i> 1) Elektrotehničar za rashladne i termičke uređaje (na albanskom jeziku)	1 odjeljenje 30 učenika
Usluge <i>Obrazovni program (nivo III)</i> 1) Frizer (na albanskom jeziku)	1 odjeljenje 30 učenika

45. JU Srednja mješovita škola „Ivan Goran Kovačić“ Herceg Novi

1) Opšta gimnazija	4 odjeljenja 120 učenika
Turizam, trgovina i ugostiteljstvo <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i> 1) Turistički tehničar 2) Tehničar usluživanja 3) Tehničar kuhinje 4) Tehničar prodaje <i>Obrazovni programi (nivo III)</i> 1) Konobar / Kuvar 2) Prodavač	1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 15 + 15 učenika 1 odjeljenje 30 učenika
Ekonomija i pravo <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i> 1) Ekonomski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
Zdravstvo i socijalna zaštita <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i> 1) Fizioterapeutski tehničar	1 odjeljenje 30 učenika
Usluge <i>Obrazovni program (nivo III)</i> 1) Frizer	1 odjeljenje 30 učenika
Građevinarstvo i uređenje prostora <i>Obrazovni nivo (IV 1)</i> 1) Dizajner enterijera	1 odjeljenje 30 učenika

46. JU Gimnazija Cetinje

1) Opšta gimnazija	3 odjeljenja 78 učenika
--------------------	-------------------------

47. JU Srednja likovna škola „Petar Lubarda“ Cetinje

Humanistika i umjetnost <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i> 1) Likovni saradnik-slikar/ Grafički dizajner-saradnik	1 odjeljenje 10 + 10 učenika
--	------------------------------

48. JU Srednja stručna škola Cetinje

Turizam, trgovina i ugostiteljstvo <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i> 1) Turistički tehničar <i>Obrazovni programi (nivo III)</i> 1) Konobar / Kuvar	1 odjeljenje 30 učenika 1 odjeljenje 15 + 15 učenika
Saobraćaj i komunikacije <i>Obrazovni programi (nivo IV 1)</i> 1) Tehničar drumskog saobraćaja	1 odjeljenja 30 učenika
Mašinstvo i obrada metala <i>Obrazovni programi (nivo III)</i> 1) Automehaničar/Limar-autolimar	1 odjeljenje 15 + 15 učenika

49. JU Obrazovni centar Šavnik

Poljoprivreda, prehrana i veterina <i>Obrazovni program (nivo IV 1)</i> 1) Poljoprivredni tehničar	1 odjeljenje 26 učenika
--	-------------------------

NAPOMENA

Učenici koji se upišu u JU Obrazovni centar Šavnik, ako žive izvan Šavnika, imaće besplatan smještaj u Đačkom domu u Šavniku.

Škole ne mogu formirati odjeljenja ukoliko ne postoji minimum broja učenika koji je predviđen zakonom i Pravilnikom o normativima i standardima za sticanje sredstava iz javnih prihoda za ustanove koje izvode javno važeće obrazovne programe „Službeni list CG“, br. 45/2010 i 41/2013).

Umjetničke škole mogu organizovati provjeru posebne nadarenosti odnosno sklonosti učenika od 3. do 12. juna 2014. godine.

4) Dokazi o obrazovanju stečeni u inostranstvu dostavljaju se u formi kopije, odnosno prevoda sudskog tumača, uz rješenje o priznavanju obrazovne isprave, odnosno uz potvrdu o započetom postupku priznavanja inostrane obrazovne isprave, koju izdaje Ministarstvo prosvjete.

Broj: **01-2363**
Podgorica, 14. maj 2014. godine